V.FL. DOBRINESCU
GH. NICOLESCU

PLATA ȘI RĂSPLATA ISTORIEI

ION ANTONESCU, MILITAR ȘI DIPLOMAT (1914—1940)

INSTITUTUL EUROPEAN

Colecţia
Istorie şi diplomaţie
5

Coperta : Mihai ALBU

THE GRATITUDE AND THE REWARD OF THE HISTORY

(Ion Antonescu, high rank officer and diplomat. 1914-1940)

De acelaşi autori :

Dr. Valeriu Florin Dobrinescu – cercetător ştiinţific principal II la Centrul de Istorie şi Civilizaţie Europeană – Filiala Academiei Române Iaşi: *Relaţii româno-engleze. 1914-1933*, Iaşi, Editura Universităţii, 1986, Premiul „Nicolae Iorga" al Academiei Române pentru anul 1986; *România şi organizarea postbelică a lumii. 1945-1947*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1988; *România şi Statele Unite ale Americii. 1918-1947*, Iaşi, Editura Universităţii, 1989; *Bătălia diplomatică pentru Basarabia. 1918-1940*, Iaşi, Editura Junimea, 1991, Premiul „Vetre strămoşeşti" al Revistei de istorie militară pe anul 1992; *Diplomaţia Românici. Nicolae Titulescu şi Anglia*, Iaşi, Editura Moldova 1991; *Ultimele luni de pace (martie-august 1939)*, Iaşi, Editura Institutul European, 1992, (în colaborare cu Ion Pătroiu); *Anglia şi România între 1939-1947*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1993, (în colaborare cu Ion Pătroiu); *România şi sistemul tratatelor de pace de la Paris. 1919-1923*, Iaşi, Editura Institutul European, 1993, Premiul „Vetre strămoşeşti" al Revistei de istorie militară pe anul 1993; *Emigraţia română din lumea anglo-saxonă*. 1939-1945, Iaşi, Editura Institutul European, 1993.

Gheorghe Nicolescu: *Tratate, convenţii militare şi protocoale secrete (1934-1939)*, Piteşti, Editura Vlasie, 1994, (în colaborare cu Alexandru Oşca)

© 1994 Institutul European pentru Cooperare Cultural-Ştiinţifică Iaşi

I.S.B.N. 973-9148-51-4 Printed in ROMANIA

V. FI. DOBRINESCU, Gh. NICOLESCU

PLATA ŞI RĂSPLATA ISTORIEI

ION ANTONESCU, MILITAR ŞI DIPLOMAT (1914 – 1940)

INSTITUTUL EUROPEAN IAŞI
1994

CUPRINS

ARGUMENT 7

Capitolul I ION ANTONESCU – MILITAR ŞI DIPLOMAT 9
Ion Antonescu şi războiul de reîntregire a neamului 10
Campania din Ungaria. Primele misiuni diplomatice ale lui Ion Antonescu 24
Misiune politică şi militară la Varşovia 34
Comandant al Şcolii Speciale de Cavalerie 35
Ataşat militar la Paris, Londra şi Bruxelles (1922-1926) 36
Comandant al Centrului de Instrucţie al Cavaleriei de la Sibiu (1926) 45
Director al Şcolii Superioare de război şi secretar general al Ministerului de Război 45
Şef al Marelui Stat Major (1933-1934) 47
„Cazul Antonescu" în dezbaterea corpurilor legiuitoare (decembrie 1934) 54
Comandant al Diviziei a 3-a de la Piteşti 57
Primele contacte cu mişcarea legionară 59
Ministru al Apărării Naţionale în guvernele Octavian Goga şi Miron Cristea 60
Disensiuni cu Regele Carol al II-lea şi cu Armand Călinescu 62
Ion Antonescu şi drama României din iunie-septembrie 1940 63
Numirea lui Ion Antonescu şef de guvern (septembrie 1940) 63
Note 66

Capitolul II ION ANTONESCU VĂZUT DE CONTEMPORANI ... 79

Capitolul III AVANSĂRI, NUMIRI ÎN FUNCŢIE, DECORAŢII, COMUNICATE OFICIALE 123

Capitolul IV VARIA 135

THE GRATITUDE AND THE REWARD OF THE HISTORY 183

Indice de nume 185

ARGUMENT

„În România – scria Grigore Filipescu în 1934 – sînt mulţi oameni inteligenţi, mai puţini oameni capabili şi foarte puţini oameni de caracter. Generalul Antonescu posedă, în cel mai înalt grad, inteligenţa, capacitatea şi caracterul." Într-adevăr, Ion Antonescu se impusese, pînă atunci, ca una din personalităţile epocii, atuurile sale fiind calităţile militare de excepţie, cinstea, seriozitatea, patriotismul şi puterea de muncă neobişnuită.

Lucrarea de faţă, pentru care autorii au făcut investigaţii serioase în arhivele româneşti şi străine, are în prim plan personalitatea generalului Ion Antonescu, activitatea sa ca ofiţer superior al armatei române şi cea diplomatică, mai puţin cunoscute cititorilor. Nu ne-am propus să prezentăm integral activitatea generalului şi, apoi, a mareşalului Ion Antonescu. Excursul nostru are în obiectiv perioada 1914-1940, etapă în care s-a realizat visul de aur al românilor de a trăi în graniţele unui singur stat, s-a afirmat pe toate planurile România Mare, lucrarea oprindu-se la momentul în care Antonescu devenea şef al guvernului de la Bucureşti. Am ales această perioadă deoarece, din punctul de vedere al persoanei lui Ion Antonescu, ea este necunoscută sau a fost pusă sub tăcere.

Antonescu a făcut parte din generaţia Marii Unirii. Ca Şef al Biroului Operaţii al Marelui Cartier General, a avut contribuţii esenţiale în obţinerea marilor victorii româneşti din vara anului 1917. Eforturile sale ulterioare s-au concretizat în reorganizarea armatei române după preliminariile de la Focşani şi pacea separată de la Buftea-Bucureşti, pregătirea planului de apărare a Basarabiei, infectată de bolşevism, (care în martie 1918, conform principiului autodeterminării popoarelor, se unise cu Vechiul Regat), pregătirea şi dirijarea campaniei din Ungaria din 1919.

Cîteva misiuni: Belgrad, Constantinopol, Paris (1919), Varşovia (1920), l-au introdus şi familiarizat cu lumea diplomatică, aducîndu-i preţuirea „ctitorului cel mai de seamă al României Mari": Ion I.C. Brătianu.

În timpul cît a activat ca ataşat militar la Paris, Londra şi Bruxelles (1922-1926), Ion Antonescu a reprezentat cu cinste România, contribuţia sa la rezolvarea unor chestiuni pendinte româno-franceze sau româno-engleze fiind esenţială. A făcut parte din delegaţiile României la o serie de conferinţe internaţionale: Paris (1921), Londra (1924), Geneva (1924, 1933) şi l-a însoţit pe Nicolae Titulescu la unele reuniuni diplomatice importante din acea perioadă, cum a fost aceea a reparaţiilor.

După revenirea în ţară, a fost, în două rînduri, director al Şcolii Superioare de Război (1927-1929, 1931-1933), secretar general al Ministerului Apărării Naţionale (1928), calităţi în care s-a remarcat prin eforturile vizînd aducerea armatei române în elita europeană. S-a dovedit, în acei ani, un aprig susţinător al dotării şi înzestrării armatei – „scutul şi mîndria neamului", al creării unei legislaţii speciale de stat major şi unei industrii naţionale de armament.

Subşef al Marelui Stat Major (1933-1934), ministru al Apărării Naţionale în guvernele Oct. Goga – A.C.Cuza şi Miron Cristea, generalul Ion Antonescu a introdus o nouă

mentalitate în conduita armatei şi a compartimentelor sale, a sugerat reforme care au însemnat, fără îndoială, o pagină importantă din istoria acesteia. Din păcate, opera sa reformatoare, datorită unor cauze interne, nu a putut fi dusă pînă la capăt. Ion Antonescu a consolidat, în anii 1933-1934, legăturile militare ale ţării sale cu aliaţii din Mica Înţelegere, Antanta Balcanică – creată în februarie 1934 – şi Franţa.

Deziluziile încercate în decembrie 1934, controversele cu Regele Carol al II-lea şi Camarila – în anii următori, divizia a 3-a de la Piteşti comandată de el era cotată drept cea mai bine pregătită teoretic, practic, moral şi material din întrega armată – i-au îndreptat atenţia, începînd cu 1936, spre Garda de Fier, în „programul" căreia a văzut o „rezolvare" a unora din problemele sociale şi politice cu care se confrunta societatea românească de atunci. Nu a fost adeptul asasinatelor şi al actelor de forţă ale Gărzii şi nici aderent la orientarea externă a acesteia. Generalul Antonescu, apărător consecvent al legalităţii constituţionale, a dezavuat asasinatul, fie din partea Gărzii de Fier, fie din partea guvernanţilor de atunci, ca metodă de rezolvare a căii viitoare pe care urma să păşească România. Apărător al legilor statului, el nu putea admite o activitate politică decît ieşind din cadrele active ale armatei. După ce, iniţial, demisia i-a fost respinsă, la 6 iunie 1940 i-a fost aprobată, Ion Antonescu fiind repartizat ca ofiţer de rezervă la Marele Stat Major şi pus la dispoziţia Ministerului Apărării Naţionale. Mai bine de un an a fost lăsat fără comandă.

Rapturile teritoriale suferite de România în vara anului 1940, ca urmare a aplicării practice a anexei secrete a pactului sovieto-german de la 23 august 1939, l-au dezamăgit şi mai mult pe generalul Ion Antonescu, care l-a acuzat pe Regele Carol al II-lea că a cedat, fără luptă, provinciile atît de dragi României – Basarabia şi Nordul Bucovinei. După o discuţie furtunoasă cu suveranul, Antonescu i-a înmînat acestuia o scrisoare prin care îşi oferea concursul „pentru a salva ce mai este cu putinţă de salvat din Coroană, din ordine şi din graniţe". Opinia lui Antonescu era împărtăşită şi de alţi ofiţeri superiori ai armatei române. În urmă, a fost trimis la arest la mănăstirea Bistriţa. După tratativele cu ungurii de la Turnu Severin şi cele cu bulgarii, în urma cărora, prin „arbitrajul" fascist de la Viena şi tratatul de la Craiova, alte două provincii istorice – Transilvania de Nord şi Cadrilaterul – au trecut sub suveranitatea Ungariei şi a Bulgariei, este chemat şi numit preşedinte al Consiliului de Miniştri.

Ion Antonescu, ca ofiţer superior, a avut numeroşi admiratori şi, totodată, mulţi adversari. Temperamentul său l-a pus, adeseori, în conflict cu cei din generaţia sa, dar nimeni nu a putut vreodată să-i conteste calităţile militare de excepţie, cinstea, dragostea de ţară, puterea de muncă.

Lucrarea noastră, prin folosirea a numeroase surse inedite, încearcă să prezinte activitatea generalului Antonescu în perioada 1914-1940. Pentru a întări cele afirmate în studiul introductiv, în **Anexe** am introdus aprecieri ale contemporanilor asupra persoanei lui Ion Antonescu. Un număr important de documente – scrisori, telegrame, rapoarte, planuri operative, rezoluţii, care îl au autor pe general sau se referă la el ne-au ajutat la alcătuirea prezentei lucrări. În continuare intenţionăm să tipărim mai multe volume care au în obiectiv activitatea lui Ion Antonescu, a relaţiilor României cu Marile Puteri.

Autorii mulţumesc instituţiilor româneşti – Ministerul Afacerilor Externe (Direcţia Arhivă), Ministerul Apărării Naţionale (Direcţia Arhivă), Biblioteca Centrală de Stat – fondul Al.St.Georges, Biblioteca Academiei – Serviciul Manuscrise şi instituţiilor străine – British Library, Londra, Public Record Office, Kew Gardens (Anglia), Biblioteca Congresului S.U.A., Arhivele Naţionale din Washington D.C., Hoover Archives, Palo Alto-California, Stanford University, pentru bunăvoinţa cu care ne-au pus la dispoziţie numeroase documente, fără de care acest demers ştiinţific nu ar fi fost posibil.

Iaşi, 21 ianuarie 1992

Capitolul I

ION ANTONESCU – MILITAR ŞI DIPLOMAT

Născut la 2/14 iunie 1882 la Piteşti, în familia unui ofiţer, viitorul conducător al statului român din perioada 1940-1944 şi-a îndreptat din tinereţe toată atenţia spre nobila carieră militară.

În perioada 1898-1904 a efectuat temeinice studii în şcoli militare. Mai întîi, a urmat şi absolvit gimnaziul fiilor de militari din Craiova, iar de la 1 iulie 1902 a devenit elev al Şcolii Militare de Infanterie şi Cavalerie. După doi ani, la 1 iulie 1904, Ion Antonescu îşi începea activitatea în armata română cu gradul de sublocotenent, fiind repartizat la Regimentul 1 Roşiori.

Ca sublocotenent, a urmat în anii 1905-1906 cursurile Şcolii Superioare de Cavalerie de la Tîrgovişte. Marea răscoală a ţăranilor din 1907 l-a prins ca şef al unei subunităţi din judeţul Covurlui, unde s-a remarcat prin aplanarea rapidă a conflictului[1]. Ion Antonescu a reuşit să potolească spiritele fără vărsare de sînge, impunîndu-se prin atitudinea sa justiţiară, plină de omenie, dreptate şi hotărîre, calităţi care aveau, ulterior, să-i domine întreaga activitate militaro-diplomatică şi publică. Prinţul moştenitor Ferdinand, trimis la Galaţi în mod special de Regele Carol I, l-a felicitat în faţa întregii garnizoane pentru conduita şi modul în care s-a manifestat cu acel prilej[2].

După ce la 1 aprilie 1908 este mutat la Regimentul 10 Roşiori, va reveni la fosta unitate – Regimentul 1 Roşiori – dar cu gradul de locotenent, avansare produsă la 10 mai 1908[3].

Mutat la Brigada 7 Roşiori – 1 octombrie 1911 – va urma, între anii 1911-1913, cursurile Şcolii Superioare de Război din Bucureşti, reuşind întîiul la concurs; acolo, Ion Antonescu şi-a desăvîrşit pregătirea profesională şi calităţile sale militare de excepţie. De la 1 ianuarie 1912 a fost trecut la Regimentul 4 Roşiori.

În 1913, atunci cînd izbucnea cel de-al doilea război balcanic, Antonescu, avansat căpitan[4], era transferat la Regimentul 1 Călăraşi. A participat la campania din Bulgaria ca ofiţer de operaţii în statul major al Diviziei I-a de cavalerie, aducînd servicii reale armatei române. După terminarea războiului, la 7 octombrie 1913[5], a primit **Virtutea militară** de Aur de pace.

Caracterul ferm, inteligenţa vie şi pătrunzătoare, energia neobosită şi adînca sa dragoste de ţară, l-au impus nu numai în importante posturi de comandament, dar şi în situaţii în care era chemat să făurească sufletul şi armura de oţel a apărării naţionale[6]. În acest sens, începînd cu 1 noiembrie 1914, a devenit comandant al escadronului de elevi de la Şcoala Superioară de Cavalerie de la Tîrgovişte[7]. Activitatea de la această şcoală i-a adus o binemeritată faimă căpitanului Ion Antonescu, care a căutat să impună, în pregătirea noilor ofiţeri, seriozitatea, noţiunea de dreptate, conştiinciozitate, punctualitate şi siguranţă, un patriotism care trebuia să constituie baza formării şi dezvoltării perso-

nalității viitorilor ofițeri de cavalerie din preajma evenimentelor ce aveau să ducă la realizarea idealului național integral[8]. La Tîrgoviște, Ion Antonescu a avut în subordine pe C.Sănătescu, C.Niculescu și Dumitru Feraru, în calitate de comandanți de pluton.

Între timp, Ion Antonescu a terminat cursurile Școlii de Război, fiind brevetat ofițer de stat major.

1. Ion Antonescu și războiul de întregire a neamului

La începutul primului război mondial, realizarea statului național unitar – mai multe teritorii românești se aflau sub dominație străină – devenea o condiție **sine qua non** a progresului general al societății românești. În același timp, eforturile spre unitate deplină ale românilor se încadrau în mișcările naționale din Europa est-centrală și de sud, care aveau să transforme, la finele lui 1918, istoria bătrînului continent, ele dovedindu-se progresiste, drepte, civilizatoare[9].

Dorința sinceră a poporului român a fost de a nu-și realiza statul național unitar pe calea războiului. Această poziție a fost exprimată de mulți oameni politici și militari, ceea ce nu însemna însă că România nu trebuia să beneficieze de șansele oferite de conjunctura internațională. Relevînd acest fapt, șeful guvernului de la București spunea: „Într-o vîltoare ca aceea a actualului război, în care harta lumii se preface, o țară ca a noastră, o țară cu **aspirațiuni naționale**, nu poate să rămînă neutră pînă la capăt, fără să-și compromită definitiv viitorul". Prin urmare, continua I.I.C. Brătianu, „se impune să ieșim din neutralitate dar, pe de altă parte, avînd drept ideal **unitatea națională**, sîntem datori să urmărim realizarea lui, căci nu se știe dacă în decursul veacurilor vom găsi vreun prilej atît de prielnic ca cel de astăzi. Iată de ce nu putem să mergem decît alături de Aliați și în contra Puterilor Centrale"[10].

Preocuparea esențială ce a dominat guvernul de la București, în anii 1914-1916, a fost de a nu antrena prematur România în marea conflagrație, sacrificîndu-i viitorul național, de unde și imperativul alianței, în final, cu Antanta. Din multitudinea de fapte ne oprim la un interviu apărut în *Journal de Genève*, la 1 iunie 1915, în care conducătorul guvernului român de atunci sublinia: „România nu cere, de fapt, decît o **restitutio in integrum**, ea nu are ambiția unor cuceriri aiurea. România se ridică doar pentru a elibera pe frații săi care dintotdeauna au fost uniți cu ea prin cele mai strînse legături (...) Pentru pacea viitoare a Europei, pentru stabilirea noii ordini este necesar, deci, ca principiul naționalităților să triumfe pentru toate statele europene interesate, deci și pentru România. O Românie reunind la sîn pe toți fiii săi pe care vicisitudinile timpurilor i-au răpit, o Românie puternică va fi o garanție a păcii și înțelegerii în Orient"[11]. Acest interviu este revelator pentru modul cum diplomația românească vedea viitorul continentului european; noua ordine politico-teritorială, care urma să succedeze războiului, nu se putea instaura fără **victoria principiului naționalităților**.

Imediat după izbucnirea primului război mondial, la 1 noiembrie 1914, căpitanul Ion Antonescu a fost mutat la Școala de Cavalerie. Pentru tînărul ofițer, România avea la începutul primei conflagrații „o situație unică în lume", ea fiind „amenințată în existența ei ca țară liberă și împiedicată de a se dezvolta economicește și militărește"[12]. Politica marilor puteri, contrară intereselor naționale ale poporului român, putea fi estompată **numai** prin realizarea unirii politice a tuturor românilor[13]. Din aceste motive, guvernul de la București s-a găsit într-o situație din cele mai grele, de deciziile sale depinzînd viitorul națiunii, mai ales că exista posibilitatea ca în orice tabără s-ar fi aliniat, soldatul român să trebuiască să încrucișeze sabia cu fratele său[14].

Înclinînd, încă de la începutul conflictului, pentru alianța cu Antanta, care recunoștea dezideratele unității național-statale, România a inițiat, în primăvara anului 1915, negocieri secrete cu Rusia, Franța și Anglia. Diplomația Bucureștilor a urmărit cîștigarea a trei lucruri esențiale:

1. recunoașterea dreptului la desăvîrșirea unității național-statale;
2. tratarea pe picior de egalitate la viitorul forum al păcii;
3. intrarea în conflagrație la momentul dorit de oamenii politici români.

După opinia șefului guvernului de la București, intrarea României în primul război mondial era subordonată unui singur scop: eliberarea Transilvaniei, Bucovinei și a Banatului. Sesizînd această poziție, Saint Aulaire, ministrul Franței în capitala României, scria Quai d'Orsay-ului că „voința lui Brătianu este de a se da războiului un **caracter național** și de a-și ralia unanimitatea opiniei publice"[15]. Într-un mod asemănător se pronunțau Sir George Barclay, ministrul Angliei, și ataşatul militar, colonelul Cristopher Birdward Thomson[16]. Primul, în urma deselor contacte diplomatice, constata că Brătianu este de bună credință în negocierile cu Antanta, iar cererile sale sînt **necesități naționale**[17].

Tratativele cu Antanta, îngreunate de atitudinea Rusiei țariste[18] și uneori a Angliei[19], au relevat capacitatea oamenilor politici de a apăra și urmări cu tenacitate realizarea statului național unitar. Pronunțîndu-se pentru angajarea țării într-un război al reîntregirii neamului, aceștia nu pretindeau decît garanții pe care un stat mic, cu o dureroasă experiență istorică, avea dreptul să le ceară. Respingînd oportunismul în politică, I.I.C. Brătianu declara, la 8 august 1916, că acesta „e de multe ori un mijloc. Peste oscilațiile unei politici oportuniste trebuie să fie însă ceva mai înalt, mai nobil, trebuie un scop, un ideal. Nu știm cum se va desfășura războiul, putem să fim învingători, putem avea soarta Serbiei, dar vom fi confirmat, în mod imprescriptibil, drepturile noastre asupra pămîntului nostru."[20] Diplomația Bucureștilor, ținînd cont de tradiția de intransigență a generației precedente, privea problemele mari ale țării sub **specie aeternitatis**, dincolo de grijile și de nevoile imediate. Ea ridica, deasupra împrejurărilor trecătoare, o directivă politică la înălțimea unui principiu constant în conducerea statului național[21].

Cei doi ani de negocieri au evidențiat controversele între Aliați în ce privește destinul României. Foreign Office-ul credea că o Românie întregită va opri penetrația rusă spre Balcani. Pentru Quai d'Orsay, România putea fi un obstacol în calea expansiunii germane. În ce privește Italia, aceasta opina că România ar putea fi un aliat împotriva slavilor, meniți să devină o forță după înfrîngerea Austro-Ungariei. Diplomația țaristă vedea în România o țară îndepărtată de orbita economică a Germaniei, capabilă să urmeze drumul Petersburgului spre Balcani și mai departe. Mai presus de toate aceste considerente de oportunitate politică, Antanta recunoștea dreptul românilor la unitatea lor de stat deplină, care nu se putea realiza decît prin destrămarea monarhiei austro-ungare. Cît privește activitatea diplomatică a lui I.I.C. Brătianu, din anii 1914-1916, ea a fost subsumată împlinirii unui ideal drag tuturor românilor: **desăvîrșirea unității național statale**. Tenace, intransigent și chibzuit, I.I.C. Brătianu, continuator al tradițiilor progresiste ale diplomației române moderne, a dominat, prin clarviziune și patriotism, pleiada oamenilor politici care au contribuit la făurirea României Mari[22].

Paralel cu acțiunile politico-diplomatice, conducerea țării a luat o serie de măsuri cu caracter militar pentru atingerea visului de aur al românismului: făurirea statului național unitar[23]. În acest scop, pe lîngă sporirea capacității combative a armatei și creșterea potențialului mobilizabil, s-a elaborat și pus în aplicare **Planul de măsuri privind sporirea efectivelor sale de pace și pe timp de război**. Dacă în preajma izbucnirii primului război mondial, statmajoriștii români au fost convocați în mai multe rînduri de premierul I.I.C. Brătianu, care le-a cerut să conceapă un nou plan de campanie în eventualitatea declanșării de operații militare împotriva Austro-Ungariei, după octombrie-noiembrie 1915,

s-au produs modificări în aplicarea acestuia. „Scopul general al războiului ce vom întreprinde – se consemna într-o directivă a Armatei I române – este atingerea idealului nostru național, adică întregirea neamului..."[24]

Proiectele planurilor de campanie elaborate, modificate și actualizate de Secția Operații a Marelui Stat Major român, în cursul celor doi ani de neutralitate, au avut drept punct de plecare rezolvarea problemei militare prin prisma realizării intereselor naționale, prin eliberarea provinciilor aflate sub dominație străină[25]. De la Ipoteza „B" se va ajunge în 1916 la Ipoteza „Z", a doua devenind Planul de campanie al Armatei române în războiul întregirii neamului. În preajma intrării în Marele Război, armata română prezenta și unele carențe atît organizatorice, cît și din punct de vedere al dotării și instruirii[26]. Cu toate acestea, ea reprezenta un real pericol pentru flancul sudic al Puterilor Centrale[27]. Ipoteza „Z" preciza în capitolul I că scopul urmărit de România, prin intrarea în conflagrație, era realizarea idealului național, adică „întregirea neamului, cucerirea teritoriilor locuite de români ce se găsesc astăzi în monarhia austro-ungară"[28].

La 15 august 1916, România intra în războiul unității naționale, „cel mai măreț ca glorie, suferințe, sacrificiu, umilință și rezultate"[29] din istoria noastră. Prin convenția din august 1916, acțiunea militară a României trebuia să facă parte dintr-un ansamblu de operațiuni bine coordonate în timp și spațiu. A doua zi chiar, România a rămas, sub raport militar, complet izolată și nesusținută. Conducătorii de la București ca și factorii militari, între care și Ion Antonescu, nu ignoraseră deloc ipoteza ca Aliații să nu-și onoreze integral angajamentele[30]. În august 1916, atunci cînd România intra în prima mare conflagrație, între cele două tabere beligerante se realizase un fel de echilibru. Bătăliile sîngeroase de la Verdun, Somme și Isonzo, precum și ofensiva lui Brusilov, demonstraseră că nici una din taberele în conflict nu avea capacitatea să dea „lovitura de grație" dușmanului. Toată lumea credea că de alăturarea României la Antantă depindea ieșirea din acest impas. Declarația de război a României a provocat în rîndul Puterilor Centrale o adîncă deznădejde. Ea a agravat problemele interne ale monarhiei dualiste și a exacerbat vechile tensiuni dintre austro-ungari și germani.

România și-a onorat integral clauzele convenției militare, mobilizînd 833.601 oameni, ceea ce reprezenta 11% din populația totală a țării și peste 20% din cea bărbătească[31]. Aliații nu au respectat integral conținutul articolelor 1, 2 și 3. Acțiunea generalului Sarrail a fost departe de a fi o ofensivă și nu s-a produs la timpul fixat prin convenție. Armatele ruse nu au mai reluat ofensiva pentru a fixa rezervele austro-ungare în Bucovina și Galiția, de unde puteau interveni cu ușurință pe frontul românesc. Armele și munițiile promise – 300 tone zilnic – nu au ajuns niciodată la destinație. În atari condiții, Comandamentul Militar al Puterilor Centrale a adus numeroase forțe militare, ceea ce a agravat situația României. Misiunile militare trimise la Paris și la Londra – amintim pe cele conduse de colonelul Vasile Rudeanu[32] și generalul de divizie adjutant Georgescu[33] – nu au reușit nici ele să rezolve chestiunea ajutorării militare a României.

Nesusținută îndeajuns din punct de vedere militar de către Aliați[34] și pregătită insuficient, România va suferi, după cum se știe, înfrîngeri vremelnice în prima parte a războiului și va fi, în consecință, constrînsă la mari sacrificii.

În această perioadă, colaborarea maiorului Ion Antonescu cu generalul C.Prezan s-a amplificat. Prezan îl cunoscuse pe Antonescu înainte de război și-i apreciase, din primul moment, seriozitatea, hotărîrea, dinamismul, cinstea și mai ales calitățile sale de bun ofițer de stat major. Colaborarea începută atunci avea să se consolideze în special în anii primei conflagrații a secolului[35].

Războiul pentru întregirea neamului, început de România la 14/27 spre 15/23 august 1916, îl găsește pe căpitanul Antonescu la biroul de operații al Corpului 4 Armată, unde fusese instalat la 1 aprilie 1915[36]. Încă o dată, comandantul acestui corp, generalul

C.Prezan, va avea posibilitatea să aprecieze însușirile militare de excepție ale subalternului său. O zi mai tîrziu, cînd Prezan va prelua comanda Armatei de Nord, căpitanul Ion Antonescu va fi mutat ca șef al biroului de operații al acestuia. În noua calitate, Ion Antonescu redactează proiecte și ordine de operațiuni, supraveghează și îndrumă executarea lor, luînd hotărîri rapide în orice împrejurare. Munca sa se va concretiza și în faptul că Armata de Nord va învinge rezistența inamicului, pătrunzînd adînc în Transilvania. După trecerea Carpaților, armata română a ocupat Brașovul, regiunea secuiască și s-a întărit pe o poziție de așteptare în fața Sibiului[37]. Ofensiva în nord s-a oprit datorită căderii frontului în sud, unde trupele bulgare au atacat, începînd cu 1 septembrie, și au cucerit, pînă la finele lui octombrie, Turtucaia, Silistra, Constanța și Cernavodă, în pofida ofensivei generalului Alexandru Averescu de la Flămînda[38]. Din păcate, proiectul inițial de operațiuni stabilit în comun cu Antanta, prevăzînd ofensiva pe frontul de nord și defensiva pe cel de sud, nu s-a realizat. Deși trupele române au efectuat operațiunile în condiții extrem de grele, inamicul, prin deplasarea a numeroase forțe, a silit armatele române să se retragă la nord, pe crestele munților și în Dobrogea, pe linia de întăriri[39].

În lunile următoare, armatele române au dat lupte grele pentru apărarea ființei naționale. Față de amenințarea la care era supusă capitala țării din partea a trei grupări de forțe inamice, Înaltul Comandament Român și-a însușit planul de manevră înaintat de comandantul Armatei de Nord, generalul Prezan, document întocmit de căpitanul Antonescu. Armata de Nord se retrage în Carpații Moldovei, zădărnicind toate eforturile inamicului de a străpunge linia defensivă. Măsurile de apărare concepute de Antonescu constituiau un exemplu clasic defensiv pe trei văi – Bicaz, Trotuș și Oituz – care deschideau căi de comunicație spre aceeași regiune: Onești[40]. Amplasarea rațională a forțelor Armatei de Nord, deplasarea și întrebuințarea în timp și spațiu a rezervelor parțiale, au făcut ca Moldova să nu poată fi invadată de inamic, superior ca număr și dotare militară.

La 1 noiembrie 1916, avansat maior[41], Ion Antonescu trece ca șef al Biroului Operații la Armata I-a, unde se remarcă pentru munca și iscusința sa militară. Pentru modul deosebit cum a pregătit și executat operațiunile Armatei I-a, Antonescu a fost decorat „proprio motu" și felicitat de Regele Ferdinand[42]. După 11 zile, este mutat ca șef al biroului operațiilor la Grupul de armate Prezan, unde va pregăti bătălia de la București. Operația de pe Neajlov și Argeș, cunoscută și sub numele de „bătălia Bucureștilor", a constituit acțiunea cea mai complexă desfășurată de armata română în timpul campaniei din 1916. Potrivit concepției Marelui Cartier General Român, prin aplicarea unei manevre pe direcție interioară, se puteau elimina principalele forțe inamice pătrunse între Carpații Meridionali și Dunăre, etapa fiind urmată de acțiuni ofensive eliberatoare[43]. Desfășurată între 12 și 20 noiembrie 1916, Bătălia de la București a constituit una din cele mai îndrăznețe operațiuni militare românești din anii 1916-1917, rolul maiorului Ion Antonescu fiind acela al unui adevărat catalizator de la care porneau planurile de operațiuni și ordinele de execuție. În seara de 20 noiembrie/3 decembrie 1916, prin Ordinul nr. 26, Comandamentul Grupului de Armate Prezan a dispus retragerea generală spre est. Deznodămîntul nefavorabil al acestei operațiuni – în faza inițială cu sorți de izbîndă – s-a datorat înzestrării inferioare în armament și mijloace de luptă a românilor comparativ cu adversarii, neasigurării în spațiul bătăliei a unui raport de forțe confortabil, capabil să dezamorseze situațiile de criză inerente unei asemenea bătălii, lipsei de angajare a marilor unități ruse, în pofida angajamentelor luate de comandanții acestora. Bătălia de la Argeș (16-21 noiembrie 1916) putea să aducă un rezultat maxim, aruncarea inamicului peste Dunăre și, în cel mai rău caz, să permită Armatelor I-a și a II-a să se retragă la răsărit de Ploiești-București, Oltenița[44]. Ion Antonescu opina că bătălia, pe trei sferturi cîștigată, n-ar fi fost pierdută dacă un comandant lipsit de pricepere, curaj și mîndrie – la divizia 25 – și o trădare odioasă, n-ar fi contribuit la aceasta[45].

Bătăliile de la Argeș-Neajlov au reprezentat un moment de maximă angajare a armatelor române. În pofida ocupării Capitalei și a zonei petrolifere din Valea Prahovei, Puterile Centrale nu și-au realizat obiectivul propus: scoaterea României din război și nimicirea armatei acesteia. Datorită timpului obținut prin bătălia de la București, retragerea armatelor române, începînd cu 21 noiembrie/4 decembrie 1916 spre sudul Moldovei, s-a executat relativ în bune condițiuni, creîndu-se condiții pentru reorganizarea acesteia.

Începînd cu 5 decembrie 1916, maiorul Ion Antonescu trece ca șef al Operațiilor la Marele Cartier General, unde va funcționa pînă la 1 aprilie 1918. La 1 septembrie 1917 avea să fie avansat locotenent colonel[16].

Antonescu făcea parte dintr-o armată compusă – scria, Danchart, într-un raport adresat ministrului francez L.Loucheur – din elemente excelente, cu un soldat solid și simpatic, ea fiind destinată să devină, în mai puțin de o lună, una din cele mai bune din lume[17]. Cu toate calitățile deosebite ale soldatului român, la sfîrșitul lui ianuarie 1917 frontul se stabilizase în Moldova de sud, lăsînd în mîna inamicului trei sferturi din țară. În Moldova au fost retrase, împreună cu guvernul, o parte a populației din zonele ocupate, instituțiile și autoritățile civile, trezoreria statului, un număr important de întreprinderi industriale, ca și armata ale cărei efective ajunseseră la 194.945 oameni[18]. Mai mult de un milion și jumătate de refugiați și aproape un milion de ostași ruși s-au adăugat populației din Moldova, ceea ce a creat imense greutăți în aprovizionarea și încartiruirea lor[19].

În această perioadă grea, speranțele tuturor românilor s-au îndreptat spre armată. „Această armată românească – scria Mihail Sadoveanu – înfățișează străduințele și jertfele strămoșilor noștri la porțile Orientului /.../. Această armată înseamnă conștiința celei mai mari suferințe și nedreptăți pe care le-a suferit vreodată un popor; ea cuprinde în conștiința ei, ca o fatalitate, voința de a întregi elementele sfîrtecate ale națiunei și de a sfărîma nedreptatea seculară. În această armată zac vechile aspirații și hotărîrea cea din urmă: acum ori niciodată."[20]

Reorganizarea armatei în Moldova, reprezentînd principalul eveniment militar de pe frontul român, a fost declanșată în a doua parte a lunii decembrie 1916 și s-a terminat, în linii generale, la începutul lui iulie 1917. În această acțiune bazată pe experiența acumulată în 1916 și pe principii riguros elaborate, România a beneficiat și de ajutorul substanțial al misiunii militare franceze condusă de generalul Berthelot[21]. Totodată, un rol important în reorganizarea armatei l-au jucat ofițerii de stat major români, între care și Ion Antonescu. Pentru ca apărarea Moldovei să nu fie lăsată la discreția comandamentului rus, s-au lăsat pe front, în sectorul Oituz-Cașin, Armata a II-a română cu șase din diviziile care păstrau o oarecare capacitate de luptă[22]. Celelalte nouă divizii au fost trimise în nordul Moldovei și grupate într-o singură armată. Situația s-a agravat datorită atitudinii adoptate de trupele țariste care au început să se comporte ca pe teritoriul unei țări ocupate; mai mult, cererile rușilor au devenit inacceptabile. Din aceste motive, după venirea la putere în Rusia a guvernului Kerenski degringolada care a cuprins majoritatea trupelor ruse aflate pe teritoriul românesc, Ion Antonescu a propus curățirea spatelui armatei de aceste elemente, care au fost dezarmate și expediate peste Prut[23].

În cursul lunii aprilie 1917, Ion Antonescu a fost trimis la Petrograd ca delegat al Marelui Cartier General, pentru a stabili cu generalul Alexeev și cu Alexandru Kerenski[24] și planul colaborării ruso-române, precum și eșalonarea aprovizionărilor cu armament și a raporturilor cu armata rusă. Vizita sa urma celei efectuate în ianuarie-februarie 1917 de premierul Brătianu care, deși nu fusese invitat, participase la conferința interaliată de la Petrograd. I.I.C. Brătianu solicitase ajutor, dar a primit numai cuvinte de consolare de la legația franceză și cuvinte de dezolare de la Stavka[25]. În mai 1917, Brătianu a revenit din nou, încercînd să-și asigure asistența militară. Șeful guvernului de la Iași a avut de înfruntat, din nou, defetismul și chiar disprețul față de efortul de război al țării sale, în

special din partea ministrului de externe Miliukov. Brătianu a aflat de intențiile Sovietului de la Petrograd de a încheia o „pace fără anexiuni". Miliukov l-a „asigurat" că programul Sovietelor nu implica guvernul provizoriu, dar premierul român nu a fost convins de sinceritatea acestuia. Reîntors la Iași, Brătianu și-a mărturisit dezamăgirea în fața ministrului Franței, declarînd că revoluția era iminentă în Rusia[56]. Întrucît Rusia părea să se îndrepte spre pace, Brătianu nu mai putea conta pe sprijinul de care avea nevoie. Declarația de război a S.U.A., anunțată în aprilie 1917, nu avea importanță practică pentru România, soarta ei fiind legată de cea a Rusiei. Dacă Rusia se retrăgea, România era inevitabil forțată să ia măsuri pentru a se salva.

Ca șef al Biroului Operațiilor din Marele Cartier General, maiorul și apoi locotenent colonelul Ion Antonescu a avut un rol important în pregătirea și conducerea bătăliilor din vara anului 1917, cînd armata română a obținut victorii strălucite la Mărășești, Mărăști și Oituz. Antonescu a fost preocupat mai întîi de o justă repartiție a materialului de război. Astfel, la 3 februarie 1917, la o cerere a Diviziei a XV-a, Antonescu observa că obuzierul Aasen, care făcea obiectul unui raport către Corpul I Armată, avea în cursul unui război de poziție, fie un rol **ofensiv**, fie un rol **defensiv** dar, în nici un caz el nu putea fi de vreun folos infanteriei într-un război de mișcare[57]. În schimb, ofițerul român îl vedea util infanteriei pe poziții organizate sau în curs de organizare între Siret și Prut; acolo, opina el, „va fi adevărata rezistență"[58]. Propunerea sa viza ca obuzierele Aasen să fie depozitate înapoia liniilor fortificate și pe stînga Siretului, în trei centre corespunzătoare celor trei zone și în proporție cu natura sectoarelor ce urmau să fie deservite. În ce privește folosirea mitralierelor de poziție, admisă ca justificată, Antonescu lega o dreaptă repartizare a acestora de ideea generală a planului de retragere, de liniile de rezistență, traseul, dezvoltarea și organizarea diferitelor centre de rezistență[59]. Folosirea obuzierelor Aasen și a mitralierelor de poziție, Antonescu o subsuma nu întinderii frontului, ci posibilității și necesității de a le întrebuința, ca și de prescripțiunile ultimelor directive operative[60].

Om integru și cinstit, militar priceput[61], Antonescu a colaborat strîns cu misiunea Berthelot, dovedind solicitudine la cererile aliatului francez. Misiunea a adresat, la 24 mai/6 iunie 1917, o notă generalului Prezan referitoare la folosirea în viitoarea ofensivă a mai multor divizii de tranșee. Rezoluția maiorului Antonescu dispunea ca experiențele cu mortierele de tranșee să se facă în fața comandanților de regiment, batalioane și companii din cadrul Armatelor I și II[62]. Generalul H. Berthelot[63] și șeful de stat major al misiunii franceze, colonelul Victor Pétin[64], l-au apreciat pe Antonescu pentru aptitudinile sale militare.

Raporturile cu Aliații, îndeosebi cu partenerul rus, nu au avut o linie dreaptă. A neliniștit îndeosebi faptul că Stavka propunea ca cele nouă divizii române refăcute să fie trecute peste Prut în Basarabia sau sudul Rusiei; totodată, 200.000 de oameni urmau să fie transbordați în aceleași zone. Premierul Brătianu, într-o telegramă expediată ministrului României de la Paris, Lahovary, considera „sugestia" materialmente și moralmente imposibilă[65]. Generalul H. Berthelot, într-o scrisoare din 31 ianuarie 1917, după o conversație cu generalul rus Gurko, șeful ad-interim al Stavkăi ruse, nota: „Am avut atunci impresia că rușii au un gînd ascuns: să se răscumpere la finele războiului pe seama României, pentru efortul de a fi recucerit și cu cît va fi fost mai mic efortul armatei române pentru redobîndirea teritoriului său, cu atît mai mare va fi prețul pe care îl va cere Rusia."[66] Antonescu respingea această politică duplicitară care sacrifica România și armata sa și conchidea „că, de fapt, intrasem pe mîna unui aliat deopotrivă de periculos, de răuvoitor și de perfid ca și inamicul", iar „guvernul Stürmer, cît și generalul Zaharov, comandantul de tristă memorie de pe frontul român, n-au ezitat de a ne forța, prin toate mijloacele de presiune, constrîngere și teroare posibile, să luăm, în condițiile arătate, drumul exilului și al morții"[67].

Lahovary și colonelul Rudeanu au intervenit pe lîngă autoritățile franceze pentru a împiedica dorința Stavkăi; de asemenea, generalul Berthelot urma să prezinte punctul de vedere al Parisului la conferința de la Petrograd[68]. Au fost, de asemenea, intervenții pe lîngă autoritățile londoneze, premierul David Lloyd George considerînd România „un aliat important"[69].

Sprijinul acordat reorganizării armatei române, prin misiunea Berthelot, a fost considerat la Paris ca un element esențial în întărirea frontului oriental. Într-un raport al generalului Berthelot din 8/21 iunie 1917, se sublinia că „tot efortul întreprins în favoarea armatei române (...) e cel mai bun sprijin ce poate fi dat întregului front oriental"[70]. Berthelot a venit în conflict cu Stavka acuzat fiind că este „mai român decît românii". În realitate, colonelul Pétin scria că „noi nu eram mai români decît românii, dar mențineam prin acțiunea noastră interesele franceze"[71].

În urma reorganizării, a rezultat o armată viguroasă – „unul din cele mai bune organisme de luptă în Europa" – după cum aprecia ministrul american de la Iași, Charles Vopicka[72]. Trupele române au făcut o foarte bună impresie unor ofițeri americani care au vizitat frontul, ei observînd „moralul ridicat, vioiciunea și spiritul ei ofensiv"[73]. Efectivele totale românești se ridicau, în iulie 1917, la aproape 760.000 de oameni, din care peste 512.000 în armata de operațiuni, în organigramă existînd 207 batalioane infanterie (plus 60 de marș), 110 escadroane cavalerie și 243 baterii[74]. Pe liniile ruso-române ale Siretului și Dunării de Jos, armata română constituia elementul cel mai sigur și cel mai entuziast, concluziona generalul Berthelot într-un raport expediat superiorilor săi, în momentul în care unitățile române începeau deplasarea spre zonele de concentrare prevăzute în planul de reluare a ofensivei[75].

La începutul anului 1917 au ieșit în evidență dificultățile colaborării armatei române cu cea rusă[76]. Numeroase furnituri și materiale de război (cca. 43.000 tone)[77], expediate prin Kola și Arhanghelsk în perioada ianuarie-septembrie 1917, nu au ajuns în România.

Cu toate aceste lipsuri și greutăți, dînd dovadă de calități remarcabile și de dragoste pentru pămîntul strămoșesc, armatele române au obținut, în vara anului 1917, strălucite victorii asupra trupelor germane, bătălia de la Mărășești fiind apreciată drept „cea mai strălucită pagină din analele militare românești"[78]. Victoriile din acea vară fierbinte s-au datorat și prezenței în fruntea armatelor române a unor ofițeri de elită: C.Prezan, Gh.Cristescu, Eremia Grigorescu, Al. Averescu. Rolul maiorului Ion Antonescu, ca șef al Biroului Operațiilor, a fost fără îndoială important. Colonelul Magherescu, într-o discuție cu mareșalul, a aflat de la acesta că, în timpul bătăliilor de la Mărăști și Mărășești, el corectase și aprobase planurile celor trei comandanți: Averescu, Cristescu și Grigorescu[79]. Deși nu s-a bucurat și de prețuirea lui Al.Averescu, care îl ironiza cu titlul de „ilustrul strateg", viitorul mareșal îi asocia de fiecare dată numele cu cel al șefului și discipolului său C.Prezan: „Aș fi curios să știu dacă i-a izbit acest lucru (o hotărîre temerară adoptată de comandamentul austro-ungar *n.n.*) pe iluștrii strategi Berthelot, Prezan (Antonescu) și Golovin la care, spre marea mea surprindere, se asociase și Cristescu."[80] Antonescu, după ce considera că Averescu „merita recunoștința acestui neam", spunea că faima sa s-a datorat Mărăștilor, dar nu uita să amintească faptul că după ce a insistat cerînd să se stabilească cît mai aproape data începerii ofensivei, iar Marele Cartier General a fixat-o, cînd s-a apropiat termenul respectiv, sub diferite pretexte, el a cerut amînarea. Marele Cartier General nu a admis și i-a impus respectarea datei, producîndu-se astfel victoria de la Mărăști-Oituz[81]. În timpul bătăliei de la Mărăști, rolul lui Antonescu a fost de observator înaintat pe malul stîng al Siretului, deci de ofițer de stat major. În schimb, instrucțiunile operative privind mersul general al acțiunilor au purtat girul lui C.Prezan și Ion Antonescu[82]. Mai mult, unele ordine ale Marelui Cartier General – Secția Operațiilor – „au deranjat" pe comandantul Armatei a II-a. Astfel, la 16

iulie 1917, Armata a II-a a solicitat o suplimentare a forțelor, dar generalul Prezan s-a opus. Maiorul Antonescu, printr-un referat întocmit patru zile mai tîrziu, constata cu justețe că, deși „în formă, argumentația este logică în fond, însă, situația e cu totul alta"[83]. Șeful Operațiilor aprecia că Armata a II-a „are o superioritate apreciabilă asupra inamicului, care i-ar permite să întreprindă chiar operațiuni ofensive cu rază de acțiune limitată"[84]. Relațiile lui Averescu cu Prezan nu au fost normale, iar acest lucru s-a repercutat și asupra persoanei maiorului Antonescu[85].

Ordinele operative de la finele lui iulie[86] au fost hotărîtoare pentru bătălia de la Mărășești. Recucerirea Galiției și Bucovinei, de către inamic, a determinat Marele Cartier General, în acord cu Stavka rusă, să decidă ca Armata I-a română să înlocuiască Armata a IV-a rusă pe frontul de la Putna, iar ultima să fie transportată cu trenul în Moldova de Nord. Motivele acestei decizii au fost două:

1. necesitatea unirii tuturor trupelor române într-un singur bloc, astfel ca în cazul unei retrageri ele să formeze o masă unică;

2. eventualitatea unui atac inamic de-a lungul Siretului, în scopul ruperii frontului de sud și căderii pe liniile de retragere ale Armatelor a II-a română și a IX-a rusă[87].

În timp ce operațiunea proiectată era în curs de executare, în noaptea de 24 spre 25 iulie 1917, inamicul a atacat pe neașteptate aripa stîngă a Armatei a IV-a rusă. După o rezistență de cîteva ore, Divizia 34 rusă s-a retras în dezordine. Armata I-a română, în curs de deplasare spre noul front, a intrat în luptă. Ordinul de operații nr.40, din 25 iulie 1917, adresat Armatelor I-a și a II-a, semnat de C.Prezan și Ion Antonescu, solicita oprirea inamicului; Armata a II-a urma să-și retragă centrul și stînga sa pe linia Dealul Slatinei (cota 855), cota 625 Momâia, iar Armata I-a trebuia să adune, cît mai grabnic, pe dreapta Siretului o masă suficientă de manevră care, împreună cu rezervele pe care le-ar fi adunat Armata a IV-a rusă, să poată „contraataca viguros forțele inamice"[88] care înaintau de-a lungul Siretului. Cinci zile mai tîrziu, prin ordinul de operațiuni nr.45, Armata I-a primea misiunea de a respinge forțele inamice care atacau în direcția Mărășești și de a restabili situația pe frontul Irești-Siret[89]; în schimb, Armata a II-a trebuia să împiedice inamicul să intercepteze comunicațiile din Valea Trotușului[90].

Timp de aproape o lună (25 iulie-21 august 1917), șapte divizii române au zdrobit complet 11 divizii, din care nouă germane, cu care inamicul proiectase să cucerească în patru zile Moldova. „Mărășeștii, scria Antonescu, este răspunsul demn și nobil pe care soldatul român l-a dat tuturor acelora care, fără să-l cunoască, l-au calomniat"[91].

Ion Antonescu s-a aflat în centrul problemelor militare cu care s-a confruntat țara sa în vara și toamna anului 1917. Alături de generali iluștri din anii primului război mondial și ai întregirii neamului – Eremia Grigorescu, Al.Averescu, C.Prezan, Gh.Cristescu – numele lui Ion Antonescu va rămîne pentru totdeauna înscris în analele militare românești. O dovedesc ordinele operative semnate împreună cu generalul C.Prezan sau conținutul discuțiilor purtate la aparatul Hugues cu N.Samsonovici – ofițer superior de elită, mort în închisorile comuniste.

La 2 august, Antonescu recomanda ca, prin manevre ingenioase, „bătălia de la Mărășești să se termine în avantajul nostru cît mai curînd"[92]. În acest scop, ajutorarea Armatei a II-a, care surprinsă fără rezerve recursese la expediente pentru a opri înaintarea inamicului, era absolut obligatorie. O întărire a aripii drepte a Armatei a II-a, cu ajutorul Diviziei I-a de la cealaltă armată, putea însemna „mai mult sau mai puțin renunțarea la contraofensiva pe frontul Armatei I-a". Antonescu opina că acest lucru „ar fi un mare păcat"[93]. Întrucît totul depindea de modul cum Armata I-a putea să-și rezolve singură situația militară, factorii de decizie de la Marele Cartier General, în consens cu regele și membrii guvernului de la Iași, urmau să se pronunțe ulterior.

Cîteva zile mai tîrziu, la 8 august, Antonescu, într-o convorbire cu N.Samsonovici, colonel în Armata I-a, constata că „inamicul a suferit pierderi grele la Mărășești"[94]. Ofițerul de elită care era Antonescu vedea și unele inconveniente în mersul operațiunilor militare. După operațiunile din 6 august 1917, „care au pus încă o dată în evidență valoarea combativă a soldaților noștri", Antonescu avea impresia că „s-a pierdut ocaziunea de a se profita de succesul obținut"[95]. Adeptul „defensivei strategice", Antonescu vedea drept soluție ideală menținerea pe pozițiile cucerite și întărirea forțelor în vederea unei noi lovituri. Menținerea cît mai intactă a forțelor reprezenta corolarul viitoarei ofensive, în care orice pas trebuie gîndit și analizat cu maximum de responsabilitate. Pentru a realiza acest obiectiv se impunea o cooperare efectivă cu armata rusă, ai cărei conducători de atunci credeau că trădarea din Galiția a pus România „în cel mai mare pericol al existenței sale"[96].

Adept al respectării scrupuloase a ordinelor Marelui Cartier General, Antonescu respingea unele „acuzații", provenite în special de la comandantul Armatei a II-a, că nu s-ar fi ținut cont de solicitările acesteia. „Sprijinul reciproc în luptă, cu alte cuvinte, simultaneitatea și spontaneitatea eforturilor, constituie un mare principiu care stă la baza oricărei acțiuni militare" – scria Antonescu într-un referat din 21 august 1917[97].

Pe fondul unei anumite nesincronizări cu armatele țariste, Antonescu declara, la 22 august 1917, că trebuie „să menajăm cît mai mult sîngele nostru", opinînd că „s-a pierdut momentul favorabil cînd se putea restabili situația cu ușurință și, în același timp, cu puține sacrificii"[98]. Se vede aici grija lui Antonescu pentru protejarea elementului uman. Opinia Marelui Cartier General era ca să nu se întreprindă nici o acțiune ofensivă deoarece se pierduse momentul favorabil, iar inamicul se întărise pe poziții. La această părere se asociase și generalul Eremia Grigorescu. Numai astfel se puteau asigura reorganizarea și repaosul, atît de necesar tuturor unităților române[99]. Într-un asemenea context, Antonescu considera că distribuirea mitralierelor trebuie să țină cont „numai de nevoile operative și instrucțiunile Marelui Cartier General"[100]. Totuși ofițerul român, în consens cu C.Prezan, nu excludea libertatea de acțiune a armatei care putea decide, ținînd cont de necesitățile operative și cele de ordin local[101]. Din corespondența purtată cu diferitele servicii ale Marelui Cartier General se vede claritatea cu care Ion Antonescu analiza nevoile și viitorul armatei[102].

În anul 1917, Ion Antonescu a colaborat intens cu membrii misiunii militare franceze. Se cunoaște rolul jucat de misiunea Berthelot în reorganizarea și pregătirea armatei române, seriozitatea și pasiunea cu care s-au angajat ofițerii francezi la realizarea acestui obiectiv. Cu toate acestea, Antonescu nu a acceptat întotdeauna punctele de vedere ale aliaților francezi. Astfel, la 26 septembrie 1917, într-o discuție cu Samsonovici – referitoare la organizarea unei linii de rezistență pentru a opri înaintarea inamicului spre nord, în scopul învăluirii sistemului de apărare de pe stînga Siretului – Antonescu a respins propunerea colonelului Pétin, opinînd că era formulată „din fuga automobilului"[103]. Colonelul Samsonovici considera că opinia lui Antonescu „era mult mai bună"[104]. Atunci cînd generalul Vuillemin a propus înlocuirea tunului de 53 mm cu cel de 37 mm, Antonescu a cerut avizul Armatelor și Inspectoratului General al Artileriei[105] pentru a se vedea ce economie de oameni, materiale și animale, s-ar realiza prin această schimbare. Rapoartele comandamentelor care întrebuințaseră tunul de 53 mm, deși recunoșteau defectele acestuia, îl considerau, din punct de vedere balistic, superior celui de 37 mm. Propunerile maiorului Antonescu – care se pronunța pentru menținerea tunului de 53 mm – vizau modificări la montarea pe afet, adaptarea aparatelor pentru ochirea indirectă și scutul mobil[106]. Pe de altă parte, din studiile Biroului Organizării, rezulta că, deși se obținea o economie de 207 cai, pentru efectivul bateriilor de 53 mm erau necesari 41 ofițeri, 280 soldați și 47 trăsuri[107]. Scrisoarea de răspuns expediată generalului Vuillemin,

la 16 noiembrie 1917, era concepută în spiritul celor relatate mai sus[108]. Cu alt prilej, Antonescu va respinge propunerea generalului Vuillemin ca tunurile de 120 St. Chamond să fie amenajate așa încît să poată fi folosite ca artilerie grea cu bătaie mare. Ofițerul credea că nu trebuie să ne abatem de la principiul organic stabilit în armata română, adică bateriile de patru piese. Propunerea vizînd constituirea unor baterii cu două piese se putea realiza numai dacă materialul va suferi modificările tehnice propuse sau vor fi înlocuite cu unul capabil să facă față necesităților operative[109]. În altă ordine de idei, maiorul Antonescu era de părere că distribuirile de materiale și armament de război se puteau face numai în funcție de necesitățile tactice[110].

Bătălia de la Mărășești a reprezentat cea mai importantă acțiune militară executată de armata română în campania anului 1917, fiind ultima mare operațiune aliată încununată de succes pe frontul de est. Deși condițiile în care ea a fost obținută au fost mai puțin favorabile, victoria de la Mărășești a probat capacitatea de planificare, conducere și execuție a armatei române[111]. Prin întreaga sa încărcătură conceptuală, bătălia de la Mărășești a reprezentat o valoroasă contribuție la dezvoltarea artei și științei militare românești[112].

Victoriile obținute de armatele române în vara anului 1917 au primit o înaltă apreciere în ziarele engleze, precum și din partea a numeroși oameni politici din Marea Britanie. Lorzii Roberts și Cecil subliniau, în declarațiile lor, „serviciile splendide ale guvernului și armatei române". „*Daily Graphic*", „*L'Enock Telegraph*", „*Liverpool Daily*", „*The Teachers World*", „*Morning Post*", comentau serviciile aduse Antantei de armata română și atenționau, totodată, asupra necesității ajutorării imediate materiale și militare a României[113]. La rîndul său, premierul David Lloyd George, într-un discurs din 12 noiembrie 1917, rostit la Paris, evidenția lipsa de coordonare a concepției și execuției strategice a Aliaților, intuind parcă viitorul situației militare a României[114].

Ofițeri superiori britanici și-au exprimat și ei admirația față de eroismul ostașilor români. Între aceștia, colonelul Lozecok și generalul Candolle care îi mărturisea lui Take Ionescu: „Dumneavoastră aveți dreptul de a fi mîndri. Soldații dv. sînt admirabili."[115] Aceleași aprecieri le găsim și într-o scrisoare din 20 august 1917, expediată de Charles Calwell colonelului Rudeanu, conținînd felicitări la adresa armatelor române pentru „modul cum au fost conduse și s-au bătut"[116]. Generalul de brigadă Ballard anunța Marele Cartier General de la Iași că guvernul de la Londra urmărește cu atenție situația din Moldova unde „bravura armatei dv. s-a probat"[117]. Fostul șef de stat major al misiunii militare franceze, generalul Pétin, scria că „bătălia de la Mărășești a fost evenimentul cel mai strălucitor a anului 1917 în România. Ea a oprit, în 15 zile, ofensiva germană, a închis definitiv porțile Moldovei oricărei încercări de înaintare și a menținut frontul pe pozițiile inițiale"[118]. Colonelul Bujac, la rîndul său, nota plin de admirație: „Bătălia de la Mărășești a fost cîștigată de trupele ruso-române, dar ca să spun exact, de diviziile române. Onoarea victoriei, cea mai strălucită, cea mai glorioasă de la intrarea regatului în conflictul mondial, revine în cea mai mare măsură Armatei I. Soldatul român a reușit să fie magnific."[119]

Pierderile armatei române s-au ridicat la 17.592 morți și răniți (din care 492 ofițeri) și 9.818 dispăruți, iar cele ale armatei a IV-a ruse au fost de 17.483 morți și răniți (din care 493 ofițeri) și 8.167 dispăruți[120].

La sfîrșitul bătăliei, generalul Eremia Grigorescu, prin Ordinul de zi nr.105, sublinia: „Timp de aproape două luni, prin rezistența îndîrjită ce ați opus cu piepturile voastre la Mărășești și Muncelu năvălirii dușmanului cotropitor, ați făcut să se întunece visurile de cucerire ușoară a părții ce ne-a mai rămas din scumpa noastră țară (...). La Siret, în focul urii războinătoare, nesocotind risipa sîngelui, ați smuls biruința cea mare. Ați făcut să reînvie, în mintea tuturor, amintirea glorioasă a faptelor strămoșilor noștri. Ați atras

admirația lumii întregi (...). Din sîngele vostru se va ridica, curat și măreț, o țară românească a tuturor românilor"[121].

Iată cum nota activitatea lui Antonescu, pentru perioada 14 august 1916 – 31 iunie 1918, generalul Prezan: „Pînă în decembrie 1916, șeful Biroului Operații al Armatei de Nord și al Grupului General Prezan în Muntenia, a dat dovadă de o capacitate excepțională, mai presus de orice laudă. Voință, energie, devotament, izvorîte din patriotism și calități morale. (...) După data de mai sus și pînă astăzi este capul Secției Operațiilor din Marele Cartier General al Armatei, unde a legat numele său de întreaga activitate operativă a Armatei, devenind unul din principalele și importantele motoare ale activității M.C.G. A luat parte la refacerea Armatei prin elaborarea tuturor instrucțiunilor de reorganizare, de pregătire tactică, de organizare a tuturor Școlilor de Instrucție. A constituit principalele organe de control și execuție ale acestor pregătiri și al îndestulării armatei din toate punctele de vedere, prin numeroase misiuni pe frontul armatei. Pentru toată această activitate, a fost excelent apreciat de precedentul meu, generalul Cristescu, și propus la înaintarea excepțională. În urmă, în noianul activității, foarte pricepute și devotate, energică și foarte rodnică, se disting următoarele opere de cea mai mare importanță: 1. Planul de operație al ofensivei din iulie; 2. Planul defensiv și întreaga activitate de conducere pe timpul bătăliilor de la Mărășești și Trotuș, dovedind o deosebită aptitudine de prevederi și oportunitatea în aprecierea situațiilor și propunerea la timp a mijloacelor; 3. Proiectul de dezarmare al Armatei Ruse; 4. Proiectul de ocupare a Basarabiei; 5. Proiectul de rezistență după armistițiul de la Focșani. Aceste opere capitale ar fi suficiente pentru a face capacitatea superioară a acestui ofițer eminent, pentru Comandament și serviciul de Stat Major, pe care l-am distins încă din Școala de Război și care s-au cristalizat, printr-o experiență solidă, în războiul activ. Este incontestabil că activitatea acestui ofițer în timpul războiului a contribuit, în foarte mare parte, la dobîndirea succeselor noastre și la îndiguirea nesuccesele noastre, precum și la întrebuințarea rodnică a slabelor și puținelor noastre mijloace."[122]

Ca urmare a acestor indiscutabile calități, la 1 septembrie 1917, Ion Antonescu era avansat la gradul de locotenent-colonel[123].

O problemă care, în final, a hotărît soarta României și a armatei sale a fost aceea a colaborării cu armata rusă care, pe fondul anarhiei ce a cuprins Imperiul țarist în 1917, s-a transformat într-un rău pentru țara noastră. Încă de la Mărăști, atitudinea criticabilă a armatei ruse a ieșit în evidență. Ofensiva de pe Siret, care trebuia să însoțească victoria de la Mărăști, nu s-a produs deoarece soldații ruși, preocupați de evenimentele din propria țară, nu voiau să mai lupte. Victoriile de la Mărășești și Oituz au respins inamicul, ele probînd valoarea, vitejia și spiritul de sacrificiu al soldatului român, dar atitudinea armatelor ruse a devenit tot mai amenințătoare. A fost pus în pericol statul român cu instituțiile sale, foștii aliați organizîndu-se în bande care au jefuit Moldova. Din aceste motive, s-a slăbit frontul prin trimiterea a mai mult de jumătate din armată în tot teritoriul. La Marele Cartier General – Secția Operațiilor – au fost adoptate măsuri de curățire a spatelui armatei de toate aceste elemente care erau adunate, dezarmate, organizate în convoaie și trimise peste Prut[124].

Evenimentele din ultimele luni ale anului 1917 au dus la încetarea luptelor pe frontul est-european. În urma armistițiului încheiat de ruși la 22 noiembrie/5 decembrie 1917, cu Puterile Centrale, s-a ajuns la ocuparea de către trupele germane și austro-ungare, a Ucrainei pînă la Odessa. Cu două zile mai înainte, la 20 noiembrie, orele 22,05, generalul Scerbacev, în înțelegere cu Comitetul revoluționar, decidea încheierea, sub oarecare condiții, a unui armistițiu pe tot frontul armatelor ruse și române, așteptînd încheierea păcii de guvernul central[125]. Situația militară a României la sfîrșitul anului 1917, în care aprovizionarea cu material de război[126] și cooperarea cu armata rusă au reprezentat

factori esențiali, a dus în final la angajarea negocierilor cu Comandamentul Puterilor Centrale în vederea încheierii unui armistițiu. Un tablou similar prezenta, la 7 decembrie 1917, ministrul României la Paris, Victor Antonescu, șefului Quai d'Orsay-ului. „Ministrul Antonescu, care a voit să mă vadă – nota în **Însemnările** sale Aristide Briand – se plînge că de șase luni nu s-a făcut nimic pentru a ajuta armata, ceea ce era posibil din partea Stavkăi."[127]

Față de încheierea armistițiului pe frontul oriental, guvernele Antantei s-au arătat nedumerite. Totuși, la 21 decembrie 1917, cei patru miniștri aliați – Sir George Barclay, Charles Vopicka, marchizul St.Aulaire și baronul Fasciotti – recunoșteau „extrema gravitate a situației în care se afla România". Ataşatul militar american de la Iași a protestat împotriva intenției României de a încheia pace[128].

Cîteva luni mai tîrziu, la 1/14 mai 1918, Puterile Aliate și Asociate, prin reprezentanții diplomatici acreditați la Iași, declarau că „încă de pe acum, ei consideră ca nule și neavenite toate clauzele acestei păci, care sînt contrare cu principiile a căror violare a constrîns Antanta de a lua armele"[129]. Desigur, exista o diferență de nuanță între armistițiu și pacea separată dar, în situația revoluției rusești și în neputința vădită de a primi ajutor din altă parte, cea de a doua era consecința fatală a celei dintîi[130]. Într-un document de epocă se scria: „o situație asemănătoare cu aceea a României s-ar găsi dificil în istorie. Ea nu poate fi judecată după noțiuni ordinare. Teritoriul nostru fiind ocupat și forțele militare anihilate prin ruși, singura noastră șansă de salvare este victoria Aliaților (...) aceste reflecții sînt impuse prin ceea ce s-a petrecut atunci cînd am luat decizia semnării armistițiului, ca și în numeroasele cazuri în care bunăvoința Aliaților nu a reușit să se transforme, din timp, în efecte utile"[131].

Națiunea română, nota în comentariul său corespondentul ziarului *Times*, „este dornică să continue lupta. În special armata de pe front nu crede în posibilitatea unei păci nevictorioase cu inamicul, după îngrozitorul sacrificiu de la Mărăști și Oituz." C.Brown considera că, după încheierea armistițiului de către ruși, nu mai rămînea altceva românilor decît să facă același lucru și opina că oamenii politici de la Iași apreciau începerea tratativelor cu Puterile Centrale „ca o măsură pur militară, dictată de împrejurări și lipsită de vreo importanță politică. România intenționează și este hotărîtă să fie credincioasă Aliaților"[132]. De la Londra, ministrul Nicolae Mișu transmitea că unele cercuri politice erau convinse că România nu putuse rezista[133]. Inițial, Cabinetul de război britanic a confirmat pur și simplu că nu putea accepta o pace separată cu germanii și a căzut de acord că românii ar trebui să contacteze, cît mai curînd, pe unii lideri ruși decișii să continue lupta[134]. Pînă atunci, guvernul de la Londra încercase să țină armata română în „ostilitate activă" față de dușman, dar a fost forțat să se alăture armistițiului acceptat de ruși[135]. Față de evoluția evenimentelor, guvernul britanic a trebuit să-și reconsidere poziția. „Armata română – au apreciat, la 10 decembrie 1917, membrii cabinetului – este atît de neajutorată, încît guvernului de la Iași ar trebui să i se permită să încheie o pace separată"[136]. La 19 mai/1iunie 1918, deputatul Runciman l-a interpelat în parlament pe Robert Cecil în legătură cu prevederile militare ale tratatului impus României de Puterile Centrale. Lordul Cecil, după ce a subliniat că acest tratat supunea România unei dominații totale – militare, economice și politice – a Puterilor Centrale, a reconfirmat declarația, din 11 martie, a guvernului Lloyd George, afirmînd că Londra „manifestă o profundă simpatie față de România în situația grea în care a fost pusă, iar prietenilor și foștilor ei aliați le revine să facă tot posibilul la o eventuală conferință de pace, pentru a obține o revizuire a condițiilor dure care i-au fost impuse"[137]. Armistițiul de la Focșani, încheiat de România, a avut un caracter pur militar, excluzînd orice chestiuni politice[138] – el intra în vigoare de la 26 noiembrie 1917[139]. Acesta a fost urmat de tratatul de la București încheiat cu Germania și aliații săi, care era rezultatul nu numai al unei pregătiri insufi-

ciente a României, ci reprezenta, îndeosebi, consecința răsturnării de fronturi care s-a produs în sud-estul Europei, începînd cu sfîrșitul anului 1917[140].

În legătură cu armistițiul rusesc, Antonescu ne relatează că un consiliu de ofițeri sub președinția Regelui Ferdinand I a discutat „dacă era necesar ca armata română să participe"[141]. Reuniunea generalilor a considerat că „din punct de vedere militar, nu este absolut necesar ca armata română să participe la armistițiu și deci, acesta se poate încheia numai cu trupele ruse"[142]. Guvernul a hotărît însă, la 21 noiembrie 1917, ca armata română să participe la propunerea de armistițiu făcută inamicului de generalul Scerbacev[143].

Situația militar-politică și diplomatică a României din acea perioadă critică a fost bine surprinsă de Antonescu într-un referat adresat la 1 decembrie 1917 ministrului de război. După ce constata că situația țării sale era „tragică", în condițiile „defecțiunii" aliatului rus, Ion Antonescu își exprima speranța în „triumful libertății și dreptății" pentru poporul român, care lupta în vederea „dezrobirii a 130.441 km², locuiți de peste patru milioane de români"[144]. După o analiză pertinentă a situației României de la intrarea în războiul unității naționale pînă la finele anului 1917, Antonescu prezenta superiorilor săi soluții pentru ieșirea țării din criză. Ofițerul, unul din primii analiști ai participării României la Marele Război, evidenția carențele reale și pline de consecințe ale colaborării cu principalele state ale Antantei, cauzele retragerii de la finele anului 1916, situația militară și politică a țării sale din vara și toamna anului următor, pe care o cataloga drept „dezastruoasă". În ce privește „soluțiile", ofițerul român aprecia că, deși teoretice sînt multe, practice cu adevărat nu exista nici una. Alternativele prezentate de șeful Biroului Operațiilor de la Marele Cartier General erau: 1. o pace separată realizată cu autorizarea și consimțămîntul aliaților; 2. capitularea; 3. retragerea peste Prut și chiar la est de Nistru. Dintre acestea, capitularea era prezentată drept o „crimă" pentru poporul român. Cea de a treia, după opinia lui Antonescu, reprezenta „soluția cea mai militărească, cea mai onorabilă și cea mai indicată"[145]. Om realist, fin cunoscător al situației politico-militare a țării sale, Antonescu considera că varianta unei păci separate, cu aprobarea Aliaților, reprezenta totuși „soluția cea mai rațională"[146].

După pacea de la Buftea-București, lt.col. Ion Antonescu, devenind persoană **non grata**, este trimis de la Secția a III-a Operații a Marelui Cartier General, la o comandă de divizion de tren, funcție incompatibilă cu cea anterioară și cu calitățile sale militare de excepție. Nu este exclus ca noua numire să fi fost determinată de intenția noilor autorități de a-l scoate de sub obiectivul germanilor care, desigur, nu-l agreau[147]. Totodată, este posibil că prin această numire se voia o punere a lui pe linie moartă. De la 1 iulie și pînă la 28 septembrie 1918, va deține comanda Regimentului 7 Roșiori[148].

Îndurerat de momentele grele prin care trecea România, ca urmare a încheierii păcii separate, Ion Antonescu nu a putut să nu se bucure de marile împliniri ale poporului său din cursul anului 1918.

În anul 1918, românii din Basarabia, Bucovina și Transilvania, aflați sub dominație străină, prin adunări plebiscitare, s-au pronunțat, conform principiului autodeterminării popoarelor, pentru Unirea cu Vechiul Regat al României[149]. Ideea autodeterminării naționale, profund ancorată în conștiința juridică a națiunii române, prin faptele războiului și consecințele sale, și-a produs efectele. Ea punea bazele juridice ale noului stat român unitar[150]. Acesta este sensul istoric și caracterul de drept public al adunărilor naționale din provinciile aflate pînă atunci sub dominație străină – Sfatul Țării de la Chișinău, Consiliul Național al Bucovinei, Marea Adunare Națională de la Alba Iulia – de a fi concretizat **voința colectivă**, considerată în drept ca un fundament al principiului naționalităților, cu aspirațiile sale la desăvîrșirea Unității Naționale[151]. Gh.I. Brătianu observa cu justețe că istoricele decizii naționale insistau asupra acestui factor[152]. Juridic,

Adunările Naționale, care au adoptat **Deciziile de Unire** din 1918, reprezentau plebiscite spontane ale națiunii române, neprevăzute în vreun tratat internațional și superioare, ca valoare de drept, plebiscitului organizat. Realizarea României Mari apărea drept naturală și rezultat al unui proces istoric al evoluției națiunii române.

Activitatea desfășurată de Ion Antonescu în anii 1916-1917, calitățile sale militare au fost apreciate favorabil de oamenii politici ai vremii precum și de ofițerii superiori aliați. I.Gh.Duca nota, astfel, în **Însemnările** sale: „Brațul drept al generalului Prezan era un tînăr ofițer, maiorul Antonescu, un element de o deosebită valoare și care prin inteligență, pricepere și activitatea sa, și-a adus personal, dar a adus și țării, neprețuite servicii."[153] La rîndul său, generalul rus Galițin caracteriza în felul următor pe ofițerul român: „maiorul Antonescu este un om de onoare în cel mai nobil sens al cuvîntului. Succesele lui, care au salvat țara sa în situații critice, se datorează nu numai calităților lui de eminent strateg, ci și celor înnăscute viitorului om de stat. Nu știu cum se va pronunța istoria țării sale despre el. Vitejia inimii sale și calitatea stoicismului său nu vor putea fi egalate de nimeni. Am absoluta convingere că Antonescu este un mare soldat."[154]

În noile condiții internaționale – în preajma încheierii păcii separate de la Buftea-Bucureşti[155] – cabinetul Brătianu ceda locul unui guvern Averescu, ezitant și el în acceptarea condițiilor „impuse" de Puterile Centrale. Dar și generalul Averescu, sub care s-au semnat preliminariile de la Buftea, s-a dat deoparte. Sarcina ingrată de a isăli tratatul, în noua situație creată prin încheierea păcii de la București și a înaintării trupelor germano-austro-ungare în Ucraina de Sud, i-a revenit lui Alexandru Marghiloman cu prețul sacrificării viitoarei sale cariere politice[156]. Sînt momente din viața unei națiuni cînd cineva trebuie să tragă, sub raport politic, concluziile, căutînd să păstreze, pentru o eventualitate sau conjunctură viitoare, statul cu aparatul său militar, economic și administrativ. Așa s-a întîmplat în anul 1918 cu guvernul Al.Marghiloman, care a acceptat aceste fapte politice, impuse de necesitate[157]. În ceea ce privește poziția lui I.I.C. Brătianu, opinăm că evenimentele, deși s-au derulat contrar voinței sale, au avut în noua ipostază, consimțămîntul și aprobarea sa tacită, fapt ce confirmă, în perspectivă istorică, capacitatea omului politic român[158].

La terminarea primului război mondial, România era **de fapt și de drept** stat național unitar, constituit din teritoriile locuite dintotdeauna de români. Istoricul american Charles Seymour constata, în acest sens, cu dreptate: „Cînd s-a deschis conferința păcii, Imperiul austro-ungar nu era decît o instituție aparținînd trecutului (...). În mai puțin de o lună, cimentul artificial care unea elementele disparate ale imperiului s-au măcinat, fidelitatea față de împărat s-a volatilizat și supremația germanilor și a ungurilor s-a sfîrșit(...). **În Transilvania, românii erau primiți ca eliberatori.**"[159]

Pînă în aprilie 1918, cît a activat ca șef al Biroului Operații din Marele Cartier General, numele lui Ion Antonescu este asociat primului act de Unire înfăptuit de românii din Basarabia în martie același an, prin vocea Sfatului Țării de la Chișinău. Prin măsuri energice, Antonescu a reușit să evite infiltrarea în armata română a anarhiei și dezordinei care cuprinsese trupele ruse. După instaurarea ordinei în Moldova, prin dezarmarea trupelor ruse și expedierea lor peste Prut, Antonescu a urmărit cu foarte multă atenție derularea evenimentelor de la răsărit de Prut. Împreună cu generalul Prezan, el s-a dovedit adînc preocupat de evenimentele politice și militare din Basarabia[160], de contactele purtate de reprezentanți ai Marelui Cartier General cu emisari ai unor „comitete revoluționare"[161], de asigurare a ordinei, care să ofere posibilitatea Consiliului Directorilor Republicii Moldovenești să poată acționa în temeiul Deciziei Sfatului Țării[162].

La 8 noiembrie 1918, o consfătuire aduna la aceeași masă pe I.I.C. Brătianu, generalii Coandă, Prezan și Lafont (atașat militar al Franței), marchizul St.Aulaire, N.Mișu și lt.col. Antonescu, revenit la Marele Stat Major[163]. Reprezentanții Franței au stăruit în

cadrul discuţiilor pentru o intervenţie imediată a României, avînd în vedere armistiţiul în perspectivă, dar generalul Prezan le-a arătat imposibilitatea de a aduna, în mai puţin de 25 de zile, proviziile necesare armatei. I.I.C. Brătianu, în finalul celor discutate, spunea: „Dacă armistiţiul se va încheia fără întîrziere, gestul nostru militar n-ar mai avea importanţă hotărîtoare şi nu ar corespunde nici dramei pe care războiul a însemnat-o pentru România, ce trebuie să stăpînească întreaga noastră situaţie în faţa Congresului. Un astfel de act poate deveni chiar periculos, dacă e făcut prea tîrziu pentru a obţine un rezultat efectiv şi totuşi ar preceda armistiţiul destule zile, ca să dea timp vrăjmaşului să desăvîrşească distrugerea teritoriului ocupat, fără putinţa unei compensaţii serioase. Aliaţii noştri au constatat continuitatea politicii noastre, îndată ce guvernul Marghiloman a fost răsturnat: aceasta era necesar să le-o arătăm, ca şi dorinţa noastră sinceră de a nu pierde o zi, în vederea unei operaţiuni militare serioase."[164] Transpar din cuvintele ilustrului om politic intenţiile de a nu ştirbi, prin nici un gest, valoarea acţiunilor şi sacrificiilor aduse de România cauzei comune în perioada marilor încercări (1916-1917) şi de păstra întregi, pentru ceasul înfăptuirii ce se apropia, forţele naţiunii şi armata ei[165]. Încă de atunci se întrezăreau principiile fundamentale ale cunoscutului diplomat, de la care el nu avea să se abată niciodată.

Pe linia celor stabilite la 8 noiembrie, a doua zi, România a adresat un ultimatum mareşalului Mackensen[166], cerîndu-i să părăsească teritoriul ţării. Mobilizate la 28 octombrie/10 noiembrie 1918, pentru a doua oară, armatele române trec, din nou, în Transilvania la 24 noiembrie. Trupele române însă nu au depăşit iniţial linia de pe izvorul Mureşului, pentru a da posibilitatea libertăţii de decizie a Marii Adunări Naţionale de la Alba Iulia. În armistiţiul încheiat de Antantă cu Germania, la 29 octombrie/11 noiembrie 1918, următoarele prevederi se refereau la România: 1. anularea tratatului de la Buftea–Bucureşti; 2. trupele germane trebuiau să părăsească România în 15 zile; 3. dreptul de rechiziţii în România înceta imediat[167].

Sfîrşitul primului război mondial găseşte România alături de Antantă şi el va consemna realizarea statului naţional unitar.

2. Campania din Ungaria. Primele misiuni diplomatice ale lui Ion Antonescu

Revenit la Biroul Operaţiilor, lt.col. Ion Antonescu se va afla, din nou, în centrul problemelor militare ale ţării sale. La 13 noiembrie, superiorul său, C.Prezan, şi generalul Berthelot au discutat chestiuni de mare importanţă pentru viitorul României. Prezan l-a informat imediat pe Regele Ferdinand asupra discuţiei purtate cu generalul francez, care avea misiunea de a contribui, în colaborare cu armata română, la eliberarea teritoriului de trupele Puterilor Centrale[168]. Viitorul teritoriilor româneşti aflate pînă atunci sub dominaţie străină a fost, de asemenea, abordat, măsurile convenite urmînd să primească avizul şefului statului român. În legătură cu Transilvania, generalului francez i s-au adus la cunoştinţă atrocităţile săvîrşite de unguri asupra cetăţenilor paşnici români din această străveche provincie românească – datele se aflau într-un memoriu întocmit de Bălan Nicolae, mai tîrziu mitropolit al Ardealului – şi nemulţumirea autorităţilor de la Iaşi faţă de armistiţiul încheiat de noul guvern al Ungariei, care nu ţinea cont de integralitatea drepturilor recunoscute prin tratatul din august 1916[169].

Condiţiile pe care Ungaria trebuia să le accepte, prin armistiţiul de la Belgrad, prevedeau evacuarea tuturor trupelor maghiare la nordul unei linii care urma albia Someşului Superior şi Bistriţei pînă la confluenţa lor cu Tisa. Linia din Transilvania

urma albia Mureșului. Convenția împărțea, de fapt, Transilvania, linia de demarcație de pe Mureș fiind arbitrară și ilogică. Într-un memoriu remis șefului Quai d'Orsay-ului, din 28 noiembrie 1918, Iuliu Maniu aprecia că aceasta „împarte națiunea română din Transilvania și Ungaria în două părți" ceea ce agrava „acțiunea de renaștere națională și în organizarea ei, atît de necesară în aceste zile de prefaceri istorice"[170]. România nu a fost invitată la negocierea armistițiului: nici una din clauze nu-i cerea să colaboreze la aplicarea convențiilor. Stabilirea liniilor de demarcație devenea, în mod inerent, o sursă de conflict și de tensiune, deoarece ea a alimentat speranțele acelor forțe politice din Ungaria – începînd de la guvernul lui Károlyi și ajungînd la Béla Kun – în menținerea unei părți cît mai mari din teritoriile încorporate în trecut de Ungaria. Acest lucru se producea într-un moment cînd, în baza dreptului la autodeterminare, poporul român își recîștigase „capacitatea de a acționa în deplină libertate", prin „dreptul istoric și natural"[171], fundamente ale existenței naționale. Arbitrariul armistițiului de la Belgrad era recunoscut și de ambasadorul britanic de la Berna, Sir Horace Rumbold, într-o telegramă adresată conducătorului Foreign Office-ului. Diplomatul englez spunea: „a) trebuie să intervină un nou aranjament între guvernul român și aliați care sînt, din nou, de acum înainte, aliații săi; b) vechiul armistițiu, încheiat la Belgrad și semnat de un guvern străin de Țara Românească (guvernul ungar), împarte poporul român în două elemente, ceea ce provoacă dificultăți și confuzii considerabile; c) autoritățile ungare, și în special jandarmii maghiari, trebuie să fie demiși și autoritatea încredințată guvernului român, care își asumă și garantează menținerea ordinei. Chiar prezența autorităților maghiare, ostile elementului autohton (român) și dezolate să vadă că le scapă aceste provincii, provoacă zilnic incidente regretabile ale căror consecințe nu se pot prevedea."[172]

Guvernul de la București, Consiliul Dirigent și Marele Cartier General al Armatei[173] – considerînd arbitrar aliniamentul Mureș și în totală neconcordanță cu principiile tratatelor afirmate de Antantă, cu Decizia de Unire din 1 decembrie 1918 – au adresat Consiliului militar interaliat de la Versailles și forumului păcii numeroase cereri de revizuire a ceea ce s-a stabilit la Belgrad. Dincolo de linia de demarcație, autoritățile maghiare și-au intensificat acțiunile teroriste. Soldații români din fosta armată austro-ungară, întorși de pe front, erau opriți cu forța la Budapesta în intenția de a fi trimiși să lupte împotriva altor state din centrul Europei, mai ales a Cehoslovaciei. Armistițiul de la Belgrad, scria Antonescu, s-a semnat „fără noi și în contra intereselor noastre. S-a tras acolo, pe o hartă, la întîmplare, o linie artificială și arbitrară care nu corespunde drepturilor noastre de ordin etic și nesocotește interesele noastre de ordin economic și militar. La 13 noiembrie 1918 s-a înfipt, la Belgrad, adînc și cu sînge rece, un cuțit tăios în inima românismului."[174]

Din partea Marelui Cartier General au fost transmise Comandamentului Armatei Franceze de la Dunăre și reprezentanților misiunilor militare aliate telegrame semnate de Prezan și Ion Antonescu, prin care se arăta situația intolerabilă pe care ungurii o creaseră populației românești din Transilvania. La 29 noiembrie/12 decembrie 1918, cei doi informau pe comandantul Armatei franceze de la Dunăre despre numeroasele atrocități comise de unguri asupra populației românești pașnice, situate la vest de linia Mureșului. Se cerea Comandamentului armatei franceze ca, în cazul în care el nu putea rezolva problema, trupelor române să li se permită să soluționeze criza[175]. Autoritățile militare române atrăgeau atenția asupra consecințelor grave, inclusiv a răspîndirii ideilor bolșevice, în cazul întîrzierii soluționării crizei. Prezan și Antonescu au revenit, la 12 ianuarie 1919, anunțînd că în Transilvania „teroarea se întinde din ce în ce mai mult"[176]. Ofițerii români informau că zilnic li se adresează numeroase telegrame prin care „populația și societățile culturale, fără deosebire de neam, credință și lege, imploră ajutorul armatei române"[177]. Mai mult, Prezan și Antonescu subliniau că „pentru a salva situația lor,

ungurii răspîndesc, prin agenți, ideile comuniste", ei „ridicînd și transportînd bogățiile, depozitele și disponibilitățile alimentare", populația fiind „amenințată de foamete"[178]. Marele Cartier General a intervenit de mai multe ori pe lîngă generalii Berthelot și Franchet d'Esperay, dar cei doi nu au aprobat ca trupele române să treacă dincolo de Munții Apuseni, regiunea urmînd să fie ocupată de trupele franceze.

În atari condiții, armata română, cu sprijinul populației de dincolo și dincoace de linia de demarcație, cu avizul Marelui Cartier General al Armatei[179], a depășit cursul Mureșului și a mutat, fără rezistență, linia de demarcație spre vest. Menținerea sub autoritate maghiară a părții din Transilvania, de dincolo de linia de demarcație și refuzul guvernului Károlyi de a recunoaște Decizia Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, lăsau deschisă alternativa rezolvării problemei[180]. Din aceste motive, trecerea liniei de demarcație[181] reprezenta un act legitim, o componentă a realizării Unirii, hotărîtă deja prin voința națiunii la Alba Iulia. Acțiunea românească se încadra în efortul diplomației de la București de a se recunoaște cît mai rapid ceea ce poporul român înfăptuise în cursul anului 1918. Acest lucru era cu atît mai necesar întrucît, la data semnării armistițiului de la Belgrad, administrația și ordinea în toate județele din Transilvania erau practic asigurate de Consiliul Național Român Central prin consiliile și gărzile naționale, reprezentanțe legal constituite.

La 21 martie 1919 s-a proclamat Republica Ungară a Sfaturilor și s-a constituit un Consiliu Revoluționar, în care Béla Kun a devenit comisar al poporului pentru afacerile străine. Noul cabinet, rezultat al unei alianțe între comuniști și social-democrați, nu se deosebea de guvernele anterioare în ceea ce privește politica externă, care avea ca obiectiv esențial păstrarea „integrității" Ungariei Sfîntului Ștefan. Guvernul de la Budapesta a refuzat să recunoască dreptul poporului român din Transilvania la autodeterminare, a declarat că se află în stare de război „cu toate statele vecine de la care are ceva de revendicat"[182]. În acest scop, ca urmare a unei vizite a lui Racovski la Budapesta[183] și a unui schimb de telegrame între Rusia Sovietică și Republica Sfaturilor, Statul Major al Armatei Roșii ucrainene a preconizat operații ofensive pe două direcții – prima armată sovietică trebuia să dea lovitura prin Bucovina, pentru a contacta trupele roșii ungare, iar a doua trebuia ca, împreună cu voluntarii internaționali, să înceapă ofensiva pentru ruperea pozițiilor forțelor românești din zona Basarabiei. A fost interceptată o telegramă[184] între Kun și Lenin, care conținea un **modus vivendi** ungaro-sovietic privind situația României[185]. Complexitatea situației internaționale punea în primejdie **Actele de Unire** înfăptuite de poporul român în 1918. Mai mult, armata română se vedea pusă în situația să apere un front de peste 1.000 km, care se întindea din Banat pînă la Cernăuți, fapt deosebit de greu de îndeplinit[186].

După instaurarea Republicii Ungare a Sfaturilor, noile autorități, în pofida prevederilor armistițiului de la Belgrad, au întărit armata și au atacat România. Primul atac asupra armatelor române, aflate la est de Tisa, a fost întreprins la 20 iulie 1919. În acest context, s-a produs contraofensiva trupelor române, care s-a făcut cu consimțămîntul și la sugestia Aliaților[187], eveniment care a influențat situația internațională din zonă. Sesizînd acest fapt, Harold Nicolson, expert al delegației britanice la conferința de pace, nota la 23 martie 1919 că „revoluția ungară este rea și poate ne va conduce, pentru a doua oară, să abandonăm România"[188]. *Linia de demarcație* între România și Ungaria, deși nu însemna o frontieră, lăsa sub ocupația maghiară o mare parte a Transilvaniei. S-a creat astfel o situație din care au decurs o serie de dificultăți de ordin politic, militar, diplomatic, economic, care au îngreunat activitatea delegației României la forumul păcii de la Paris, care solicita recunoașterea **de jure** a Hotărîrii Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia.

Revenit odată cu generalul C.Prezan la Marele Cartier General[189], lt.col. Ion Antonescu a avut merite incontestabile în reorganizarea armatei române, după pacea de la

Buftea-București. Format la școala patriotismului ardent, Ion Antonescu, prin măsuri operative, a rezolvat gravele probleme – lipsuri în efective, echipament, armament, muniții etc. – cu care se confrunta armata țării. Din cele trei divizii din Moldova – 8, 7 și 1 – două au fost trimise în Transilvania, iar prima s-a deplasat în Bucovina care își proclamase Unirea cu Vechiul Regat al României. Militar de excepție, care educase generații de tineri ofițeri în scopul împlinirii visului de aur al românismului, Antonescu îi stimula zilnic astfel: „Sus capul, elev. Privirea înainte, peste Carpați. Acolo vă cheamă împlinirea idealului milenar al neamului românesc."[190] Într-un mod asemănător, se adresa, la 4 septembrie 1918, printr-un ordin de zi, ofițerilor și soldaților Corpului 4 Armată, generalul N.Petala: „Transilvania ne cheamă. Eroul de la Turda ne așteaptă. Sufletul său ne poruncește să nu-i mai lăsăm trupul să doarmă în pământ robit."[191]

Anul 1919 a însemnat pentru România participarea la conferința păcii de la Paris, reuniune diplomatică care avea să sancționeze Deciziile de Unire din martie, noiembrie și decembrie 1918. Pentru Antonescu a fost anul supremei sale afirmări ca ofițer de stat major, dar și ca diplomat. După cum se știe, România venea la Paris conștientă că își îndeplinise obligațiile internaționale asumate în anii războiului și că făcuse enorme sacrificii materiale și umane. România a pierdut în anii 1916-1918 circa 10% din întreaga sa populație, care număra atunci 7,5 milioane de locuitori[192]. Pentru a participa la război, România contractase împrumuturi de peste 2,5 miliarde lei aur, totalul datoriei publice, atît interne cît și externe, rezultată din aceasta, ridicîndu-se la 72.643.191.077 de lei aur[193]. De asemenea, aportul militar românesc la victoria din noiembrie 1918 a fost considerabil[194]. Cu toate acestea, nota un cunoscut istoric american, România a trebuit să combată atît pe cîmpul de luptă, cît și în sălile Conferinței[195].

Delegația României a fost primită nefavorabil la Paris, unde a trebuit să suporte nedreptăți și jigniri. Pe drept cuvînt, un contemporan aprecia că pentru noi a fost un adevărat „calvar al păcii".

Chestiunea ungară a devenit, în acea perioadă, una din problemele cel mai des aflate pe agenda de lucru a forumului păcii de la Paris. Pentru diplomația Bucureștilor, semnarea tratatului de pace cu Ungaria avea o deosebită importanță deoarece reuniunea diplomatică din capitala Franței urma să sancționeze și Decizia de Unire a Transilvaniei cu Vechiul Regat al României. Însă noile autorități de la Budapesta nu aveau de gînd să accepte hotărîrile forumului păcii și, în conjunctura geo-politică de atunci și prin politica pe care o promovau, reprezentau un real pericol pentru noile state naționale din zonă, apărute sau desăvîrșite din punct de vedere teritorial la finele primului război mondial. Pe de altă parte, ideologia comunistă a guvernului Béla Kun putea avea consecințe nefaste asupra opiniei unora din cetățenii noilor țări.

Fără a abandona de la principiile de bază ale politicii sale externe, România nu putea rămîne indiferentă la noile schimbări produse în Ungaria, mai ales că autoritățile acesteia se postau pe poziția apărării hotarelor Ungariei Sfîntului Ștefan. Intențiile României față de Budapesta au fost clar exprimate, în două rînduri, de premierul Ion I.C. Brătianu. Mai întîi, la 22 mai 1919 șeful guvernului îl informa pe Mihai Pherekyde că, „dat fiind circumstanțele actuale din punct de vedere politic, el nu consideră oportun avansarea armatei române spre Budapesta. Noi nu avem nici un interes de a consolida nici un guvern maghiar, înainte ca el să nu-și fi luat angajamentul **să recunoască revendicările** (*s.ns.*) noastre și să colaboreze la dezvoltarea relațiilor amicale cu noi."[195bis] La 9 iunie, Brătianu îi comunica, din nou, primului ministru ad-interim că „este în interesul nostru politic ca operațiunile militare contra Ungariei să aibă un caracter defensiv", România trebuind să-și păstreze „propria securitate"[196] pe liniile actuale.

Consiliul Miniștrilor de Externe s-a întrunit la Quai d'Orsay, la 11 iunie 1919, pentru a lua în discuție granițele de nord-vest și vest ale României. Primul ministru I.I.C.

Brătianu a protestat vehement la ceea ce el numea o anulare integrală a Alianţei din 1916; el a solicitat să vadă minutele şedinţelor şi a socotit necesar ca guvernul de la Bucureşti să hotărască asupra aprobării sau respingerii, întrucît Aliaţii repudiaseră clar tratatul de care România era încă legată[197]. Brătianu a respins ca nefondate „acuzaţiile" ce i s-au adus din partea lui Wilson şi Lloyd George, după care România ar fi contribuit „prin acţiunea sa, la instituirea bolşevismului în Ungaria" şi a subliniat că ţara sa nu-şi putea lua răspunderea unei retrageri a trupelor de pe Tisa **„pînă nu se cunosc graniţele"**[198] (*s.ns.*) pentru a se evita, pe viitor, complicaţii cu Budapesta. Consiliul miniştrilor de externe, luînd act de observaţiile lui Brătianu, a făcut cunoscută linia de frontieră între România şi Ungaria, faţă de care omul politic de la Bucureşti a constatat că sînt „diferenţe foarte mari, mai ales la extremităţi", motiv pentru care el „nu-şi putea asuma singur o hotărîre definitivă". Totodată, Brătianu constata că „stabilirea frontierei s-a făcut fără participarea noastră"[199]. În cadrul aceleiaşi reuniuni, şeful Foreign Office-ului, Balfour, aprecia că „frontierele stabilite sînt bune în timp de pace, ele nu sînt tot aşa de bune din punct de vedere strategic". Diplomatului englez nu i se părea posibil a cere românilor să se retragă „înainte ca ungurii să evacueze teritoriul cehoslovac"[200], opinie faţă de care şeful executivului american, Wilson, avea rezerve. Preşedintele american era de părere că: „noi am putea să spunem românilor: dacă nu vă conformaţi deciziilor noastre, noi vom înceta să vă sprijinim revendicările şi veţi rămîne în afara tratatului de pace"[201]. Replica lui Balfour nu s-a lăsat aşteptată: „veţi proceda aşa, dar de fapt veţi pune din nou populaţii româneşti sub dominaţia ungară", el exprimîndu-şi temerea că, odată amînate (stabilirea graniţelor/*n.a.*), pot interveni mari inconveniente". „Eu nu cred, a concluzionat Balfour, să revizuim ceea ce e decis. Preşedintele va hotărî"[202]. Conducătorul diplomaţiei engleze, aprecia diplomatul britanic Kerr, într-o conversaţie cu N.Mişu, fusese impresionat de argumentele lui I.I.C. Brătianu în problema graniţei româno-ungare. În cadrul aceleiaşi reuniuni, secretarul de stat american, Lansing, l-a informat pe Brătianu că „cei patru mari" aprobaseră încă de la 12 mai frontiera româno-ungară şi, prin urmare, decizia lor nu putea fi revizuită. „Brătianu, observa istoricul american Spector, a înţeles imediat din expunerea inabilă a şefului diplomaţiei americane că Aliaţii nu erau infailibili"[203]. Din aceste motive, omul politic român a cerut celor „patru mari" să-i asculte doleanţele referitoare la rectificarea acestei frontiere.

Niciunul din cei „patru mari" nu şi-a amintit că, exact cu o lună în urmă, la 12 mai, frontiera româno-ungară fusese aprobată de ei şi au exprimat regretul că au uitat să o notifice la acea dată[204]. Şeful Quai d'Orsay-ului a „explicat" acest defect drept o consecinţă a unei decizii din ianuarie 1919, care anunţa reglementările teritoriale numai în şedinţele plenare, deoarece proiectul de tratat cu Ungaria nu era încă gata, iar perspectiva invitării unei delegaţii de la Budapesta părea încă foarte îndepărtată[205].

A doua zi, subterfugiul lui Brătianu i-a făcut pe Wilson şi Lloyd George „să insiste" asupra aprobării şi delimitării prompte a frontierei româno-ungare, ceea ce premierul de la Bucureşti trebuia să accepte sau să fie pasibil de expulzarea din forumul păcii. Lloyd George a cerut o materializare a ordinelor Consiliului. Premierul britanic a sugerat chiar să-l invite pe Kun să trimită o delegaţie la Paris pentru a-şi explica punctul său de vedere[206]. Este adevărat că, între timp, acesta din urmă, prin intermediul lui Philip Marschall Brown din misiunea Coolidge, se adresează lui Wilson, arătînd că Ungaria nu are nici o revendicare teritorială faţă de vecinii săi[207]. Concomitent, Kun a expediat la 30 aprilie 1919 guvernelor român, cehoslovac şi sîrbo-croato-sloven o telegramă în care spunea: „Guvernul trecut n-a admis propunerile Dv. menţinîndu-se pe baza aşa-zisului drept istoric care îşi trage dreptul oprimării viitoare din oprimarea din trecut. În prima zi a venirii noastre la putere, noi am renunţat la acest principiu. Am declarat, în repetate rînduri, în modul cel mai solemn, că nu ne menţinem pe principiul integrităţii teritoriale,

iar acum vă aducem la cunoștință acest lucru și, în mod direct, anume că recunoaștem fără nici o rezervă toate pretențiunile Dv. teritoriale naționale."[208] Tot la 12 iunie, Georges Clemenceau a cerut *precauție* și *înțelegere*, deoarece anticipa că Brătianu va protesta la o frontieră lipsită de apărare și va refuza să se retragă după ea; Clemenceau a recunoscut că Brătianu prezentase un argument logic. „În loc să tratăm Ungaria mai puțin aspru decît România, argumenta el, ar fi prudent de trimis o misiune la Budapesta pentru a hotărî la fața locului dacă argumentele lui Brătianu erau valide și a discuta posibilitatea unui nou armistițiu cu Béla Kun."[209] Wilson și Lloyd George au fost cîștigați de opinia lui, dar au insistat să se trimită o notă energică lui Brătianu, ordonîndu-i-se să stopeze „actele agresive" și să-și retragă trupele în spatele „frontierei permanente, aprobate de Conferința de Pace"[210], dacă spera să semneze tratatul cu Ungaria. Secretarului de stat al Foreign Office-lui i s-a „sugerat" să schițeze o notă „într-un ton destul de aspru, vis-à-vis de Ungaria, dar cu un ton mai prietenesc cînd era vorba de români"[211]. Consiliul, care a discutat nota, a cerut lui Brătianu să se retragă după ce Kun va evacua Slovacia, operațiune ce trebuia efectuată pînă la 18 iunie[212].

Guvernul român, răspunzînd la nota ultimativă din 15 iunie 1919, sublinia că nu are intenția de a prelungi „ocuparea unor regiuni nerevendicate de ea decît pe durata strict impusă prin securitatea sa și cît amenințarea de agresiune trebuie să fie înfățișată"[213]. Acest punct de vedere era susținut cu hotărîre și de mareșalul Foch, care opina că, „dacă nu se aprobă cererile juste ale României, siguranța ei este compromisă"[214]. A doua zi, Balfour l-a trimis pe Kerr la N.Mișu cu o notă ce conținea decizia în problema retragerii trupelor române din Ungaria care, după părerea emisarului britanic, „rămîne încă deschisă"[215].

Urmează o perioadă în care raporturile României cu Consiliul Suprem devin tot mai încordate, acesta din urmă trimițînd mai multe telegrame ultimative[216] guvernului de la București. Multe din acestea, alcătuite într-un ton de crescendo ostilitate și de violență, aveau la bază informațiile denaturate ale agenților lui Hoover de la Viena. Să amintim că presa franceză și cea britanică, cu excepția ziarelor de stînga, „ironizau" atitudinea Conferinței față de România și o susțineau[217].

Nici Aliații nu aveau o linie comună față de România. Astfel, la 14 august 1919, Balfour, după ce aprecia că raportul guvernului de la București era „satisfăcător", sublinia că România „avusese numeroase argumente care necesitau o discuție și poate un răspuns". Cu același prilej, reprezentantul Italiei, T.Tittoni, constata că „atacul armatei ungare era o violare categorică a armistițiului"[218].

Conferința, impulsionată mai ales de delegații americani[219], a trecut la represalii asupra României și a decis, începînd cu 25 august 1919, oprirea expedierii oricărui material de război către această țară. Măsura era apreciată de N.Mișu ca avînd „consecințe grave"[220] pentru securitatea României.

În timpul elaborării tratatului cu Ungaria, Anglia și Statele Unite ale Americii au avut în general o politică comună[221]. La 4 septembrie, Balfour a adresat României „un nou ultimatum" și a cerut Bucureștilor să accepte deciziile forumului păcii. Consiliul a aprobat propunerea secretarului de stat de la Foreign Office, trimițînd și un emisar la București în persoana lui George Clerk[222], cu misiunea de a modifica atitudinea Bucureștilor față de forumul păcii.

Din raportul lui Clerk[223], ajuns pe masa conferinței, rezulta că acțiunea României a fost provocată de ostilitatea crescîndă a Ungariei, care nu respectase termenii armistițiului de la Belgrad. Clerk a purtat o discuție cu fostul prim ministru Brătianu în legătură cu misiunea sa, prilej cu care al doilea a subliniat că „ordinea și un guvern responsabil în Ungaria erau mai importante pentru România decît pentru toți ceilalți"[224]. Misiunea Clerk la București, începută pe 11 septembrie, s-a dovedit, cel puțin din punctul de

vedere al Aliaților, neconcludentă. La 15 septembrie, Lloyd George și subsecretarul de stat american Polk înțelegeau, din rapoartele miniștrilor lor acreditați la București, că reprezentanții Franței și Italiei încurajau pe români în politica lor față de Ungaria, ceea ce contravenea vederilor Londrei și Washington-ului[225]. Clerk mai constata că unica dorință a Bucureștilor era să lucreze „în deplină înțelegere cu Consiliul Suprem în problema Ungariei"[226]. De la Paris, lui Clerk i s-a transmis să treacă și pe la Budapesta[227]. „Opinia publică – scria într-un raport lt. de Gressot, sosit la București la 11 octombrie, după ce a acuzat Franța de măsuri coercitive luate față de România, a evoluat. Se spune acum, în mod curent, că Franța a cedat Americii și că aceasta din urmă pedepsește România pentru faptul de a se fi arătat ostilă tentativei de acaparare de grîu și de petrol. Misiunea lui Sir Clerk la Budapesta a iritat puțin opinia (publică) și este bine pentru Franța ca șeful acestei misiuni să nu fie francez."[228]

Anii 1919-1920 au fost hotărîtori pentru România, care și-a văzut consfințită prin sistemul tratatelor de pace, nu fără eforturi, Unirea cea Mare. Pentru România, statuarea unei noi ordini politico-teritoriale, bazată pe dreptul popoarelor la autodeterminare, presupunea lupta împotriva oricăror tendințe, îndeosebi comunisto-bolșevice, care vizau crearea „statului mondial fără granițe al proletariatului". În acest context trebuie plasată atitudinea anticomunistă din acea perioadă a conducătorilor civili și militari ai României, precum și a marii majorități a cetățenilor acestei țări. Susținerea practică de către regimul bolșevic a unor guverne așa-zis revoluționare, cum a fost cazul cu cel ungar condus de Béla Kun, făcea parte din acest proiect vast și, într-un fel, diabolic. Și dacă planurile bolșevicilor ruși au avut și unele succese parțiale, faptul s-a datorat și miopiei conducătorilor „democrațiilor occidentale" și ai S.U.A. care, prin politica lor, au favorizat răspîndirea ideologiei și sistemului comunist.

Cît privește pe Antonescu, rolul său politico-diplomatic și militar din 1919 a fost deosebit de important, el fiind într-un fel omologul militar al marelui om de stat I.I.C. Brătianu. Colaborarea lor benefică pentru țară, din 1919-1920, s-a manifestat îndeosebi în timpul campaniei din Ungaria din vara anului 1919. Într-un moment în care pericolul instaurării comunismului în Europa est-centrală și de sud presa, Brătianu a ținut permanent legătura cu Antonescu pentru a apăra, conform intereselor naționale, drepturile imprescriptibile ale poporului român.

Dificultățile create României la forumul păcii, care nu voia să țină cont de conținutul tratatului încheiat cu Antanta în august 1916, amînarea fixării graniței româno-ungare de către Consiliul Suprem, atitudinea din ce în ce mai periculoasă a guvernului Kun, strîns legat și regizat de bolșevicii lui Lenin, au reprezentat factori care explică atitudinea României din vara anului 1919. Brătianu, cu clarviziunea sa, o califica astfel: „Modestia este bună, dar un popor trebuie să aibă cunoștință limpede despre ceea ce reprezintă, pentru ca să aibă cunoștință limpede despre ceea ce trebuie să îndeplinească. În trecut a fost românimea în lupte seculare nu numai pentru existența ei, dar și pentru existența și apărarea civilizațiunii lumii. În luptele creștinătății contra turcilor, soldații lui Ștefan Vodă au luptat nu numai pentru apărarea Moldovei, dar și pentru mîntuirea creștinătății și valurile barbariei, cînd de acea stîncă s-a frînt, s-a scăpat nu numai românimea, dar și civilizația europeană de puhoiul păgînilor. – Domnilor! Istoria se repetă. Desigur, schimbîndu-și fața cu caracterul vremurilor. În ziua de astăzi, soldatul român pe Tisa și de dincolo de Tisa n-a asigurat numai granițele României, dar a sprijinit ca în vremurile de demult civilizațiunea europeană, apărînd-o de valurile distrugătoare ale bolșevicilor. La Nistru și la Tisa s-au oprit curentele de distrugere care amenințau centrul Europei. Stînca de care s-au frînt au fost energia și bărbăția poporului român. Iată de ce este de datoria oamenilor care pretind și au datoria de a conduce destinele acestui popor să înțeleagă de sus, cu toată înălțimea vederilor, misiunea pe care o are acest popor în locul unde

Dumnezeu l-a pus și unde, din istoria trecută și din faptele prezentului, se dovedește care este rolul său, misiunea sa în istoria civilizațiunii..."[229]

Am arătat mai înainte rolul jucat de Antonescu în reorganizarea armatei române: diviziile, puse sub comanda generalului Moșoiu și încadrate într-un comandament unic al trupelor din Transilvania, aveau misiunea de a conlucra cu Consiliul Dirigent, instituit în urma Deciziei Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia. Pe fondul nerecunoașterii de către autoritățile ungare a zonei neutre și al eșecului unor misiuni ale forumului păcii, între care și aceea a lui Jan Smuts[230], I.I.C. Brătianu, în legătură directă cu delegatul Marelui Cartier General, lt.col. Ion Antonescu, a luat măsuri corespunzătoare pentru siguranța proprie. Ofensiva Armatei de Transilvania, începută la 16 aprilie 1919, venea la timp pentru a înfrînge avîntul pe care îl luase mișcarea comunistă din Ungaria[231]. Aceasta se plia pe atacarea Slovaciei de către Ungaria și ocuparea Banatului de către sîrbi. Totodată, Ungaria pregătea o mare operațiune ofensivă pentru a ocupa orașele de pe linia de demarcație: Oradea Mare, Salonta, Arad. Pentru a se evita orice surpriză, după cele două atacuri ungare din vara anului 1919, Marele Cartier General Român a decis începutul contraofensivei și trecerea Tisei – participau la această operațiune 118 batalioane, 99 baterii și 60 de escadroane[232]. Deși Consiliul Suprem a încercat să oprească armatele române pe Tisa, Brătianu i-a cerut lui Antonescu să grăbească trecerea, punînd în felul acesta forumul păcii în fața unui fapt împlinit. Atunci Antonescu a sugerat ca Regele Ferdinand I să vină pe front în Transilvania, pentru a asista la pornirea primelor unități ale armatei române în Ungaria. Este momentul în care suveranul român a spus: „Antonescu, nimeni altul nu poate ști mai bine decît Regele Tău marile servicii pe care le-ai adus țării în acest război."[233] Din această scurtă derulare a evenimentelor, reținem colaborarea fructuoasă a primului ministru cu Antonescu, în realizarea unuia din obiectivele politico-diplomatice și militare ale Bucureștilor din cursul anului 1919. Prezența suveranului și a premierului, la începerea campaniei din vara anului 1919, dădea o semnificație aparte actului militar cu importante consecințe politico-diplomatice. De altfel, cîteva luni mai tîrziu, la 31 decembrie 1919, prin Înaltul Decret nr. 5.454, lui Antonescu i se conferea Ordinul militar „Mihai Viteazul" clasa a III-a, pentru concursul eficace dat pe cîmpul de luptă Înaltului Comandament, în calitate de șef al Biroului Operațiunilor al Marelui Cartier General în timpul ofensivei din 1919, care s-a terminat prin intrarea glorioasă a armatelor române în Budapesta[234]. Acordarea uneia din cele mai înalte decorații militare românești unui stat majorist, deși se cunoaște că aceasta se acorda numai militarilor aflați în prima linie, spune mult despre rolul jucat de Ion Antonescu în glorioasa campanie din vara anului 1919.

În timpul campaniei din Ungaria, care a costat statul român 23.727.133.229 de lei și 2.115.387,70 de coroane[235] – sarcină grea dacă avem în vedere și celelalte eforturi financiare din anii Marelui Război, Ion Antonescu s-a aflat într-un permanent contact cu I.I.C. Brătianu și autoritățile militare și civile ale țării de la Budapesta, îndeosebi cu înaltul comisar C.Diamandi. Activitatea sa a căutat, pe de o parte, să estompeze poziția absolut neprietenească a unora din reprezentanții militari aliați de la Budapesta sau Viena, iar pe de alta, a avut în vedere rezolvarea grelelor probleme cu care s-a confruntat diplomația Bucureștilor în urma acestui scurt periplu budapestan. Este adevărat că au existat ofițeri superiori aliați, cum a fost lt.col. englez Bridges, care au văzut corect realitatea militară și politică a acțiunii României[236]. Șefii misiunilor militare aliate de la Budapesta – englezul G.Gorton, italianul G.Romanelli[237] și americanul Tuaser – s-au opus, în august 1919[238], armistițiului propus Ungariei de România. Romanelli a propus, în numele guvernului de la Budapesta, o „suspendare" a ostilităților cu oprirea armatei române și stabilirea Tisei ca linie de demarcație, dar Clemenceau, vorbind din partea forumului parizian, s-a opus unei atari soluții[239].

Ion Antonescu a avut, la 10 august, o convorbire telefonică cu C.Diamandi în legătură cu situația creată prin apropierea trupelor române de Budapesta. Cu o zi mai înainte, el îl văzuse pe Brătianu care dăduse instrucțiuni ferme ministrului Mișu și lui C.Diamandi, în legătură cu această problemă. Premierul român se arăta interesat de materialul de război și locomotive, din care o cantitate considerabilă fusese luată din România de trupele Centralilor și depozitată pe teritoriul Ungariei. Dată fiind aversiunea față de București a Consiliului Suprem, Diamandi propunea ca acțiunea românească „să aibă loc fără încunoștiințarea aliaților". Antonescu avea și el o opinie identică, fiind preocupat de consecințele militare și amplasarea strategică a armatelor române[240].

Dacă Aliații erau de acord cu dezarmarea trupelor ungare, menținerea ordinii cu minimum de soldați străini și abținerea de la orice imixtiune în treburile interne ale acestei țări, el avea o altă părere în chestiunea rechizițiilor. O notă a Aliaților sublinia că „nici o preluare definitivă de material de război, de cale ferată, agricultură, vite etc." nu putea fi unilaterală, ci numai în consens cu Puterile Aliate și Asociate[241]. Dar, așa cum avea să se întîmple ulterior, cota atribuită României din reparațiile orientale avea să fie în dezacord cu pierderile suferite și jaful întreprins de trupele Puterilor Centrale.

Față de atitudinea vexatorie și ultimativă a Consiliului Suprem, la 9 septembrie, premierul Brătianu anunța că: „în fața atitudinii Consiliului celor patru mari puteri, în chestiunea Ungariei și pentru a evita motive de neînțelegere, România a decis să-și retragă trupele de ocupație"[242].

Înainte de a demisiona, I.I.C. Brătianu l-a văzut pe generalul american Bandholtz. Ofițerul superior american i-a declarat că ar fi „periculos" ca România să-și retragă trupele înainte de a fi „organizat ordinea în Ungaria"[243]. Brătianu i-a mărturisit interlocutorului său credința României într-o cooperare corectă cu Budapesta, dependentă de „asigurarea pe care ne-ar da-o noul guvern maghiar de a renunța la orice revendicare teritorială în detrimentul nostru". H. Bandholtz a recunoscut, atunci, „temeinicia" revendicărilor României, ceea ce 14 ani mai tîrziu a negat[244]. Cu același prilej, a fost abordată și problema revendicărilor, pe care România o vedea rezolvată nuanțat. Astfel, materialele militare și de cale ferată, luate cu arma în mînă de la inamic, nu puteau fi revendicate de nimeni. În ce privește materialul recuperat, ca o compensare a ceea ce luase inamicul, problema urma să fie rezolvată amiabil cu Aliații. Guvernul român ordonase oprirea oricărei alte rechiziționări, dar solicita ca un reprezentant al său să fie prezent la discuțiile de la Pesta în legătură cu aceste chestiuni. Bandholtz a recunoscut, în finalul discuției, că dificultățile create României la forumul păcii reveneau în proporție de 50% S.U.A., restul datorîndu-se „celorlalți" Aliați[245].

Problema rechizițiilor din Ungaria a fost abordată și la Paris, unde Victor Antonescu a conferit cu generalul Franchet d'Esperay. Al doilea aprecia că materialul de război, căile ferate și toate celelalte, pe care armata română le-a luat în timpul luptelor, reprezentau „captură de război", motiv pentru care el trebuia considerat drept proprietatea României și nu făcea parte din garanțiile Aliaților. Celelalte rechiziții, făcute de trupele Centralilor în anul 1916-1918, opina Franchet d'Esperay, „trebuie să rămînă proprietatea statului român, cu condiția de a fi evaluate, iar valorile lor reduse din datoriile de război atribuite României"[246].

Campania românească din Ungaria, din anul 1919, nu a reprezentat un război de cucerire, nici de revanșă. Caracterul acțiunii a fost net defensiv, România trecînd la contraofensivă numai după cele două atacuri ungare și cînd era evidentă și demonstrată o „cooperare" pe plan militar sovieto-maghiară. Lt.col. Antonescu, fiind șef al Biroului Operațiunilor, a adus „servicii neprețuite"[247] în timpul operațiilor de pe Tisa. Am amintit, mai înainte, modul cum Ferdinand I Întregitorul a apreciat rolul jucat de Antonescu atunci. Pe lîngă calități militare de excepție, Ion Antonescu a demonstrat tact și abilitate

diplomatică, el fiind folosit în misiuni diplomatice la Belgrad și Paris[248]. În capitala Regatului Sîrbo-croato-sloven, Antonescu a mers, în aprilie 1919, și a contribuit la alcătuirea, în detaliu și definitivă, a planului de acțiune comun – așa cum fusese el stabilit în martie și aprilie în Consiliile de Război la care participaseră reprezentanți ai românilor, francezilor și sîrbilor[249]. Apoi, în toamnă, Ionel Brătianu l-a însărcinat să expună Consiliului Suprem chestiunea operațiilor anterioare și posterioare ocupării Budapestei. România aprecia că acțiunea sa se datora „cererilor și insistenței Aliaților", ordinul prin care Consiliul Suprem cerea armatei române să nu intre în Budapesta ajunsese la București după intrarea cavaleriei române în capitala Ungariei. Într-un raport, întocmit doi ani mai tîrziu, Antonescu sublinia că acțiunea României în Ungaria „a fost necontenit executată cu știința, autorizația, îndemnul și chiar sprijinul Aliaților"[250]. Ofițerul român a înaintat forurilor conducătoare mai multe rapoarte asupra misiunii din capitala Franței. La 9 octombrie 1919, el prezenta generalului Panaitescu, într-o convorbire telefonică, detaliile misiunii sale „diplomatice și militare". Constatînd că forumul suprem era greșit informat asupra atitudinii României, Antonescu propunea o serie de măsuri care să dovedească faptul că poziția României era „cu totul contrarie aceleia care se cunoaște"[251] de Conferință. El solicita un album și mici sinteze rezumative care să dovedească – menționăm că astfel de date sînt numeroase în arhivele românești – mulțumirea prin care autoritățile ungare și persoanele particulare își arătau recunoștința față de trupele române care îi scăpaseră de pericolul bolșevic, măsurile operative luate de Înaltul Comandament Român pentru îmbunătățirea situației alimentare a Budapestei, fotografierea obiectelor luate din țară de trupele austro-ungare la finele primului război mondial. Antonescu informa despre demersurile pe lîngă autoritățile militare ale conferinței, pentru a contracara oprirea muniților și a aprovizionărilor din Franța și constata că americanii nu fuseseră determinați să revină asupra măsurilor prohibitive[252]. În urma discuției cu Polk, Antonescu a sugerat oficialităților de la București să pună la dispoziția americanilor 10.000 arme și 40 mitraliere solicitate de aceștia. Ofițerul român constata că forumul suprem nu era informat exact asupra situației țării sale cu misiunea generalilor aliați de la Budapesta, subsecretarul de stat constatînd că observatorul american avea numai „misiunea" de a informa asupra a ceea ce se petrece în Ungaria și de a comunica Comandamentului Român „instrucțiunile" Consiliului Suprem. Nu se cunoștea, de exemplu, că între România și misiunea generalilor aliați de la Budapesta se ajunsese la un acord asupra efectivelor militare organizate, a poliției și a depozitului de muniții al armatei Mackensen. Panaitescu opina că evreii și anturajul generalului Bandholtz exagerau „tendențios"[253] faptele ce se petreceau la Budapesta pentru a discredita România. Antonescu credea că, numai informînd „exact" Conferința asupra „adevărului", România putea „anihila" pe răuvoitori. Notele Conferinței de Pace, alcătuite pe un ton „neobișnuit de violent"[254], au determinat cabinetul Brătianu să demisioneze, guvernele ulterioare continuînd într-un fel politica anterioară, de consolidare a poziției României de stat național unitar.

Bun cunoscător al oamenilor și împrejurărilor, Antonescu a adus guvernului de la București „servicii neprețuite prin preciziile rapoartelor pe care le-a înaintat"[255]. Ofițerul superior român a mai efectuat o misiune diplomatică pe lîngă Comandamentul Armatelor Aliate din Orient dovedind, din nou, „spirit clarvăzător, tact și abilitate"[256].

La terminarea primului război mondial, lt.col. Ion Antonescu se bucura de o mare reputație în rîndurile armatei, opiniei publice și factorilor de decizie politică din țară. Inspectorul cavaleriei, generalul N.Sinescu, îl nota, în foaia calificativă pe anul 1920, astfel: „...Trecînd la activitatea prodigioasă ce a desfășurat pe timpul războiului și care i-a asigurat o calificare atît de strălucită încît nu se poate micșora această pagină de virtuți militare printr-o expunere rezumativă, găsesc o datorie, din parte-mi, de a atrage

luarea aminte a căpeteniilor armatei asupra faptului că șefii săi ierarhici leagă marile fapte de arme ale oștirii și importante evenimente politico-militare de activitatea superioară a acestui distins ofițer"[257]. Numeroase ordine și medalii militare românești: „Mihai Viteazul" clasa a III-a, „Steaua României" clasa a IV-a, „Coroana României" clasa a IV-a, Medalia „Crucea Comemorativă" 1916-1918 cu brevetele „Ardeal", „Carpați", „Oituz", Medalia „Victoria" și străine: Ordinele „Legiunea de onoare" în gradul de Cavaler, Sf.Stanislas clasa a III-a, clasa a II-a cu Spade rus, clasa a II-a cu Spade și placă rus, „Sf.Vladimir" clasa a IV-a cu Spade și Fundă rus, „Sf.Ana" clasa a II-a cu Spade, „Victoria" engleză, grad Comandor, „Leopold" belgian, grad Comandor, „Crucea Neagră" belgian, grad ofițer, „Coroana Italiei" în gradul de comandor, „Sf.Mihail" și „Sf. Gheorghe", în gradul de comandor englez, Însemnele „Crucii de Război" cu citație pe armată (francez)[258] au recompensat activitatea extraordinară desfășurată de Antonescu în anii Marelui Război. Pe lîngă activitatea militară deosebită, Ion Antonescu a tipărit, în 1919, *Românii, Originea, trecutul, sacrificiile și drepturile lor.* Este o pledoarie pro domo a lt.col. Antonescu în apărarea drepturilor teritoriale ale României la forumul păcii de la Paris, care își începea lucrările în ianuarie 1919. Sinteză bine întocmită și scrisă cu talent și discernămînt, lucrarea lui Antonescu relevă și intransigența militarului în ce privește recunoașterea, prin tratatele internaționale care urmau să se încheie, a drepturilor imprescriptibile ale României. Parcurgînd lucrarea, ai senzația unei apropieri frapante, a unei identități între atitudinea „cetitorului cel mai de seamă al României Mari" – I.I.C. Brătianu – și Ion Antonescu, amîndoi născuți pe aceleași meleaguri ale Argeșului.

În urma participării la prima conflagrație mondială a secolului și a exprimării libere, conform principiului autodeterminării popoarelor, a românilor aflați sub dominație străină, visul de secole al acestora de a trăi în frontierele unui singur stat a devenit realitate. Tratatele de pace, semnate în anii 1919-1923, aduceau recunoașterea internațională a făuririi statului național unitar român. Între cei care contribuiseră cu mintea și sufletul la făurirea României Mari se afla și lt.col. Antonescu, ofițer dotat cu „însușiri strălucite"[259], „voință, energie, devotament, patriotism și calități morale deosebite"[260]. Generalul Lupescu observa cu temei că activitatea lui Antonescu se concretiza în următoarele opere de cea mai mare importanță: 1. Planul de operație al ofensivei din iulie (1917); 2. Planul defensiv și întreaga activitate de conducere pe timpul bătăliilor de la Mărășești și Trotuș, dovedind o deosebită aptitudine de prevederi și oportunitate în aprecierea situațiilor, precum și propunerea la timp a mijloacelor; 3. Proiectul de dezarmare a Armatei ruse; 4. Proiectul de ocupare a Basarabiei; 5. Proiectul de rezistență după armistițiul de la Focșani[261]. „Este incontestabil, concluziona subșeful de stat major al Marelui Cartier General – că activitatea acestui ofițer, în timpul războiului, a contribuit, în foarte mare parte, la dobîndirea succeselor noastre, precum și la întrebuințarea rodnică a slabelor și puținelor noastre mijloace."[262]

3. Misiune politică și militară la Varșovia

În martie 1920, lt.col. I.Antonescu a fost trimis în misiune la Varșovia, fiind numit consilier tehnic al delegației aflate în Polonia[263]. Antonescu a purtat discuții cu mareșalul Pilsudski, Patek și ministrul de război Rozwadowski[264] și a trimis la București detaliile acestor conversații, mandatul primit de el fiind totuși limitat. Într-un raport rezumativ, Antonescu prezenta autorităților de la București situația militară și socială a vecinilor Poloniei – Finlanda, Estonia, Letonia și Lituania – concluzionînd că numai Polonia „reprezintă oarecare valoare din punct de vedere militar"[265]. Ambasadorul englez de la

Varșovia, Sir H.Rumbold, a informat, la 29 martie 1920, pe lordul Curzon despre convorbirile delegației române cu reprezentanții Poloniei. Ambasadorul considera că acestea „n-au ajuns prea departe și s-au întrerupt cînd au sosit vești despre schimbarea guvernului de la București (generalul Averescu a format un nou cabinet pe 15 martie, succedînd lui Vaida-Voievod)". Rumbold conchidea că la viitoarele negocieri de pace cu sovieticii, „polonezii vor începe singuri"[266]. Informațiile corecte transmise de Antonescu la București au determinat conduita României de neintervenție în războiul polono-sovietic. Vizita lui Ion Antonescu la Varșovia, din martie 1920, a anticipat călătoria din vara aceluiași an a generalului Rozwadowski la București, cînd aveau să se schițeze punctele „esențiale" ale alianței ce avea să fie semnată la 3 martie 1921.

Anul 1920 a mai consemnat o misiune a lui Antonescu pe lîngă forumul păcii, el începînd să lucreze ca delegat român la Comisia de reparații pentru lichidarea litigiului născut în urma ocupării Ungariei[267]. De altfel, la 4 martie 1920, lt.col. Ion Antonescu devenea membru al secțiunii a II-a (executarea clauzelor militare, navale, aeriene) și a III-a (prizonierii de război, internați și ostateci) ale Comisiei române pentru executarea Tratatelor de Pace[268]. Cîteva luni mai tîrziu, el va discuta cu reprezentanții militari ai Conferinței de Pace crearea unei zone neutre la granița româno-ungară[269].

Propus pentru a fi avansat colonel la excepțional[270], Ion Antonescu a primit acest grad la 1 ianuarie 1921[271], vechimea sa datînd însă din aprilie 1920. La 19 noiembrie 1920, a fost trecut pe lista de lt.colonei din toate armele, admiși la comandă de regiment provizorie[272].

4. Comandant al Școlii Speciale de Cavalerie

De la 1 aprilie 1920 pînă la 8 septembrie 1922 a fost comandantul Școlii Speciale de Cavalerie de la Sibiu. În acest răstimp, a fost trimis în Franța pentru un stagiu de patru luni, perioadă în care a vizitat toate centrele de instrucție franceze și a urmat cursul de la Versailles (gradul de lt.col. și colonel)[273]. Din 7 mai 1921, a fost atașat pe timp de două luni[274] pe lîngă Misiunea militară română din Franța. S-a întors la 1 iulie 1921[275], iar de la 22 august același an, a plecat din nou pentru a lua parte la manevrele armatei franceze de la Metz[276].

Inițial, Școala Specială de Ofițeri de Cavalerie se afla la Oradea Mare. Prima măsură luată de noul comandant a fost aceea de a cere mutarea ei la Sibiu, deoarece Oradea nu oferea în jurul ei teren propice formării călăreților de teren[277]. După șase ani de întrerupere, Școala își redeschidea porțile la 1 noiembrie 1920 la Sibiu, prilej cu care colonelul Antonescu spunea: „Stindardul Școalei flutură de la 1 noiembrie, în imediata apropiere a cîmpului de bătălie de la Șelimbăr, unde marele Voievod Mihai Viteazul a înfrînt trufia ungurească și a arătat, cel dintîi, mijlocul cel mai puternic și sigur, prin care trebuia și se putea face unirea întregului neam. Mîndră de fi așezată în preajma unor locuri atît de glorioase, mîndră de trecutul înălțător și nepieritor al Armatei în serul căreia este și călăuzită de ideea că și în viitor va fi factor determinant în pregătirea și desăvîrșirea victoriei, Școala își începe activitatea pe baze tradiționale, adaptate la cerințe noi."[278] În noua calitate, Ion Antonescu a încercat să introducă o nouă programă analitică, pe baza cerințelor izvorîte din Marele Război, o adaptare a școlii la tehnica modernă de luptă. Bun organizator și gospodar, Antonescu a făcut dintr-o cazarmă veche și deteriorată „o școală în care sînt ostași de admirat și prin combinări judicioase, aducînd statului economii însemnate, a reușit să înzestreze acea școală cu tot ce este necesar"[279]. Antonescu a condus Școala cu un „tact deosebit", fiind un om de mare caracter și cu un

sentiment al „camaraderiei foarte dezvoltat"[280]. Activitatea sa de la Sibiu, „neobosită și competentă", a impulsionat radical mersul școlii de la Sibiu, unde a organizat numeroase exerciții tactice. Din păcate, un accident de călărie suferit în primăvara anului 1921, care era să-l coste viața, îi va provoca o amnezie și se va afla aproape șase luni sub îngrijiri medicale. Voința și caracterul său puternic au făcut ca vindecarea să se facă mult mai rapid decît se așteptau medicii. La 30 august 1922, avea să fie numit atașat militar la Paris, înlocuindu-l pe col. D.Sutzu. Nu a plecat însă, înainte de a-și asigura un înlocuitor care să-i continue opera. Într-adevăr, a găsit acest înlocuitor în persoana colonelului C.Bălăcescu, fost șef al Operațiilor la Armata a II-a condusă de generalul Al.Averescu. „Domnule colonel – îi spunea Antonescu noului șef al Școlii de la Sibiu – numai în Dv. pot avea încredere că tot ce am făcut la Sibiu va fi continuat și îmbunătățit. Vă rog, pentru binele cavaleriei, să primiți acest post."[281] Scurta ședere a lui Antonescu la Școala Specială de Cavalerie s-a concretizat prin punerea acesteia „pe baze moderne", atît din punct de vedere al călăriilor, cît și al instrucțiunii generale și profesionale, ofițerul superior îndemnîndu-și elevii „spre cultul cinstei și al demnității"[282]. Comandantul Școlii de Aplicație de Cavalerie, colonelul Moruzi, și inspectorul Cavaleriei, generalul de divizie Sinescu, îl propuneau, datorită rezultatelor remarcabile obținute la Sibiu, pentru înaintare excepțională la gradul de general, cînd „va avea vechimea cerută de lege"[283]. Antonescu nu a fost avansat atunci, dar a fost trimis în Franța în calitate de atașat militar, numirea sa urmărind rezolvarea problemelor pendinte militare româno-franceze, ca și a altor chestiuni în care competența și caracterul său puteau fi hotărîtoare.

5. Atașat militar la Paris, Londra și Bruxelles (1922-1926)

Numit atașat militar la Paris, la 30 august 1922[284], Antonescu va sta în capitala Franței pînă la mijlocul anului următor. La 1 ianuarie 1923 era acreditat, în aceeași calitate, la Londra[285] și Bruxelles, dar prezentarea la post s-a produs mai tîrziu. Plecarea lui Antonescu în vest nu era întîmplătoare. Colonelul Antonescu vizitase, pînă atunci, de mai multe ori Franța. Misiunea sa externă avea să se dovedească benefică pentru țară, în cel puțin trei ipostaze: 1. lucru în cadrul Comisiei Reparațiilor, îndeosebi la îndeplinirea clauzelor art.181 din Tratatul de la Trianon; 2. lichidarea datoriilor de război ale României către Franța și Anglia; 3. încheierea unor contracte militare avînd drept scop dotarea cu echipament și arme a trupelor române. Unii autori mai puțin avizați, ca de exemplu Ivor Porter, consideră că trimiterea în străinătate a lui Antonescu se lega de accidentul suferit de el în 1921, Parisul și Londra reprezentînd „misiuni mai puțin active"[286] decît funcțiile pe care le-ar fi ocupat în țară. Dintr-un document militar intern rezultă că „plecarea" s-a datorat dorinței Ministerului de Război de a-l feri de „situația delicată" rezultată în urma unui conflict petrecut în garnizoana Sibiu în 1922. Colonelului Antonescu i se imputau greșeli privitoare la „disciplină" și faptul că „se obișnuise numai să comande, iar pînă la gradul ce-l avea, nu învățase încă să asculte"[287]. Documentul respectiv mai consemna că „spiritul de disciplină și subordonare"[288] îi erau total necunoscute colonelului. Noi nu împărtășim, în întregime, conținutul adresei, cunoscînd că seriozitatea și intransigența ofițerului superior îi aduseseră, încă din anii primului război mondial, numeroși adversari. Din aceste motive, dușmanii săi nu pierdeau nici o ocazie pentru a-l discredita în fața conducerii Ministerului de Război sau a opiniei publice.

Familiarizarea colonelului Antonescu cu unele chestiuni pendinte româno-franceze s-a petrecut mai devreme decît anul 1922. La 31 martie 1922, împreună cu Victor

Antonescu, ministrul României la Paris, comandantul Negrescu şi colonelul Sutzu au comunicat oficialilor Ministerului de Război al Franţei adeziunea guvernului de la Bucureşti la continuarea contractului din 28 decembrie 1920, în forma generală a plăţii unei sume de 13 milioane de franci în exerciţiile financiare din 1922 şi 1923. Partea franceză urma să livreze României 7 escadrile Breguet. O sumă de 6 milioane franci trebuia să fie plătită în exerciţiul financiar 1922. Victor Antonescu, după o consultare cu Ionel Brătianu, urma să avizeze modalitatea de plată adoptată (petrol sau franci).[289]

Imediat după sosirea la Paris, Ion Antonescu s-a adresat Ministerului de Război de la Bucureşti cu rugămintea de a se trimite o serie de acte – unele elaborate de el însuşi în anii 1919-1920 – necesare pentru susţinerea „cauzei" României la Comisia Reparaţiilor. E.Neculcea, generalul Gorski, Victor şi Ion Antonescu l-au văzut pe reprezentantul Comisiei de Reparaţii, Sonolet, cu care au abordat caracterul operaţiunii din Ungaria (1919) şi dreptul României la „pradă de război şi rechiziţii". Ion Antonescu solicita, printr-o telegramă, factorilor de decizie de la Bucureşti acte probatorii care să fie incluse în raportul pe care Sonolet îl redacta, privitor la istoricul şi caracterul operaţiunilor României din Ungaria[290]. Guvernul de la Bucureşti era interesat îndeosebi de aplicarea art.181 din Tratatul de la Trianon – capitolele VI şi VII – referitoare la „rechiziţii şi capturi de război", aceasta fiind de un „interes capital"[291] pentru Bucureşti. Existau divergenţe serioase între conţinutul memoriilor, în această chestiune, alcătuite de unguri şi români. Ion Antonescu transmitea la Bucureşti că punctele de vedere ale Marilor Puteri trebuiau amendate serios în favoarea României, a cărei acţiune din 1919 se datorase „cererii şi insistenţei"[292] Aliaţilor. În Comisia Reparaţiilor, România s-a pronunţat pentru apărarea art.181 din Tratatul de la Trianon[293]. Eforturile lui Titulescu, V.Antonescu, Vintilă Brătianu, E.Neculcea şi ale colonelului Ion Antonescu au înlăturat încercările guvernului de la Budapesta şi ale reprezentanţilor săi de a răsturna adevărul[294].

Paralel cu aceste acţiuni, Ion Antonescu a cerut, în numele României, un credit de 100 milioane de franci pentru cumpărarea de material militar. Generalul Buat i-a transmis că cererea Bucureştilor „va fi obiectul celei mai binevoitoare"[295] acţiuni din partea Ministerului de Război al Franţei. Lt.col. Desrozièrs, de la Statul Major General Francez, a specificat că împrumutul urma să fie acordat după îndeplinirea următoarelor condiţii: 1. stabilirea „condiţiilor financiare" între cei doi miniştri de finanţe; 2. constituirea unei comisii de tehnicieni, cu puteri depline, pentru a alege şi recepţiona materialul; 3. preţurile se fixau la recepţionarea materialului; 4. francezii ofereau materiale vechi şi noi; 5. în privinţa avioanelor, guvernul francez putea oferi aparate noi sau vechi[296]. Antonescu credea că e „inutil să risipim banii luînd avioane în uz"[297]. Deşi iniţial Poincaré declarase că a solicitat parlamentului votarea creditului, ulterior, preşedintele Consiliului de miniştri al Franţei şi-a modificat „întrucîtva" prima atitudine, deoarece existau condiţiuni diferite de acelea ale guvernului român[298]. Antonescu a crezut de cuviinţă să-l vadă pe şeful misiunii poloneze care negocia un acord asemănător, întîlnirea avînd loc la 2 octombrie.

Antonescu a comunicat, la 5 octombrie 1922, rezumatul întîlnirilor avute cu ataşatul militar şi şeful comisiei tehnice poloneze de recepţionare a materialelor. Primul i-a oferit o serie de date referitoare la situaţia politică şi militară a Rusiei. Ataşatul militar român a reţinut că forţa combativă a Armatei Roşii era „redusă", iar Polonia, cu toată acţiunea din 1920, „n-a putut obţine nimic". În ce priveşte creditul de 100 milioane, şeful comisiei tehnice poloneze i-a prezentat „condiţiile" în care s-a încheiat contractul cu Franţa – plata începea în 1924 şi se făcea în 14 rate. Antonescu nu era de acord cu trimiterea unei comisii numeroase – cum era cea poloneză – deoarece, transmitea el, „cu 100 milioane nu se va putea cumpăra mare lucru"[299]. După întîlnire, Antonescu l-a revăzut pe Buat de la care a aflat că parlamentul francez a aprobat creditul de 100 milioane şi, pînă la

stabilirea „condițiilor" financiare, Bucureștii puteau trimite comisia tehnică pentru stabilirea acordului în privința alegerii materialului.

Negocierile în problema creditului de 100 milioane de franci au continuat pînă în primăvara anului 1923; între timp, acordarea sa a fost asociată lichidării contractului petrol din 1920 și rezolvării de către partea română a plății canonierelor și locomotivelor „Felton"[300]. Antonescu nu a fost de acord ca problema creditului să fie subordonată acceptării lichidării contractului petrol[301]. La 16 februarie 1923, printr-o scrisoare adresată controlorului general Soubeyrand, colonelul Antonescu repeta punctul de vedere al Bucureștilor, care îl instruise pe reprezentantul său diplomatic de la Paris să ceară ca suma de 100 milioane de franci – reprezentînd costul canonierelor și al locomotivelor „Felton" – să fie adăugată creditului care se negocia[302]. Ion Antonescu sugera părții franceze „urgentarea" acordării creditului, orice întîrziere putînd avea „grave consecințe"[303] pentru România.

La 27 februarie 1923, după discuții lungi și anevoioase, I. Antonescu anunța pe reprezentantul României la Paris că în urma conferinței avute la Ministerul de Război francez „s-a căzut complet de acord în privința lichidării contractului petrol"[304]. Înțelegerea s-a făcut în „avantajul" României; guvernul francez renunța la aproximativ 600.000 de franci din indemnizațiile pretinse inițial, astfel că România nu mai pierdea decît 300.000 de franci. Ministerul de Război de la București îl instruise pe Antonescu „să accepte" lichidarea cu toate indemnizațiile cerute de guvernul de la Paris[305], ceea ce ofițerul român nu acceptase cu plăcere. Mai mult, el constata că delegații români făcuseră „involuntar, multe greșeli pe timpul executării contractului petrol"[306]. Ministrul de Finanțe francez nu era de acord ca suma datorată de România, pentru locomotivele „Felton", „să fie înglobată"[307] în creditul de 100 milioane de franci. Cea de a doua chestiune, aceea a canonierelor, era mai greu de rezolvat întrucît guvernul român întîrziase cu răspunsurile la desele demersuri ale Franței. Exista probabilitatea ca Ministerul de Finanțe francez să nu pretindă numaidecît „plata integrală" a sumei datorate, ci doar ajungerea la un „aranjament oarecare"[308].

Soluția adoptată și înscrisă în procesul verbal din februarie 1923 satisfăcea interesele ambelor guverne fiindcă, pe de o parte, Franța reducea cu 571.524 de franci indemnizația cerută inițial, iar pe de alta, România nu mai pierdea din cauza lichidării decît aproximativ 300.000 de franci[309]. Antonescu credea că „dacă România n-ar fi fost presată de urgența creditului de 100 milioane de franci și ar fi continuat discuțiile, se putea reduce și mai mult paguba ce suferim"[310]. În urma demersurilor lui Ion Antonescu, Ministerul de Finanțe francez a aprobat la 31 martie începerea recepționării materialelor, înainte de votarea creditului. Departamentul francez cerea, drept acoperire a cheltuielilor de recepție, blocarea de către România a unei sume în bancă pe numele său, deoarece sumele rezultate din lichidarea contractului petrol se blocau pînă la rezolvarea plății canonierelor și locomotivelor „Felton"[311].

Activitatea lui Antonescu, în timpul misiunii de la Paris, nu s-a rezumat numai la negocierea creditului de 100 milioane de franci și la rezolvarea contractului petrol, dar și la lichidarea datoriilor de război ale României către Franța, care se ridicau la 1.106.072.899 franci[312]. Acest lucru era mai greu de realizat integral deoarece Antonescu fusese numit, de la 1 ianuarie 1923, atașat militar la Londra. Față de noua situație, Antonescu propunea, la 27 aprilie 1923, o reevaluare a priorităților guvernului de la București. Deoarece tratativele pentru obținerea creditului de 100 milioane de franci se terminaseră, Antonescu sugera ca de finalizarea lor să se ocupe colonelul Petrescu, șeful Misiunii militare române din Franța. După opinia sa, mai rămîneau de urmărit: votarea creditului de către parlamentul francez și începerea utilizării lui. Între argumente, Antonescu va constata că recepția materialelor a început înainte de votare[313]. În ce privește a

doua chestiune – aceea a datoriilor de război către Franța – pentru care Antonescu primise, prin Serviciul Lichidărilor, sarcina de a se ocupa de rezolvarea ei, atașatul militar considera că este mai bine ca de ea să se ocupe „aceia care au început-o și, deci, o cunosc în toate amănuntele"[314]. Colonelul Antonescu prezenta greutățile întîmpinate în rezolvarea acestei chestiuni și imposibilitatea de a o termina „repede" deoarece, practic, „nu avea nici un ajutor". Obstacolele proveneau și din faptul că „lichidarea" însemna „și verificări de cifre, de facturi, control de registre, studiere de dosare, discuții verbale și scrise etc"[315]. Nu exista intenția lui Antonescu de a se debarasa de rezolvarea acestor chestiuni deosebit de importante pentru bunul mers al raporturilor bilaterale româno-franceze. Om practic și realist, Antonescu se gîndea la eficiența și rezultatul final al acțiunilor întreprinse. Propunerea sa viza ca „lichidarea" să se facă la București de Serviciul Lichidărilor, deoarece avea personal numeros și putea trata toate chestiunile direct cu francezii, prin intermediul atașatului militar. În cazul neacceptării soluției propuse, Antonescu opina că problema putea fi dată în grija colonelului Petrescu, dornic de a colabora. Problema contractului petrol era „principial terminată"[316].

Seriozitatea colonelului Antonescu rezultă și din modul cum vedea el rezolvarea practică a contractului petrol – după verificarea facturilor și efectelor balanței definitive, între creditul și debitul român, se putea trece la comenzile de aviație în contul sumei de 1 milion de franci rezultînd din lichidare. De altfel, de primele operațiuni, sub îndrumarea directă a lui Antonescu, se ocupa căpitanul Mincu, iar comenzile de aviație se puteau efectua după deblocarea, de către guvernul francez, a sumei de 620.000 franci, aceasta în funcție de rezolvarea chestiunii camioanelor și a locomotivelor. Față de situația concretă, Antonescu nu vedea prezența sa la Paris „indispensabilă", de aici necesitatea prezentării la postul de la Londra. În caz contrar, exista posibilitatea ca autoritățile engleze să interpreteze „defavorabil" absența sa repetată din capitala Angliei[317].

Preocupat peste măsură de chestiunile amintite, Antonescu a trimis la București puține rapoarte referitoare la situația militară și politico-diplomatică a Franței. Acest aspect era sesizat și de șeful Diviziunii a II-a, colonelul adjutant I.Florescu, ce găsea o scuză în faptul că ofițerul român lucrase intens „relativ la furniturile de material de război" cu guvernul francez. Generalul Gorski, la rîndul său, constata că Antonescu „nu a avut o activitate informativă folositoare Marelui Stat Major" datorită „însărcinărilor laterale" vis-à-vis de comanda de material în Franța. Atît Gorski cît și Florescu nu uitau să amintească de „capacitatea militară incontestabilă, caracterul, curajul răspunderii și inițiativa" ca și „aptitudinile militare de reală valoare"[318].

Din perioada pariziană a lui Antonescu ne mai reține atenția grija sa față de reputația țării sau de cei care, aflați în serviciul patriei, sufereau accidente cu urmări grave pentru viitorul lor. Caracterul său integru, corectitudinea, patriotismul, solicitudinea au ieșit în evidență și în trei cazuri depistate de noi în arhivele militare: Serdaru, Ianculescu și Munteanu.

Primul, ofițerul în rezervă Virgil Serdaru, își însușise fraudulos suma de 2.000 de franci – el era președinte al filialei române a Federației Interaliate a Foștilor Combatanți. Serdaru hotărîse, de la sine putere, ieșirea acestei filiale din cadrul Federației. Antonescu a plătit suma escrocată F.I.F.C.-ului, motivînd cu dreptate: „că este în interesul țării ca să fie imediat achitată". Față de comportarea reprobabilă a lui Serdaru, Antonescu propunea aducerea lui în fața Consiliului de Reformă „pentru grave greșeli în contra onoarei, minciună, falsuri și însușire de fonduri care nu-i aparțineau"[319]. Atașatul militar scria în finalul raportului său: „în caz că nu se aprobă procedarea, voi suporta personal paguba, fiindcă cred că este mai bine să riște unul o sumă fără importanță, decît să riscăm, din cauza greșelii unuia, să se piardă prestigiul și încrederea de care trebuie să se bucure țara în ochii străinilor"[320]. Și un alt ofiter, Clonaru, venit de la Paris pentru îngrijirea sănătății,

a primit – în anul 1922 – 600 de franci, sumă pe care, la 30 aprilie 1923, Antonescu încă nu o recuperase[321].

Locotenentul în rezervă Aurel Ianculescu, din Regimentul 13 infanterie, a devenit infirm la Paris, în momentul în care participa la un Congres general anual al combatanţilor tuturor statelor aliate. Antonescu se adresa Ministerului de Război – cabinet – cu rugămintea de „a se asigura existenţa unui om care este, în mod evident, victima cauzei de interes general în serviciile căreia se găsea"[322].

În timpul negocierilor contractului petrol şi a datoriilor de război către Franţa, colonelul I.Antonescu a beneficiat şi de sprijinul unor personalităţi franceze, în special Soubeyrand. Acesta din urmă ocupa o situaţie „preponderentă" în Ministerul de Război şi prin el s-au putut „concilia" interesele bilaterale. Antonescu solicita Bucureştilor decorarea acestuia, ca şi a altor personalităţi civile şi militare franceze. Prin iscusinţa lui Antonescu şi înţelegerea acestora, România a putut evita o „pagubă" de un milion de franci[323].

Ca urmare a sugestiilor înaintate de Antonescu Ministerului de Război, chestiunea comenzilor materialelor de război, în contul celor 100 milioane de franci, a fost preluată de Comisia militară română din Franţa – rezultatele negocierilor lui Antonescu se aflau înscrise în trei dosare cuprinzînd peste 200 de file[324]. Ziarul *Epoca* l-a „atacat" pe colonelul Antonescu, ofiţerul superior român cerînd avizul Ministerului de Război pentru a obţine satisfacţie. Într-o telegramă, din 23 aprilie 1923, Antonescu aprecia că „insulta", apărută în ziarul respectiv, se datora faptului că el „îşi făcea datoria"[325].

Convenţia militară s-a semnat la 25 aprilie 1923, dar recepţia materialelor, din cauze de ordin tehnic, s-a mai amînat cîtva timp[326].

La 22 mai 1923, prin Ordinul nr. 1 392 al Ministerului de Război, Antonescu trebuia să ia în primire postul de ataşat militar la Londra[327], dar prezentarea sa s-a produs abia la 1 iulie[328]. Totodată, Antonescu a girat, în perioada 1923-1926, şi postul de ataşat militar în capitala Belgiei[329].

În timpul misiunilor de la Londra şi Bruxelles, Ion Antonescu s-a remarcat pentru eforturile depuse. Pe lîngă activitatea informativă propriu-zisă, caracteristică unui ataşat militar, Antonescu a căutat să facă cunoscută adevărata istorie a poporului român, înlăturînd în felul acesta atacurile „răuvoitoare" din unele publicaţii londoneze. Astfel, la solicitarea lui W.Steed, director la *Times*, el a alcătuit materiale documentare prin care făcea cunoscute opiniei publice engleze eforturile României din anii primului război mondial[330], precum şi intenţiile pacifice ale ţării sale. Se urmărea să se înlăture informaţiile false care apăreau în unele publicaţii londoneze, referitoare la caracterul participării României la prima conflagraţie a secolului.

Pronunţîndu-se pentru relaţii paşnice cu toate statele, România nu a neglijat creşterea potenţialului său militar în vederea **apărării hotarelor naţionale**. Aşa se explică atenţia forurilor de resort pentru dotarea armatei române cu material militar provenit, în marea lui majoritate, din străinătate. Bugetele militare româneşti au fost în general mici şi ele nu au permis o înzestrare corespunzătoare. Nu întîmplător, dorinţa de pace a României este ilustrată şi de faptul că, în perioada 1920-1930, în ţară, s-au construit 2.000 de şcoli şi numai cîteva cazărmi[331].

Anglia a fost una din ţările exportatoare de armament şi alte materiale militare. Guvernul român s-a arătat, în anul 1922, interesat în cumpărarea unor materiale militare de la Londra. Prin nota expediată colonelului Antonescu de Ministerul de Război, se solicita War Office-ului cedarea unor loviturі pentru obuziere şi cartuşe, costul total al materialului ridicîndu-se la circa 20 de milioane de franci. Preţurile urmau să se stabilească prin analogie cu cele franceze[332]. La începutul anului următor, Marele Stat Major de la Bucureşti hotăra comandarea unui material militar în Anglia, din care 40 de

procente viza armamentul, 30 muniția, 20 geniul, iar 10 transportul și cheltuielile de recepție[333]. Ministrul României la Londra, Titulescu, oferea trei soluții: un credit pe termen lung de negociat cu Trezoreria; un depozit britanic de arme în România; un împrumut de arme în natură. A treia soluție implica pentru România obligația de a restitui, la termenul dat, obiectele împrumutate sau valoarea lor, chestiunile financiare urmînd să fie examinate mai tîrziu. Diplomatul român opina că prima soluție are cele mai mari șanse de reușită. Era evident că politica externă a României viza, mai întîi, zona geografică în care se afla țara. Trebuiau contracarate efectele propagandei „subversive și anarhice" de la granițele țării, România neputînd conta pe improvizații și ajutoare[334] provenite de la membrii alianțelor defensive. În ceea ce privește efectele acestor alianțe – credeau unii factori de conducere militară – nu era exclusă posibilitatea ca, din cauza complicațiilor externe, statul să se găsească în situația de a conta numai pe forțele lui proprii[335].

Un aspect important al cooperării militare româno-britanice l-a constituit acela al aeronauticii, care în 1925, atunci cînd Antonescu se afla încă la Londra, se afla în plin proces de formare. Pentru completarea flotei sale aeriene, România a comandat 60 de avioane Siskin[336].

La Bruxelles, Ion Antonescu a fost primit, la începutul lui aprilie 1924, în audiență de prezentare. Împreună cu ministrul român din capitala Belgiei, Catargi, Antonescu a purtat discuții cu regele Albert. Suveranul belgian a confirmat „admirațiunea sa deosebită pentru rezistența, bravura, sobrietatea și disciplina" soldatului și ofițerului român[337]. Discuțiile cu ministrul de război – Forthomme și șeful Marelui Stat Major, s-au purtat în jurul chestiunilor specifice armatelor celor două state. Colonelul Antonescu a făcut cunoștință cu greutățile prin care trecea armata belgiană datorate, între altele, și „ocupării Ruhrului"[338]. Totodată, s-au abordat și modalitățile de întărire a colaborării militare bilaterale.

Cîteva luni mai tîrziu, Antonescu revenea cu o scrisoare legată de „cazul" lt.col. Dimitrie Sturdza care, în anii primului război mondial, își trădase patria trecînd la inamic. Antonescu cerea să se pună capăt „impresiunii detestabile" pe care ex-ofițerul o produsese în străinătate, prin „extrădarea și predarea lui autorităților românești competente"[339].

În perioada londoneză, Ion Antonescu a avut privilegiul să colaboreze cu viitorul mare diplomat N.Titulescu. A fost o conlucrare fructuoasă, amîndoi aducînd importante servicii României. Corespondența dintre cei doi ne dezvăluie frapant conlucrarea prietenească, benefică, Titulescu apreciind, nu numai o dată, „nu pot decît să mă felicit de colaborarea colonelului Antonescu"[340].

Ataşatul militar nu avea nici măcar un funcționar pentru a se ocupa de treburile zilnice, ceea ce l-a determinat pe Titulescu să ceară Externelor remedierea acestei situații „anormale"[341]. La rîndul său, Antonescu aprecia într-o scrisoare adresată diplomatului că „dragostea și încrederea reciprocă"[342] stăteau la baza prieteniei lor. Antonescu s-a arătat, în mai multe rînduri, atent față de sănătatea șubredă a ministrului României de la Londra[343].

Preocupat de efectele pe care o bună propagandă în Anglia le putea avea pentru România, Antonescu ținea să avertizeze factorii de decizie de la București să facă să dispară „impresia explicabilă pe care o au cei de aici, în privința diferenței pe care poporul și autoritățile noastre o fac între francezi și englezi. Exagerare de sentimente și gesturi, umilitoare de multe ori pentru unii și indiferentă pentru alții. Dacă am fi păstrat o justă măsură și în această direcție, sînt sigur că țara ar fi profitat mai mult."[344] Ataşatul militar solicita forurilor militare românești să consolideze legăturile cu organizația foștilor luptători englezi, participarea la Congresul F.I.D.A.C. (Federația Interaliată a Foștilor

Combatanți), care urma să se desfășoare în toamna lui 1925 la Londra, devenind obligatorie. În acest scop, vicepreședintele organizației engleze urma să viziteze România. „Este bine – avertiza Antonescu la 5 aprilie 1924, Ministerul de Război – să profităm de orice ocazie pentru a arăta englezilor că poporul și autoritățile noastre au pentru ei aceleași atenții pe care le manifestă cu multă exagerare, uneori, pentru francezi. Subliniez acest fapt, fiindcă am zilnic impresia că el este apreciat aici cum se cuvine și sînt sigur că, dacă în exprimarea sentimentelor sale poporul ar fi mai puțin exagerat cu unii și mai atent cu alții, altele ar fi raporturile dintre noi și Anglia și, poate că foloasele ar fi mai mari."[345]

Rapoartele londoneze, expediate de Antonescu Ministerului de Război și unor direcții ale acestuia, se remarcau prin precizia și acuratețea informațiilor. Nu au rămas fără ecou la București sintezele privind politica sovietică și implicațiile pe care aceasta o putea avea asupra României. Colonelul Antonescu a ținut la curent Bucureștii cu toate informațiile deținute de Statul Major General Englez asupra Rusiei, ele fiind de „un real folos" României. Datele exacte oferite de Antonescu au înlăturat știrile exagerate care indicau un proxim atac al Sovietelor asupra României[346], evitîndu-se în felul acesta cheltuieli inutile de milioane de lei. Telegramele expediate la București, în legătură cu această chestiune, „au avut o valoare și o influență folositoare studiilor Marelui Stat Major", ele caracterizîndu-se printr-o „logică ireproșabilă și o vedere clară a lucrurilor"[347]. Totodată, Antonescu observa cooperarea, din ce în ce mai fructuoasă, sovieto-germană, mai ales în domeniile economic și militar[348].

Rapoartele militare ale colonelului Antonescu completau, în mod fericit, conținutul diplomatic al telegramelor expediate la București de Titulescu. Londra reprezenta, în acel moment, principalul punct al diplomației europene. Legată de România prin angajamentele asumate de Londra în cadrul sistemului tratatelor de pace de la Paris, ca și prin atașamentul celor două state la principiile Pactului Societății Națiunilor, politica Angliei era urmărită cu deosebit interes la București. Interesa, mai ales, poziția Foreign Office-ului față de păstrarea statu quo-ului european. În acei ani, atît Titulescu cît și Antonescu au căutat să descifreze adevăratele intenții ale politicii Londrei. Dacă pentru Antonescu era necesară o reevaluare a politicii României, parcă prea înfeudată Quai d'Orsay-ului, pentru Titulescu interesau, mai ales, jocurile de culise ale Angliei.

Diferendele între marile puteri își puneau amprenta asupra raporturilor internaționale ale perioadei și provocau neliniștea diplomației României. Titulescu scria Bucureștilor că puterile occidentale îi fac „impresia unor somnambuli care inconștient pun foc propriei lor case"[349], și aducea la cunoștința lui I.Gh.Duca, ministrul Afacerilor Străine, că va face eforturi pe lîngă Foreign Office pentru a sprijini eforturile de pace ale României. În august 1924, Titulescu insista pe lîngă oficialii britanici pentru noi garanții „în scopul asigurării integrității teritoriale a României"[350]. Diplomatul era convins, ca și Antonescu, că „trebuie să ne apărăm interesele continentale sprijiniți pe Franța și, dacă nu se poate concursul britanic, ceea ce ar fi perfect, cu bunăvoința Angliei"[351]. Titulescu se arăta, într-o scrisoare către Duca, dezamăgit de promisiunile britanice în special, de asigurările Aliaților în genere. „Nu văd – scria el – frontul unic ferm, care singur ar putea face pe învinșii de ieri să se obișnuiască (sau să înceapă cel puțin a se obișnui) cu noua ordine de lucru (...). Marii Aliați se interesează numai de Tratatul de la Versailles, dar nu și de celelalte (Trianon, St.Germain), de Protocolul din 28 octombrie de la Paris."[352] Într-adevăr, un Memorandum, din 26 ianuarie 1926, aprecia că, „din punct de vedere al oportunității, problema deținătorului final al Basarabiei ar părea de mică importanță Guvernului Majestății Sale", iar „extinderea spre Prut a avanposturilor sovietice nu ar constitui, în sine, o primejdie serioasă"[353]. Chestiunea aceasta nu putea decît să neliniștească cercurile conducătoare de la București, ferm atașate apărării statu quo-ului teritorial al României.

Deși aflat în misiune oficială la Londra, Antonescu a continuat să reprezinte țara sa la unele reuniuni internaționale. Astfel, în perioada 16 iulie-16 august 1924, a avut loc la Londra o conferință care s-a declarat a fi „interaliată", la ea participînd Anglia, Franța, Belgia, Italia, S.U.A., Japonia, Portugalia, Grecia, România și Regatul Sîrbo-Croato-Sloven[354]. De fapt, lucrările reuniunii de la Londra s-au desfășurat între Anglia, Franța, S.U.A. și, mai tîrziu, Germania. Titulescu, reprezentînd România, împreună cu E.Neculcea și col. Ion Antonescu, observa „diferența dintre statele mari și mici care nu a întîrziat a reapărea chiar din prima ședință a conferinței"[355]. Nu ne propunem aici să reluăm această problematică, ci numai să facem unele sublinieri. La 21 iulie 1924, Titulescu își arăta nemulțumirea față de tratamentul aplicat de Marile Puteri statelor mici în chestiunea reparațiilor; situația, consemna el, „e cu atît mai grea, cu cît acestea din urmă lucrează unele împotriva altora, sau nu ne susțin"[356]. La Londra, Titulescu a expus poziția Bucureștilor în problema reparațiilor, prezentînd și un memoriu în care apăra statele mici și demonstra drepturile României la reparații[357]. Titulescu opina să se accepte planul Dawes, dar considera, într-un memoriu separat, că „voi face toate rezervele și voi expune întreaga chestiune a reparațiilor pentru ca el (memoriul/n.n.), să fie discutat atunci cînd toate aceste chestii vor face obiectul unor dezbateri interaliate"[358]. La 28 iulie, Titulescu declara oficial că România aproba planul experților, considerîndu-l un instrument menit să reglementeze modalitățile de plată din partea Germaniei, dar considera că „actuala conferință nu are căderea a se pronunța asupra niciunuia din drepturile și obligațiile statelor în materie de reparații și datorii de război, care vor trebui reglementate ulterior"[359]. Declarația era însoțită de un amplu și documentat memoriu explicativ în care erau înscrise despăgubirile de război, datoriile externe și obligațiile impuse României prin sistemul tratatelor de pace de la Paris. Memoriul a produs neliniște, ex-premierul David Lloyd George interpelîndu-l în parlament pe Ramsay Mac-Donald[360]. Corespondența expediată în țară de Titulescu prezenta desfășurarea lucrărilor conferinței, ale cărei date tehnice „se modificau de trei ori pe zi". „România, consemna diplomatul, a putut face toate greșelile. Dar România a suferit și toate nedreptățile. Greșelile i-au fost, întotdeauna, măsurate cu metrul. Nedreptatea și drepturile, cu milimetrul."[361] Concluzia asupra tuturor negocierilor financiare, dintre anii 1919-1925, reiese clar dintr-o depeșă expediată de Titulescu: „De cinci ani asistăm, dacă nu la sabotajul complet al reparațiunilor din partea anglo-saxonilor, cel puțin la vădita tendință a acestora de a reduce reparațiunile, nici prea mult pentru a nu împuternici Germania, dar destul de simțitor pentru a împiedica Franța să nu iasă prea repede din greutățile războiului."[362] La conferința de la Londra, Titulescu a înfățișat, pe baza unei temeinice analize, modul în care statul român a fost dezavantajat în urma repartizării cotelor părți din volumul reparațiilor și a cerut să se revizuiască procentul oferit la Spa. Totodată, el a mai revendicat participarea României la execuția planului experților și soluționarea chestiunii datoriilor de război, în funcție de scopul în care au fost contractate, de modificările pe care le-au suferit după semnarea tratatelor, de cota parte obținută asupra reparațiilor și de nevoile reconstrucției economice a Europei[363].

Tot în anul 1924, Antonescu a participat la conferința pentru dezarmare care a avut loc la Geneva[364], susținînd punctul de vedere al Bucureștilor potrivit căruia Pactul Societății Națiunilor trebuia completat prin introducerea a trei elemente: arbitraj, securitate, dezarmare. A cincea adunare a Ligii Națiunilor, care s-a desfășurat între 1 septembrie și 2 octombrie 1924, Comisia a III-a – Reducerea armamentului, a avut ca președinte pe I.Gh.Duca. Acest for în care a activat și colonelul Antonescu – el a primit mandat să-l înlocuiască pe Titulescu[365] – a elaborat Protocolul pentru reglementarea pașnică a diferendelor internaționale, considerat a fi cel mai important document al Adunării din acel an[366]. Se prevedea obligația statelor semnatare de a nu recurge la război, ca mijloc de

reglementare a diferendelor și se preciza, pentru prima oară, delimitarea cazurilor de agresiune într-o formă incompletă. Atît Duca, cît și Titulescu și Antonescu propuneau ca, în stabilirea căilor concrete de aplicare a normelor și principiilor din acest protocol, să se ia drept model documentele diplomatice perfectate de România cu statele din cadrul Micii Antante și cu Polonia și să se treacă la încheierea unor pacte de neagresiune bilaterale sau multilaterale între statele vecine din diferite zone geografice, înserîndu-se în conținutul acestora și principiile recunoașterii egalității juridice a statelor, independenței, suveranității și păstrării integrității teritoriale[367]. Documentul nu a putut fi adoptat datorită poziției statelor revizioniste și Angliei. La 6 octombrie, Titulescu scria lui Duca că, „pentru a nu rămîne izolată, România va accepta protocolul (în problemele arbitrajului și securității, *n.ns.*), dar va face o declarație separată"[368]. Protocolul din 1924 îi părea lui Titulescu ca „un amestec de ipocrizie și de nedibăcie care repugnă firii mele (...). Ipocrizie, pentru că se anunță cu sunete de goarnă o eră nouă în care agresorul va vedea ridicîndu-se împotriva lui omenirea toată. Și ... obligațiunea de asistență nesancționată. Nedibăcie, pentru că, necunoscîndu-se destul de bine mentalitatea britanică, s-au pus în text formule obligatorii, imperative și în raport rezerve care le anihilează."[369] Protocolul de la Geneva, adoptat la 2 octombrie 1924, era mai acceptabil decît tratatul de asistență mutuală, dar Anglia s-a opus, ceea ce a dus la eșuarea lui. Rezervele britanice oglindeau, o dată în plus, teama Angliei de a interveni în Europa de Est – unde se îndrepta, în primul rînd, revizionismul german. Foreign Office-ul se opunea principiului arbitrajului universal și obligatoriu și era prea puțin dispus să supună reglementarea pașnică obligatorie, problemele punînd în joc interesele esențiale ale Imperiului britanic. Odată în plus, se observă diferența făcută între Europa occidentală – zonă vitală pentru interesele britanice – și Europa orientală, considerată ca importantă pentru francezi.

Ion Antonescu a negociat în 1925 cumpărarea de avioane engleze[370]. Firma „Armstrong Siddeley" din Coventry urma să onoreze acest contract. Ataşatul militar român se arăta nemulțumit de faptul că două contracte anterioare dezavantajaseră Bucureștii. La 4 aprilie 1925, Antonescu se adresa secretarului de stat al Ministerului de Război, generalul Munteanu, în legătură cu tratativele „Siddeley". Antonescu avertiza asupra pericolelor la care se expunea România în cazul acceptării în totalitate a condițiilor puse de englezi, ceea ce ar fi reprezentat *o nouă pagubă în bugetul statului*[371]. Corectitudinea ofițerului superior român reiese și din conținutul telegramei pe care o expedia Direcției Superioare a Aeronauticii: „Lt.col. Popovici, împreună cu alții, eu inclusiv, au făcut cheltuieli de pe urma cărora statul român e păgubit materialmente și, cred, și moralmente. Atît în contractul Havilland[372], cît și în celelalte contracte de aviație, natura vinei și gravitatea ei, pentru fiecare, nu ar putea-o stabili, eventual, decît justiția."[373]

Probitatea profesională, cinstea și caracterul integru demonstrate de Antonescu în timpul misiunilor de la Paris, Londra și Bruxelles, i-au adus prețuirea nu numai a lui Titulescu, dar și a altor diplomați și oameni politici români. Cu cîteva luni înainte de încetarea misiunii, Titulescu îi scria de la Nisa: „Colaborarea mea cu Dumneata a fost o plăcere din punct de vedere al raporturilor de servici și din cel al inimei."[374] Antonescu îi răspundea, la 3 mai 1926, și îl informa că nu va sta la Londra mai mult decît pînă la toamnă. După ce îi dorea însănătoșire grabnică, pentru a îndrepta „ceea ce proștii strică", Antonescu sublinia că modul cum aprecia diplomatul colaborarea cu el constituia „cea mai bună recompensă"[375].

La 14 iulie 1926, prin Înalt Decret Regal, Ion Antonescu era desărcinat din funcția de ataşat militar la Londra și Bruxelles și repartizat la Marele Stat Major[376].

6. Comandant al Centrului de Instrucție al Cavaleriei de la Sibiu (1926)

Prin Înalt Decret nr. 3 196 din 21 septembrie 1926, colonelul Antonescu era numit comandant al Centrului de Instrucție al Cavaleriei din Sibiu – mutarea se făcea cu data de 1 octombrie 1926[377]. Vechi antipatii, din perioada anterioară, au răbufnit în septembrie 1926, atunci cînd generalul H.Cihoschi, comandantul Corpului 7 Armată, solicita ca Ion Antonescu să nu mai revină pe raza garnizoanei Sibiu deoarece „spiritul de disciplină și subordonare îi erau cu totul necunoscute"[378]. Din raportul înaintat de Cihoschi generalului Mircescu, ministrul de război, reieșea că Antonescu, reîntors pentru o scurtă perioadă în țară, „s-a pus din nou, într-o situație foarte delicată"[379]. Decretul regal, semnat de Ferdinand I, sublinia că mutarea lui Antonescu la Centrul de Instrucție al Cavaleriei s-a efectuat „în interesul serviciului, după cerere, și ca măsură disciplinară"[380]. Nu am găsit probe care să confirme cele afirmate în raport de generalul Cihoschi, mai ales că un document depistat de noi sublinia că, abia după 20 octombrie 1926, Ion Antonescu părăsea definitiv Londra. Revenirea sa în țară era motivată, în primul rînd, de faptul că avansarea la gradul de general de brigadă nu se putea face decît prin prezența sa în România.

La Centrul de Instrucție al Cavaleriei de la Sibiu, Antonescu a stat pînă la 31 decembrie 1926, cînd a fost mutat comandant al Regimentului 9 Roșiori[381]. Venirea lui Antonescu la conducerea Regimentului 9 Roșiori „Principesa Elena" s-a răsfrînt radical în viața acestei unități militare. Caracterul energic, hotărît, simțul deosebit al răspunderii, seriozitatea, bunele îndemnuri în instrucție și administrație și-au pus amprenta asupra evoluției regimentului. Mai mult, Antonescu, în instruirea regimentului, a dat directive „practice, tinzînd la o desăvîrșire a pregătirii de război, aplicații tactice pe hartă cu ofițerii și pe teren cu trupa"[382]. La Regimentul 9 Roșiori, Antonescu a stat pînă la 15 iulie 1927, cînd avea să fie numit director al Școlii Superioare de Război[383].

7. Director al Școlii Superioare de Război și secretar general al Ministerului de Război

Ca director al Școlii Superioare de Război, Antonescu a depus o fructuoasă activitate în alcătuirea programei de studiu – „foarte bine întocmită", după opinia șefului Marelui Stat Major, generalul N.Samsonovici – care a constituit un pas înainte în progresul acesteia[384]. Pe Antonescu nu l-a înșelat starea de acalmie caracteristică epocii, el întrevăzînd realitățile aspre care îi pîndeau pe învingătorii din 1918. Din aceste motive, Antonescu era preocupat de redresarea militară a României, atît pe planul pregătirii teoretice, cît și materiale[385]. El a început acțiunea de reînnoire a conduitei militare, de înlăturare a rutinei și inerției. Din acest punct de vedere, putem afirma că Antonescu a intuit caracterul războiului viitor, motiv pentru care a căutat să repună manevra în ofensivă și viteza în operațiuni în drepturile pe care le avuseseră înaintea Marelui Război. Cursurile, în timpul cît a funcționat ca director al Școlii Superioare de Război, au îmbrăcat o formă accentuată teoretic aplicativă și, mai ales, practică, concretizate prin dese ieșiri în teren și călătorii de instrucție în scopul de a pune elevul în situații cît mai apropiate cîmpului de

bătălie. Antonescu a inițiat ideea călătoriilor de arme, în care elevii puteau să-și dea seama de posibilitățile reale ale fiecărei arme în parte[386]. Colonelul Antonescu socotea, astfel, că viitorii ofițeri de stat major și comandanții de mari unități vor putea să coordoneze acțiunile diferitelor arme, pentru ca, din efortul comun al acestora, să se capete victoria[387]. Atunci cînd se analizau marile victorii militare ale românilor din anii primului război modial, Antonescu sugera că nu este necesară numai expunerea părții pur istorice, ci, „făcînd mai mult o analiză amănunțită a erorilor ce s-au făcut, ca din aceste erori să se poată trage maximum de învățăminte"[388]. Modul cum a condus Ion Antonescu Școala Superioară de Război i-a adus aprecierea unanimă a comandanților armatei române de atunci – generalii Angelescu, Lăzărescu, Samsonovici, Comănescu – el fiind calificat drept „ofițer de mare valoare". La 1 octombrie 1928[388bis] era numit secretar general al Ministerului de Război deținînd, în cotinuare, și comanda Școlii Superioare de Război. Prietenul său, Nicolae Titulescu, îi trimitea, la 20 octombrie 1928, de la San Remo, următoarea telegramă: „Felicitări pentru Dumneata. Eu felicit mai curînd țara. Așa simt, așa îți spun."[389]

În noua calitate, Antonescu a pus în valoare marile sale calități[390], cultura generală și profesională desăvîrșită; un spirit viu și ponderat și, în special, un caracter ferm și loial[391]. Factorii de decizie militară erau unanimi în a considera că Antonescu merita să fie înaintat, la alegere, la gradul de general de brigadă[392].

Ca secretar general al Ministerului de Război a funcționat pînă la 12 noiembrie 1928, iar la 1 aprilie 1929 a luat comanda Brigăzii 5 Roșiori, la această dată părăsind și direcția Școlii Superioare de Război. Șeful Marelui Stat Major, generalul N.Samsonovici, nota astfel plecarea lui Antonescu de la conducerea Școlii Superioare de Război: „Am regretat plecarea de la Direcția Școalei Superioare de Război(u) a acestui ofițer foarte bine pregătit pentru a conduce această înaltă instituție de cultură militară. A obținut rezultate frumoase ca director al Școlii Superioare de Război, grație cunoștințelor și calităților sale, mai presus de orice laudă."[393] Nu a trecut fără ecou participarea lui Antonescu la manevrele regale, ofițerul român primind comanda mai multor unități, între care Regimentele 4 și 9 Roșiori, Regimentul 3 cavalerie, Divizia 3 artilerie călărească. Comandantul Diviziei 3 cavalerie nota despre Antonescu următoarele: „Ofițer care iese din comun, atît prin cultura sa, cît și prin frumoasele sale calități de energie și de caracter."[394]

Colonelul Ion Antonescu s-a căsătorit în anul 1928 cu domnișoara Maria Niculescu.

La 1 aprilie 1929, a fost mutat la comanda Brigăzii 5 Roșiori[395]. A urmat, la 10 mai 1930, comanda Brigăzii 8 cavalerie[396], iar în luna următoare, la 26 iunie, a devenit șeful Brigăzii 6 cavalerie. Antonescu a stat la comanda ultimei unități pînă la 8 iunie 1931, cînd a fost din nou mutat director al Școlii Superioare de Război.

Între timp, s-a produs avansarea, solicitată de atîtea ori de forurile militare, a colonelului Antonescu la gradul de general de brigadă – evenimentul a avut loc la 10 mai 1931[397].

Prezența lui Antonescu la aceste unități a fost de bun augur pentru viața și evoluția lor. Punînd în valoare vastele sale cunoștințe, priceperea, conștiința și inteligența, Antonescu a reușit să facă din Brigada 6 unitatea „cea mai bine pregătită de război din toată cavaleria"[398]. „Perspectivele în carieră ale acestui ofițer, nota Inspectorul general al cavaleriei, generalul Moruzi, sînt nelimitate."[399] De la 8 iulie pînă la 2 octombrie 1931, generalul de brigadă Ion Antonescu a avut cîteva însărcinări speciale pe lîngă Marele Stat Major, date de Ministerul Armatei. În cursul lunii septembrie, a stabilit contactul cu Școala Superioară de Război, fără a lua comanda efectivă pe care o deținea generalul Ionescu Ștefan. Abia la 2 octombrie 1931, Antonescu a revenit, din nou, la direcția Școlii Superioare de Război. În noua calitate, Antonescu a stabilit: 1. pregătirea programei de învățămînt pe anii 1931-1932; 2. pregătirea lucrărilor pentru admiterea în școală –

seria a II-a din noiembrie; 3. convocarea profesorilor și orientarea lor cu programele și directivele de învățămînt pe anii 1931-1932[400]. Activitatea generalului de brigadă Ion Antonescu la Școala Superioară de Război a continuat și în anul următor, rezultatele obținute de acesta fiind „din cele mai bune"[401]. Antonescu a înființat o secție a Marinei pe lîngă Școala Superioară de Război. Șeful Marelui Stat Major, generalul Lăzărescu, nota că, sub conducerea lui Antonescu, Școala Superioară de Război a înregistrat „reale progrese", mai ales în ceea ce privește „orientarea învățămîntului pe cale practică"[402]. Manevrele din anul 1932 l-au remarcat pe Antonescu prin „bune rezultate operative", ofițerul superior român dovedind „remarcabile cunoștințe militare"[403]. Atît generalul Lăzărescu, cît și locțiitorul său, Florea Țenescu, remarcau că Ion Antonescu era „apt să conducă mari unități din toate armele", datorită „cunoștințelor solide, caracterului hotărît și bine definit"[404]. Din aceste motive, cei doi generali îl propuneau să fie admis la cursul de comandament pe anul 1932-1933[405].

Ion Antonescu a stat la comanda Școlii Superioare de Război pînă la 1 iulie 1933 cînd a fost numit șef al Diviziei a 3-a de la Pitești. În anul respectiv a absolvit și cursurile de comandament de pe lîngă Marele Stat Major. Din aprecierile pentru perioada cuprinsă între 1 noiembrie 1932 și 31 octombrie 1933, reproducem unele fragmente scrise de comandantul Corpului I Armată, generalul de divizie M.Ionescu: „...Dotat cu o cultură superioară militară și generală foarte vastă, înzestrat cu o inteligență foarte pătrunzătoare și cu o voință de fier, de o tenacitate fără seamăn, în toate chestiunile care ating interesele superioare ale Armatei, de o putere de muncă cu totul în afară de comun și care servește de strălucit exemplu subalternilor săi, generalul Ion Antonescu se impune ca unul dintre viitorii mari conducători ai armatei, atît prin capacitatea sa excepțională, cît și prin patriotismul cu care sacrifică instituției întreaga sa activitate..."[406]

8. Șef al Marelui Stat Major (1933-1934)

La 12 decembrie 1933, generalul de brigadă Ion Antonescu, comandant al diviziei a 3-a, a fost numit șef al Marelui Stat Major, cu delegație provizorie de șef al acestui organism, păstrîndu-și, în același timp, și comanda diviziei amintite[407]. Antonescu îl înlocuia pe generalul de divizie Lăzărescu, ce a fost trecut la Comanda Corpului I Armată. Numirea lui Antonescu a fost recomandată de conducerea Partidului Național Liberal, în frunte cu Ion Gh.Duca, și acceptată de Regele Carol al II-lea. După relatarea lui C.I.C. Brătianu, numirea a avut la bază două motive: unul intern și altul extern. Cel intern ținea cont de calitățile militare de excepție ale generalului, care se distinsese, încă din anii războiului de întregire a neamului, „ca simplu căpitan, cînd conducea operațiunile militare la Marele Cartier"[408]. Motivul extern era că Ion Antonescu se bucura de încrederea aliaților Bucureștilor și, deși „nu avea gradul cel mai mare, era, desigur personalitatea cea mai marcantă, recunoscută în străinătate, a armatei române"[409]. Numirea lui Antonescu, într-un post cheie al armatei, se datora, așa cum am mai spus, calităților de excepție demonstrate de el pînă atunci în diferite compartimente ale Ministerului Apărării Naționale, prestigiului de care se bucura în rîndurile factorilor de decizie politici, ale corpului ofițeresc și trupei, precum și în opinia publică românească. Într-un memoriu pe care mai tîrziu îl va adresa Regelui Carol al II-lea, Ion Antonescu sublinia că suveranul i-a dat mandatul „imperativ de a redresa și reorganiza armata română"[410]. Cu acel prilej, Antonescu a prezentat starea deplorabilă a armatei, cauzele acestei situații, precum și „principiile tehnice, morale și naționale" de care era călăuzit în îndeplinirea unei opere dificile, dar esențială pentru apărarea națională a României.

Momentul în care Antonescu era numit șef al Marelui Stat Major releva că încercările făcute anterior în direcția înzestrării materiale a trupei eșuaseră și, ca urmare, armata română se situa la periferia valorilor europene[411]. Studii și rapoarte întocmite la Marele Stat Major de la București, arătau că România era practic incapabilă, din cauza lipsurilor materiale, să mobilizeze pentru război mai mult de 10 divizii. Înzestrarea cu mijloace de luptă era insuficientă, armata nefiind în stare să asigure un minimum de securitate României[412].

Mutațiile survenite în viața diplomatică internațională, la sfîrșitul anului 1933 și începutul lui 1934, au avut implicații asupra măsurilor și acțiunilor inițiate pe plan militar de statul român, iar persoana aleasă să le materializeze nu putea fi decît generalul Ion Antonescu. Nu întîmplător, la mai puțin de o lună de la numirea în noua funcție, la 9 februarie 1934, în numele Marelui Stat Major, Antonescu înainta departamentului Apărării Naționale un studiu în care se atrăgea atenția asupra necesității adoptării unor măsuri urgente, corespunzătoare noilor condiții politico-strategice europene. „Procesul de regrupare a statelor, în raport cu poziția adoptată față de problema revizuirii tratatelor, a dus la declanșarea unei formidabile curse a înarmărilor. Pentru cei rămași în urmă nu mai este nici un moment de pierdut. Nu numai că dreptul lor, obținut cu atîtea îndelungate sacrificii, dar însăși existența, libertatea, le sînt periclitate fără putință de salvare (...). Experiența trecutului a demonstrat pînă la evidență o sumă de adevăruri care interesează, în special, pe cei nepregătiți, astfel: nu e suficient să nu vrei războiul pentru ca să fii la adăpostul lui; cine are interese să nu provoace, cum este cazul nostru, nu va putea evita de a nu fi provocat; singura garanție contra provocării este, însă, permanența și completa pregătire pentru război"[413].

Marele Stat Major se adresa, la 12 februarie 1934, Consiliului Superior de Apărare al țării cu rugămintea de a trece la adoptarea unor măsuri urgente pentru reorganizarea și înzestrarea grabnică a armatei. Ion Antonescu includea, între urgențe, următoarele considerații: „Ciocnirile tot mai accentuate între diferitele națiuni apropie perspectiva unor conflicte uriașe și se impune să examinăm în ce măsură le putem face față. Acest examen trebuie să fie cu atît mai sever, cu cît este constatat că, deși România duce o politică cu totul pașnică, interzicîndu-și orice scopuri agresive, totuși părți importante din teritoriul ei formează obiectul unor revendicări din ce în ce mai precis conturate."[414]

Pentru Antonescu, modernizarea armatei române și aducerea ei în eșaloanele superioare europene viza, în principal, două aspecte: unul, teoretic, se referea la pregătirea ofițerilor de stat major și însușirea de către aceștia a tot ce avea mai bun gîndirea și tactica militară contemporană[415], iar celălalt prevedea dotarea armatei cu armament și tehnică de luptă superioare, provenite fie din import, fie de la o industrie specială creată în țară. Neîndoios, pentru atingerea acestor obiective, era necesară adoptarea unei legislații speciale. Astfel, unul din primele acte care purtau girul generalului Antonescu se referea la promulgarea unei noi legi de stat major. Principiile care trebuiau să stea la baza acestei legi nu trebuiau să eludeze: selecționarea, formarea ofițerilor în școală, folosirea absolvenților în serviciul de stat major, verificarea și avantajele[416]. „Selecționarea, scria Antonescu la 6 februarie 1934, trebuie să se facă dintre cei mai buni din toate armele", dar „trebuiau oferite posibilități de pregătire tuturor"[417].

Constatînd existența unei anomalii între planurile de campanie și cele de mobilizare care, „bazate pe date teoretice", nu țineau cont „de necesitățile reale", directivele lui Antonescu pentru întocmirea lucrărilor de ipoteze, din 20 ianuarie 1934, sugerau ca ambele „să intre în vigoare la aceeași dată"[418]. Antonescu găsea situația anormală deoarece o eventuală mobilizare ne găsea „cu un plan de campanie vechi și cu două planuri de mobilizare: unul nou, care nu poate fi aplicat și altul vechi, care nu mai corespunde nevoilor"[419]. Din aceste motive, el propunea măsuri de îndreptare și întocmirea, în cele

mai bune condiţiuni, a ipotezelor, „menire esenţială a Marelui Stat Major[420]. Programul stabilit de Antonescu, prin experienţa cîştigată şi îmbunătăţirea metodei, putea conduce la „perfecţionarea" planului iniţial, la „simplificarea şi standardizarea lucrărilor"[421].

Antonescu se arăta şi el nemulţumit de cuantumul cheltuielilor pentru armata ţării din bugetul României. Să reţinem că, după datele publicate de Societatea Naţiunilor asupra cheltuielilor militare, rezulta că România aloca pentru întreţinerea armatei cele mai mici fonduri dintre toate statele europene. Comparativ cu România, Germania cheltuia pentru fiecare soldat de 7 ori mai mult, Uniunea Sovietică de 18 ori, Ungaria de 5 ori, Franţa de 3,5 ori, Italia de 3 ori, Iugoslavia de 2 ori[422].

Împreună cu alţi ofiţeri superiori, economişti şi oameni politici, Ion Antonescu a căutat să definească rolul şi ponderea factorului economic în apărarea ţării. În acest sens, o contribuţie importantă se acorda materiilor prime, în special combustibilului, precum şi existenţei unei industrii care să asigure armamentul şi echipamentul tehnic necesar înzestrării unei armate moderne.

Propunerile avansate de Antonescu la 21 februarie 1934 au început să prindă contur la 9 martie cînd, în prezenţa suveranului, s-a hotărît întocmirea de urgenţă a unui studiu asupra necesităţilor din dotare, a surselor de aprovizionare şi mijloacelor materiale şi financiare cerute de un astfel de program[423]. Trei zile mai tîrziu, propunerile Marelui Stat Major erau analizate de Consiliul Superior de Apărare al ţării, convocat sub preşedinţia Regelui Carol al II-lea. Primul ministru Gh.Tătărescu aprecia situaţia externă „ca foarte gravă şi fără a fi alarmist, cred că înarmarea noastră trebuie să fie preocuparea oricărui om politic conştient de răspunderea ce o are"[424]. În ce priveşte căile prin care urma să se realizeze funcţionarea rapidă a armatei române la parametrii cîmpului de luptă modern, Tătărescu indica, aşa cum gîndea şi Antonescu, în afara resurselor ţării, ajutorul francez ce urma a fi concretizat prin: „a) Gratuitate; cu persoana chemată şi cu reprezentanţii calificaţi din guvernul francez vom vedea în ce măsură răspund la apelativul nostru. Cînd noi contribuim cu sînge, ei sînt datori să contribuie cu ajutor militar; b) Ce ne poate da cu titlul de împrumut din ce are în depozite, urmînd ca după întrebuinţare, în scopul ştiut, să le restituim; c) Ce ne poate ceda, pe credit lung şi preţ redus"[425]. Şeful guvernului de la Bucureşti întrevedea posibilă şi probabilă o intervenţie militară româno-franceză pentru apărarea tratatelor şi considera de datoria Parisului să sprijine efortul militar românesc subordonat unui obiectiv ce nu viza nemijlocit sau numai interese proprii.

În perioada 9 martie-15 noiembrie 1934, Ion Antonescu a prezentat factorilor de decizie politică şi militară, inclusiv Consiliului Superior al Apărării ţării, numeroase memorii cu privire la dotarea insuficientă a armatei române şi propuneri privind remedierea acestei situaţii. Constatînd că „dotarea armatei române este îngrijorătoare"[426], Antonescu făcea propuneri concrete pentru realizarea „unui sistem de armament modern, atît în ceea ce priveşte proporţia, cît şi repartizarea acestuia"[427]. La 19 iunie 1934, Antonescu revenea cu un nou memoriu[428], cerînd ca, în cel mai scurt timp, să se completeze lipsurile în materiale bune, fără de care unităţile nu puteau face faţă „necesităţilor operative"[429]. O parte din necesităţi se puteau obţine din ţară, dar solicitau importante cheltuieli bugetare – Antonescu avea în vedere repararea armamentului şi regenerarea muniţiilor. În ce priveşte puştile mitraliere şi o parte din obuziere, precum şi armamentul de însoţire, Antonescu îl vedea procurat din străinătate. Ca un element nou, Antonescu sugera să se realizeze şi mijloace pentru apărarea contra gazelor toxice[430]. Propunerile şefului Marelui Stat Major conţineau şi ordinea de urgenţă[431]. După patru zile, Antonescu s-a adresat primului ministru care deţinea atunci şi interimatul Ministerului Apărării Naţionale. Din nou, Antonescu sublinia că lipsurile şi nevoile armatei „sînt enorm de mari"[432]. Avînd în vedere situaţia politică generală, Antonescu propunea următoarea ordine de urgenţă: I – frontul de vest (Ungaria); II – frontul de est (Rusia);

III – frontul de sud (Bulgaria); totodată, generalul român prezenta şi trei etape de realizari: acoperirea; rezerva acoperirii; grosul forţelor[433]. În ce priveşte lipsurile, Antonescu constata că unele puneau în pericol siguranţa acoperirii (dislocarea defectuoasă a unităţilor sau a magaziilor lor de mobilizare), executarea la timp a concentrării grosului (lipsa unei apărări antiaeriene permite aviaţiei inamice să întrerupă, prin bombardamente, concentrarea), slăbirea considerabilă a puterii de luptă a armelor şi marilor unităţi (lipsa puştilor mitraliere şi a obuzierelor de cîmp), imposibilitatea de a lupta a unor mari unităţi (nu posedau materiale pentru protecţia contra gazelor şi nici muniţie)[434]. În concluzie, Marele Stat Major solicita o utilizare, cît mai economicoasă a fondurilor, înlăturarea lipsurilor care periclitau acoperirea şi concentrarea şi puneau marile unităţi în inferioritate pe cîmpul de luptă, amînarea, pentru o perioadă mai îndepărtată, a acelor lipsuri care se puteau completa, în timp util, prin comenzi în ţară sau prin rechiziţii"[435].

Un al doilea obiectiv urmărit constant de generalul Antonescu, aşa cum am subliniat, a fost cel legat de adoptarea unei legi de stat major „reorganizat, spunea ofiţerul superior, pe bazele indicate de bunul simţ"[436]. Se solicita ca la reorganizarea armatei să se ţină cont „de toate anomaliile semnalate"[437]. Cît priveşte stagiul şi întrebuinţarea în serviciul de stat major a ofiţerilor absolvenţi ai Şcolii Superioare de Război – promoţiile '38, '39 şi '40 – Antonescu găsea propunerea *judicioasă* după *legalizarea*[438] ei.

În perioada cît s-a aflat la şefia Marelui Stat Major, Ion Antonescu a întreprins vizite în capitalele unor ţări aliate României – Belgrad, Praga, Ankara, Paris – încercînd să consolideze raporturile militare bilaterale ale ţării. Dincolo de acest obiectiv general, România avea nevoie, date fiind schimbările produse pe eşichierul politicii internaţionale, de crearea unor mijloace suplimentare de securitate, care vizau nu numai o dotare suficientă a armatei naţionale, dar şi o consolidare a convenţiei militare a Micii Înţelegeri, organism politico-diplomatic defensiv care se reorganizase în februarie 1933.

Pentru materializarea convenţiei militare a Micii Înţelegeri, între 25-28 martie 1934 s-au întrunit la Bucureşti şefii de stat major ai armatelor română, iugoslavă şi cehoslovacă, şi au analizat planurile operative referitoare la posibilităţile de apărare în eventualitatea unei agresiuni din partea Ungariei şi Bulgariei, fiecare separat sau împreună, precum şi în cazul unui conflict generalizat[439]. Ion Antonescu a prezentat în cuvîntul de deschidere o succintă analiză a convenţiei militare a celor 11 proiecte de operaţiuni încheiate, pînă în 1934, între Statele Majore Generale ale celor trei armate aliate, avansînd, totodată, propuneri de îmbunătăţire a acestora. Propunerea cea mai importantă se referea la modalităţile de cooperare între cele trei state pentru a neutraliza o eventuală agresiune din partea Ungariei, în cazul unui conflict generalizat, chiar de la începutul acestuia. Propunerea a fost însuşită de omologii cehoslovac şi iugoslav în **Proiectul de operaţiuni nr. 4**, în care erau prezentate soluţii de apărare în cazul în care România ar fi fost atacată sau imediat ameninţată de forţele armate ungare, concomitent cu atacarea sau ameninţarea Cehoslovaciei de armatele Germaniei şi Austriei, iar a Iugoslaviei de trupele italiene şi albaneze. După ce erau estimate condiţiile generale de agresiune împotriva statelor Micii Înţelegeri (forţe, date şi direcţii de atac, obiective), cei trei şefi de stat major au stabilit măsurile privind organizarea apărării fiecăruia din cele trei state membre în faţa eventualelor agresiuni. Aceste măsuri erau concepute în ideea că pericolul cel mai probabil pentru fiecare din cele trei state membre, îl constituia Ungaria horthystă şi, prin urmare, colaborarea militară dintre ele, „păstrînd nealterat caracterul **tratatelor de alianţă politică**, trebuie să se limiteze la organizarea ripostei împotriva unui atac neprovocat din partea acestei ţări"[440].

Deoarece evoluţia evenimentelor politice şi militare pe plan european lăsa să se întrevadă probabilitatea unui conflict generalizat la scara întregului continent, strategii români, între care Antonescu, considerau că, în condiţiile unei atari conflagraţii, pericolul

pe care îl reprezenta Ungaria horthystă pentru securitatea și integritatea fiecăreia dintre cele trei țări devenea și mai mare, ea putînd să atace în cooperare cu armatele altor puteri revizionist-revanșarde. Ținînd cont de aceste considerații politico-strategice, șefii de stat major ai celor trei armate aliate au semnat un **Protocol adițional la proiectele de operațiuni**, în care, după examinarea diferitelor ipoteze de război în cadrul unui conflict generalizat, se angajau „a interveni, pe lîngă guvernele lor, pentru a ajunge la un act adițional la acordurile politice existente, care să poată permite, în cazul unui conflict european general, de a lua imediat ofensiva împotriva Ungariei, în condițiile de executare stabilite prin convenția militară"[441].

Desfășurarea evenimentelor internaționale din lunile următoare a confirmat previziunile Marelui Stat Major de la București în legătură cu pericolul crescînd pe care îl reprezenta politica puterilor fasciste și a statelor aflate la remorca acestora pentru statele Micii Înțelegeri.

În aceste condiții, cele trei state majore aliate au considerat necesară o nouă reuniune, care a avut loc la Praga în noiembrie 1934. Cu acel prilej, au fost analizate stadiul de pregătire a armatelor respective și posibilitățile de cooperare în cazul unei agresiuni. S-a prezentat o nouă ipoteză, aceea în care Cehoslovacia ar fi fost atacată concentric de Germania, Austria și Ungaria, avînd ca obiectiv scoaterea din luptă și stabilirea unei legături mai strînse între ele, în timp ce România și Iugoslavia nu ar fi fost nici atacate, nici amenințate de vreo altă putere. Pentru a face față acestei eventualități, Cehoslovacia urma să-și orienteze grosul forțelor sale împotriva Germaniei și să dispună de efective suficiente pentru a opri grosul trupelor ungare, cît mai aproape de frontiera de stat. Concomitent, începînd din a 15-a zi a mobilizării, armatele iugoslavă și română trebuiau să-și îndrepte grosul forțelor de care dispuneau împotriva ariergărzilor armatei ungare, silindu-le la o bătălie decisivă. La Praga, chestiunea esențială care a fost analizată a constat în găsirea mijloacelor celor mai eficiente pentru neutralizarea unei agresiuni din partea Ungariei horthyste. Participanții au cerut guvernelor lor adăugarea unui act adițional la convenția militară în baza căruia, în cazul unui conflict general, cele trei armate urmau să coopereze pentru a elimina un iminent atac din partea armatei ungare. „Această hotărîre – se sublinia în **Protocolul general** – este indispensabilă pentru a asigura, de la început, o ieșire fericită din război, cu mai puține sacrificii în oameni și materiale"[442]. Să reținem că, încă de la 14 mai 1934, Antonescu se adresase lui Titulescu și Savel Rădulescu cu rugămintea „de a întreprinde demersurile pe care le-ați crede necesare, pentru realizarea acordului politic corespunzător"[443]. În concepția sa, preconizata reacție comună a Franței și a statelor Micii Înțelegeri avea menirea de a contracara o eventuală încălcare a tratatelor de pace de către Germania hitleristă.

Relațiile militare româno-franceze au cunoscut un moment important prin vizita întreprinsă, între 3 și 8 aprilie 1934, de generalul Pétin la București. Cu acest prilej, fostul șef de stat major al Misiunii Militare Franceze din anii primului război mondial, Pétin, a avut discuții cu Regele Carol al II-lea, Gh.Tătărescu, N.Titulescu și generalul Antonescu. Toți interlocutorii români s-au pronunțat în favoarea unei rapide coordonări, încă din timp de pace, a acțiunilor militare ce urmau să le întreprindă în comun, în eventualitatea că Germania trecea la înfăptuirea Anschluss-ului, iar Ungaria încălca prevederile Tratatului de la Trianon. Antonescu l-a informat despre protocolul adițional întocmit cu prilejul conferinței de la București din martie și a evidențiat importanța clauzelor acestui act în perspectiva unei probabile colaborări militare bilaterale, dar și a Franței cu Mica Înțelegere, în cazul unui conflict generalizat[444]. În acest sens, el ținea cont și de revendicările avansate, încă de la 8 februarie, de premierul Tătărescu. Acesta, într-o convorbire cu atașatul militar francez, declarase: „Vrem să strîngem legăturile militare cu statele Micii Înțelegeri și să realizăm unitatea de comandament a forțelor

grupării. Sperăm că Franța ne va ajuta în această acțiune"[445]. Urmare a convorbirilor purtate cu premierul și Ion Antonescu, lt.col. Delmas, ataşatul militar al Franței, explica, într-un lung raport, situația internațională a României și stadiul pregătirii ei militare. În finalul raportului, adresat superiorilor săi, Delmas scria: „Franța este puternica păzitoare a tratatelor, protectoarea statelor mici, singura națiune în măsură să apere ordinea în Europa, dacă ea își păstrează intactă puterea militară. I se reproșează însă (n.ns./Franței), că a uitat România."[446] Vizita generalului Pétin la București urmărea să înlăture și această îndoială.

Înainte de a pleca spre București, în discuțiile purtate cu mareșalul Pétin și generalii Gamelin și Weygand, după ce toți constatau „precaritatea colaborării prezente între Statul Major General și cele ale Micii Înțelegeri"[447] s-a decis ca, din punct de vedere militar, să se iasă din acest impas. Discuțiile lui Pétin cu oficialitățile române au evidențiat situația precară militară a țării. Regele Carol al II-lea i-a declarat: „consider că, în circumstanțele în care se află azi Europa, nu este posibil ca țara mea să rămînă dezarmată. Or, trebuie să vă spun foarte deschis, oricît de penibil mi-ar fi, că actualmente nu sînt în stare să-mi onorez, față de aliații mei din Mica Înțelegere, obligațiile ce-mi sînt impuse prin convenții". Suveranul arăta în continuare că programul de înarmare întocmit de guvern, are în vedere în primul rînd „un minimum" ce trebuie realizat imediat, iar cooperarea industriei franceze de armament era obligatorie în această etapă.

Ion Antonescu i-a prezentat lui Pétin situația militară și politică a României din acel moment istoric. După ce a luat atitudine față de caracterul „teoretic" al instrumentelor de securitate regională, ca și față de neglijarea întăririi capacității de apărare a României, șeful Marelui Stat Major s-a socotit îndreptățit să constate că „în cazul unei agresiuni a Germaniei contra Cehoslovaciei, Mica Înțelegere nu are forța necesară de a opri această agresiune, iar Ungaria și Bulgaria vor avea toate beneficiile din această situație"[448]. Antonescu a prezentat cererile românești în materie de armament. Pe baza acordului de principiu stabilit cu Pétin, la 15 aprilie s-a întrunit, sub președinția regelui, o comisie alcătuită din Gh.Tătărescu, generalul Uică, Ion Antonescu, Radu Irimescu, subsecretar de stat la Aeronautică, și generalul Angelescu, ministru de stat. Participa, de asemenea, ataşatul militar francez Delmas. Comisia a aprobat o notă „cuprinzînd materialul de urgență și strictă necesitate pentru a putea mobiliza, în caz de conflict în Europa centrală, 10 divizii de infanterie și două de cavalerie"[449], document însoțit de o lungă listă de materiale, muniții, armament de toate tipurile, materiale pentru aeronautică, tehnologii pentru uzinele românești ce urmau să producă armament; totodată, asistență tehnică pentru organizarea unor secții de producere a armamentului în uzinele existente, cît și pentru punerea pe picioare a unor obiecte noi în această ramură[450]. Nota, care avea ca autor pe Antonescu, însoțită de o scrisoare a primului ministru Tătărescu, a fost remisă pe 6 aprilie generalului Pétin, în ea solicitîndu-se guvernului francez sprijinul în vederea eşalonării pe timp lung a plății acestor comenzi[451]. În scrisoarea de răspuns, Pétin scria: „Doresc să atrag, din nou, atenția, prin intermediul Excelenței Voastre, asupra necesității ca ajutorul solicitat să aibă drept contrapartidă în România un efort foarte serios și imediat în ceea ce privește reorganizarea (producției) de muniții și material de război."[452]

Raportul înaintat de generalul Pétin superiorilor săi, gîndit prin prisma intereselor reale ale Franței, conținea și numeroase concluzii care țineau cont și de interesele României, ale păcii și securității pe continent. Astfel, el considera că ar fi o gravă eroare ca solicitările României să nu fie luate în considerație și insista asupra colaborării militare mai eficiente între țările Micii Înțelegeri și Franța, îndepărtîndu-se caracterul ei formal. Din acest punct de vedere, Pétin atrăgea atenția că textul convenției militare româno-franceze, din 1926, era insuficient pentru a asigura această colaborare. Concluziile și propunerile generalului Pétin, rezultate în urma vizitei efectuate la București, au

fost analizate de Ministerul de Război, Statul Major și Quai d'Orsay, cele trei instituții văzînd necesară urgentarea acțiunii politico-diplomatice în capitalele statelor Micii Înțelegeri pentru stabilirea unui cadru juridic între acest organism și Republica Franceză. Dar, la 12 mai 1934, titularul Quai d'Orsay-ului a respins propunerea Ministerului de Război privind modificarea textului convenției militare româno-franceze. Astfel, Barthou considera inoportună o obligație a țării sale față de aliații de la est de Rin[453]. În felul acesta, dorința exprimată de Antonescu, de a se revedea clauzele convenției militare din 1926, a rămas literă moartă.

În iulie, premierul Gh.Tătărescu însoțit de generalul Ion Antonescu și de directorul înzestrării armatei au făcut o vizită la Paris. Michael Palairet, ministrul Angliei în capitala României, observa, în **Raportul Anual** pe 1934, că vizita pare să fi fost „destul de anostă". Tătărescu se deplasase în calitate de ministru al Înzestrării Armatei și nu de premier. Diplomatul englez informa că vizita era rezultatul „unei întruniri a Consiliului Apărării Naționale, prezidat de rege, în care s-a luat decizia de a se apela la Franța pentru grosul cumpărăturilor în materie de armament". Ministrul englez observa, totodată, că nimic de la „negocierile" româno-franceze din iulie „n-a fost dat publicității"[454].

Marele Stat Major a fost chestionat în privința restabilirii, în iunie 1934, a raporturilor româno-sovietice. Rezoluția pusă de generalul Antonescu consemna: „...Interesele armatei și de siguranță ar reclama o reluare de legături cît mai tardivă, interesele politice însă, predominînd, rămîne ca cei responsabili să decidă, să ordone și noi vom executa."[455] Actul aparține, după cum se știe, lui Nicolae Titulescu, cu care Ion Antonescu s-a aflat în relații de prietenie, ei colaborînd, în special, în perioada în care al doilea a reprezentat interesele României la Londra, în calitate de atașat militar (1923-1926). Din aceste motive, rezoluția pusă de generalul Antonescu surprinde oarecum. Motivele sînt complexe.

Neliniștea lui Antonescu se datora faptului că scrisorile schimbate între Titulescu și Litvinov nu conțineau decît termenul de „suveranitate", fără a se preciza noțiunea de teritoriu, ceea ce crea un echivoc și un dezechilibru între situația României și a celorlalte state limitrofe Uniunii Sovietice. Acest motiv l-a situat în rîndul acelora care apreciau că, prin actul din iunie 1934, nu se rezolva recunoașterea de către partea sovietică a Protocolului de la Paris din octombrie 1920[456]. Pe de altă parte, stabilirea de relații diplomatice presupunea, în concepția diplomației României, recunoașterea integrității teritoriale, ceea ce nu se realiza prin schimbul de scrisori Titulescu-Litvinov. Situarea lui Antonescu în tabăra celor care reproșau lui Titulescu o anumită grabă în încheierea unor acte diplomatice – cu o eficiență mai mult morală decît practică – rămîne o chestiune asupra căreia istoricii vor trebui să mai reflecteze. Antonescu a acționat din propria convingere, fără a face jocul unor anume cercuri, inclusiv ale Palatului, a cărui victimă va fi, așa cum vom arăta în continuare, la finele lui 1934[457].

Eforturile lui Antonescu pentru reorganizarea și modernizarea armatei române din anii 1933-1934, au eșuat. La 20 iunie 1934, în **Prefața** la **Planul general al organizării armatei**, trimisă lui Tătărescu, Ion Antonescu consemna, între altele: „țara este astăzi într-o totală imposibilitate de a se apăra, dacă va fi atacată. Armata este complet dezarmată, pseudoinstruită și demoralizată. Dacă va fi chemată astăzi să apere frontierele, va fi, cu toate sacrificiile de vieți ce i se vor cere, care vor fi pe cît de numeroase pe atît de inutile, un dezastru militar unic în istoria popoarelor. După el va urma cu siguranță, la scurt interval de timp, dezastrul social și economic, care ne va costa nu numai granițele României Mari, dar ne va duce la situația de a nu ne putea opri nici la cele ale României din 1916. (...) Dacă o facem imediat avem putința, sper eu, de redresare. Nu e numai nevoie de bani. Oricîți vom avea, cu sistemul actual se merge la dezastru. Pe lîngă bani, trebuie un plan, o voință fermă, continuitate și energie în aplicarea lui. Și înlăturarea fără

milă a farseurilor, a prevaricatorilor care, ridicîndu-se la conducere prin alte mijloace decît acelea pe care le dau meritele, trecutul şi munca, trebuie alungaţi."[458] Avertismentul lui nu a avut efectul scontat. Generalul de corp de armată Paul Angelescu, de la 27 iulie 1934 titularul departamentului Apărării Naţionale – el îl înlocuise pe generalul de divizie N.Uică – şi premierul Gh.Tătărescu, ce deţinea şi conducerea Ministerului Armamentului, nu l-au sprijinit pe Antonescu în încercările sale de redresare a armatei. Îndeosebi generalul Angelescu a sabotat, „sistematic"[459], acţiunea lui Antonescu. Vizita efectuată, în iulie 1934, în Franţa i-a întărit convingerea în lipsa de solicitudine a acestei mari puteri la nevoile reale ale României.

Exasperat şi convins de inutilitatea oricărei perseverenţe, Antonescu a trimis, la 7 şi 8 decembrie, scrisori primului ministru prin care îşi prezenta demisia. Astfel, la 7 decembrie 1934, el scria lui Tătărescu: „Dat fiind această situaţie, care mă împiedică total de a lucra, fiindcă trebuie să mă apăr la orice pas, găsesc că a mai persevera în a rămîne în capul instituţiei este a contribui la anihilarea activităţii ei şi să mă fac părtaş la dezastrul moral şi militar pe care-l pregătim cu astfel de ignobile şi criminale procedee. Putregaiul este aşa de mare, încît a rămîne în mijlocul lui înseamnă a-mi lega şi eu numele de un dezastru care e inevitabil, dacă continuăm sistemul şi metodele actuale."[460]

9. „Cazul Antonescu" în dezbaterile corpurilor legiuitoare (decembrie 1934)

Demisia lui Antonescu nu putea să treacă neobservată în România. Opinia publică a primit cu emoţie ştirea, iar Parlamentul de la Bucureşti a abordat cazul Antonescu în dezbaterile sale din 13 şi 14 decembrie 1934. În Camera superioară, la 13 decembrie, senatorul N.Miclescu a interpelat guvernul în legătură cu demisia generalului Antonescu, exprimîndu-şi surprinderea că două articole de presă – unul semnat de Gr.Filipescu şi altul de Stelian Popescu – au fost cenzurate. Miclescu a arătat că numirea lui Antonescu, la subşefia Marelui Stat Major din anul anterior, fusese primită „cu mare mulţumire şi cu multă încredere" de opinia publică, deoarece „capacitatea şi caracterul generalului Antonescu sînt îndeobşte cunoscute şi îndeobşte sînt cunoscute şi marile servicii pe care le-a adus domnia sa ţării în război"; a prezentat, în continuare, reputaţia de care se bucura acesta în ţările Micii Înţelegeri şi Franţa. Senatorul nu credea că Antonescu părăsise postul „fără motiv". Miclescu opina că, pentru Antonescu, postul pe care îl deţinea reprezenta „o datorie sfîntă pentru ţară", dar „a fost împiedicat să şi-o îndeplinească, aşa cum îi dicta conştiinţa"[461]. Din aceste motive, el a cerut guvernului Tătărescu „un răspuns precis şi sincer"[462] în legătură cu cauzele demisiei, deoarece „nu trebuie să ne întărim convingerea că oameni capabili, şi mai cu seamă oameni de caracter, nu-şi găsesc loc şi nu pot fi utilizaţi în ţara aceasta"[463]. Miclescu a prezentat conţinutul integral al articolului pe care Filipescu a încercat să-l publice în ziarul „*Epoca*". Între altele, semnatarul articolului scria: „plecarea lui Antonescu de la Marele Stat Major nu poate să nu strîngă inima fiecărui român"[464]. După ce constata cu regret că armata română era lipsită de multe elemente de ordin material, Filipescu nota că generalul Antonescu „îi da încrederea, acest factor moral indispensabil oricărei armate reuşite"[465]. Evidenţiind reputaţia de care se bucura Antonescu în străinătate, Filipescu amintea ceea ce auzise de la unul din comandanţii armatei franceze: „armata română suferă de multe lipsuri, dar are un şef pe care multe armate ar putea să-l invidieze"[466]. Miclescu nu considera că articolul lui Filipescu conţinea vreo acuză pentru a fi suprimat de cenzură. Deşi nu intenţiona să ia cuvîntul, la cererea mai multor senatori, între care şi profesorul N.Costăchescu,

I.Inculeț – ministrul de interne, a comunicat că „cenzura și starea de asediu se efectuează de autoritățile militare" și a opinat că nu este bine „să lăudăm sau să dezaprobăm pe un înalt militar"[467]. Miclescu, D.R.Ioanițescu și Gr.Filipescu au negat că ei intenționau să amestece armata în politică, dar chestiunea era prea importantă pentru a nu fi pusă în discuție – ei aveau în vedere situația internațională precară și, mai ales, pregătirea armatei naționale, care trebuia să apere opera înfăptuită de poporul român in 1918.

În Adunarea Deputaților, dezbaterile în „cazul Antonescu" au fost mult mai ample și interesante, ele angajînd, la 14 decembrie 1934, un număr important de deputați din partidul de guvernămînt și opoziție.[468] Al.Popescu-Necșești, fost subsecretar de stat la Instrucțiune publică și culte, a interpelat pe primul ministru, după ce încercase acest lucru în discuția anterioară din 13 decembrie, dar președintele adunării ridicase ședința asupra regimului presei prin modul cum a fost exercitată cenzura, dînd dispoziții de a nu se publica înlocuirea generalului de brigadă Ion Antonescu și cenzurarea unui articol scris pe această temă de Stelian Popescu. Vorbitorul a atacat regimul cenzurii în „cazul Antonescu", cînd ziarelor li s-a interzis să pomenească numele celui schimbat, dar nu și a celui care venea în locul său – generalul N.Samsonovici[469]. El vedea în această măsură împotriva unui „general glorios", care se ilustrase în anii Marelui Război, anumite interese sus-puse. Rolul pe care l-a jucat generalul Antonescu, credea Al.Popescu-Necșești, „este menit să fie judecat de istorie și istoria să-i dea verdictul". Pentru a verifica cele întîmplate, Popescu-Necșești se adresase titularului Ministerului Apărării Naționale, generalul P.Angelescu, și premierului Tătărescu, dar întîlnirile cu cei doi îi măriseră și mai mult „nedumerirea". În ultima parte a interpelării, Popescu-Necșești a dat citire articolului pe care Stelian Popescu încercase să-l publice în *Universul*. Directorul acestui ziar, după ce îl considera pe Antonescu „unul din cei mai distinși ofițeri", evidențiia „distinsele sale însușiri militare, marea lui probitate și puterea de muncă neegalate". Stelian Popescu conchidea că, prin venirea generalului Ion Antonescu la Marele Stat Major, se inaugurase o epocă nouă „pentru ceea ce trebuie să fim în concertul alianțelor mari"[470]. Cunoscutul ziarist, după ce constata că „atmosfera de suspiciune" de la Marele Stat Major se limpezise odată cu venirea generalului Antonescu, aprecia opera „constructivă" începută de el, dacă „nu zădărnicită, cel puțin întîrziată", țara avînd dreptul să cunoască motivele adevărate ale demisiei.

Răspunsul ministrului Apărării Naționale a fost vag, el apelînd ca „justificare" a demisiei, la art. 3 din Legea de înaintare, potrivit căreia pentru funcția de șef de stat major se cerea cel puțin gradul de general de divizie sau inspector general de armată, condiții care, atunci cînd Antonescu primise numirea, fuseseră uitate[471]. Al.Popescu-Necșești nu s-a declarat, cum era și normal, mulțumit de răspuns.

În continuare, a luat cuvîntul deputatul național-țărănist Virgil Madgearu care, mai întîi, a reproșat președintelui Adunării, N.N.Săveanu, greșeala din ziua anterioară, el atacînd regimul cenzurii și al dreptului de control al deputaților înlăuntrul Parlamentului. Madgearu, „surprins" neplăcut de răspunsul care s-a dat interpelării lui Popescu-Necșești, a declarat că o schimbare la Marele Stat Major nu putea fi un fapt divers. După opinia sa, un șef la conducerea acestui organism, „pentru a pune rînduială în organizarea oștirii"[472], trebuia menținut mai mulți ani, o schimbare nefiind în interesul armatei și al apărării naționale. Deputatul a reprodus ciocnirea produsă între Samsonovici și I.Gh.Duca anterior, și a cerut lui Tătărescu să răspundă la interpelare, chestiunea ridicată de Popescu-Necșești rămînînd „deschisă"[473].

Dr. N.Lupu a cotat răspunsul generalului Angelescu „disprețuitor" pentru Parlament și a cerut să se dea rezolvare la întrebarea: pentru ce culpă militară s-a făcut vinovat generalul Antonescu. Mai mult, el considera că schimbarea va crea probleme în relațiile cu Aliații. A respins cenzura și a solicitat să se răspundă la interpelare. A urmat Gh.I.

Brătianu care a considerat că faptul, în sine, era „grav", iar explicaţiile de ordin tehnic care s-au dat nu-l satisfăceau. Istoricul s-a considerat îndreptăţit, în această aserţiune, de „împiedicarea sistematică a oricărui comentariu şi oricărei discuţiuni în presă, ca şi în Parlament"[474]. La întrebarea pe care şi-a pus-o, sub ce regim ne aflăm, i-a răspuns deputatul C.Argetoianu: „al minciunii"[475]. Brătianu dorea să cunoască dedesubturile demisiei lui Antonescu şi se arăta revoltat de introducerea cenzurii şi a stării de asediu din Cameră.

După ce a vorbit ministrul Victor Iamandi, întrerupt de deputaţii opoziţiei, considerînd că generalul Angelescu a dat răspunsul care „trebuia" – şi după un scurt intermezzo al dr. Lupu, a reluat cuvîntul C.I.C. Brătianu. Leaderul P.N.L., după ce a arătat că situaţia internaţională s-a înrăutăţit vizibil, a prezentat amănunte cu numirea, din decembrie 1933, la Marele Stat Major a lui Ion Antonescu. Dinu Brătianu a evidenţiat calităţile de excepţie ale generalului şi a conchis că motivele debarcării trebuie să fie „foarte grave", de vreme ce „se întrerupe o operă de organizare"[476]. A arătat că generalul este „un eminent ofiţer" şi „poate să aibă toată încrederea ţării pentru organizarea armatei în orice post l-ar pune"[477]. A urmat premierul Tătărescu ce a încercat, fără a reuşi, o diversiune[478]. Din aceste motive, a fost întrerupt de Iuliu Maniu şi dr. Lupu. Tătărescu a considerat, pe nedrept, că se încearcă atragerea unor ofiţeri superiori în orbita patimilor politice. În replică, Al.Popescu-Necşeşti a declarat că Tătărescu a ignorat voit prima parte a întrebării sale. Ion Mihalache şi-a exprimat, la rîndul său, „îngrijorarea" în legătură cu schimbarea de la Marele Stat Major, el nefiind de acord că „puterea executivă este singura responsabilă de toate actele ce privesc comandamentele şi armamentul ţării". A revenit dr. Lupu care nu a fost de acord cu opinia premierului că deputaţii s-ar amesteca în treburile executivului. Măsura înlocuirii generalului Antonescu a fost catalogată drept „gravă" şi a cerut să se spună adevărul. Ultimul vorbitor a fost P.Petrescu, care s-a asociat la cele spuse de Popescu-Necşeşti şi s-a declarat nesatisfăcut de „răspunsurile" oferite[479].

Dezbaterile în „cazul Antonescu" din Parlamentul României au relevat un lucru clar: „motivele" prezentate de oficialităţi nu au putut fi acceptate de deputaţi, cauzele fiind mult mai adînci. Din cele două scrisori transmise premierului Tătărescu şi din memoriul expediat, în vara anului 1940, Regelui Carol al II-lea rezultă clar că, deşi suveranul şi primul ministru i-au promis sprijinul lor pentru „înlăturarea stării deplorabile a armatei", „a doua zi, toate forţele oculte, toţi beneficiarii incorecţi ai unei situaţii preponderente, toţi invidioşii, toţi care făcuseră dovada incuriei, nepriceperii şi neputinţei lor în redresarea statului, s-au coalizat pentru a dărîma, prin intrigi şi ură, pe acela care ştiau că venise să-i scoată cu biciul din viaţa politică românească, pentru că o dezonorau şi o duceau cu vorbe sonore, încet, dar sigur, la pieire"[480].

Perioada cît Antonescu s-a aflat la conducerea Marelui Stat Major de la Bucureşti a coincis cu o serie de măsuri energice menite să pună capăt dotării insuficiente a armatei române, urmărind modernizarea acesteia la nivel european – acest lucru avea să-l remarce şi revista italiană *Orizontti* în articolul lui T.Venturini: „Figuri militare din toate ţările". Nu întîmplător, după demisia lui Antonescu, ţara se va confrunta cu efectele „afacerii" Skoda. Nu este exclus ca Antonescu să fi venit în conflict, datorită cinstei şi corectitudinii sale, cu factori de decizie militară, inclusiv cu Carol al II-lea, implicaţi, într-un fel sau altul, în afaceri oneroase pentru statul român. Mai mult, refuzul de a participa la un dineu, unde se afla amanta Regelui Carol al II-lea, l-a pus în conflict deschis şi a provocat furia suveranului. Din aceste motive, schimbarea produsă la Marele Stat Major în decembrie 1934 ne apare şi ca o adevărată „capcană regală", ea asemănîndu-se cu cea produsă în august cînd Titulescu, bun prieten cu Antonescu, a fost debarcat de la conducerea diplomaţiei Bucureştilor. Ca un fapt oarecum straniu, numirea şi

înlocuirea lui Antonescu nu au apărut în *Monitorul Oficial*. Oricum, plecarea generalului Ion Antonescu de la șefia Marelui Stat Major de la București a avut cauze mult mai adînci decît ceea ce s-a prezentat în cele două camere ale parlamentului României. Ofițer integru, cinstit și patriot, Antonescu nu putea rămîne impasibil la nevoile armatei, la organizarea acesteia pe baze moderne, compatibile cu realitățile europene ale momentului. Pe de altă parte, dorința lui Antonescu da a moderniza armata română presupunea, fără îndoială, eforturi financiare care „deranjau" unele autorități militare sau civile mai puțin interesate într-o astfel de ipostază. Dezbaterile parlamentare în jurul „cazului Antonescu", din decembrie 1934, nu au lovit ci, dimpotrivă, au confirmat calitățile deosebite ale omului și militarului de excepție care a fost Ion Antonescu.

În calitate de șef al Marelui Stat Major, generalul Ion Antonescu a mai participat, în anul 1933, la conferința de dezarmare de la Geneva[481], iar în anul următor l-a însoțit pe prințul Nicolae de Hohenzolern la funeraliile ducelui de Aosta.

Delegația română a obținut, în ședința din 3 mai 1933, excluderea totală din calculul efectivelor terestre a tuturor formațiunilor de poziție, afară de grăniceri. Această decizie rămînea definitivă numai atîta timp cît aceste formațiuni, în special jandarmii și poliția municipală, nu vor avea nici una din caracteristicile stabilite de Comitetul efectivelor, adoptată de Comisia generală și prezentă și în planul britanic la art.12[482]. Poziția României, în problema limitării cheltuielilor de apărare națională, a reieșit clar din expozeul generalului Toma Dumitrescu. Acesta releva că bugetul pentru acest sector de importanță națională a fost în România destul de redus. Toma Dumitrescu conchidea că limitarea cheltuielior militare a unor țări, între care și România, trebuie să înceapă numai „după realizarea armamentelor indispensabile apărării lor naționale". „Țara mea – argumenta reprezentantul României – nu posedă armament și material militar necesar pentru securitatea sa națională. Orice restrîngere a libertății noastre, de a se lua acest minim de armament, ar fi contrar articolului 8 al Pactului și ar impune României restricții mai grave decît acelea impuse statelor învinse prin tratatele de pace"[483]. Se aducea ca dovadă faptul că proporția bugetului armatei române, față de bugetul general al statului, era de 14% (la statele vecine de 30%); cheltuielile pe cap de soldat, cu excepția Bulgariei, erau cele mai mici. Concluziile memoriului, prezentat de delegația Bucureștilor, arătau că România a făcut cel mai mic efort bugetar pentru armată, statul cheltuind cu 40% mai puțin pentru aceasta[484]. Față de tendințele de sabotare italo-germane și, mai ales, față de opoziția Franței și a aliaților ei, între care și România, care solicitau o dezarmare bazată pe garanții precise de securitate și respectarea clauzelor sistemului tratatelor de pace de la Paris, Conferința era sortită unui eșec sigur.

Vizita generalului Ion Antonescu în Italia nu putea să treacă neobservată presei din această țară. T.Venturini, după ce prezenta cariera militară de excepție a generalului, nota în finalul articolului său că Antonescu „se ocupă de organizarea armatei române pe baza experienței cîștigate în război și în strălucita lui carieră"[485].

10. Comandant al Diviziei a 3-a de la Pitești

Activitatea rodnică din perioada cît a fost șef al Marelui Stat Major – ordinul Ministrului Apărării Naționale nr. 23.981/1933 – l-a lipsit de posibilitatea de a urmări, mai îndeaproape, și viața Diviziei a 3-a de la Pitești. Ex-funcția răspunsese, din toate punctele de vedere, „nu numai calităților și cunoștințelor cu care este înzestrat, dar și pentru asigurarea unui nou și viguros avînt al acestui important serviciu"[486]. În decembrie 1933, generalul de divizie Lăzărescu, comandantul Corpului I de Armată, vizita Regimentul 6

Artilerie, care depindea de divizia a 3-a şi constata unele nereguli, îndeosebi lipsa „directivelor de instrucţie şi îndrumare"[487]. Generalul P.Angelescu, puţin stupefiat, observa că cele relatate de Lăzărescu trebuiau înţelese, date fiind „ocupaţiunile multiple" ce decurgeau din funcţia lui Antonescu de subşef al Marelui Stat Major. Generalul Ion Antonescu a răspuns observaţiilor lui Lăzărescu, replica fiind considerată „lipsită de condescendenţă"[488]. Paul Angelescu şi Lăzărescu considerau că ofiţerul superior nu a efectuat stagiu de comandant al diviziei, în conformitate cu legea. Răspunsul oferit de Antonescu prezenta multiplele preocupări ale şefului de stat major[489] şi faptul că instrucţiunile, transmise de el, nu au avut „timp suficient să-şi facă efectul"[490]. Solicitarea unei schiţe de program, Antonescu nu o putea îndeplini, motivînd că „s-ar putea să nu se ţină de ea"[491]. Nu întîmplător, generalii Angelescu şi Lăzărescu vor face parte din grupul de ofiţeri superiori care au contribuit, în decembrie 1934, la schimbarea lui Antonescu de la conducerea Marelui Stat Major, chestiune pe care noi am abordat-o deja. Apoi, nu este exclus ca această corespondenţă să fi fost făcută cu scopul de a defăima persoana generalului Ion Antonescu, recent numit în cea mai importantă funcţie a Marelui Stat Major, post rîvnit şi de alţi ofiţeri superiori.

Imediat după rămînerea sa numai la comanda Diviziei a 3-a, comandantul Corpului I de Armată, generalul de divizie Sichitiu, considera, personal, că unitatea din Piteşti era „cea mai bună divizie a oştirii noastre, cea mai bine pregătită cu măsuri de a-i asigura mobilizarea, cea mai bine îndrumată ca educaţie morală şi fizică, ca instrucţie profesională a corpului ofiţeresc"[492]. Cu aceeaşi ocazie, Sichitiu observa că temperamentul lui Antonescu „uneori nu poate fi stimat", dar aceasta nu excludea „caracterul său hotărît, puterea extraordinară de muncă, demnitatea funcţiei"[493]. La rîndul său, inspectorul general de armată, generalul de divizie Gorski, confirma cele afirmate de Sichitiu, subliniind că „impulsul dat de Antonescu se observă pretutindeni", generalul român punîndu-se în evidenţă „în tot cursul carierii militare ca element excepţional dotat"[494]. Din aceste considerente, generalii Gorski şi Sichitiu propuneau forurilor militare superioare înaintarea lui Antonescu la gradul de general de divizie şi încredinţarea conducerii unui corp de armată[495].

Şi în perioada următoare, Divizia a 3-a s-a bucurat de aceleaşi aprecieri, iar comandantul ei drept un ofiţer „eminent sub toate raporturile, dar, mai presus de toate, sub acela al demnităţii şi corectitudinii, în toate manifestările, fie ca şef, fie în viaţa de toate zilele"[496]. Inspectorul general de armată, generalul Manu, observa „soluţiile uneori originale, dar, totodată, bine argumentate" ale generalului care avea „multă încredere în sine, o judeca întemeiată pe cunoştinţe solide, o expunere clară şi concisă. Este un comandant hotărît, care ştie ce vrea şi înfruntă orice răspundere"[497].

Nereuşind să termine opera reformatoare începută la Marele Stat Major – unde a stat un an – Antonescu a încercat şi reuşit acest program curajos la Divizia a 3-a de la Piteşti. Este adevărat că, în condiţiile interne create prin împuşcarea primului ministru I.Gh.Duca de către o echipă legionară, numele generalului Antonescu a fost vehiculat ca potenţial titular al departamentului Apărării Naţionale, mai ales în sondajele întreprinse de Titulescu[498]. În acelaşi timp, în condiţiile unei situaţii internaţionale precare, concretizată prin eşecul politicii de securitate colectivă şi a revizuirii deschise a clauzelor tratatelor de pace de la Paris, cele semnalate de generalul Antonescu – pe linia modernizării şi dotării armatei – se adevereau.

11. Primele contacte cu mişcarea legionară

Partidul „Totul pentru Ţară", reorganizat după 1933, avînd şi un substanţial sprijin extern, îndeosebi german, încearcă să capteze personalităţi necompromise şi să se intereseze şi de persoana generalului Antonescu. El căuta, astfel, să exploateze conflictul acestuia cu cercurile Camarilei şi să-şi mărească cota de popularitate în armată, unde avea puţini aderenţi[499].

Încă din timpul misiunii londoneze, Ion Antonescu a dezavuat fărădelegile săvîrşite de Corneliu Zelea Codreanu. În 1933, după întoarcerea de la Geneva, unde participase la conferinţa dezarmării, Regele Carol al II-lea, într-o audienţă de opt ore, i-a cerut părerea în legătură cu Garda de Fier. Conştient că legionarii reprezentau un pericol pentru ţară şi-i periclitau graniţele, Antonescu a spus: „Nu pot da un răspuns categoric pentru că vechile partide au putregaiul lor. Cunosc firea, dar nu şi ce se ascunde în spatele ei. Se pare, însă, că doreşte binele. Eu sînt cel mai mare adversar al celor ce tulbură viaţa internă a statului, oricare ar fi ei. Avem nevoie de unire pentru păstrarea graniţelor."[500] Generalul Antonescu era convins că Zelea Codreanu nu putea duce România pe panta ascendentă dorită de el; a mai mărturisit regelui: „Prefer să mor în mocirlă, într-o Românie Mare, decît să mor în paradisul unei Românii Mici."[501]

Cinstea, calităţile excepţionale de strateg manifestate pînă atunci, puterea de muncă neobişnuită, făceau o bună impresie în rîndurile opiniei publice şi puteau fi exploatate de Gardă. Aceasta credea că generalul, în urma situaţiei din decembrie 1934, va demisiona din armată. Dar Antonescu nu a putut să facă acest gest. Pe Codreanu, Antonescu l-a cunoscut abia în 1936, prin mijlocirea generalilor N.Mareş şi Zizi Cantacuzino. Codreanu i-a declarat că în 24 de ore de la luarea puterii va trece de partea Germaniei. Replica generalului a fost promptă: „În cazul acesta, primul pe care va trebui să-l împuşti va fi generalul Antonescu"[502]. Ion Antonescu l-a portretizat foarte bine pe şeful Gărzii: „un om încrezut, rigid în cele mai multe cazuri şi cu idei greşite în multe privinţe. Ca om de acţiune, ştie ce vrea şi înţelege să meargă spre scopul propus cu orice preţ. Avea idei excelente ca organizator şi realizator. Nu avea nici un program pe plan intern. La politica externă era categoric pentru Axa Berlin-Roma. Cunoştea perfect starea de lucruri din Germania şi pregătirile ce se făceau acolo pentru război."[503] Întrebat asupra intenţiilor sale politice, Codreanu a dat un răspuns abil care ţintea la angajarea cercurilor militare în disputa pentru supremaţie în stat: „La putere vreau să veniţi Dv. La adăpostul dv., doresc să-mi organizez partidul şi, abia după aceea, voi cere conducerea treburilor statului"[504]. Nutrind o puternică aversiune faţă de Regele Carol al II-lea, dar mai ales faţă de Camarilă, generalul Antonescu vedea în dinamismul Gărzii o posibilitate concretă de ascensiune politică. La 24 iulie 1936, Armand Călinescu nota: „La Piteşti, informatorii mei spun că un delegat al lui Corneliu Codreanu a fost primit de generalul Ion Antonescu şi ar fi primit acelaşi răspuns: Cu toate meritele şi galoanele mele, strig astăzi: trăiască căpitanul"[505].

Antonescu a continuat să rămînă la comanda Diviziei a 3-a. La 18 aprilie 1937, generalul Sichitiu scria: „Nimic nu se mişcă fără ştirea sa. Totul e ordonat, metodic, armonios", iar generalul de divizie P. Dumitrescu nota, în urma unei inspecţii : „Ofiţer general care are toate însuşirile, virtuţile şi capacitatea recunoscute de întreaga oştire, ca un strateg eminent, un fin tactician şi un organizator de forţă."[506]

La 1 noiembrie 1937, a fost numit comandant al Regiunii Teritoriale a Corpului IV Armată. Patru zile mai tîrziu, a solicitat un concediu de o lună, care a fost aprobat de

conducerea Ministerului Apărării Naţionale, iar la 24 noiembrie a cerut, prin raport, încă un concediu de 60 de zile[507]. Pe 7 decembrie 1937 şi-a prezentat demisia din armată, care nu i-a fost acceptată[508]. Ion Antonescu a fost avansat la gradul de general de divizie, la 25 decembrie 1937[509].

12. Ministru al Apărării Naţionale în guvernele Octavian Goga şi Miron Cristea (1937-1938)

În preajma alegerilor parlamentare din decembrie 1937, ciocnirea dintre partizanii democraţiei parlamentare şi cei ai dictaturii carliste sau legionare se anunţa deosebit de puternică. Pactul de neagresiune încheiat de P.N.Ţ. cu Partidul „Totul pentru Ţară" a deschis legionarilor posibilităţi noi pentru a se prezenta la alegeri sub girul celui mai puternic partid politic al epocii. Organizatorul alegerilor, Partidul Liberal, le-a pierdut şi democraţia a fost înfrîntă, drumul spre dictatura personală a Regelui Carol al II-lea fiind larg deschis. P.N.L. a obţinut 1.103.353 de voturi sau 35,92%, P.N.Ţ. - 626.612 sau 20,40%, iar „Totul pentru Ţară" - 478.378 sau 15,58%. În mandate parlamentare, situaţia primelor trei formaţiuni politice era următoarea: 152, 86 respectiv 66[510]. Rezultatele alegerilor din decembrie 1937 au agravat şi mai mult situaţia internă a României. În urma alegerilor, credea Antonescu, Garda „a făcut un mare pas în simpatia opiniei publice"[511].

Între persoanele destinate să conducă viitorul cabinet s-a aflat şi generalul Ion Antonescu. În după amiaza zilei de 27 decembrie 1937, suveranul l-a primit în audienţă pe Ion Antonescu[512]. Carol al II-lea i-a cerut să uite neînţelegerile dintre ei şi să facă parte, ca titular al departamentului Comunicaţiilor, dintr-un viitor guvern Goga. „Formaţiunea Goga – i-a spus generalul – nu va putea fi durabilă decît introducînd în compoziţia ei legiunea şi pe domnul Brătianu. De ce? Pentru că, am afirmat atunci: Niciodată ideea nu poate fi distrusă cu pistolul. Mai bine s-o aduci la putere şi să vezi dacă poate să-i aducă fericire pentru neam sau nu. Ştiam, însă, că ea nu avea sorţi buni deoarece toată pleava societăţii româneşti se afla înscrisă în legiune"[513]. Goga îi ceruse lui Antonescu să participe la guvernul pe care urma să-l formeze, dar generalul l-a refuzat astfel: „Din dorinţa de a servi ţara şi pe dv. şi numai din această dorinţă, am încercat – şi vă cer iertare dacă am greşit – o lărgire a bazei politice a viitoarei formaţiuni parlamentare. Am eşuat. În faţa acestei noi situaţii şi, dat fiindcă văd poate greşit un pericol în consultarea corpului electoral, înainte ca programul dv. cu adevărat românesc şi creştin să poată fi simţit în mase (...), vă rog să mă iertaţi dacă, după adîncă reflecţiune, sînt nevoit de a declina cinstea ce mi-aţi făcut a vă gîndi, din primul moment, şi la mine"[514]. Regele nu a acceptat sugestia generalului, dar l-a însărcinat cu formarea cabinetului, obiectiv[515] cu care Antonescu nu a fost de acord. Nedorind să treacă peste Octavian Goga, cu care era foarte bun prieten, şi la rugămintea regelui, a acceptat postul de titular al Departamentului de Război, prezenţa sa fiind o „mărturie şi o chezăşie că politica externă a României nu se va schimba"[516]. Antonescu ne mărturiseşte că, atunci, forţat şi contra uzanţelor, să facă declaraţii ca ministru al armatei, „am făcut-o"[517].

Deşi se cunoşteau simpatiile pro-gardiste ale generalului şi aversiunea pentru rege şi Camarilă, Carol al II-lea, la sugestia lui Ar.Călinescu, a acceptat includerea lui Antonescu în noul guvern. Cercurile carliste considerau colaborarea generalului ca factor ideal prin care se putea obţine, cel puţin temporar, biruinţa asupra mişcării legionare. Asigurîndu-l pe Codreanu că prezenţa sa la conducerea armatei va garanta securitatea mişcării legionare, Ion Antonescu obţinea, din partea Gărzii, promisiunea abţinerii de la

orice act agresiv. Carol şi Camarila întinseseră o cursă generalului, care le permitea un răgaz pentru a-şi realiza planurile[518]. Evoluţia ulterioară a evenimentelor a arătat că Regele Carol al II-lea a acceptat dificila colaborare cu generalul, numai atîta timp cît i-a trebuit pentru a-şi pregăti şi instaura dictatura personală şi întări poziţia în vederea eliminării Gărzii de Fier. Regele schiţase numai o „capitulare" la 29 decembrie 1937, avînd, însă, grijă să-i plaseze lui Antonescu, ca adjuncţi, doi dintre intimii săi: generalii Paul Teodorescu şi Glatz, numiţi ca subsecretari de stat la acelaşi minister[519].

Ca titular al departamentului Apărării Naţionale, Antonescu a continuat opera începută în anii 1933-1934, cînd deţinuse funcţia de şef al Marelui Stat Major. La o zi după numire, printr-un raport adresat regelui, Antonescu prezenta o nouă reorganizare a armatei determinată de „necesităţi de ordin operativ". Între alte motivaţii, Antonescu includea „întrebuinţarea mijloacelor moderne de luptă, a lucrărilor de fortificaţii, gruparea tuturor forţelor în scopul realizării unei instrucţii mai bune, a unei mobilizări mai rapide şi acoperirii mai puternice". Prin reforma propusă de generalul Antonescu, armata română trebuia să cuprindă: 7 corpuri, 21 divizii de infanterie (inclusiv divizia de gardă), două brigăzi moto, trei brigăzi mixte munte şi trei divizii de cavalerie. Pentru realizarea acestui obiectiv, se introduceau 6 regimente de graniceri în compunerea diviziilor de acoperire şi s-au desfiinţat 4 centre de instrucţie de jandarmi[520].

După o serie de analize temeinice asupra organizării şi dotării armatei, la o consfătuire, din 23 februarie 1938, generalul a atras atenţia că exista un dezacord între planul de înzestrare şi comenzile făcute. Ion Antonescu a propus un acord complet pentru „a nu cheltui degeaba banii ţării"[521]. Planul prezentat de Marele Stat Major nu-l satisfăcea, el fiind prea apropiat de cel din 1937 şi prea depărtat de cel din 1934. Noul titular al Apărării Naţionale credea că reorganizarea propusă de Marele Stat Major „prezenta foarte mari dezavantaje": 1. diviziile de pe graniţă erau dispuse pe fronturi prea largi, de unde decurgeau greutăţi în conducere, la intrarea în dispozitivul de acoperire şi în operaţiunile ulterioare; 2. marile unităţi de acoperire trebuiau eşalonate, pe cît posibil, pe o singură direcţie de pătrundere spre a permite, în această privinţă, planul de dislocare din primul moment; 3. nu se respectau necesităţile de acoperire dictate de situaţia politică a României, posibilităţile de conducere uşoară a luptelor ce se vor duce în această fază critică, principiile organizării militare şi chestiunile de ordin moral; 4. nu se crea, la mobilizare, ceea ce se desfăşura în timp de pace şi nu se înfiinţa, în timp de pace, ceea ce nu trebuia la mobilizare; 5. se păstrau, în aceleaşi regiuni, toate unităţile care aveau un trecut glorios şi erau legate istoric de regiunile în care au fost create şi din care s-au alimentat cu oameni – aceste prevederi erau prezente în planul din 1934[522]. Dislocarea concepută de Marele Stat Major prezenta „anomalii", iar aceea a diviziilor din linia a doua nu corespundea scopurilor strategice şi tactice. Existau, totodată, îngrămădiri prea mari de comandamente în unele oraşe de graniţă: Cernăuţi, Tighina, Careii Mari, Oradea, Arad, Timişoara. Considerînd că în viitorul război „surprinderea, instantaneitatea, rapiditatea şi putinţele pe care le avea aviaţia, carele de luptă, trupele motorizate de pătrundere instantanee în teritoriul nostru, grămădirile prea mari de forţe în aceste centre, vor duce la dezastru, demoralizare din prima zi a războiului, dezastru care, din primele zile ale conflictului, vor demoraliza naţia şi vor compromite grav şi operaţiunile viitoare"[523], generalul de divizie opina că acceptarea planului Marelui Stat Major va face ca aceste îngrămădiri să devină „tot atîtea Turtucae de viitor"[524].

Între alte realizări obţinute de Antonescu în scurtul timp cît a condus departamentul Apărării Naţionale semnalăm: 1. întocmirea legii de funcţionare a Ministerului Apărării Naţionale, care nu exista pînă atunci; 2. revederea traseului fortificaţiilor de la frontiera de vest, la care a ordonat să se facă unele modificări menite a răspunde mai bine scopului pentru care au fost construite; 3. construirea unui număr însemnat de cazărmi

noi; 4. rezolvarea tuturor reclamaţiilor făcute de ofiţeri şi introducerea spiritului de dreptate; 5. introducerea ordinii şi legalităţii în administraţia armatei şi înlocuirea sistemului de echipare a acesteia, prin cumpărări făcute direct de la industrii şi producători, eliminînd furnizorii[525].

Ca ministru al Apărării Naţionale, Antonescu a servit în guvernele Goga şi în cel condus de patriarhul Miron Cristea (între 28 decembrie 1937 şi 29 martie 1938), de la 10 februarie 1938 el fiind şi ad-interim la departamentul Aerului şi Marinei[526].

13. Disensiuni cu Regele Carol al II-lea şi cu Armand Călinescu

Armand Călinescu constata, în **Însemnările** sale, că Antonescu „era prea puţin ataşat de guvern"[527], dar, după aflarea mai multor incidente provocate de gardişti, propunea „să aplice legea"[528]. În guvernul patriarhului, după opinia aceluiaşi Călinescu, Antonescu se manifesta împotriva reprimării Gărzii de Fier. Spre a se evita orice surpriză, Călinescu, ce deţinea portofoliul Internelor, a propus îndepărtarea generalului din guvern, încă înainte de plecarea Regelui Carol al II-lea într-o vizită în Anglia şi trimiterea lui ca ataşat militar la Paris[529]. Suveranul nu a acceptat o asemenea „soluţie", dar, la 29 martie 1938, Ion Antonescu a demisionat[529bis], explicîndu-şi motivele printr-un memoriu adresat lui Carol al II-lea.

La Ministerul Apărării Naţionale, generalul Ion Antonescu nu a putut duce la capăt opera reformatoare atît de necesară instituţiei armatei. Într-o discuţie cu succesorul său, generalul Gh.Argeşeanu, Antonescu a declarat că preferă să profite de concediu şi a refuzat să ia conducerea Inspectoratului General al Cavaleriei. După efectuarea concediului, a rămas la dispoziţia Ministerului Apărării Naţionale[530]. A stat fără comandă pînă la 1 noiembrie 1938, cînd i s-a dat şefia Corpului 3 Armată[531], la care nu stat decît o lună. La 30 noiembrie 1938 este pus, din nou, la dispoziţia Ministerului[532] deoarece ceruse în scris şi dăduse ordin ca legionarii din închisoarea din Chişinău să fie trataţi omeneşte[533]. Regele Carol al II-lea, considerîndu-se destul de puternic şi stăpîn pe situaţie, l-a înlăturat pe generalul incomod şi a trecut la arestarea fruntaşilor legionari. Ţinînd cont de opinia publică şi convins, în urma întîlnirii din noiembrie 1938 cu Hitler şi ceilalţi demnitari nazişti, că aceştia urmăreau, în exclusivitate, preluarea puterii de Codreanu, Carol al II-lea s-a decis să acţioneze cu toată hotărîrea. Demiterea generalului era motivată că „prin acte oficiale a depăşit cadrul acţiunilor sale, manifestînd atitudini cu caracter politic neîngăduite". În fond, avînd în vedere raporturile generalului cu C.Z.Codreanu, măsura urmărea să asigure controlul monarhiei şi al guvernului asupra armatei, evitarea antrenării acesteia într-o eventuală tentativă de revoltă. Concomitent cu demiterea generalului, în noaptea de 29/30 noiembrie 1938, s-a efectuat executarea sentinţei capitale pentru C.Z.Codreanu şi alţi 13 asasini ai lui I.Gh.Duca şi M.Stelescu, strangulaţi în dubele Siguranţei care îi transporta de la Rm. Sărat la penitenciarul Jilava, sub motivul intensificării pazei unor deţinuţi deosebit de periculoşi ce ameninţau cu evadarea[534].

14. Ion Antonescu şi drama României din iunie-septembrie 1940

Generalul Ion Antonescu a rămas fără comandă pînă la 6 iunie 1940, cînd i s-a aprobat demisia din cadrele active ale armatei, fiind repartizat ca ofiţer de rezervă la Marele Stat Major şi la dispoziţia Ministerului Apărării Naţionale[535]. La sfîrşitul aceleiaşi luni, Antonescu trăia marea dramă a mutilării teritoriale a României[536], pentru întregirea căreia luptase exemplar în anii 1916-1919. De fapt, se realiza, în practică, punctul al treilea al anexei secrete a pactului sovieto-german, Moscova adăugînd la „revendicări" Nordul Bucovinei, provincie care niciodată nu se aflase sub stăpînirea ţarilor. Era o victorie a dreptului forţei asupra forţei dreptului, care a alimentat şi precipitat şi alte cereri teritoriale asupra României[537].

După evacuarea Basarabiei şi a Nordului Bucovinei, în tentativa de a forma un nou guvern, Carol al II-lea s-a consultat cu mai multe personalităţi civile şi militare. Cu ajutorul lui Mihai Antonescu, generalul a solicitat o audienţă la rege, dar nu a fost primit decît de E.Urdăreanu. Antonescu i-a declarat cu acel prilej: „să nu te mai aşezi între naţiune şi rege"[538]. După 24 de ore, Carol al II-lea l-a primit în audienţă. Regele României relata astfel întîlnirea: „După masă (n.ns/1 iulie 1940), la ora 5, generalul Antonescu, care a cerut cu insistenţă să mă vadă, după declaraţii de devotament şi asigurarea că nu are nici o legătură cu legionarii, îmi spune că ţara este în pragul dezastrului, că armata este complet demoralizată şi dezorganizată şi că trebuie rapid făcut ceva spre a pune lucrurile în mînă. Cum, în alte cuvinte, doreşte să se facă un guvern cu el şi cu bătrînii"[539]. Cu prilejul audienţei, Antonescu i-a prezentat o scrisoare. Antonescu acuza pe rege de situaţia gravă în care se evacuaseră Basarabia şi Nordul Bucovinei şi s-a arătat gata să-şi ia responsabilitatea pentru a schimba „imediat oamenii şi sistemul"[540]. Imediat după audienţă, generalul Antonescu a fost arestat la Predeal, dar la 11 iulie, la intervenţia lui Fabricius, ministrul Germaniei la Bucureşti, a fost eliberat[541]. I s-a fixat domiciliul forţat la mînăstirea Bistriţa (Vîlcea).

15. Numirea lui Ion Antonescu şef de guvern (septembrie 1940)

Pe fondul desfăşurării evenimentelor internaţionale, după renunţarea la garanţiile anglo-franceze, care se dovediseră iluzorii, şi în urma faimoasei scrisori adresate de Führer Regelui Carol al II-lea, România a trebuit să-şi reconsidere politica externă, orientîndu-se spre Reich. În acest calcul, nu trebuie uitat nici un moment pericolul potenţial pe care îl reprezenta Uniunea Sovietică. Aceasta, deşi se înfruptase din trupul României, continua să aibă noi pretenţii şi sprijinea Ungaria şi Bulgaria în revendicările lor faţă de Bucureşti[542].

Germania, de mai multă vreme, se interesa de persoana generalului Antonescu. Calităţile acestuia, capacitatea militară deosebită, creditul pe care îl avea în rîndurile armatei şi opiniei publice contau mult în planurile răsăritene ale politicii Reichului. După cum ne mărturiseşte într-o scrisoare Gh.Barbul, în perioada 1936-1939 – cînd acesta şi-a făcut doctoratul la Universitatea „Friederich Wilhelm" din Berlin – a fost contactat de Arnold von Schickedanz, viceministru al lui Alfred Rosenberg, şeful departamentului ideologic al regimului naţional-socialist, cu amănunte asupra unor oameni

politici indicați „să colaboreze" cu Germania. Gh.Barbul a sugerat două personalități: generalul Ion Antonescu, prieten cu Octavian Goga și în subsidiar, pe Valer Pop, partizan al „apropierii" României de cel de al III-lea Reich[543]. Așa cum va spune la proces, Antonescu nu a pregătit luarea legăturii cu Germania pentru a ajunge la putere. „Nu cunosc – afirma generalul – limba germană și formația mea intelectuală și spirituală mi-am pregătit-o la Școala franceză. Nu am uitat că în Alsacia și Lorena avem 2.000 de cruci, și nici jertfele noastre de pe front, în 1916"[544]. Credem că opinia lui Antonescu nu este departe de adevăr. După convorbirile de la Turnu Severin cu Ungaria, Carol al II-lea i-a cerut lui Valer Pop să „mijlocească" o întrevedere cu Antonescu ce trăia ascuns, întrucît evadase de la mînăstirea Bistrița, unde i se fixase domiciliu forțat[545]. La 2 septembrie, primit în audiență de rege, Valer Pop, „extrem de îngrijorat de situație", propune o schimbare de guvern al cărui șef să fie „cu prestigiu și autoritate, cum ar fi, după părerea lui, generalul Antonescu". Monarhul, „uimit" de această propunere, se întreba: „voi putea avea oare încredere în el?"[546]. Pe de altă parte, Valer Pop i-a vorbit de valul de nemulțumiri „chiar în armată" împotriva regelui. În ziua următoare, Urdăreanu, mareșal al palatului, vine și el cu propunerea de a face apel la Antonescu. Carol al II-lea nota în **Însemnările** sale zilnice: „Eu sînt încă foarte îndoit asupra persoanei lui, pînă mai ieri cu domiciliul forțat la Bistrița, care va fi atitudinea lui, care va fi loialitatea lui față de mine. Raporturi bune are cu Garda de Fier, cu Dinu Brătianu și cu Maniu, acesta este un avantaj. Înainte de a face un pas definitiv, am pus pe Urdăreanu să-l întrebe pe generalul Mihail ce părere are asupra acestei eventualități. Răspunsul lui a fost clar, că nu-l iubește, dar consideră că este un soldat și că nu poate trăda. Această părere a fost ultima picătură care a făcut să iau o hotărîre. Acum alt bucluc, persoana în chestiune trebuie găsită, din cauza tulburărilor el rămîne ascuns, cu multă greutate, cu concursul lui Valer Pop a fost găsit. A avut, mai întîi, o conversație cu Urdăreanu, în care a făcut rezerve, și, mai ales, a spus că nu poate lua o așa răspundere, dacă n-are coatele libere"[547]. Se vehicula opinia după care generalul urma să fie executat, motiv pentru care s-a intervenit la rege în favoarea lui; Mircea Cancicov, de pildă, intervenise prin Fabricius la Carol al II-lea[548].

Pe 3 septembrie 1940, Regele Carol al II-lea l-a primit pe Antonescu și l-a rugat să formeze noul guvern. „După oarecari discuții"[549], Antonescu „și-a rezervat răspunsul". Cu acel prilej, suveranul i-a spus: „Antonescu, nu poți refuza puterea. Tu ești un patriot. Numai ție pot să-ți las țara. Te-am considerat, totdeauna, ca pe ultima mea rezervă. Timpul tău a sosit"[550]. Generalul i-a vizitat pe leaderii partidelor istorice și pe alți oameni politici, deoarece mandatul primit de la rege era de a forma un guvern de majoritate națională. Răspunsul celor intervievați de Antonescu a fost: „Întîi, abdicarea lui Carol al II-lea, apoi vom discuta". La fel, opinia ofițerilor superiori, cu două excepții – generalii Paul Teodorescu și Gh.Mihail – a fost abdicarea regelui. În atari condiții, Regele Carol al II-lea a abdicat în favoarea fiului său, Mihai – convins că era „cererea tuturor, a străzii, a armatei și a oamenilor politici"[551] – punînd drept condiție ca generalul Antonescu să ia asupra sa prerogativele regale. „Din acel moment, avea să afirme generalul, a început adevăratul calvar al vieții mele"[552]. La 14 septembrie 1940, România a fost proclamată „stat național legionar"; în guvernul aflat sub președinția „conducătorului statului", generalul Ion Antonescu, Garda de Fier deținea majoritatea portofoliilor. Antonescu era convins că o guvernare legionară, lăsată singură, ar fi fost un dezastru pentru țară. Generalul avea de partea sa majoritatea din armată și internele. Om realist, Antonescu, în situația creată după prăbușirea granițelor României și a pericolului dispariției țării sale de pe harta Europei, nu avea de ales. Germania era, în acel moment, puterea numărul unu de pe continent și în ea generalul a văzut unicul reazem în sprijinirea granițelor țării. Vechiul său prieten, Nicolae Titulescu, într-o scrisoare adresată premierului britanic

W. Churchill, în decembrie 1940, intuia exact situația: „Greșelile țării mele nu trebuie să fie imputate Generalului Antonescu, el a trebuit să-și asume o grea moștenire și în situația în care se află nu poate face altfel"[553]. Ilustrul diplomat se punea garant, în fața premierului englez, pentru politica generalului Antonescu pe care și-o însușea și o susținea.

Ofițer de elită al armatei române, Ion Antonescu s-a remarcat în perioada 1914-1940 prin mari servicii aduse țării sale. Calitățile sale militare deosebite au fost puse în slujba națiunii în războiul pentru întregirea neamului, el fiind, fără îndoială, unul din ctitorii României Mari. Ca atașat militar la Paris, Londra și Bruxelles și ca director al Școlii Superioare de Război sau secretar general și titular al Ministerului Apărării Naționale, a adus servicii deosebite României, prin caracterul integru, seriozitatea, calitățile profesionale și patriotism. Antonescu a fost adeptul modernizării armatei române, a aducerii acesteia la standardele internaționale. În acest scop, pregătirea teoretică a ofițerilor de stat major cu ultimele noutăți în materie de tactică și strategie militară și crearea unei industrii de armament reprezentau cheia creării unei armate capabile să apere opera înfăptuită de națiunea română la 1918. Ca nimeni altul, a intuit, încă din anii '30, necesitatea dotării și înzestrării armatei, dar și a unei izolări diplomatice care ar fi făcut ca, la un moment dat, România să se afle singură în fața adversarilor. În atari condiții, singura cale de a-și apăra patrimoniul național nu putea să fie decît armata țării. Încercările sale făcute pe linia modernizării, dotării și înzestrării armatei, a adoptării unei noi legi de stat major – din anii 1933-1934, 1937-1938 – nu au putut fi duse pînă la capăt, repercusiunile fiind grave pentru România anilor '40. Generalul Ion Antonescu a fost adus la conducerea guvernului în septembrie 1940, la sfîrșitul celei mai grele epoci din istoria modernă a românilor. Dacă am analiza numai activitatea sa în serviciul României din perioada 1914-1940, Antonescu rămîne, poate cu excepția lui Ion I.C. Brătianu, personalitatea cea mai marcantă a istoriei Românilor din secolul al XX-lea.

În apelul adresat țării, în septembrie 1940, generalul Ion Antonescu spunea:

„Români! Luînd conducerea statului, cred de a mea datorie să reamintesc tuturor, de pe toate treptele ierarhiei civile și militare, următoarele principii de bază în exercitarea atribuțiilor lor: 1. Legalitatea integrală; 2. Dreptatea; 3. Omenia; 4. Exemplul personal; 5. Inițiativa. Acestea fiind principiile care m-au călăuzit toată viața mea, cer tuturor să înțeleagă aceste imperative ale timpului, să și le însușească, să le dezvolte și să le aplice, în toate ocaziile, în interesul superior al propășirii Statului"[554].

NOTE

1. Arhiva Ministerului Apărării Naţionale (Arh. M.Ap.N.), fond 3.042, dosar 686, f.4.
2. *Ibidem*, f.6.
3. *Ibidem*.
4. *Ibidem*.
5. *Ibidem*, f.8.
6. *Ibidem*, f.10.
7. *Ibidem*.
8. *Ibidem*.
9. *Ibidem*, f.11: *Antonescu Mareşalul României şi războaiele de reîntregire*. Mărturii şi documente coordonate şi îngrijite de Iosif Constantin Drăgan. Veneţia, Ed. Nagard, 1986, p. 563.
10. *Monitorul Oficial*, Partea a III-a, Adunarea Deputaţilor, Nr. 16, 24 Decembrie 1934, p. 277-278.
11. Arh. M.Ap.N., fond 3.042, dosar 686, f.12.
12. *Ibidem*.
13. *Ibidem*, f.19-20.
14. *Ibidem*, f.19.
15. *Ibidem*.
16. *Ibidem*, f.22.
17. *Ibidem*, f.18
18. *Ibidem*, f.22-23.
19. *Ibidem*, f.22.
20. *Ibidem*, f.26-27.
21. *Ibidem*, f.30.
22. Lt. col. Ion Antonescu, *Românii. originea. trecutul. sacrificiile şi drepturile lor*, Bucureşti, 1919, p.9-10.
23. *Istoria militară a poporului român*, vol. V, Bucureşti, Editura Militară, 1988, p. 348 şi urm.
24. *Ibidem*, p.358-359.
25. *Ibidem*, p.360.
26. *Ibidem*, p.362.
27. *Ibidem*.
28. *Ibidem*, p.363.
29. Lt. col. I. Antonescu, *op. cit.*, p.24.
30. *Ibidem*, p.25.
31. Arh. M.Ap.N., fond 5.451, dosar 3.317, 1943, Poziţia 337, f.80.
32. B.A.R., Arh. General Vasile Rudeanu, I Manuscrise, vol. 3, p. 636-637
33. Arh. M.Ap.N., fond 3.831, dosar 250, 1917, Poziţia 945, f.9-10.
34. Idem, 5.541, dosar 3.317, 1943, Poziţia 387, f. 78-79.
35. George Magheresecu, *Antonescu - purtătorul decoraţiei de pe pieptul regelui*, în *Istorie interzisă* de Gh. Buzatu, Craiova, Ed. „Curierul Doljan", 1990, p. 56.

36. *Antonescu...*, p. 564.
37. *Istoria militară...* vol.V, p. 398 și urm.
38. *Ibidem*, p. 427-431.
39. Lt. col. Ion Antonescu, *op.cit.*, p. 26.
40. *Antonescu...*, p. 564.
41. Înalt Decret nr. 3.064.
42. *Antonescu...*, p. 564.
43. *Istoria militară...* vol.V, p. 480.
44. Lt. col. Ion Antonescu, *op. cit.*, p. 28-29.
45. *Ibidem*, p. 29.
46. *Monitorul Oficial*, Partea I-a, Nr. 195, 16/29 Noiembrie 1917, p. 2.056-2.063, Arh. M.Ap.N., fond 3.042, dosar 3.056, 1917, f. 39.
47. Hoover Arhives, Palo Alto, S.U.A., L. Loucheur Papers, Box no. 2, Folder 10, (raport expediat din București la 21 octombrie 1916).
48. *Istoria militară...* vol.V, p. 510-511.
49. *Ibidem*, p. 511.
50. *Ibidem*, p. 517-518; Gh. Nicolescu, Marian Ștefan, *România (1917-1918) - un organ de presă în slujba unității naționale și de stat*, în A.I.I.A.I., XXV, 1988, p. 303-320.
51. Eugen Bantea, *Misiunea Berthelot și unghiurile ei de vedere asupra relațiilor franco-române*, în *Românii în istoria universală*, II/1, Iași, Editura Universității, 1987, p. 149-168.
52. Lt. col. Ion Antonescu, *op. cit.*, p. 32.
53. *Ibidem*, p. 77.
54. *Antonescu...*, p. 564; Arh. M.Ap.N., fond 3.831, dosar 489, 1917, Poziția 233, f. 85.
55. Sherman David Spector, *Romania at the Paris Peace Conference. A Study of the Diplomacy of Ioan I.C. Brătianu*, New York, Bookman Associates Inc., 1962, p. 42.
56. Saint Aulaire, conte, *Confession d'un vieux diplomate*, Paris, Flammarion, 1953, p. 354.
57. Arh. M.Ap.N., fond 3.831, dosar 110, 1917, f. 47-48.
58. *Ibidem*.
59. *Ibidem*.
60. *Ibidem*.
61. *Idem*, dosar 233, 1917, f. 183-184.
62. *Ibidem*.
63. Ilie Schipor, *Argument* la lucrarea lui Ion Antonescu, *Românii, originea, trecutul și drepturile lor*, București, „Clio", 1990, p. 10.
64. Victor Pétin, *Le drame roumain. 1916-1918*, Paris, Payot, 1932, p. 60.
65. B.A.R., Arh. General Vasile Rudeanu, I Msse 1, vol. III, F. 635.
66. Glenn E. Torrey, *General Henri Berthelot and Romania*, Boulder, Colorado, 1987, p. 5 și 45.
67. Lt. col. I. Antonescu, *op. cit.*, p. 31, 33.
68. General Vasile Rudeanu, *Memorii din timp de pace și război*. Ediție îngrijită, studiu introductiv și note de D. Preda și V. Alexandrescu, București, Ed. Militară, 1989, p. 359-361.
69. Arh. M.A.E., fond 71, Londra, 1914-1924, vol. 29, f. 374 (t.c.nr. 74, 8/21 Ianuarie 1917, N. Mișu către Take Ionescu).
70. *Istoria militară...* vol. V, p. 529.
71. V. Pétin, *op. cit.*, p. 149-150.
72. Charles Vopicka, *Secrets of Balkans. Seven years of a Diplomatist's in the Storm Centre of Europe*, Chicago, 1921, p. 144.
73. Arh. M.Ap.N., fond 3.831, dosar 25 c, 1917, Poziția 945, f. 3-4.
74. *Istoria militara...* vol. V, p. 531.
75. *Ibidem*.
76. B.A.R. Arh. General Vasile Rudeanu, I Msse 1, vol. III, p. 636-637.
77. *Ibidem*, p. 697.
78. Great Britain, P.R.O., F.O. 371, 4.705, f. 18.
79. *Antonescu...*, p. 79-80.
82. Vezi instrucțiunile din 20 iulie 1917 privind acoperirea Nordului Moldovei, în Arh. M.Ap.N., fond 5.450, dosar 388, 1917, f. 63-64.
83. Idem, 3.831, dosar 874, 1917, f. 41-44.

84. *Ibidem*.
80. Mareşalul Alexandru Averescu, *Notiţe zilnice din războiu 1916-1918*, Bucureşti, f.a., ediţia a III-a, p. 237.
81. *Antonescu...*, p. 79-80.
85. Al. Averescu, *op. cit.*, p. 168. La 17 Iunie 1917, Averescu scria că „tot concepţia generalului Prezan (Antonescu) triumfă".
86. Arh. M.Ap.N., fond 5.540, dosar 388, 1917, f. 101-102, 156-157.
87. Lt. col. I. Antonescu, *op. cit.*, p. 38.
88. Arh. M.Ap.N., fond 5.450, dosar 388, 1917, f. 101-102.
89. *Ibidem*, f. 156-157.
90. *Ibidem*.
91. Lt. col. I. Antonescu, *op. cit.*, p. 39.
92. Arh. M.Ap.N., fond 3.831, dosar 828, 1917, f. 19-21.
93. *Ibidem*.
94. *Ibidem*, f. 60-66.
95. *Ibidem*.
96. Idem, dosar 489, 1917, Poziţia 233, f. 85 – copie după discursul lui Miliukov.
97. Idem, dosar 875, 1917, f. 54-58 - referat nr. 7.418 din 21 august 1917.
98. Idem, dosar 828, 1917, f. 99-103.
99. *Ibidem*, f. 102-103.
100. Idem, dosar 110, 1917, f. 26-27.
101. Idem, dosar 828, 1917, f. 122.
102. Idem, dosar 110, 1917, f. 363, 95 (Nota nr. 3 957 din 24 septembrie 1917, către Biroul Organizare, semnată Ion Antonescu; nota nr. 5.099, din 18 noiembrie a Marelui Cartier General către Biroul Organizare, semnată Lt. col. Ion Antonescu).
103. Idem, dosar 828, 1917, f.132-138.
104. *Ibidem*, f. 138.
105. Idem, dosar 110, 1917, f. 109.
106. *Ibidem*, f. 113.
107. *Ibidem*.
108. *Ibidem*, f. 122 – scrisoare înregistrată cu nr. 5.062 din 16 noiembrie 1917, semnată General Lupescu şi căpitan Antonescu.
109. Idem, dosar 850, 1917, f. 149-150 – referat 12.422, 2 noiembrie 1917, semnat Antonescu.
110. *Ibidem*, dosar 110, 1917, f. 31 – referat 12.109, 6 noiembrie 1917, semnat maior Antonescu.
111. *Istoria militară*... vol.V, p. 604-605.
112. *Ibidem*, p. 607.
113. Arh. M.A.E., fond 71, Londra, 1914, vol. 90, f. 10 (t. nr. 240/62, 3 noiembrie 1917, de la Londra, maior Arion către I.I.C. Brătianu).
114. *Ibidem*, f. 5 (t. 234/111, 2 noiembrie 1917, maior Arion către I.I.C. Brătianu).
115. V.F. Dobrinescu, *Relaţii româno-engleze. 1914-1933*, Iaşi, Editura Universităţii, 1986, p. 28.
116. B.A.R., Arh. General V. Rudeanu, I Msse 1, vol. III, p. 668.
117. Arh. M.Ap.N., fond 5.540, dosar 250, 1917, .
118. General Pétin, *op. cit.*, p. 153.
119. *Istoria militară*... vol.V, p. 609.
120. *Ibidem*, p. 609-610.
121. *Ibidem*, p. 610.
122. Arh. M.Ap.N., fond 3.042, dosar 686, f. 34; War Imperial Museum, London, Arh. R. Goodden, f. 174-175 .
123. *Monitorul Oficial*, Partea a III-a, nr. 195, joi 16/29 noiembrie 1917, 2.063; Arh. M.Ap.N., fond 3.042, dosar 3.056, 1917, f. 39.
124. Arh. M.Ap.N., fond 3.831, dosar 828, 1917, f. 132-133.
125. Idem, dosar 34, 1917, Poziţia 984, f. 13.
126. Arh. M.A.E., fond 71, Londra, 1914, vol. 90, f. 5.
127. G. Suarez, *Briand. Sa vie. Son Oeuvre avec Son Journal et de nombreux Documents inedits*, tome IV, 1916-1918, Paris, 1940, p. 334.
128. Arh. M.Ap.N., fond 3.831, dosar 34, 1917, Poziţia 984, f. 256-257.

129. V.F. Dobrinescu, *Relații...*, p. 31.
130. Gh. I. Brătianu, *Acțiunea...*, p. 29.
131. Arh. St. București, fond Casa Regală, Ferdinand, dosar 44, 1919, f. 1-2.
132. Arh. M.Ap.N., fond 3.831, dosar 357, 1916-1918, Poziția 228, f. 43.
133. C. Xeni, *Take Ionescu. 1858-1922*, București, 1932, p. 32.
134. Michael Kettle, *The Allies and the Russian Collapse, March 1917 - March 1918*, London, 1981, p. 122.
135. *Ibidem*, p. 183-184.
136. *Ibidem*.
137. V.F. Dobrinescu, *Relații...*, p. 32.
138. Arh. St. București, fond Casa Regală, Ferdinand, dosar 77, 1918, f.1:idem, dosar 91, 1918, f. 6-11.
139. Arh. M.Ap.N., fond 5.417, dosar 200/123, 1917, Poziția 508 (Jurnalul Consiliului de Miniștri nr. 237 din 22 noiembrie 1917).
140. Idem, fond 3.831, dosar 19, 1917, Poziția 871, f. 1 (t. nr. 5.310, din 27 noiembrie 1917, către Armatele I și II, semnată Prezan).
141. Idem, dosar 233, 1917, f. 201-202.
142. *Ibidem*.
143. *Ibidem*.
144. *Ibidem*, f. 213-218.
145. *Ibidem*, f. 216-217.
146. *Ibidem*, f. 218.
147. *Antonescu...*, p. 77.
148. Arh. M.Ap.N., fond 3.042, dosar 3.060, 1918, f. 217.
149. Ștefan Pascu, *Făurirea statului național unitar român*, I-II, București, Editura Academiei, 1983.
150. G. Sofronie, *Fenomenul „Unirii" în lumina dezvoltării principiului național la Români*, București, 1937.
151. Idem, *La position internationale de la Roumanie. Étude juridique et diplomatique de ses engagements internationaux*, Bucharest, 1938, p. 48.
152. Gh.I. Brătianu, *Origines et formation de l'Unité Roumaine*, Bucharest, 1943, p. 294-295.
153. I.Gh. Duca, *Amintiri politice*, München, 1981, Ion Dumitru Verlag, II, p. 104.
154. G. Magherescu, *op. cit.*, p. 63.
155. Arh. St. București, fond Președ. Cons. de Min., dosar 32, 1918, f. 35-103 .
156. Constantin C. Giurescu, *Amintiri*, I, București, Ed. Sport Turism, 1976, p. 122.
157. *Ibidem*.
158. Chestiunea merită, credem, o mai mare atenție din partea cercetătorilor români.
159. Charles Seymour, *Ce qui se passa réellement à Paris en 1918-1919*, Paris, Payot, 1923, p.81-82.
160. Arh. M.Ap.N., fond 3.831, dosar f.a., 1917, Poziția 982, f. 127, Arh. M.A.E., fond 71, Conf. Păcii, E2, 1914-1927, vol. 57.
161. Arh. M.Ap.N., fond 3.831, dosar f.n., 1917, f. 134 - referat nr. 8.503, M.C.G. către Ministerul de Război; idem, fond 950, dosar 3, 1917-1919, f. 48-53.
162. Idem, fond 3.831, dosar f.n., 1917-1918, Poziția 982, f. 56.
163. Gh.I. Brătianu, *Acțiunea...*, p. 23.
164. *Ibidem*.
165. *Ibidem*.
166. B.A.R., Arh. N. Docan, VIII Acte CED dipl., f. 291.
167. *Ibidem*, f. 295 (radiogramă nr. 3.191, 29 octombrie/11 noiembrie 1918, semnată Cretzeanu).
168. Arh. M.Ap.N., fond 5.450, dosar 167, 1922-1923, Poziția 2, f. 33.
169. *Ibidem*.
170. *Desăvîrșirea unității național-statale a poporului român. Recunoașterea ei internațională*. București, Ed. Științifică și enciclopedică, 1986, vol. III, p. 83.
171. *Ibidem*, p. 83-84.
172. M. Mușat, I. Ardeleanu, *De la statul geto-dac la statul unitar român*, București, Ed. Științifică și enciclopedică, 1983, p. 645.

173. Arh. M.Ap.N., fond 5.540, dosar 167, 1922-1923, f. 11
174. Lt. col. Ion Antonescu, *op. cit.*, p. 73-74.
175. Arh. M.Ap.N., fond 5.540, dosar 167, 1922-1923, Poziţia 2, f. 11.
176. Arh. St. Bucureşti, fond Preşed. Cons. Min., dosar 57, 1918-1921, f. 14 telegramă nr. 1.896 din 12 ianuarie 1919).
177. *Ibidem.*
178. *Ibidem.*
179. Arh. M.Ap.N., fond 5.540, dosar 167, 1922-1923, Poziţia 2, f. 11 telegramă nr. 849 din 29 noiembrie 1918, Marele Cartier General Român către Comandamentul Armatei franceze de la Dunăre.
180. Gh. Unc, Vladimir Zaharescu, *Din cronica relaţiilor româno-ungare în anii 1918-1920*, în „Anale de istorie", 4, 1981, p. 105-126.
181. D. B. F. P., First Series, vol. I. 1919, p. 296
182. M. Muşat, I. Ardeleanu, *De la statul...*, p. 648.
183. Arh. M.Ap.N., fond 3.381, dosar f.n., 1919, Poziţia 2.766, f. 57i.
184. Rudolf Tökes, *Béla Kun and Hungarian Soviet Republic. The Origines and Role of Communist Party of Hungary in the Revolutions of 1918-1919*, Stanford University, 1967, p. 200--203.
185. Arh. St. Bucureşti, fond Microfilme Franţa, Rola 27, c. 358-359.
186. Arh. M.Ap.N., fond 5.417, dosar 1, 1919, Poziţia 596, f. 1.
187. Idem, fond 3 381, dosar f.n., 1919, Poziţia 2.727, f. 184-185, 16
188. Harold Nicolson, *Quand on faisait la Paix*, Paris, 1936, p. 108
189. *Monitorul Oficial*, nr. 177, 30 octombrie/12 noiembrie 1918, p. 3 185.
190. Gh. Magheresecu, *op. cit.*, p. 66.
191. Arh. M.Ap.N., fond 1.629, dosar 100, 1918, Poziţia 744, f. 15.
192. Mircea N. Popa, *Primul razboi mondial*, Bucureşti, Editura ştiinţifică şi enciclopedică, 1979, p. 470
193. Gh.M. Dobrovici, *Istoricul dezvoltării economice şi financiare a României. Împrumuturile contractate 1823-1923*, Bucureşti, 1933, p. 477
194. Great Britain, P.R.O., F.O. 371, 4.705, f. 13-14.
195. S.D. Spector, *op. cit.*, p. 67
195bis Arh. M.A.E., fond 71, Conf. Păcii, 1919, dosar 181, f 125 (t. nr. 383, de la Paris, 22 mai 1919, Brătianu către Pherekyde).
196. *Ibidem*, f. 127 (t. nr. 414, 9 iunie 1919, semnată I.I.C. Brătianu).
197. Idem, dosar 222, f. 207, F.R.U.S., vol. IV, 1919, p. 804.
198. Arh. M.A.E., fond 71, Conf. Pacii, 1919, dosar 222, f. 207.
199. *Ibidem.*
200. V.F. Dobrinescu, *Relaţii româno-engleze...*, p.58-59.
201. *Ibidem.*
202. *Ibidem.*
203. S.D. Spector, *op. cit.*, p. 150-151.
204. *Ibidem*, p. 151.
205. *Ibidem.*
206. F.R.U.S., vol. VI, 1919, p. 351.
207. E. Pamlery, *Histoire de la Hongrie des origines à nos jours*, Budapest, Éditions Corvina, 1974, p. 474.
208. Gh. Unc, Vl. Zaharescu, *op. cit.*, p. 116.
209. F.R.U.S., vol. VI, 1919, p. 352.
210. Paul Mantoux, *Les deliberations du Conseil des Quatres (24 mars - 28 juin 1919)*, 1955, vol. II, p. 396-398.
211. S.D. Spector, *op. cit.*, p. 152-153.
212. *Ibidem*, p. 153.
213. Arh. M.A.E., fond 71, Conf. Păcii, 1919, dosar 222, f. 226.
214. Idem, dosar 58, f. 87 (t. din 4 iulie 1919, col. Toma Dumitrescu către I.I.C. Brătianu).
215. D.B.F.P., First Series, vol. VI, 1919, p. 82-83.
216. Arh. M.A.E., fond 71, Conf. Pacii, 1919, dosar 58, f. 235 (t. din 2 septembrie 1919).

217. *Ibidem*, f. 163, 175.
218. D.B.F.P., First Series, 1919, vol. I, 1919, p. 409-410.
219. Arh. M.A.E., fond 71, Conf. Păcii, 1919, dosar 58, f. 235 (t. din 2 septembrie 1919).
220. *Ibidem*, f. 221 (t. din 28 august 1919, N. Mișu către I.I.C. Brătianu).
221. F.R.U.S., vol. III, 1919, p. 101, 111-114; D.B.F.P., First Series, 1919, vol. I, p. 623, 630-631.
222. Arh. M.Ap.N., fond 3.831, dosar f.n., 1919, Poziția 2.587, f. 16.
223. Arh. St. București, fond Microfilme Anglia, Rola 446, c. 535-538.
224. *Desăvîrșirea unității...*, vol. IV, p. 438.
225. Seth P. Tellman, *Anglo-American relations at the Paris Peace Conference*, Princeton, 1961, p. 390-391.
226. D.B.F.P., First Series, 1919, I, p. 741.
227. F.R.U.S., vol. III, 1919, p. 675.
228. Arh. St. București, fond Microfilme Franța, Rola 182, c. 686.
229. Gh.I. Brătianu, *Acțiunea...*, p. 134.
230. Arh. M.A.E., fond 71, Conf. Păcii, 1919, dosar 181, f. 70-71.
231. Lt. col. Gh. Magheresecu, *op. cit.*, p. 69.
232. *Ibidem*, p. 71.
233. *Ibidem*, p. 72.
234. *Monitorul Oficial*, nr. 229, 6 februarie 1920, p. 11.806.
235. Arh. M.Ap.N., fond 5.416, dosar 2, 1920-1921, Poziția 3.550, f. 1.
236. Idem, fond 3.831, dosar 7, 1919, Poziția 2.689, f. 5 (t. din 15 aprilie 1919, Lt. col. Bridges către War Office).
237. Guido Romanelli, *Nell: Ungaria di Bela Kun e durate l'occupazione militare romena. Le mia missione maggio-novembre 1919*, Doretti, Udine, 1964.
238. Arh. M.Ap.N., fond 3.831, dosar 111, 1919, Poziția 2.623, f. 96.
239. Idem, fond 5.540, dosar 167, 1922-1923, Poziția 2, f. 53.
240. Idem, fond 3.831, dosar III, 1919, Poziția 2.623, f. 68.
241. Idem, fond 5.540, dosar 167, 1922-1923, Poziția 2, f. 64.
242. *Ibidem*, f. 46.
243. *Ibidem*, f. 61-62, (t. către Înaltul comisar de la Budapesta, C. Diamandi, din 11 septembrie 1919, semnată I.I.C. Brătianu).
244. Harry Hill Bandholtz, *An Undiplomatic Diary. By the American Member of the Inter-Allied Military Mission , Hungary, 1919-1920*, New York, Columbia University Press, 1933.
245. Arh. St. București, fond Președ. Cons. de Min., Miscellanea, dosar 9, 1919, f. 89.
246. Arh. M.Ap.N., fond 5.540, dosar 167, 1922-1923, Poziția 2, f. 63.
247. Idem, fond 3.042, dosar 686, (foaie calificativă pe anul 1919).
248. Idem, 5.540, dosar 2, f. 1-2 (raport nr. 733, 30 septembrie 1922, Lt. col. Ion Antonescu către Ministerul de Război și Marele Stat Major).
249. *Ibidem*, f. 2.
250. *Ibidem*, f. 3.
251. Idem, 3.831, dosar 3, 1919, Poziția 2.584.
252. *Ibidem*, f. 13.
253. *Ibidem*, f. 14.
254. *Ibidem*.
255. Idem, fond 3.042, dosar 686.
256. *Ibidem*.
257. *Ibidem*, f. 39.
258. *Ibidem*, f. 17bis.
259. *Ibidem*, f. 37.
260. *Ibidem*, f. 34.
261. *Ibidem*.
262. *Ibidem*.
263. *Ibidem*, f. 38.
264. *Ibidem*, fond 5.457, dosar 4, 1920, Poziția 160, f. 405-406 (t. nr. 9, din martie 1920, Lt. col. I. Antonescu către M.C.G.).
265. Idem, fond 950, dosar 4, 1920-1921, Poziția 379, f. 139-140.

266. D.B.F.P., 1919-1939, First Series, vol. XL, 1921, p. 266-267 (t. nr. 215, 29 martie 1920, H. Rumbold către Curzon).
267. Arh. M.Ap. N., fond 3.042, dosar 686, f. 16.
268. B.C.S., fond Al. St. Georges, CXCVIII, dosar 3.
269. War Imperial Museum, London, Diary Lt. col. Goodden, f. 245.
270. Arh. M.Ap.N., fond 3.042, dosar 686, f. 37 (foaie calificativă 1 noiembrie 1918-31 martie 1919, semnată general Cihoschi); *Ibidem*, f. 38 (foaie calificativă 1 aprilie 1919-20 martie 1920, semnată de col. Sichitiu şi general H. Cihoschi).
271. *Monitorul Oficial*, nr. 9, 12 aprilie 1921, p. 338-339.
272. Idem, nr. 183, 20 noiembrie 1920, p. 5 870.
273. Arh. M.Ap.N., fond 3.042, dosar 686, f. 3.
274. Ordinul nr. 458, 7 mai 1921, al Inspectoratului Cavaleriei – ordin de zi nr. 55.
275. Ordin de zi nr. 73, 1921.
276. Ordinul Ministerului de Război nr. 844, 1922.
277. Gh. Magheresçu, *Adevărul despre mareşalul Antonescu*, Bucureşti, Editura Păunescu, 1991, I, p. 144.
278. *Ibidem*.
279. Arh. M.Ap.N., fond 3.042, dosar 686, f. 39, (foaie calificativă nr. 5 411 pe anul 1920, 20 martie – 31 octombrie, semnată gen. N. Sinescu şi gen. D. Popovici).
280. *Ibidem*, f. 39.
281. Gh. Magheresçu, *Adevărul...*, p. 145.
282. Arh. M.Ap.N., fond 3.042, dosar 686, f. 41 (foaie calificativă pentru perioada 1 noiembrie 1921 - 31 octombrie 1922, semnată de col. Moruzi şi general de divizie Sinescu).
283. *Ibidem*.
284. *Ibidem*, f. 42.
285. *Monitorul Oficial*, nr. 218, 4 ianuarie 1923, Supliment, p. 10.360-10.361 (Înalt Decret nr. 23 din 1 ianuarie 1923).
286. Ivor Porter, *Operaţiunea „Autonomous". În România pe vreme de război*, Bucureşti, Humanitas, 1991, p. 77.
287. Arh. M.Ap.N., fond 950, dosar 3, vol. III, 1926, Poziţia 101, f. 561 (adresa nr. 20.564, 26 septembrie 1926, Comandamentul C 7 Armată către generalul Mircescu, ministru de război).
288. *Ibidem*.
289. Idem, fond 876, dosar 1, 1922-1923, vol. I, Poziţia 324, f. 339 – raport al col. Sutzu către Ministrul de Război, 13 aprilie 1922.
290. Idem, fond 5.540, dosar 2, 1922, f. 1-4 (t. nr. 733 din 30 septembrie 1922, I. Antonescu către Ministrul de Război şi Marele Stat Major).
291. Idem, dosar 38, 1922-1923 (E. Neculcea către Marele Stat Major - Secţia Istorică).
292. Idem, dosar 2, 1922, f. 2-3.
293. Arh. St. Bucureşti, fond Casa Regală – Ferdinand I, dosar 21, 1923, f. 1-3, 11.
294. V.F. Dobrinescu, *Relaţii...*, p. 138-139.
295. Arh. M.Ap.N., fond 5.416, dosar 13, 1922, Poziţia 812, f. 133-134.
296. *Ibidem*, f. 136-137.
297. *Ibidem*, f. 136.
298. *Ibidem*, f. 137.
299. *Ibidem*, f. 139-144 (t. nr. 747, 5 octombrie 1922, Ion Antonescu către Ministerul de Război – cabinetul ministerial).
300. *Ibidem*, f. 279 (t. c. nr. 321, 31 martie 1923, Col. Antonescu către Ministerul de Război).
301. *Ibidem*, f. 249 (t. nr. 36, 16 februarie 1923, Col. Antonescu către Ministerul de război – cabinetul ministerial).
302. *Ibidem*, f. 250 – 251 (t. nr. 161, 21 februarie 1923. Col. Antonescu către Soubeyrand).
303. *Ibidem*, f. 251.
304. *Ibidem*, f. 262.
305. *Ibidem*.
306. *Ibidem*.
307. *Ibidem*.

308. *Ibidem*, f. 261.
309. Idem, dosar 876, 1923, f. 231-236 (t. nr. 259, 17 martie 1923, Col. Antonescu către Marele Stat Major, secția I-a).
310. *Ibidem*, f. 231.
311. *Ibidem*, f. 279, (t.c. 321, 31 martie 1923, Colonel Antonescu către Ministerul de Război).
312. V.F. Dobrinescu, *Relații...*, p. 139.
313. Arh. M.Ap.N., fond 5 416, dosar 876, 1923, f. 52-54 (scrisoare a lui Antonescu către Ministerul de Război, din 27 aprilie 1923).
314. *Ibidem*, f. 52.
315. *Ibidem*.
316. *Ibidem*, f. 53.
317. *Ibidem*, f. 54.
318. Idem, fond 3.042, dosar 686, f. 42 (foaie calificativă pe anul 1922, 1 noiembrie 1922 – 31 octombrie 1923, semnată general Gorski, col. adjutant Florescu).
319. Idem, fond 876, dosar 7, vol. II, 1922-1923, Poziția 337, f. 15-17 (t. nr. 23, 20 aprilie 1923, Col. Antonescu către Ministerul de Război – cabinet).
320. *Ibidem*, f. 17.
321. Idem, dosar 337, 1923, Poziția 53, f. 33-34.
322. *Ibidem*, f. 21 (t. 24, 20 august 1923, Col. I. Antonescu către Ministerul de Război – cabinet).
323. Idem, fond 950, dosar 4, vol. I, 1923, Poziția 70, f. 358-359 (t. nr. 84, 19 mai 1923, Col. Antonescu către Ministrul de Război – cabinet).
324. Idem, fond 876, 1923, f. 266 (t. nr. 97, 24 mai 1923, Col. Antonescu către Comisia militară română din Franța).
325. Idem, dosar 337, 1923, f. 29 (t. nr. 31, 23 aprilie 1923, Ion Antonescu către Ministerul de Război – cabinet).
326. *Ibidem*, f. 264-265 (t. nr. 98, 24 mai 1923, col. Antonescu către Marele Stat Major, Secția I, Biroul 3 materiale; *Ibidem*, f. 270-274 (t. nr. 330, 31 martie 1923, col. Antonescu către Marele Stat Major, Secția I-a Organizare) .
327. *Ibidem*, f. 59 – scrisoare din 28 mai 1923, Ion Antonescu către Comisia militară română din Paris.
328. Idem, fond 3.042, dosar 686, f. 42 (foaie calificativă din perioada 1 noiembrie 1922 – 31 octombrie 1923).
329. *Revista Arhivelor*, 4, 1981, p. 508.
330. Arh. M.Ap.N., fond 5.417, Poziția 772, dosar f.n., 1926, f. 16-40 (raport nr. 116, 1 martie 1927).
331. Idem, fond 6.418, Poziția 1.312, dosar f.n., 1929, f. 67.
332. Idem, fond 5.416, Poziția 812, dosar 13, 1922, f. 17 (t. nr. 6.826 din 19 octombrie 1922).
333. Idem, dosar 15, Poziția 913, 1922, f. 21 (notă din 29 ianuarie 1923, semnată general Cristescu).
334. *Ibidem*.
335. Idem, dosar 26, Poziția 883, 1923, f. 5-8.
336. *Ibidem*, f. 8.
337. Idem, fond 5.417, Anexa, dosar 352, (t. nr. 16, 3 aprilie 1924, Col. Antonescu către gen. P. Angelescu, mareșal al Palatului, gen. N. Condeescu, șeful Casei Princiare, Marele Stat Major și Secția a V-a).
338. *Ibidem*.
339. Idem, dosar 352 (t. nr. 509, 17 octombrie 1924, Antonescu către Ministerul de Război, Direcția Justiției).
340. *Ibidem* (t. nr. 77, 3 februarie 1925, Titulescu către Externe).
341. *Ibidem*.
342. Hoover Archives, Palo Alto, S.U.A., N. Titulescu Papers, Box no. 22 (scrisoare din 4 martie 1925, col. Antonescu către Titulescu).
343. Idem, (scrisoare a lui Antonescu din 3 mai 1926).
344. *Ibidem*.
345. Idem, fond 950, dosar 4, 1921-1924, Poziția 69, f. 531 (t. nr. 397, 5 aprilie 1924, Col. Antonescu către Ministrul de Război).

346. Idem, fond 3.042, dosar 686, f. 44.
347. *Ibidem*, f. 44.
348. Idem, fond 876, dosar 73, 1924, Poziţia 377, f. 89 şi B.A.R, Gh. Kirileanu, Palat, XXXII, varia 2.
349. V.F. Dobrinescu, *Diplomaţia României. Nicolae Titulescu şi Marea Britanie* , Iaşi, Ed. „Moldova", 1991, p.17.
350. *Ibidem*, p. 18.
351. *Ibidem*.
352. *Ibidem*.
353. Great Britain, P.R.O., F.O. 371, 11.427, f. 59 .
354. V. Moisuc, *Premisele izolării politice a României 1919-1940*, Bucureşti, Humanitas, 1991, p. 162-163; Hoover Archives, Palo Alto, S.U.A., G. Barcza Papers, Box no. 18 (Valeur du plan Dawes).
355. N.T.D.D., p. 143-144, (t.c. 1 053, la Londra, 16 iulie 1924, semnată Titulescu).
356. Gh. Buzatu (coord.), *Titulescu şi strategia păcii*, Iaşi, Editura „Junimea", 1982, p. 381.
357. I.M. Oprea, *N. Titulescu's Diplomatic Activity*, Bucharest, 1968, p. 43-45.
358. Gh. Buzatu (coord.), *op. cit.*, p. 380 (t. de la Londra, 16 iulie 1924, Titulescu către M.A.S.).
359. N.T.D.D., p. 149-150.
360. M. Muşat, *Românii în vîltoarea vitregiilor istoriei*, în AdI, 3, 1978, p. 42.
361. Gh. Buzatu (coord.), *op. cit.*, p. 382.
362. *Ibidem*, p. 383 (scrisoare din 12 august 1924, de la Londra, Titulescu către V. Brătianu).
363. N.T.D.D., p. 152.
364. Arh. M.Ap.N., fond 3.042, dosar 686, f. 3.
365. Hoover Archives, Palo Alto, S.U.A., N. Petrescu Comnen Papers, Box no. 10 (scrisoare din 15 septembrie 1924 adresată de Titulescu lui Ed. Beneş).
366. V.F. Dobrinescu, *Relaţii...*, p. 104.
367. *Ibidem*.
368. *Ibidem*, p. 105.
369. *Ibidem*.
370. Arh. M.Ap.N., fond 3.011, dosar 3, 1925, Poziţia 694, f. 9
371. Idem, dosar 2, 1925, Poziţia 693 (t. nr. 90, 4 aprilie 1925, semnată Col. Antonescu).
372. Idem, fond 5.475, 1933, Poziţia 1 342
373. Idem, fond 3.011, dosar 4, 1925, Poziţia 696, f. 48.
374. Gh. Buzatu (coord.), *op. cit.*, p. 431 (scrisoare din 28 aprilie 1926).
375. Hoover Archives, Palo Alto, S.U.A., N. Titulescu Papers, Box no. 12.
376. Arh. M.Ap.N., fond 3.042, dosar 3.099, f. 220 (Înalt Decret nr. 3.058, 14 iulie 1926; vezi şi raportul secretarului de stat de la Ministerul de Război cu nr. 25.001 din 14 iulie 1926).
377. *Ibidem*, f. 244-245.
378. Idem, fond 950, dosar 3, vol. III, 1926, Poziţia 101, f. 561.
379. *Ibidem*.
380. Idem, fond 3.042, dosar 3.099, 1926, f. 224-225.
381. Idem, dosar 3.100, 1926, f. 367 (Înalt decret 4.176, semnat de Regele Ferdinand).
382. Idem, dosar 686, f. 46 (foaie calificativă pe perioada 1 martie – 15 iunie 1927)
383. Idem, dosar 3.403, 1927, f. 288; *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 158, 20 iulie 1927, p. 9.898 (Înalt Decret nr. 2.333 din 16 iulie 1927, semnat de Regele Ferdinand şi ministrul de război, gen. de divizie adj. P. Angelescu).
384. Idem, dosar 686, f. 47 (foaie calificativa pentru perioada 15 iulie – 31 octombrie 1927, semnat gen. Samsonovici).
385. *Antonescu Mareşalul...*, p. 565.
386. *Ibidem*, p. 566.
387. *Ibidem*.
388. Idem, fond 6.559, dosar 10, 1927, Poziţia 220, f. 191 (nota nr. 3.784, 27 septembrie 1927, col. Antonescu către Marele Stat Major).
388[bis] *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 289, 25 octombrie 1928, p. 8.834 - I.D., nr. 2.542 al Regenţei, 19 octombrie 1928.
389. Gh. Buzatu (coord.), *op. cit.*, p. 443.

390. Arh. M.Ap.N., fond 3.042, dosar 686 (foaie calificativă pentru perioada 1 noiembrie 1927 – 31 octombrie 1928, semnată gen. Samsonovici).
391. *Ibidem*.
392. *Ibidem*, f. 50.
393. *Ibidem*.
394. *Ibidem*, f. 51.
395. *Ibidem*, f. 18 (Înalt Decret nr. 861, 1929).
396. *Ibidem*, Ordinul nr. 3.428 al Inspectoratului General al Cavaleriei din 12 mai 1930.
397. Idem, fond Înalte Decrete Regale, vol. II, 1931, Poziția 119, f. 279 (Înalt Decret nr. 1.592, 9 mai 1931, semnat Carol al II-lea).
398. Idem, fond 3.042, dosar 686, f. 52 (foaie calificativă pentru perioada 1 noiembrie 1930 – 31 octombrie 1931).
399. *Ibidem*.
400. *Ibidem*.
401. *Ibidem*, f. 53.
402. *Ibidem*, (foaie calificativă pentru perioada 1 noiembrie 1931 – 31 octombrie 1932).
403. *Ibidem*.
404. *Ibidem*.
405. *Ibidem*, f. 54.
406. *Ibidem*, f. 55.
407. *Monitorul Oficial*, nr. 16, Adunarea Deputaților, 24 decembrie 1934, p. 277. În mai multe lucrări numirea apare cu data de 1 decembrie 1933 (Înalt Decret nr. 3.057, 29 noiembrie 1933).
408. *Monitorul Oficial*, nr. 16, Adunarea Deputaților, 24 decembrie 1934, p. 281.
409. *Ibidem*.
410. George Magheresecu, *Adevărul...*, I, p. 80.
411. I. Talpeș, *Diplomație și aparare. 1933-1939*, București, Ed. Științifică și enciclopedică, 1988, p. 69.
412. *Ibidem*.
413. *Ibidem*, p. 87
414. Arh. M.Ap.N., fond 948, dosar 1.397, f. 49.
415. Idem, fond 5.416, dosar nr. 1.476, 1934, f. 34-35.
416. *Ibidem*.
417. Idem, fond 5.419, dosar 143, 1934, f. 274.
418. *Ibidem*.
419. *Ibidem*, f. 275.
420. *Ibidem*, f. 278.
421. *Ibidem*.
422. I. Talpeș, *op. cit.*, p. 69.
423. *Ibidem*, p. 88.
424. *Ibidem*, Generalul de brigadă Ion Antonescu devenea membru în Consiliul Superior al Armatei la 31 octombrie 1934, cu vot deliberativ („*Monitorul Oficial*", nr. 256, 6 noiembrie 1934, p. 6.810).
425. I. Talpeș, *op. cit.*, p. 89.
426. Arh. M.Ap.N., fond 5.419, dosar 117, 1934, f. 34-35 (raport nr. 2.196 din 9 martie).
427. *Ibidem*, f. 35.
428. *Ibidem*, f. 102-103 (raport nr. 590, 19 iunie 1934).
429. *Ibidem*, f. 105.
430. *Ibidem*.
431. *Ibidem*, f. 36-39.
432. *Ibidem*, f. 127-139 (raport nr. 242, 23 iunie 1934).
433. *Ibidem*.
434. *Ibidem*, f. 128.
435. *Ibidem*, f. 128-129.
436. Idem, fond 5.416, dosar 1.556, 1934, f. 46 (Studiu din 26 mai 1934).
437. *Ibidem*.

438. Idem, dosar 1.476, 1934, f. 28.
439. Gh. Zaharia, C. Botoran, *Politica de apărare naţională a României în contextul european interbelic. 1919-1939*, Bucureşti, Ed. Militară, 1981, p. 221.
440. *Ibidem*, p. 222.
441. *Ibidem*, p. 222-223.
442. I. Talpeş, *op. cit.*, p. 90.
443. *Ibidem.*
444. *Ibidem.*
445. Viorica Moisuc, *Premisele...*, p. 280.
446. *Ibidem*, p. 281.
447. *Ibidem*, p. 281-282.
448. *Ibidem*, p. 282.
449. *Ibidem*, p. 283.
450. *Ibidem.*
451. *Ibidem.*
452. *Ibidem.*
453. *Ibidem*, p. 286.
454. Great Britain, P.R.O., F.O. 371, 19.570, f. 15.
455. *Ibidem.*
456. Arh. M.Ap.N., fond 5.418, dosar 26, 1934, Poziţia 1.375, f. 37.
457. V.F. Dobrinescu, *Bătălia diplomatică pentru Basarabia. 1918-1940*, Iaşi, Ed. „Junimea", 1991, p. 112.
458. G. Magheresecu, *Adevărul...*, I, p. 81.
459. *Ibidem.*
460. *Ibidem*, p. 82.
461. *Monitorul Oficial*, nr. 18, Senatul, 13 decembrie 1934, p. 11-12.
462. *Ibidem*, p. 12.
463. *Ibidem.*
464. *Ibidem.*
465. *Ibidem.*
466. *Ibidem.*
467. Idem, partea a III-a, Adunarea Deputaţilor, nr. 16, 24 decembrie 1934, p. 273-286, – şedinţa din 14 decembrie.
468. *Ibidem*, p. 275.
469. *Ibidem*, p. 276.
470. *Ibidem*, p. 277.
471. *Ibidem*, p. 278.
472. *Ibidem.*
473. *Ibidem*, p. 279.
474. *Ibidem*, p. 280.
475. *Ibidem*, p. 281.
476. *Ibidem.*
477. Armand Călinescu, *Însemnări politice, 1916-1939*, Bucureşti, Humanitas, 1990, p. 237.
478. *Monitorul Oficial*, partea a III-a, Adunarea Deputaţilor, 24 decembrie 1934, nr. 16, p. 284.
479. *Ibidem*, p. 286.
480. G. Magheresecu, *Adevărul...*, I, p. 80-81, vezi textul scrisorii din 29 iunie 1940, în vol. editat de Ion Ardeleanu şi V. Arimia, *Ion Antonescu. Citiţi, judecaţi, cutremuraţi-vă*, Bucureşti, Editura „Tinerama", 1991, p. 39-50.
481. Arh. M.Ap.N., fond 3.042, dosar 686, f. 24.
482. Idem, 5.417, dosar 110, 1933, Poziţia 720, f. 3.
483. Idem, dosar 98, 1933, Poziţia 719, f. 11.
484. *Ibidem*, f. 12.
485. „Orizzonti", nr. 29, 21 octombrie – 21 noiembrie 1934, anul XIII.
486. Arh. M.Ap.N., fond 3.042, dosar 686, f. 55 (foaie calificativă pentru perioada 1 noiembrie – 31 octombrie 1933, semnată Inspector general de armată P. Angelescu).
487. *Ibidem*, f. 56.

488. *Ibidem.*
489. *Ibidem*, f. 58 (scrisoare nr. 1 din 15 ianuarie 1934).
490. *Ibidem*, f. 58.
491. *Ibidem.*
492. *Ibidem*, f. 61 (foaie calificativă pentru perioada 1 noiembrie 1934 – 31 octombrie 1935, semnată Inspector general de armată, general de divizie Sichitiu).
493. *Ibidem.*
494. *Ibidem.*
495. *Ibidem.*
496. *Ibidem*, f. 62 (foaie calificativă pe perioada 1 noiembrie 1935 – 31 octombrie 1936, semnată comandantul Corpului I Armată, gen. de divizie Sichitiu).
497. *Ibidem.*
498. Grigore Gafencu, *Însemnări politice*, Bucureşti, Humanitas, 1991, p. 316-317.
499. Florea Nedelcu, *De la restauraţie la dictatura regală*, Cluj Napoca, Ed. „Dacia", 1981, p. 268-269.
500. Gh. Magheresçu, *Adevărul...*, I, p. 78.
501. *Antonescu Mareşalul...*, p. 502.
502. Gh. Magheresçu, *op. cit.*, p. 83.
503. *I bidem.*
504. Fl. Nedelcu, *Viaţa politică din România în preajma instaurării dictaturii regale*, Cluj Napoca, Ed. „Dacia", 1973, p. 174-175 .
505. Ar. Călinescu, *op. cit.*, p. 312.
506. Arh. M.Ap.N., fond 3.042, dosar 686 (foaie calificativă pentru perioada 1 noiembrie 1937 – 31 octombrie 1937).
507. *Ibidem* (foaie calificativă pentru perioada 1 noiembrie 1937 – 31 octombrie 1938).
508. *Ibidem.*
509. *Monitorul Oficial*, partea I-a, nr. 300, anul CV, 29 decembrie 1937, p. 9.670, *Monitorul Oastei*, nr. 20, anul LXXVII, 1 ianuarie 1938, p. 1.234 (Decret Regal nr. 4.290, 24 decembrie 1937) .
510. Florea Nedelcu, *De la ...*, p. 238-239.
511. *Antonescu Mareşalul...*, p. 502.
512. *Monitorul Oficial*, partea I-a, nr. 300, anul CV, 29 ianuarie 1937, p. 9 670.
513. *Antonescu Mareşalul...*, p. 502.
514. Gh. Magheresçu, *Adevărul...*, p. 86.
515. *Monitorul Oficial*, partea I-a, nr. 299, 28 decembrie 1937, p. 9.665-9.666.
516. *Antonescu Mareşalul...*, p. 503.
517. *Ibidem.*
518. Florea Nedelcu, *Viaţa...*, p. 176.
519. *Ibidem.*
520. Arh. M.Ap.N., fond 5.416, dosar 1.665, 1938, f. 528 (raport 4.505 din 28 dec. 1937).
521. Idem, 5.419, dosar 166, 1938, f. 5.
522. Idem, 5.416, dosar 1.674, 1938, f. 2-4.
523. *Ibidem.*
524. *Ibidem*, f. 4.
525. *Antonescu Mareşalul...*, p. 568.
526. *Monitorul Oficial*, nr. 74, 30 martie 1938, p. 1.628: R.A. anul XLVII, vol. XXXII, nr. 2, 1970, p. 450-457. La 1 ianuarie s-a creat Consiliul Superior al Armatei condus de Antonescu (*Monitorul Oficial*, nr. 22, 1 februarie 1938, p. 1.362).
527. Ar. Călinescu, *op. cit.*, p. 365 (însemnare din 3 ianuarie 1938).
528. *Ibidem*, p. 374.
529. *Ibidem*, p. 381.
529bis vezi textul memoriului în *Ion Antonescu. Citiţi...*, p. 8-38.
530. Arh. M.Ap.N., fond 3.042, dosar 656, f. 65 (foaie calificativă pentru perioada 1 noiembrie 1937 – 31 octombrie 1938).
531. Înalt Decret nr. 3.746 din 1 noiembrie 1938.
532. Înalt Decret nr. 4.025, 30 noiembrie 1938.

533. *Antonescu Mareşalul...*, p. 563.
534. Fl. Nedelcu, *De la...*, p. 412.
535. Arh. M.Ap.N., fond 3.042, dosar 686, f. 65.
536. V.F. Dobrinescu, *Bătălia diplomatică pentru Basarabia. Passim.*
537. Arh. M.Ap.N., fond 5.417, dosar 686, f. 65.
538. Gh. Magheresçu, *Adevărul...*, I, p. 72.
539. Carol II-lea, *Însemnări zilnice*, I, p. 686.
540. *Antonescu Mareşalul...*, p. 504; vezi textul scrisorii în *Ion Antonescu. Cititi...*, p. 51-54.
541. Andreas Hillgruber, *Hitler, König Carol und Marschall Antonescu*, Wiesbaden, 1954, p. 74.
542. V.F. Dobrinescu, *Bătălia pentru Basarabia...*, Passim.
543. Scrisoare adresată de Gh. Barbul lui V.F. Dobrinescu din 8 iulie 1991.
544. *Antonescu Mareşalul...*, p. 503.
545. Scrisoare adresată de Gh. Barbul lui V.F. Dobrinescu din 8 iulie 1991.
546. Carol al II-lea, *Însemnări zilnice*, I, p. 747-748.
547. *Ibidem.*
548. Gh. Magheresçu, *Adevărul...*, I, p. 170.
549. Carol II-lea, *op. cit.*, p. 748.
550. Gh. Magheresçu, *op. cit.*, p. 171.
551. Carol al II-lea *op. cit.*, p. 750.
552. *Antonescu Mareşalul...*, p. 504.
553. Great Britain, P.R.O., F.O. 371, 24 996, f. 553.
554. Gh. Magheresçu, *Adevărul...*, I, p. 193-194.

Capitolul II

ION ANTONESCU VĂZUT DE CONTEMPORANI

I

COPIE DE PE FOAIA MATRICOLĂ A OFIŢERULUI

Numele şi prenumele: ANTONESCU ION

Cel din urmă domiciliu, la Galaţi, oraşul districtul Galaţi

STAREA CIVILĂ:

Născut la: 2 iunie 1882, la Piteşti, plasa Piteşti – Argeş, fiul lui I.Antonescu. Domiciliat la: Galaţi, plasa –, oraşul – . Însumat la: ..... Atunci domiciliat la –, plasa –, districtul – . Venit la Corp la: 1 iulie 1904

SERVICII ŞI POZIŢII DIVERSE – CAMPANII

Şcoala Fiilor de Militari Craiova: elev cls. a IV-a, 1898 august 28; elev cls. a VI-a, 1899 iunie 29; modificat chemarea în cls. a V-a Div.II, 1900 iunie 20; elev cls. a VI-a B, 1900 iunie 29; elev cls. a VII-a, 1901 iunie 25

Şcoala Militară de Inf. şi Cav.; elev, 1902 iunie 17; elev cls.I, iulie 1; venit la Corp septembrie 1

Regimentul 1 Roşiori; sublocotenent, 1904 iulie 1; Decretul nr. 2.178

Regimentul 10 Roşiori; sublocotenent, 1908 aprilie 1; şters fiind mutat Reg. 10 Roşiori, ord. de zi nr. 55

Regimentul 1 Roşiori; locotenent, 1908 mai 10, ord. de zi 156, avansat şi remutat în acest corp, Î.D. nr. 1.528

Ataşat Herghelia Armatei; locotenent, 1908 iunie 14, ataşat cu serviciul la Herghelia Armatei Cislău, pînă la noi dispoziţii, ord. de zi nr. 257

Regimentul 8 Roşiori şi ataşat Herghelia Armatei; 1909 mai 10

Ataşat Şcoala Superioară de Război; 1909 octombrie 1, încetat ataşare fiind admis în Şcoala Superioară de Război, prin D.M. nr. 89, M.Oastei nr. 15/1909

II

17.10.1927

Se va ataşa copiei de pe memoriu(l) ofiţerului

GENERAL/indescifrabil/

COLONEL ANTONESCU I. către BRIGADA II ROŞIORI

La nr. 860 S

Am onoarea a vă face cunoscut următoarele:

1. Am urmat următoarele studii: a) Clasele primare; b) Patru clase liceu; c) Patru clase Şc.

Mil. Craiova; d) Şcoala Mil. Inf. şi Cav. (2 ani); e) Şc. Spec. Cavalerie (1 an); f) Şcoala Super. de Război (2 ani); g) Anul complimentar la M.S.M. (1 an); h). Şc. Obs. Aerieni (brevet nr. 13);

Timp petrecut în timpul războiului:

2. a) Şeful Operaţiilor Arm. de Nord 14 august 1916 - 5 noiembrie 1916 (Gradul de căpitan); b) 5 noiembrie 1916 transferat, după dezastrul de la Jiu, ca şeful operaţiilor Arm. I-a (acelaşi grad); c) La 10 noiembrie, inamicul trecînd Dunărea la Zimnicea, am fost numit şeful operaţiilor Grupului Arm. General Prezan; constituit cu această ocazie (acelaşi grad); d) La 5 decembrie 1916 am trecut şeful operaţiilor la M.C.G., unde am funcţionat, în această calitate, pînă la demobilizarea armatei, aprilie 1918 (gradul maior şi lt. col); e) Imediat după aceasta, am fost numit comandantul unui divizion de cav. care se găsea în acoperire pe Nistru în Tighina (gradul lt. colonel); f) În octombrie 1918 am fost chemat telegrafic de M.S.Regele şi însărcinat să fac proiectul de operaţiuni pentru cazul reintrării noastre în acţiune, iar la 1 noiembrie, cu ocazia remobilizării armatei, am fost renumit şeful operaţiunilor la M.C.G. unde am funcţionat pînă la 1 Aprilie 1920, cînd armata s-a demobilizat în mod definitiv (acelaşi grad); g) De la 1 Aprilie 1920, pînă la 8 Septembrie 1922 am fost Comandantul Şcoalei Spec. de Cavalerie Sibiu. În acest interval de timp am fost trimis în Franţa, pentru un stagiu de 4 luni, în care timp am urmărit manevrele franceze, am vizitat toate centrele de instrucţie franceze şi am urmat cursul de la Versailles (gradul de lt. colonel şi colonel); h) În septembrie 1922, am fost numit ataşat militar în Franţa, unde am funcţionat pînă la 1 aprilie 1923; de la această dată am trecut în Anglia şi Belgia, în aceiaşi calitate, pînă la 1 noiembrie 1926, cînd am fost rechemat în ţară. În acest interval de timp, am fost însărcinat şi cu lichidările de război, pe care le-am terminat; şi consilier tehnic pe lîngă comisia de reparaţii din Paris şi în 1924 la Geneva cu ocazia primei conferinţe a dezarmării; i) La 1 ianuarie 1927 am fost numit Comandantul Regimentului 9 Roşiori „Principesa Elena", iar la 15 iulie 1927 Directorul Şcolii Superioare de Război.

Prizonier: După cum se vede din cele arătate mai sus, prizonier nu am fost niciodată.

COLONEL /Antonescu/

III

REGIMENTUL I ROŞIORI

Sublocotenent ANTONESCU ION – Note date la Inspecţia Generală

FOAIA CALIFICATIVĂ – pe anul 1904 –

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

26 Iunie 1904

Elevul Antonescu a fost un elev foarte bun, el a îndeplinit funcţia de sergent major la Şcoala militară. El a fost prezentat M.S.Regelui la inspecţie ca un elev deosebit de bun. El este un bun trăgător. Cu energie şi conştiinciozitate va ajunge a îndeplini şi cerinţele despre care nu am întreţinut în ultimul timp cu dînsul.

Va deveni un bun instructor.

CĂPITAN (ss)
Sturdza

Iunie 1904

Antonescu a fost tot timpul* camarazilor săi din secţie. S-a distins în toate acţiunile sale, desfăşurînd o bună voinţă şi energie pentru tot ce trebuia să puie în profitul său. Inteligent şi judecată sănătoasă. Excepţional de bun instructor, îi prevăd un viitor strălucit în armă.

Călăreţ îndrăzneţ.

CĂPITAN (ss)
Praporgescu

NOTELE ŞEFILOR IERARHICI SUPERIORI

26 Iunie 1904

Mă unesc cu părerile ofiţerilor săi instructori. Excelent

COLONEL (ss)
Cotescu

* Lipsă în text.

1905 Octombrie

Ofiţer care promite foarte mult. Sînt convins că în Şcoala de Cavalerie îşi va da toată silinţa pentru călărie, singura parte slabă a ofiţerului.

COMAND. REGIMENTULUI
Colonel (ss) Bogdan

IV

MANEVRELE DIVIZIEI DE ROŞIORI
CARTIERUL DIVIZIEI
Sublocotenent ANTONESCU ION – Note date la finele manevrelor

FOAIA CALIFICATIVĂ – pe anul 1906 –

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU
Octombrie 1906

Sublocotenentul Antonescu a fost ataşat pe timpul manevrelor Diviziei de Roşiori, din acest an, la Cartierul Diviziei ca ofiţer de ordonanţă.

Acest ofiţer a îndeplinit foarte bine toate însărcinările ce i s-au dat, atît în birou cît şi la cîmp. Ofiţer serios, stăruitor, cu bună judecată, se poate conta pe el în toate împrejurările.

ŞEFUL DE STAT MAJOR AL DIVIZIEI
Maior (ss) Oprescu

NOTELE ŞEFILOR IERARHICI SUPERIORI
Noiembrie 1906

Menţin notele date de Şeful de Stat Major.

Este un ofiţer deabia ieşit din Şcoala de Cavalerie, dar care se manifestă deja prin calităţi excelente.

C.D. DE ROŞIORI
General (ss) Boteanu

V

ŞCOALA SPECIALĂ DE CAVALERIE
Sublocotenent ANTONESCU ION

FOAIA CALIFICATIVĂ – pe anul 1906 –

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU
1906 Iunie 28

A făcut cursurile Şcolii, într-un mod cu totul deosebit, dovedind inteligenţă, stăruinţă şi cunoştinţă.

A făcut însemnate progrese la călărie.

Se desemnează ca un element excelent pentru arma sa.

A fost clasificat întîiul în promoţia sa.

COMAND. ŞCOLII
Lt. col. Basarabescu

NOTELE ŞEFILOR IERARHICI SUPERIORI
1906 Octombrie

Mă unesc în aprecierea Comandantului Şcolii.

Sublocotenentul Antonescu este un tînăr ofiţer care promite mult.

INSPECTOR GENERAL, GENERAL DE DIVIZIE
(ss)Ferdinand

VI

ŞCOALA SPECIALĂ DE CAVALERIE
Anul şcolar 1905-1906 Promoţia XXIII

Subsemnatul, director de studii al şcolii, certific că sublocotenentul Antonescu Ion, din Regimentul 1 Roşiori, a urmat cursurile şcolii şi a obţinut la finele anului de studiu, notele mai jos notate, care se raportează la maximum 20.

Cursuri şi Exerciţii pe timpul anului şcolar	Coeficienţi	Media anuală	Nota din examen	Media definitivă
1. Tactica Cavaleriei	2	18.00	19	18.50
2. Geografia Militară	2	16.67	19	18.84
3. Manual săpăt. şi telegrafiştilor cavaleriei	2	18.00	19	18.50
4. Recunoaşteri militare	2	18.00	20	19.10
5. Hipologie	2	18.50	20	19.25
6. Curs echitaţie manej		-	-	-
7. Serv. interior şi serv. în garnizoană	2			19.00
8. Serviciul în campanie	2	18.00	20	19.17
9. Tragerea în ţintă	2	19.33	19	20
10. Regulam. de echit. militară	2	20	20	19.75
11. Regulam. de exerciţiu	2	19.50	20	19.67
12. Disciplina şi morala militară	10	19.33	20	-
13. Călărie Militară	4	-		19
14. Călărie de manej	4	16.33		19
15. Călărie de carier	4	16.67		18.00
16. Practica Regulam. de Exerc.	4	16.00		19.00
17. Aplicaţii tactice	4	19.00		16.33
18. Aplic. serv. în Camp.	4	16.33		17.00
19. Aplic. de Recunoaş. milit.	4	17.00		17.00
20. Scrima cu floreta şi cu sabia	4	17.00		18.00
21. Conduita şi atit. milit. 2	10	15.67		18.50
		18.30		

Media generală de terminare a şcolii a fost 18.41.
Clasificat 1/23
Absenţe zile - dispense 3 - spital 2
Pedepse - nimic

Tîrgovişte 30 iunie 1906, DIRECTOR DE STUDIU,
Maior Constantinescu

Observaţii: Inteligent, stăruitor, perspicace, conduită foarte bună. A făcut mari progrese la călărie.
COMANDANTUL ŞCOLII
Lt.col. (ss) Basarabescu.

VII

REGIMENTUL 1 ROŞIORI
Sublocotenentul ANTONESCU ION

FOAIA CALIFICATIVĂ – pe anul 1906 –

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

1. Se prezintă bine, înfăţişare bună, sănătos şi rezistent. A luat parte la manevrele din această toamnă ca ataşat la Cartierul Diviziei de Cavalerie. Încalecă bine.

2. Inteligent, judecată serioasă, mult bun simţ, are spirit de ordine calm.

3. N-a urmat şcoli civile. Cunoaşte limba română. Limbi străine nu vorbeşte.

4. Cunoștințe militare generale apropiate gradului său. Absolvent al Școlii de ofițeri și de cavalerie. Cunoaște bine instrucțiunea și regulamentele armei. Pentru rezolvare de teme pe hartă și teren n-am avut încă ocazia de a-l cunoaște.

5. Concepție justă, are voință, hotărîre, inițiativă și energie, are sînge rece.

6. Foarte disciplinat. Execută ordinele, are simțul datoriei, multă bună voință și tact. Spirit militar de corp și camaraderie dezvoltat, are simțul onoarei. Înaintarea la alegere. Promite mult. Cred în curajul său militar, devotament, spirit de sacrificiu și patriotism.

7. Are autoritate și prestigiu, foarte serios, sincer și loial, demn, drept, are tărie de caracter și curajul opțiunii. Are sentimentul familiei, e moral, integru și modest. Maniere bune, conduită foarte bună. Nu are avere însă (este) foarte cumpătat. Nu are pasiuni și nici defecte.

8. Foarte activ, conduce bine plutonul său, iubește soldatul și calul, foarte exact la serviciu.

9. N-a fost pedepsit. Se atașează notele primite la Cartierul Diviziei de Cavalerie.

10. 24 ani, sublocotenent de 2 ani, 2 ani de serviciu ca ofițer.

11. Pentru calitățile sale și pentru absolvirea școlii de cavalerie, cu distincțiune, fiind clasificat întîiul, propunem a fi înaintat la alegere.

COMAND. REGIMENTULUI 1 ROȘIORI
Colonel (ss) Bogdan

NOTELE ȘEFILOR IERARHICI SUPERIORI

Decembrie 1906

Deși încă în formațiune, sublocotenentul Antonescu se anunță însă, atît de bine, încît se poate deja afirma că este un prea bun ofițer și că se va dezvolta în bine tot mai mult. Merită cu distincțiune înaintarea la rîndul alegerii.

COMAND.BRIGĂZII
General (ss) Averescu

Deși încă tînăr și nou în grad, sublocotenentul Antonescu se distinge între camarazii săi prin cunoștințe cu totul satisfăcătoare, prin zelul ce pune în împlinirea serviciului și prin caracterul său matur. Merită cu prisosință înaintarea la alegere.

INSPECTOR GENERAL
(ss)Ferdinand

VIII

REGIMENTUL 1 ROȘIORI
Sublocotenentul ANTONESCU ION

FOAIA CALIFICATIVĂ – pe anul 1907 –

CONCEDII DIN CURSUL ANULUI
Data: mai 25
Natura: concediu medical
Durata: 4 luni
De cine a fost ordonată: Ministrul de Război
Motivul concediului: Concediul medical pentru debilitate, reîntors în bune condiții de sănătate

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ȘEFUL DE SERVICIU

1907 Octombrie

Foarte bun ofițer sub toate raporturile. Prin zelul și priceperea lui la serviciu a atras atenția șefilor săi. A fost însărcinat cu conducerea și instrucția plutonului de pionieri, de care s-a achitat în mod deosebit.

Ofițer foarte serios și cu o conduită exemplară. Merită din toate punctele de vedere a înainta la alegere, pentru care îl propun.

COMAND. REGIMENTULUI 1 ROȘIORI
Colonel (ss) Pretorian

1907 Noiembrie 5

Mențin notele șefului de corp. Din examenul ce i-am făcut, m-am convins că posedă cunoștințele gradului său și a celui de locotenent, la care este propus la alegere, propunere pe care o mențin.

COMAND. BRIGĂZII 1 ROȘIORI
Colonel (ss) Băjescu

NOTELE ŞEFILOR IERARHICI SUPERIORI

1908 Ianuarie

Este un tînăr ofiţer care a ţinut întocmai ceea ce promitea.

Caracter cu deosebire serios şi de încredere, lucru de care a dat probe deosebite în timpul răscoalelor.

Cunoştinţele sale sînt foarte bune şi are un raţionament just şi clar.

Merită cu deosebire a înainta la alegere.

INSPECTOR GENERAL DE CAVALERIE
(ss) Ferdinand

IX

REGIMENTUL 1 ROŞIORI
Sublocotenentul ANTONESCU ION

FOAIA CALIFICATIVĂ- pe anul 1907-

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

Anul 1907

Conformaţiune bună. Starea sănătăţii însă a lăsat de dorit anul acesta, din care cauză a avut 4 luni concediu medical. Pare a fi restabilit. Nu-i cunosc însă rezistenţa la oboseli. Încalecă bine. Ofiţer inteligent, judecată vie, multă iniţiativă, ofiţer demn şi cu mult simţ moral, are curajul răspunderii şi al opiniei . Nu(-i) cunosc pasiunile. Temperament obişnuit.

(ss) col.Pretorian.

Anul 1908

Merită în totul bunele aprecieri de mai sus cu menţiunea că starea sănătăţii s-a îndreptat mult.

Anul 1909

Trăieşte în bune raporturi de camaraderie cu ofiţerii din corp. Este iubit în societatea pe care o frecventează. Se ocupă în orele libere cu mărirea cunoştinţelor militare şi cu călăria. Nu are altă avere decît solda pe care o administrează cu pricepere nefăcînd datorii. Ofiţer cumpătat, cu ţinută îngrijită. Se prezintă bine.

COMAND. DEP. DE REMONTă Cislău
CĂPITAN (ss) Rîureanu

Anul 1909

Conformaţie bună, robust şi rezistent la oboseli. Starea sănătăţii nu lasă nimic de dorit restabilindu-se complet. Încalecă bine şi mult. Inteligent şi cu judecată vie, are concepţie şi multă iniţiativă. Sentimentul dreptăţii, demnităţii şi cel moral dezvoltat. Are curajul răspunderii şi al opiniei. Nu cunosc pasiunile. Temperament obişnuit.

COMAND. DEP. DE REMONTă Cislău
CĂPITAN (ss) Rîureanu.

X

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

Anul 1907

Posedă 5 clase gimnaziale, Şcoala de ofiţeri şi Şcoala de Cavalerie. Scrieri nu are. Cunoaşte limba franceză binişor. Nu-i cunosc vreun studiu pentru care să aibă aptitudini speciale, ofiţer cuviincios şi manierat.

Multă conştiinţă la treabă şi spirit de ordine. Este un ofiţer care promite mult.

Col. E. Pretorian.

Anul 1908

Menţin notele de mai sus.

Col. (ss) E. Pretorian.

Anul 1909

Posedă 5 clase gimnaziale, Şcoala de ofiţeri, Şcoala de cavalerie, iar anul acesta a reuşit cu mult succes în Şcoala de Război. Scrieri nu are. Cunoaşte bine limba franceză. Se ocupă cu studii

militare de cultură generală. Manierat, devotat şi conştiincios la serviciu. Cu mult spirit de ordine.

COMAND. DEP. DE REMONTă Cislău
CĂPITAN (ss) Rîureanu

Anul 1907

Campanii nu are. Comandant de subîmpărţire şi şeful plutonului de pionieri. Nu are decoraţiuni, Medalia Jubiliară. A înaintat la alegere. Nu a suferit nici o pedeapsă fiind ofiţer distins şi ca conduită.

Col. E. Pretorian.

Anul 1907

În foarte bune raporturi de camaraderie cu ofiţerii din corp. Mi-a făcut impresia că trebuie să se ocupe cu studiul în orele libere.

Nu are nici o avere afară de soldă. Totuşi nu are datorii, ofiţer foarte cumpătat. Ţinută îngrijită. Se prezintă bine.

Col. (ss) E. Pretorian.

Anul 1908

Menţin notele mai sus menţionate.

Col. (ss) E. Pretorian.

Anul 1909

Campanii nu are. Şeful serv. Escadronului II şi actualmente ofiţer cu aprovizionarea şi manutanţa pe care le duce bine. Nu are decoraţii. Medalia jubiliară. A înaintat la gradul de locotenent la alegere. Nu a suferit pedepse fiind ofiţer cu bună conduită, deci nici înaintat la consiliu nu putea fi vorba.

COMAND. DEP. DE REMONTă Cislău
CĂPITAN (ss) Rîureanu

XI

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

Vechimea în ultimul grad 6 luni, de ofiţer 4 1/2 şi în corp 4 1/2. Concedii şi permisii: La 4 august: concediu medical: 45 zile, ordonat de Ministrul de Război, pentru boală. Datorii: Nu are.

1 Octombrie

Se găseşte detaşat pe ziua de 1 iulie la Dep. de Remontă Cislău, aceasta în interesul sănătăţii sale. Totuşi, la manevrele de cavalerie din acest an a luat parte după cererea sa. Menţin în totul bunele note ce i-am dat anul trecut. Este un ofiţer excelent sub toate raporturile.

COMAND. REGIMENTULUI 1 ROŞIORI
COLONEL (ss) E. Pretorian

15 Octombrie

Menţin notele din anul trecut.

COMAND. BRIG. 6 CAVALERIE
COLONEL (ss) Băjescu

1908 Noiembrie

Absent la inspecţie.

COMAND. CORPULUI 1 ARMATă
GENERAL (ss) Gigârtu

XII

DEPOZITUL DE REMONTĂ
Locotenent ANTONESCU ION

FOAIA CALIFICATIVĂ - pe anul 1909 -

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

Vechime în ultimul grad 1 an, de ofiţer 5 ani şi în corp 1 an ataşat.
A obţinut ultimul grad la alegere.

Concedii şi permisii: Luna martie 8 zile de Comand. Corpului pentru interese şi sănătate.
Datorii: Nu are.

1909 iunie 15

Foarte bun ofiţer din toate punctele de vedere. Se achită conştiincios de toate însărcinările ce i se dă. Foarte serios şi cu o conduită exemplară. Cunoştinţe suficiente, reuşind în Şcoala de război, cu mult succes. Iubeşte mult calul, pe care îl îngrijeşte cu o deosebită atenţie şi îl încalecă.

COMAND. DEP. DE REMONTă Cislău
CĂPITAN (ss) Rîureanu

1909 Septembrie 29

Ofiţer eminent, sub toate raporturile. Se distinge în toate acţiunile sale şi desfăşoară energie extraordinară. Excepţional de inteligent şi conştiincios, foarte bun instructor şi călăreţ îndrăzneţ, iubeşte mult calul, excelent camarad, conduită exemplară. În fine este un ofiţer de mare valoare pe care se poate conta în orice împrejurare. Îi prevăd un viitor fericit.

COMAND. DEP. DE REMONTă
CĂPITAN (ss) M. Zaharescu

XIII

DEPOZITUL DE REMONTĂ Cislău
Locotenent ANTONESCU ION

FOAIA CALIFICATIVĂ - pe anul 1909 -

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

1. Starea civilă

Numele şi prenumele: ANTONESCU ION; cel din urmă domiciliu la Galaţi, plasa, oraşul, distr. Covurlui. Născut la 2 iunie 1882 la Piteşti, districtul Argeş, fiul lui I.Antonescu, domiciliat la Galaţi, plasa, oraşul, districtul Covurlui.

2.Schimbări de serviciu sau de poziţie. (Data, durata şi motivele lor):

Şcoala Fiilor de Militari Craiova: elev cls. a IV-a, 1898 august 28; elev cls. a VI a, 1899 iunie 29; modificat chemarea în cls. a V-a, Div. II, elev, 1900 iunie 20; elev. cls. a VI-a B, 1900 iunie 29; elev, cls. a VII-a, 1901 iunie 25

Şcoala de Ofiţeri de Inf. şi Cav. elev, cls.I, 1902 iulie 1; venit la corp 1902 septembrie 1;

Regimentul 1 Roşiori, sublocotenent, 1906 iulie 1;

Regimentul 10 Roşiori, sublocotenent, 1908 aprilie 1;

Regimentul 1 Roşiori, locotenent, 1908 mai 10;

Ataşat Herghelia Armatei, locotenent 1908 iunie 14;

Regimentul 8 Roşiori şi rămas ataşat la Herghelia Armatei, 1909 mai 10;

Şcoala Superioară de Război (ataşat elev), 1909 octombrie 1;

3. Campanii. Răni. Acte de bravură. Nu a avut.

4. Servicii speciale. Misiuni. Nu a avut.

5. Recompense. Decoraţii. Medalia Jubiliară.

6. Pedepse. Observaţii. Mutări. Nu a avut.

7. Absenţe de la serviciu.

1907 mai 25: concediu medical 4 luni, aprobat de Ministerul de Război, pentru debilitate. Reîntors în bune condiţii de sănătate.

XIV

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

1908 august 4: concediu medical 45 de zile, aprobat de Ministerul de Război.

8. Note şi relaţii generale.

Talie mijlocie, conformaţie bună. Şcoala de Infanterie şi Cavalerie şi Şcoala Specială de Cavalerie. Ofiţer, funcţiuni, scrieri şi studii prezentate nu a avut. Avere şi familie părintească are. Studiu regulat. Talente, defecte şi pasiuni nu are.

I. Aptitudini fizice

Se prezintă foarte bine. Ținută corectă. Fizic plăcut. Sănătos, rezistent. Călărește bine. Scrima, bine. Trage cu armele foarte bine.

II. Capacitatea

Înțelege foarte bine, judecată limpede. Are bun simț, spirit de ordine și metodă. Are memorie foarte bună, spirit de observație, cultură generală și instrucție militară. Foarte bine instruit în arma sa. Foarte aplicat la studiu, la jocul de război și la teme tactice pe hartă și pe teren. Nu am avut ocazia a-l vedea conducînd trupa.

III. Educație militară

Înțelege bine, judecă limpede, are bun simț, spirit de ordine și de metodă, are memorie foarte bună, spirit de observare, cultură generală și instrucție militară. Foarte bine instruit în arma sa. Foarte aplicat la studii, la jocul de război și la teme tactice pe hartă și pe teren.

IV. Aptitudini militare

Nu am avut ocazia a-l vedea conducînd trupa. Foarte disciplinat, are simțul datoriei foarte dezvoltat. Conduce pe inferiori cu mult tact și blîndețe, are autoritate. Excelent camarad. Cu mult simț al onoarei și cu mult curaj militar. Are mult spirit militar. Foarte devotat, a înaintat la alegere. Este demn, moral și integru, are o conduită exemplară.

V. Îndeplinirea serviciului

Îndeplinește serviciul cu multă activitate, pricepere și energie, are o putere de muncă extraordinară. Foarte disciplinat, are o educație aleasă. Unitatea sa a fost foarte bine instruită. Are toată grija soldatului, calului și materialului.

VI. Propuneri

Nu se fac, fiind prea nou.

Rezumatul notelor din ultimul grad

1908 octombrie 1, Regimentul 1 Roșiori. Este atașat la Depozitul de Remonță, pentru sănătate, totuși a cerut a face manevrele. Este un ofițer excelent sub toate raporturile.

COMANDANTUL REGIMENTULUI 1 ROȘIORI
COLONEL (ss) E.Pretorian

1908 octombrie 15, Brigada 6 Cavalerie. Menține notele din anul trecut (bune).

1909 septembrie 29, Depozitul de Remonță Cislău. Ofițer eminent sub toate raporturile. Se distinge în toate acțiunile sale, desfășurînd o energie extraordinară. Excepțional de inteligent și conștiincios. Foarte bun instructor și călăreț îndrăzneț. Iubește mult calul. Excelent camarad. Conduită exemplară. În fine este un ofițer de mare valoare, pe care se poate conta în orice împrejurare. Îi prevăd un viitor strălucit.

COMAND. DEP. DE REMONTĂ
CĂPITAN Zaharescu

1910 februarie, Menține cu plăcere excelentele note date de șeful său.

DIRECTORUL CAVALERIEI
Lt.col. S. Barauga

NOTELE ȘEFILOR IERARHICI SUPERIORI

Cu plăcere văd că locotenentul Antonescu, continuu, a meritat note prea bune.

Dacă sănătatea îi permite, opinez a fi retrecut la trupă unde, desigur, va aduce bune servicii.

(ss) Ferdinand

XV

ȘCOALA SUPERIOARĂ DE RĂZBOI
Locotenentul ANTONESCU ION

FOAIE CALIFICATIVĂ - PE ANUL 1911

(de la 1 noiembrie 1910 pînă la 31 octombrie 1911)

PEDEPSELE DIN CURSUL ANULUI: nici o pedeapsă.

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ȘEFULUI DE SERVICIU

Locotenent Antonescu Ion întrunește toate condițiile de aptitudine fizică, este antrenat pentru a rezista la oboseli, încalecă foarte bine. Inteligență vie. Judecată dreaptă și bine formată.

La studii s-a aplicat în mod cu totul distins. La aplicaţiunile tactice a dat rezultate excelente. Posedă un fond suficient de cultură generală şi o instrucţiune militară superioară. În lucrările sale multă logică şi personalitate.

A absolvit cursurile şcolii cu aprecierea generală „Prea bine" (7,65), fiind clasificat al 6-lea din 33 ofiţeri.

Pe timpul călătoriilor de instrucţie, precum şi în însărcinările anterioare avute în serviciul frontului a dovedit că posedă aptitudinile unui excelent ofiţer pentru arma sa.

Pe timpul concentrărilor de instrucţie şi manevrelor din acest an, a fost ataşat la Divizia 1 Roşiori, în serviciul de Stat Major, unde, prin modul de conducere şi de îndeplinire a serviciului şi, mai ales, la recunoaşteri, s-a distins în mod excepţional.

Posedă o educaţie militară cu desăvîrşire distinsă, foarte disciplinat şi cu simţul datoriei. Camarad excelent. Curajos şi cu un spirit de iniţiativă oportun.

Fiind ofiţer distins, sub toate raporturile şi, întrunind fără nici o rezervă condiţiile art. 32 şi 23 din Legea şi Regulamentul Legii asupra Înaintărilor, îl propun - în interesul armei din care face parte – pentru înaintarea excepţională.

Îl caracterizez, în acelaşi timp, cu aptitudini speciale pentru Serviciul de Stat Major.

p. COMANDANTUL ŞCOLII SUPERIOARE DE RĂZBOI,
Lt. colonel / Scărlătescu
30/10/1911.

NOTELE ŞEFILOR IERARHICI SUPERIORI

Februarie 1912

Menţin nota şi propunerea de înaintare excepţională.

ŞEFUL DE STAT MAJOR Gl.
General/Averescu/l

XVI

REGIMENTUL 4 ROŞIORI
Locotenent ANTONESCU ION

FOAIA CALIFICATIVĂ – pe anul 1912 –

(de la 1 noiembrie 1911 pînă la 31 octombrie 1912)

PEDEPSELE DIN CURSUL ANULUI: -

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

Sănătos şi rezistent la oboseli.

Prea inteligent, cu prea bună judecată, cu bună cultură militară.

Pe timpul cît a fost la escadron şi-a instruit bine plutonul său în toate ramurile instrucţiei.

În timpul concentrării de toamnă şi manevrele regale, a fost detaşat la cartierul Diviziei de cavalerie.

Este deja caracterizat ca avînd aptitudini speciale pentru serviciul de Stat Major.

Îl propun, din nou, pentru înaintare excepţională, la gradul de căpitan.

COMANDANTUL REGIMENTULUI
Colonel/Basarabescu/

NOTELE ŞEFILOR IERARHICI SUPERIORI

Ofiţer distins sub toate raporturile. Calităţile sale şi aptitudinile îl pun cu totul în relief atît ca ofiţer de cavalerie, ca şi ca ofiţer de Stat Major.

Propun, ca şi anul trecut, ca acest ofiţer să fie înaintat în mod excepţional.

COMANDANTUL BRIGĂZII DE ROŞIORI,
General/Bogdan/

Locotenentul Antonescu I. este un ofiţer care, într-adevăr, se distinge în toate privinţele, de aceea menţin propunerea de înaintare în mod excepţional.

INSPECTOR GENERAL,
Ferdinand

XVII

MINISTERUL DE RĂZBOI Confid. Personal Nr. 1.176/2 mai 1912

MINISTERUL DE RĂZBOI
către
ŞCOALA SUPERIOARĂ DE RĂZBOI

Ca urmare la Nr.

Avem onoarea a vă face cunoscut că ofiţerii notaţi pe contrapagină, fiind propuşi de Capii lor ierarhici, pentru înaintare excepţională, au fost caracterizaţi de Comitetul Inspectorilor, din acest an, astfel, după cum se arată în dreptul fiecăruia.

Deşi cei admişi, la înaintarea excepţională, n-au putut figura pe tabelele de înaintare din acest an, deoarece n-au intrat în proporţia stabilită de legea asupra înaintărilor în Armată, faţă de vacanţele prevăzute la art. 66 din lege, totuşi, urmează a se aduce la cunoştinţa corpurilor respective caracterizarea lor, pentru a servi la aprecierile şi propunerile din anul viitor.

În acest sens, cu onoare, vă rugăm să binevoiţi a da ordinele dvs. în acest sens.

p. MINISTRU
DIRECTORUL SUPERIOR AL PERSONALULUI
colonel /Teodorescu/

DIRECTORUL PERSONALULUI,
Lt.colonel /Boboc/

XVIII

MARELE STAT MAJOR
Căpitan ANTONESCU ION

FOAIA CALIFICATIVĂ – pe anul 1913 –
(de la 1 noiembrie 1912 pînă la 31 octombrie 1913)

PEDEPSELE DIN CURSUL ANULUI: -

NOIEMBRIE 1913

Înzestrat cu prea bune aptitudini fizice, poate suporta toate greutăţile războiului.

A absolvit Şcoala Superioară de Război, printre cei dintîi din promoţia sa.

Atît la Şcoala Superioară de Război unde mi-a fost elev, cît şi la Marele Stat Major, pe timpul stagiului de încercare (1912-1913) căpitanul Antonescu a dovedit excelente însuşiri şi aptitudini pentru serviciul de Stat Major. Atrag atenţia în special pentru caracterul lui întreg, din care rezultă totdeauna hotărîri limpezi şi nestrămutate. Este un element care va aduce servicii reale Armatei, fiind întrebuinţat de preferinţă în Serviciul de Stat Major.

SUBŞEFUL MARELUI STAT MAJOR,
General/Cristescu/

NOIEMBRIE 1913

Menţin aprecierile subşefului de Stat Major General.

General Averescu

XIX

DIVIZIA 2 CAVALERIE
Căpitan ANTONESCU ION

FOAIA CALIFICATIVĂ - pe anul 1913 -

Pedepsele din cursul anului: 23 iunie 1913 - 31 august 1913

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

Căpitanul Antonescu, în calitate de ofiţer de Stat Major la Divizia 2 Cavalerie, mi-a dovedit, în timpul mobilizării, al concentrării şi al operaţiunilor în Bulgaria, că este un om de nădejde.

În timpul operaţiunilor de mobilizare a lucrat cu stăruinţă şi pricepere zi şi noapte, divizia fiind improvizată şi timpul foarte scurt. În lucrările sale, cea mai desăvîrşită ordine. La trecerea

Dunării, a fost însărcinat să vegheze la adunarea și ordinea Diviziei, dincolo de pod, în Bulgaria, și să recunoască terenul pe care avea să înainteze Divizia.

S-a achitat perfect de această misiune și m-a vestit la timp că Divizia nu poate înainta spre Plevna, pe direcția indicată în ordinea de marș, din cauza inundațiilor.

S-a putut schimba astfel itinerariul, fără nici un prejudiciu pentru trupă și restul operațiunilor.

În timpul operațiunilor a fost, cu deosebire, întrebuințat la recunoașteri și transmitere de ordine la distanțe foarte mari și în terenuri extraordinar de dificile. Străbătînd fără preget, în timpul nopților pe vreme rea și izolat, regiuni întesate de comitagii, mi-a dovedit că posedă, în gradul cel mai înalt, calitatea de căpetenie a ofițerului de cavalerie și Stat Major și anume: „Curajul în singurătate". Curaj și sînge rece deosebit, mi-a dovedit și în afacerea de la Orhaia, unde a avut o atitudine foarte cavalerească în recunoașterea dispozițiunilor de luptă și supravegherea lor, sub focul inamicului, unde l-am văzut în adevăr fericit că trăiește și că poate muri pentru țară. Mulțumită recunoașterilor acestui neobosit ofițer, atît la înaintare cît și la întoarcere, Divizia s-a găsit întotdeauna în lumina și în cele mai bune condiții de trai. Din cauza lipsei unui bun serviciu de subzistență, l-am întrebuințat și în acest serviciu și pot zice că nu am văzut un om mai harnic, mai priceput și, mai ales, foarte scrupulos.

L-am găsit adesea în spital, la Pirdop, printre holerici, unde se ducea fără nici un ordin, ci numai din dorința de a stăvili teribilul flagel. Le ducea tutun și-i îmbărbăta, încredințat că, dacă fiecare făcea cît de puțin, se pricepe în acest sens, boala se va stinge. Era, în adevăr, devotat.

În tot timpul războiului, deși a fost supus la oboseli extraordinare, a găsit și timpul a ține jurnalul la curent, în mod foarte conștiincios.A fost totdeauna sănătos, foarte voios și dornic de a merge înainte.Mult simț național și excelent patriot.

În rezumat, am rămas cu impresia că este un ofițer de cavalerie și de Stat Major și că, cu un asemenea om, se poate întreprinde orice. El merită orice distincțiune. A fost propus de Comandantul Diviziei 2 Cavalerie pentru „Steaua României" de Război.

ȘEF DE STAT MAJOR,
General Averescu

NOTELE ȘEFILOR IERARHICI SUPERIORI

Necontestat că, căpitanul Antonescu este un excelent ofițer, atît pentru serviciul de Stat Major, cît și pentru front. L-am cunoscut îndeaproape în timpul campaniei din 1913 și mi-a lăsat convingerea că se poate nădăjdui mult pe calitățile lui.

L-am propus, pentru meritele sale, a fi decorat cu „Virtutea Militară", ceea ce s-a și înfăptuit.

COMANDANTUL DIV. 2 CAVALERIE,
Maior /Mustață/

XX

REGIMENTUL „NEAGOE BASARAB" nr. 38
Căpitan ANTONESCU ION
Nr. 156

FOAIA CALIFICATIVĂ – pe anul 1914 –

(1 noiembrie 1913–31 octombrie 1914)

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ȘEFULUI DE SERVICIU

Se prezintă prea bine. Sănătos și rezistent, putînd face campania în prea bune condițiuni. Temperament vioi.

Ofițer capabil, prea bine instruit și cu excelente aptitudini militare. Educațiune militară desăvîrșită. Ofițer absolvent al Școlii Superioare de Război, venit la corp, la 1 aprilie, pentru a-și face stagiul de un an, în arma infanteriei.

I s-a încredințat comanda unei companii, pe care a instruit-o și comandat-o prea bine.

La inspecția primei perioade, recruții din compania sa s-au distins printre ai celorlalte companii. A luat parte cu compania la toate exercițiile și aplicațiunile făcute cu batalionul și regimentul și a probat că și-a însușit prea bine regulamentul armei și aplicațiunile lor.

Îndeplinește serviciul cu multă conștiință și tragere de inimă.

Notează pe subalterni cu dreptate.

Promite a deveni un prea bun ofiţer superior şi merită să înainteze în mod excepţional.

COMANDANTUL REGIMENTULUI,
Colonel/indescifrabil/

NOTELE ŞEFILOR IERARHICI SUPERIORI

NOIEMBRIE 1914

Menţin notele şi aprecierile şefului de corp. Este un ofiţer distins, care, în timpul cît a făcut serviciul la Regimentul „Neagoe Basarab" Nr. 38, s-a afirmat atît prin felul cum a condus instrucţia unităţii sale, cît şi prin modul conştiincios cum a îndeplinit diferitele servicii şi însărcinări ce i s-au încredinţat.

Merită a înainta excepţional, pînă la cele mai înalte trepte ale ierarhiei militare.

COMANDANTUL BRIGĂZII 20 I.
Colonel/Robescu/

COPIE DE PE NOTA DATĂ DE ŞEFUL DE STAT MAJOR AL DIVIZIEI a 2-a

(unde a fost ataşat de la data de la 22 iulie la 1 noiembrie 1914)

Ataşat la acest comandament, din luna iulie 22, în vederea mobilizării, venit fiind din Regimentul 38 „Neagoe Basarab", unde îşi făcea stagiul ca Ofiţer de Stat Major de la 1 noiembrie 1913. În trei luni de contact, am avut ocazia să constat că aptitudinile sale fizice îl fac propriu unei campanii. Încalecă prea bine şi cu multă dragoste. I-am dat trei lucrări pe hartă, referitoare la cunoştinţele ofiţerului de Stat Major. A mai fost însărcinat cu ţinerea la curent a operaţiunilor de pe toate teatrele de operaţii a războiului actual. Mi-a dovedit că este înzestrat de o vie inteligenţă, prea bună judecată, frumoasă memorie, o cultură militară aplicativă foarte solidă. Este în măsură de a fi un real ajutor şefilor săi în Serviciul de Stat Major. Are o concepţie foarte uşoară şi nu mă îndoiesc că nici celelalte aptitudini militare nu sînt mai prejos de capacitatea sa. Educaţia sa militară, care-i face o deosebită onoare, îl face foarte apropiat de şeful cu care serveşte, inspirînd încredere în caracterul său. Este un distins ofiţer de stat major, care-i dă dreptul să aspire la avantajele legii de Stat Major, pentru înaintarea excepţională.

COLONEL
/indescifrabil/

XXI

CĂPITANUL ANTONESCU ION
ATAŞAT SERV. DE STAT MAJOR, DIV. 2
Nr. 5.124

FOAIA CALIFICATIVĂ – pe anul 1914 –

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

Ataşat la acest comandament din luna iulie 22, în vederea mobilizării, venit fiind din Regimentul 38 „ Neagoe Basarab", unde-şi făcea stagiul, ca ofiţer de Stat Major, de la 1 noiembrie 1913. În trei luni de contact, am avut ocazia să constat că aptitudinile sale fizice îl fac propriu unei campanii. Încalecă prea bine şi cu multă dragoste. I-am dat trei lucrări pe hartă referitoare cunoştinţelor ofiţerului de Stat Major, a mai fost însărcinat cu ţinerea la curent a operaţiunilor după teatrele de operaţii a războiului actual. Mi-a dovedit că este înzestrat, de o vie inteligenţă, prea bună judecată, frumoasă memorie, o cultură militară aplicativă foarte solidă. Este în măsură de a fi un real ajutor şefilor săi în serviciul de Stat Major. Are o concepţie foarte uşoară şi nu mă îndoiesc că nici celelalte aptitudini militare nu sînt mai prejos de capacitatea sa. Educaţia sa militară, care-i face deosebită onoare, îl face foarte apropiat de şeful cu care serveşte, inspirînd încredere în caracterul său. Este un distins ofiţer de Stat Major, care îi dă dreptul să aspire pentru înaintare excepţională, la avantajele legii de Stat Major.

ŞEF DE STAT MAJOR,
Colonel/Gaicu/

NOTELE ŞEFILOR IERARHICI SUPERIORI

Copiată de mine în foaia CALIFICATIVĂ pe 9 septembrie 1914.

ŞEFUL DE STAT MAJOR AL C. 4 A.,
Colonel/indescifrabil/

XXII

ŞCOALA MILITARĂ DE CAVALERIE
CĂPITAN ANTONESCU ION
Nr. 6.957

FOAIA CALIFICATIVĂ – pe anul 1915 –

(de la 1 noiembrie 1914 pînă la 1 aprilie 1915)

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

Căpitanul Antonescu Ion a fost mutat la Şcoala Militară de Cavalerie, pe baza însuşirilor sale distinse şi care au dat drept şefilor săi ierarhici de a-l califica ca un excelent ofiţer.

Prezentat la serviciu, i s-a încredinţat comanda escadronului de elevi unde, pe lîngă zelul şi activitatea ce a depus în conducerea şi administraţia lui, a servit subalternilor săi ca exemplu de prevedere, sîrguinţă şi energie.

Încalecă prea bine şi iubeşte cu pasiune calul.

Este un ofiţer cu inteligenţă vie, posedă o prea frumoasă cultură militară şi generală, precum şi instrucţia cu o cultură militară desăvîrşită.

Este un caracter serios, cu o concepţie clară şi bine cumpănită, înzestrat cu o repede hotărîre.

Ca profesor şi comandant de escadron, a dezvoltat şi înălţat continuu educaţia morală şi virtuţile ostăşeşti ale elevilor, inpirîndu-le iniţiativa, îndrăzneala şi curajul răspunderii.

A depus o neîntreruptă solicitudine pentru bunul lor trai, supraveghind şi îngrijind de aproape disciplina trupei, starea cailor şi materialelor ce a avut în a sa răspundere.

Cu ocazia inspecţiilor ce am trecut şi în timpul călătoriei de instrucţie de 7 zile, ce a executat cu întregul escadron, a dat dovezi de sănătate şi rezistenţă şi netăgăduită pricepere de aplicaţiune, în mod inteligent, a principiilor şi cunoştinţa regulamentelor.

Preţuieşte mult sentimentele de camaraderie, pentru care posedă o adevărată credinţă.

Şi-a condus cu mult tact subalternii pe care-i apreciază just şi fără părtinire.

Este cumpătat, cu conduită şi educaţie aleasă.

În rezumat, căpitanul Antonescu I. este un ofiţer de foarte mare încredere şi va merita să înainteze excepţional, în treptele ierarhice superioare.

COMANDANTUL ŞCOLII MILITARE DE CAVALERIE,
Colonel /Niculcea/

NOTELE ŞEFILOR IERARHICI SUPERIORI

Copiată întocmai de mine în foaia CALIFICATIVĂ pe 1915.

ŞEF DE STAT MAJOR AL C. 4 A.
Colonel/Zadik/

XXIII

CORPUL 4 ARMATĂ
MARELE STAT MAJOR - BIROUL OPERAŢII
Căpitan ANTONESCU ION
Nr. 9.510

FOAIA CALIFICATIVĂ – pe anul 1915 –

(de la 1 noiembrie 1914 pînă la 31 octombrie 1915)

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

Căpitanul Antonescu I. a făcut, în cursul acestui an, următoarele servicii:

a) de la 1.XI.1914 - 1.IV.1915, la Şcoala Militară de Cavalerie, în cadre;

b) de la 1.IV.1915 - 31.X.1915, la Corpul 4 Armată, Serviciul de Stat Major.

Pentru timpul servit la Şcoala Militară de Cavalerie, a fost notat, după cum urmează:

Căpitanul Antonescu a fost mutat la Şcoala Militară de Cavalerie, pe baza însuşirilor sale distinse şi care au dat drept şefilor săi ierarhici, de a-l clasifica ca un excelent ofiţer.

Prezentat la serviciu, i s-a încredinţat comanda escadronului de elevi unde, pe lîngă felul şi activitatea ce a depus, în conducerea şi administraţia lui, a servit subalternilor săi, ca exemplu de prevedere, sîrguinţă şi energie. Încalecă prea bine şi iubeşte cu pasiune calul.

Este un ofițer cu o inteligență vie, posedă o prea frumoasă cultură generală, precum și instrucția cu o cultură militară desăvîrșită.

Este un caracter serios, cu o concepție clară și bine cumpănită, înzestrat cu o repede hotărîre.

Ca profesor și comandant de escadron, a dezvoltat și înălțat educația morală și virtuțile ostășești ale elevilor, inspirîndu-le inițiativă, îndrăzneală și curajul răspunderii.

A depus o neîntreruptă solicitudine pentru bunul lor trai, supraveghind și îngrijind de aproape disciplina trupei, starea cailor și materialelor ce a avut în a sa răspundere.

Cu ocazia inspecțiilor ce am trecut, cît și în timpul călătoriei de instrucție de 7 zile, ce a executat cu întregul escadron, a dat dovezi de rezistență și în mod inteligent a principiilor și cunoștințelor, a regulamentelor.

Prețuiește mult sentimentele de camaraderie, pentru care posedă o adevărată credință.

Și-a condus cu mult tact subalternii, pe care-i apreciază just și fără părtinire. Este cumpătat, cu conduită și educație aleasă.

În rezumat, căpitanul Antonescu Ioan este un excelent ofițer, de foarte mare încredere și va merita să înainteze excepțional în treptele ierarhice superioare.

Colonel /Niculcea/

NOTELE ȘEFILOR IERARHICI SUPERIORI

De la mutarea sa în Corpul de Armată, conduce Biroul Operațiilor.

În scurt timp de la luarea biroului în primire, s-a pus foarte repede la curent cu lucrările lui, dovedind o aptitudine deosebită.

Studiază și rezolvă foarte bine toate chestiunile respective.

Concepe și redactează foarte bine corespondența biroului și pune o grijă deosebită de a fi totdeauna la curent cu ea, sacrificînd adesea și orele de repaus pentru aceasta.

Cultura generală foarte bună, cunoștințe militare superioare căpătate în Școala de Război. Posedă foarte bine principiile relative la conducerea trupelor în război.

Judecă foarte bine situațiile tactice și strategice, pe hartă și teren.

Ca șef al biroului operațiilor a luat parte la recunoașterile făcute de Comandament, pentru studiul pozițiilor de apărare ale frontierei C. 4 Armată. Și cu această ocazie a dovedit, odată mai mult, pe de o parte cunoștințele sale, părerile sale, fiind totdeauna logice, întemeiate și potrivite cazului, iar pe de altă parte, puterea sa de muncă și devotamentul său, căci în fiecare seară, după sosirea de pe teren, stătea foarte tîrziu pentru a redacta memoriul și schițele pozițiilor recunoscute ziua.

Are foarte mult spirit de ordine și metodă, care unite cu cunoștințele sale superioare, cu energia și rîvna, devotamentul ce pune în serviciu, denotă pe căpitanul Antonescu ca un ofițer de mare valoare. Este sănătos și rezistent pentru campanie.

Conduită exemplară, educație aleasă.

Este un eminent ofițer de Stat Major.

Este înaintat căpitan la 1 aprilie 1913. Va împlini 3 ani la 1.IV.1916.

Se va prezenta la examenul pentru gradul de maior în anul 1917, pentru care-l propun. Va merita **înaintarea excepțională**.

ȘEF DE STAT MAJOR, C. 4 ARMATĂ,
Colonel/Zadik/

Constatările mele personale îmi dau dreptul a confirma în totul notele date acestui distins ofițer, de către șefii săi direcți.

În rezumat: o cultură generală și militară cu totul superioare, foarte studios, inteligență vie, judecată solidă, vederi excelente la teren, educație aleasă, caracter pe care se poate conta cu toată încrederea.

Căpitanul Antonescu este desemnat, de pe acum, pentru cele mai înalte trepte militare.

COMANDANTUL CORPULUI 4 ARMATĂ,
General /Prezan/

XXIV

MEMORIU DE CAMPANIE
al COLONELULUI ANTONESCU ION
Comandantul Şcolii Speciale de Cavalerie

FOAIA MATRICOLĂ A COLONELULUI ANTONESCU ION

Corpul de trupă şi serviciile în care s-a executat serviciul	Diverse poziţiuni	Gradul şi funcţia	Datele înaintărilor în grad, numirilor în funcţii şi ale diferitelor mutaţii	Numărul I.D. sau ordinul în baza căruia s-au făcut mutaţiile
Şcoala de Cavalerie	–	maior	1.XI.1916	I.D. 3064
Şcoala de Cavalerie	–	lt. col.	1.IX.1917	I.D. 1330/ 13.XI.1917
Regimentul 7 Roşiori	–	lt. col.	1.VII.1918	I.D. 1773/918
Şcoala Specială de Cavalerie	–	lt. col.	1.XI.1920	ordinea de bătaie
Şcoala Specială de Cavalerie	–	lt. col.	26.VI.1920	venit de la M.St.M., ord. M.R. - Serv. Pers. nr. 10403/ 22.VI.1920, O.Z. nr.79, ca comandant
Şcoala Specială de Cavalerie	–	lt. col.	1.IV.1920	demobilizat, I.D. 897/921
Şcoala Specială de Cavalerie	–	colonel	1.IV.1921	I.D. 1525/ publicat în M.Of. 9/1921
Şcoala Specială de Cavalerie	–	colonel	7.V.1921	ataşat pe lîngă Mis. Mil. Rom. în Franţa pe timp de 2 luni, ord. 458/ 7.V.1921 al Insp. Cav., o.zi nr. 55 Şcoala Specială
de Cavalerie	–	colonel	1.VII.1921	înapoiat din Franţa, o.zi nr.73/1921
Şcoala Specială de Cavalerie	–	colonel	22.VIII.1921	Plecat în Franţa pentru a lua parte la manevrele de la Metz. ord. M.R. 844/ 1921

p. conformitate,

COMANDANTUL ŞCOLILOR DE APLICAŢIE ALE CAVALERIEI,
Colonel/Moruzi/

XXV

Bacău, Nr. ... din 7. X. 1916

Armata de Nord către Marele Cartier

Am onoare a înainta raportul de faţă relativ la propunerea de înaintare la gradul de maior a căpitanului ANTONESCU, şeful Biroului de Operaţii al Armatei de Nord. Tot ce pot să spun de acest ofiţer este că rar am întîlnit în viaţa mea militară un ofiţer care să îndeplinească toate condiţiile unui militar desăvîrşit, atît ca cunoştinţe, cît şi ca caracter şi calităţi morale.

Susţin propunerea de înaintare cu toată insistenţa.

COMANDANTUL ARMATEI DE NORD,
General/Prezan

Conform cu originalul pierdut
Subşef M.C.G. General /Lupescu/

Colonelul I. Zadic, Şef de Stat Major al Armatei de Nord către Domnul General Prezan Constantin, comand. Armatei de Nord

Am onoare a raporta următoarele: Căpitanul Antonescu, şeful Biroului de Operaţii de la acest Comandament, conduce acest birou de la 1 oct. 1915, cînd a fost mutat la acest Comand. Atît pe timpul cît au durat lucrările pregătitoare ale operaţiilor, cît şi pe timpul de la decretarea mobilizării pînă astăzi, acest ofiţer a dat dovada unei capacităţi excepţionale. Cunoştinţele sale militare, atît din punct de vedere tactic, cît şi din punct de vedere strategic, sînt atît de superioare, încît îl impun atît în faţa şefilor cît şi al subalternilor săi. Judecata şi părerile sale asupra diferitelor situaţii de război ivite sînt atît de precise şi judicioase încît sînt mai presus de orice laudă. Voinţa, energia şi devotamentul nemărginit, ce pune în îndeplinirea îndatoririlor sale, sînt izvorîte din cel mai înalt patriotism şi numai calităţile sale morale, unite cu capacitatea sa îl pun în măsura de a putea face faţă multiplelor sale îndatoriri de şef al Biroului Operaţiilor, care, în realitate, nu mai este un birou ci o Secţie de Operaţii, şi unde este singur ca ofiţer de Stat Major, neavînd ca organe ajutoare decît ofiţeri tineri (locotenenţi) fără Şcoala Superioară de Război, ba unii chiar în rezervă. Totuşi, aşa organizat, biroul său dă cele mai bune rezultate posibile, graţie competenţei sale în conducerea lui. Are un caracter integru, franc şi loial. Conduita sa este ireproşabilă. Într-un cuvînt, căpitanul Antonescu este un ofiţer superior din toate punctele de vedere care, pentru interesul general al Armatei, trebuie să ajungă cît mai repede la cele mai înalte trepte ale ierarhiei militare. Pentru aceasta, îmi fac o datorie sacră de şef al său, de a-l supune aprecierii şefilor mei şi a-l propune a înainta imediat la gradul de maior în mod excepţional. Este înaintat căpitan la 1 aprilie 1913. Are deja un stagiu de 3 ani şi 7 luni în acest grad.

ŞEF DE STAT MAJOR AL ARMATEI,
Colonel /I. Zadik/

Conform cu originalul
p. ŞEFUL BIROULUI I PERS. M.C.G.
Maior /Georgescu/,

p. conformitate
COMANDANTUL ŞCOLILOR DE APLICAŢIE ALE CAVALERIEI,
Colonel /Moruzi/

XXVI

29.1.1916

Este un element de o mare valoare, trebuie cît mai repede dus la treptele înalte ale ierarhiei.

General/Prezan/

Colonelul I. Zadic, Şeful de Stat Major al Armatei de Nord către Domnul General Comand. al Armatei de Nord.

Revenind la raportul meu nr. 1 din 7.X.1916.

Am onoare a propune la înaintare excepţională în gradul de maior a căpitanului Antonescu Ion, şeful Biroului Operaţiilor de la acest Comandament, pentru motivele următoare:

Cunoştinţele sale militare sînt superioare atît pentru chestiuni tactice cît şi pentru cele strategice, judecata şi hotărîrile sale asupra diferitelor situaţii de război sînt mai presus de orice laudă. Pune o muncă încordată şi o rîvnă fără margini, pentru îndeplinirea serviciului său şi

pentru ducerea la bun sfîrşit a oricărei însărcinări ce i se dă. Toate simţurile şi lucrările sale sînt influenţate de cel mai înalt sentiment de patriotism. A organizat şi condus bine biroul operaţiilor cu o competenţă deosebită. Pot zice că este un desăvîrşit ofiţer de Stat Major, lucrările sale putînd servi de model. Este un caracter franc şi loial, are o conduită exemplară. Este un ofiţer din toate punctele de vedere şi care formează cel mai puternic sprijin al Comandamentului din punctul de vedere al conducerii şi executării ordinelor operative. Ca şef al său, simt o datorie sacră de a-l recomanda pentru o înaintare excepţională, avînd convingerea că căpitanul ANTONESCU este un ofiţer care va aduce mari foloase armatei, şi, deci, trebuie dus cît mai curînd la treptele cele mai înalte ale armatei.

ŞEFUL DE STAT MAJOR AL ARMATEI,
Colonel /I. Zadik/

p. conformitate,
COMANDANTUL ŞCOLILOR DE APLICAŢIE ALE CAVALERIEI,
Colonel/Moruzi/

Conform cu originalul.
p. ŞEFUL BIR. I. PERS. M.C.G.
Maior/Georgescu/

XXVII

MARELE CARTIER GENERAL
Sub şeful de Stat Major General

27.09.1917

De la începutul campaniei maiorul Antonescu a lucrat ca şef al Biroului Operaţiilor, direct sub ordinele mele, aşa că am avut ocazii multiple de a-l aprecia. Este un ofiţer de o mare valoare ca cunoştinţe, vederi limpezi, energie, conştiinţă, forţă de lucru şi mult caracter. Merită cu prisosinţă pentru binele armatei a fi dus cît mai repede la treptele mai înalte ale ierarhiei.

General/Prezan/

Merită a înainta excepţional, al. 2 lit. „C", art. 21.

INSPECT. GENERAL AL CAVALERIEI,
General /N. Sinescu/

Conform cu originalul pierdut,
Subşeful M.C.G. General /Lupescu/

General Lupescu Alexandru către
Dl. Şef al Statului Major General al Armatei de Operaţii

Am onoare a propune la înaintare în condiţiile al. 2 lit „C" de sub art. 21 al Legii asupra Înaintărilor în Armată a maiorului Antonescu Ion, şeful Biroului de Operaţiuni din M.C.G. Valoarea şi meritele acestui distins ofiţer, vă sînt pe deplin cunoscute, deoarece a lucrat sub ordinele directe în tot timpul campaniei. Am cunoscut pe acest eminent ofiţer ca unul dintre cei mai buni elevi ai promoţiei sale din Şcoala de Război. De cînd am venit la M.C.G., am constatat cu plăcere că experienţa războiului datorită unei munci fără tocmeală, inteligentă, pricepută, conştiincioasă şi rodnică, a completat frumoasele calităţi şi aptitudini militare ale maiorului Antonescu, devenind astfel un element de valoare, care este pe deplin apt de a ajunge mai curînd la înaltele comandamente. Ca produse cuvenite care merită recompensa unei înaintări excepţionale pot cita:

1. Proiectul de operaţiuni al Armatei pentru ofensiva proiectată în luna iulie.
2. Proiectul ce a urmat după trecerea armatei la defensivă.

În fine, mai adaug munca desăvîrşită pentru a controla trebuinţele armatei şi pentru a provoca completarea lor.

SUBŞEFUL DE STAT MAJOR GENERAL,
General /Lupescu/

p. conf. cu originalul,
p. ŞEFUL BIROULUI I PERS. M.C.G.
Maior/Georgescu/

p. conformitate,
COMAND. ŞC. DE APLIC. ALE CAV.
Colonel/Moruzi/

CAVALERIE

Tabelul de propunere pentru înaintare excepţională – căpitan la maior –

Nr. de ordine în care este înscris în anuar	110										
Gradul	căpitan										
NUMELE ŞI PRENUMELE											
Corpul sau Serviciul care face propunerea	Comandamentul Armatei de Nord – Serviciul de Stat Major –										
Data vechimii în grad	Anul	1913									
	Luna	aprilie									
	Ziua	1									
Dacă are sau nu stagiul prevăzut de Lege pentru înaintare	are (articolul 21 din lege)										
PĂREREA CAPILOR IERARHICI	Corpul sau Serviciul	Căpitan Antonescu I. este absolvent al Şc. Sup. de Război. Ofiţer cu cunoştinţe militare superioare din toate punctele de vedere. Are o competenţă deosebită în conducerea chestiunilor militare, fie tactice, fie strategice. Rîvnă şi devotament nemărginit în serviciu, conduită exemplară. Merită înaintare excepţională. Şef de Stat Major al Armatei de Nord, Colonel /Zadik/									
	Brigada										
	Divizia										
	Corpul de Armată sau Ins. Arm. sau Serv.										
Avizul Comitetului Corpurilor de Armată sau Serviciului		Menţin propunerea. Este un element de mare valoare. General / Prezan/									
Hotărîrea Comitetului Inspectorilor Generali											

p. conformitate.
COMAND. ŞCOLILOR DE APLICAŢIE ALE CAV.
Colonel / Moruzi /

COMANDANTUL ARMATEI DE NORD,
General / Prezan /

XVIII

XXIX

Lt. colonel ANTONESCU ION
MARELE CARTIER GENERAL
Nr. 5407

FOAIA CALIFICATIVĂ

(de la 14 august 1916 pînă la 31 iunie 1918)

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

În timpul războiului, lt. colonel Antonescu a îndeplinit următoarele funcţii:

Pînă la decembrie 1916, Şeful Biroului Operaţii al Armatei de Nord şi al Grupului General Prezan în Muntenia, dînd dovadă de o capacitate excepţională, judecată şi asupra deosebitelor situaţii de război, atît de precise şi judicioase cu cît sînt mai presus de orice laudă. Voinţă, energie, devotament, izvorîte din patriotism şi calităţi morale (Nota generalilor Zadik şi Prezan, pentru înaintare excepţională la gradul de maior).

După data de mai sus şi pînă astăzi este capul Secţiei Operaţiilor din Marele Cartier General al Armatei, unde a legat numele său de întreaga activitate operativă a Armatei, devenind unul din principalele şi importantele motoare ale activităţii Marelui Cartier General.

A luat parte la refacerea Armatei prin elaborarea tuturor instrucţiunilor de reorganizare, de pregătire tactică, de organizarea tuturor Şcolilor şi Centrelor de Instrucţie. A constituit principalele organe de control şi execuţie ale acestor pregătiri şi al îndestulării armatei din toate punctele de vedere, prin numeroase misiuni pe frontul armatei.

Pentru toată această activitate a fost excelent apreciat de precedentul meu, Generalul Cristescu, şi propus la înaintare excepţională. (Nota a dispărut de la M.R.)

În urmă, în noianul activităţii, foarte pricepute şi devotate, energică şi foarte rodnică, se disting următoarele opere de cea mai mare importanţă:

1. Planul de operaţie al ofensivei din iulie;
2. Planul defensiv de la Mărăşeşti şi Trotuş, dovedind o deosebită aptitudine de prevederi şi oportunitatea în aprecierea situaţiilor şi propunerea la timp a mijloacelor.
3. Proiectul de dezarmare al Armatei Ruse.
4. Proiectul de ocupare a Basarabiei.
5. Proiectul de rezistenţă după armistiţiul de la Focşani.

Aceste opere de rezistenţă ar fi suficiente pentru a face capacitatea superioară a acestui ofiţer eminent, pentru Comandament şi serviciul de Stat Major, pe care l-am distins încă din Şcoala de Război şi care s-au cristalizat printr-o experienţă solidă în războiul activ.

Este incontestabil că activitatea acestui ofiţer în timpul războiului a contribuit în foarte mare parte la dobîndirea succeselor noastre şi la îndiguirea nesuccesele noastre, precum şi la întrebuinţarea rodnică a slabelor şi puţinelor noastre mijloace.

Cu toată convingerea mea proprie mă unesc cu aprecierile tuturor şefilor săi din război, d-nii generali Prezan şi Zadik pentru a caracteriza pe lt.colonel Antonescu ca o mare valoare militară a armatei noastre, care merită şi este în interesul oştirii, ca să ajungă cît mai repede în treptele superioare ale ierarhiei Comandamentului şi a funcţiilor de Stat Major.

Merită hotărît o înaintare excepţională repede în toate gradele şi funcţiile.

În timpul războiului a fost decorat cu:

„Virtutea Militară de Pace";
„Coroana României" de Război, IV;
„Steaua României" de Război, IV;
„Legiunea de Onoare", V;
„Sf. Gheorghe şi Mihail" englez, Comandor;
„Coroana Italiană", Comandor;
„Sf.Vladimir de Război" II;
„Sf. Ana de Război" II;
„Sf. Stanislas" cu Spade şi Stea;

SUBŞEFUL DE STAT MAJOR AL MARELUI CARTIER GENERAL,
General /Lupescu/

Foaia originală pierzîndu-se s-a făcut aceasta și pe copie se afirmă că notele arătate aici, ca date de mine, sînt adevărate.

General Prezan

p. conformitate
COMANDANTULUI ȘCOLILOR DE APLICAȚIE ALE CAVALERIEI,
Colonel /Moruzi/

XXX

Lt. colonel ANTONESCU ION
REGIMENTUL 7 ROȘIORI

FOAIA CALIFICATIVĂ pe anul 1918

(de la 26 iulie 1918 pînă la 21 octombrie 1918)

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ȘEFULUI DE SERVICIU

Lt. colonel Antonescu I. a fost mutat în acest regiment pe ziua 21 iulie 1918 și plecat pe ziua de 21 octombrie 1918 la Marele Cartier General, Biroul Operațiilor.

În tot acest timp, a fost comandantul Divizionului I de la Chișcani, pe malul Nistrului.

Datorită muncii cinstite și ordinii, dragostei pentru oameni și cai a parvenit, pe timpul de lipsă, să strîngă un depozit destul de frumos, să hrănească bine și să țină oamenii sănătoși, să instruiască, pe cît posibil, ofițerii și divizionul ce comanda.

Este un eminent ofițer de Stat Major; a dat probe că este și foarte bun comandant superior de trupă și că merită cu prisosință a i se încredința comanda de regiment și de a fi înaintat la gradul de colonel prin excepțional.
Colonel /Constantin/

p. conformitate,
COMAND. ȘCOLILOR DE APLIC. ALE CAV.
Colonel /Moruzi/

NOTA ȘEFILOR IERARHICI SUPERIORI

Lt. colonel Antonescu este un adevărat ofițer de cavalerie, foarte distins. La inspecția ce am făcut Divizionului său am rămas foarte mulțumit din toate punctele de vedere. Am fost adînc impresionat de dragostea părintească cu care îngrijește de oameni și cai în cea mai critică perioadă de lipsuri și foamete și m-am putut încredința că nu și-a cruțat nici nopțile, nici sănătatea, aleargă peste tot spre a preîntîmpina prima mizerie și moartea care secera totul. Și a izbutit să dea divizionului său voință și energie și să-l mențină gata pentru orice, cu toate calitățile combative. În adevăr, unitatea sa era înfloritoare, atît ca stare fizică cît și ca stare de spirit, cît și de pregătire profesională. În raportul meu către divizie am cerut să fie citat prin ordin de zi pentru devotamentul său admirabil și pentru distincția sa ca gospodar și educator. Desigur este un eminent ofițer în cavalerie, care merită să i se încredințeze regimentul și să înainteze excepțional.

COMANDANTUL BRIGĂZII V ROȘIORI
General /M. Olteanu/

XXXI

București, 1 iulie 1919
MARELE CARTIER GENERAL
Biroul Operațiilor

DECLARAȚIE

(Potrivit ordinului circular nr. 5800 din 5 iulie, anul 1919)

1). De la 14 august – 10 noiembrie 1916, am fost șeful Biroului Operațiilor Armatei de Nord.
Șef de Stat Major, Dl. colonel Zadik Iacob
Comandantul Armatei, Dl. General Prezan Constantin
2). De la 11 noiembrie – 5 decembrie 1916, Șeful Biroului Operațiilor, Grupul General Prezan.
Comandantul Grupului, dl. General Prezan Constantin.

3). De la 6 decembrie 1916 – 1 aprilie 1918, şeful Biroului Operaţiilor de la Marele Cartier General.
Subşefii de Stat Major, D-nii Generali Cristescu şi Lupescu
Şeful Marelui Cartier General, dl. General Prezan Constantin

Lt. colonel /Antonescu/

p. conformitate,
COMANDANTUL ŞCOLILOR DE APLICAŢIE ALE CAVALERIEI,
Colonel /Moruzi/

XXXII

Lt. colonel ANTONESCU ION
MARELE CARTIER GENERAL
Nr. 5400

FOAIA CALIFICATIVĂ pe anul 1919
(de la 1 noiembrie 1918 pînă la 31 martie 1919)

NOTA COMANDANTULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU
Ofiţer superior distins din toate punctele de vedere, caracter hotărît, voinţă de fier.
Orice calificare i-aş face, ea nu va putea ilustra îndeajuns meritele ce-i revin, graţie muncii rodnice şi fără de preget ce a depus în postul de multă încredere ce-l ocupă, ca şef al Biroului Operaţiilor.
Lucrările ce a executat în această calitate şi care influenţează toate ramurile de activitate ale Comandamentului, precum şi studiile ce a pregătit pentru aproprierea intereselor neamului la Conferinţa Păcii, pun în evidenţă o dată mai mult însuşirile strălucite cu care este înzestrat şi patriotismul cald care-i încălzeşte acţiunile.
Ofiţer de Stat Major de mare valoare.
Interesele armatei reclamă ca lt. colonel Antonescu să ajungă cît mai curînd, repede, la înaltele comandamente la care are tot dreptul să aspire.
Îl propun pentru înaintare la gradul de colonel, în mod excepţional, atît în arma sa cît şi pe Stat Major, precum şi la comanda de regiment.

ŞEFUL SECŢIEI OPERAŢIILOR,
Lt. colonel /Sichitiu/

NOTELE ŞEFILOR IERARHICI SUPERIORI
Lt. colonel Antonescu se distinge prin puterea de concepţie, facilitatea de redactare şi iuţeala în lucrări.
Cu o îngrijită instrucţie generală şi o solidă instrucţie militară.
Mă unesc în frumoasele aprecieri ce-i face şeful Secţiei Operaţiilor şi menţin cu plăcere caracterizarea şi propunerea de înaintare.

p. ŞEFUL DE STAT MAJOR GENERAL,
General /Cihoschi/

XXXIII

Lt. colonel ANTONESCU ION
MARELE CARTIER GENERAL

FOAIA CALIFICATIVĂ pe anul 1919
(de la 1 aprilie 1919 pînă la 20 martie 1920)

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU
Pentru a caracteriza însuşirile lt. colonel Antonescu, ca şef al Biroului Operaţiilor, mă refer la nota precedentă adăugînd serviciile nepreţuite ce a adus în timpul operaţiilor de la Tisa, la care a luat parte activă.
Pe lîngă aceste servicii, a mai fost însărcinat cu două misiuni speciale pe lîngă Comandamentul Armatelor Polone, în această din urmă misiune fiind consilierul tehnic al Misiunii Române la

Varşovia. Cu această ocazie, lt. colonel Antonescu a dat dovada a fi un spirit clarvăzător, înzestrat cu tact şi abilitate tratînd toate chestiunile ce i s-au prezentat cu multă competenţă.

Bun cunoscător al oamenilor şi împrejurărilor, a adus servicii nepreţuite guvernului prin preciziile rapoartelor ce i-a înaintat. Ofiţer superior de mare valoare posedă în mod desăvîrşit cunoştinţele gradelor superioare. Armata şi, în special, cavaleria vor avea numai de cîştigat prin numirea sa la comandă la Şcoala de Aplicaţie a Cavaleriei.

Pentru toate acestea îl propun să înainteze excepţional la gradul de colonel, atît în arma sa cît şi pe Statul Major.

ŞEFUL SECŢIEI OPERAŢIILOR,
Colonel/Sichitiu/

NOTELE ŞEFILOR IERARHICI SUPERIORI

A continuat să servească şi anul acesta, cu aceeaşi distincţiune, ca în trecut.

În afară de serviciul ce l-a făcut în calitate de şef al serviciului Operaţiilor şi care, mai cu seamă, pe timpul campaniei din Ungaria a fost cît se poate de elogios. Lt. colonel Antonescu a mai fost însărcinat cu două misiuni speciale (una pe lîngă Comandamentul Trupelor din Orient, şi alta pe lîngă Marele Cartier General Polon), care a pus în relief calităţi de tact şi abilitate.

Îi este recunoscută şi în viitor înaintarea excepţională, apanajul ofiţerului priceput, destoinic şi harnic.

p. ŞEFUL MARELUI CARTIER GENERAL,
General /H. Cihoschi/

p. conformitate,
COMANDANTUL ŞCOLILOR DE APLICAŢIE ALE CAVALERIEI,
Colonel /Moruzi/

XXXIV

Locotenent colonel ANTONESCU ION
ŞCOALA SPECIALĂ DE CAVALERIE
Nr. 5411

FOAIE CALIFICATIVĂ pe anul 1920

(de la 20 martie 1920 pînă la 31 octombrie 1920)

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

Lt. colonel Antonescu s-a pus în strălucita evidenţă de la începutul carierei sale căci, terminînd Şcoala Specială de Cavalerie şi pe cea de Război, în fruntea clasificaţiei, şi-a asigurat posibilitatea de a se achita cu o distincţie remarcabilă de toate însărcinările ce a avut, atît la front cît şi la birou aşa că unanimitatea şefilor săi se întrece în a-l prezenta ca pe un ofiţer excepţional, cu o perspectivă deosebită. Trecînd la activitatea prodigioasă, ce a desfăşurat pe timpul războiului şi care i-a asigurat o calificare atît de strălucită încît nu se poate micşora această pagină de virtuţi militare printr-o expunere rezumativă, găsesc o datorie din parte-mi de a atrage luarea aminte a căpeteniilor armatei asupra faptului că Şefii săi ierarhici leagă marile fapte de arme ale oştirii şi importante evenimente politico-militare de activitatea superioară a acestui distins ofiţer. În fine, analizînd activitatea sa actuală de cînd ocupă funcţia de Comandant al Şcolii Speciale de Cavalerie, era foarte de aşteptat ca, datorită viei sale inteligenţe şi calitatea deosebită care i-au făcut şi cîştigat în trecut o reputaţie aşa de frumoasă, să se achite şi de această însărcinare în mod cu totul excepţional. Din punctul de vedere al spiritului de organizare şi gospodărie, dintr-o cazarmă veche şi deteriorată a făcut o şcoală în care sînt ostaşi de admirat şi, prin combinări judicioase, aducînd statului economii, a reuşit să înzestreze acea şcoală cu tot ce este necesar. Din punctul de vedere militar, didactic şi educativ, nimeni nu ar corespunde mai bine misiunii ce i s-a încredinţat. Conduce Şcoala cu un tact deosebit; este un om de mare caracter, are dragoste de şefi şi sentimentul camaraderiei foarte dezvoltat. Posedă o educaţie militară care impune, aşa că toate aceste calităţi, unite la valoarea sa profesională, mă îndreptăţesc a-l propune pentru înaintare la gradul de colonel, fie pe armă sau fie pe Statul Major, unde s-a distins cu atîta strălucire.

Dealtfel şi ceilalţi şefi sub care a servit propun împingerea spre înaltele comandamente, nu numai ca o recompensă datorată ofiţerului, dar şi pentru interesul superior al oştirii.

COMAND. ŞC. DE APLIC. ALE CAVALERIEI
General (ss) D. Popovici.

NOTELE ŞEFILOR IERARHICI SUPERIORI

Menţin în totul prea bunele note din prezenta foaie CALIFICATIVĂ.

Lt.col. Antonescu este un ofiţer desăvîrşit şi merită cu prisosinţă a înainta în mod excepţional la gradul de colonel, atît pentru St. Major cît şi pe armă.

I se poate încredinţa orice fel de comandă, conducere sau serviciu superior şi delicat şi le va duce pe toate la bun sfîrşit.

Merită a înainta în mod excepţional la gradul de colonel pe Statul Major sau armă.

INSPECTOR CAVALERIE
General (ss) N. Sinescu

XXXV

Colonel ANTONESCU ION
ŞCOALA SPECIALĂ DE CAVALERIE
Nr. 5412

FOAIA CALIFICATIVĂ pe anul 1921

(de la 1 noiembrie 1920 pînă la 31 octombrie 1921)

NOTA COMANDATULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

Pentru satisfacerea intereselor armei, col. Antonescu a fost înaintat în anul acesta.

Şefii săi, căutînd prin combinarea înaintărilor, să asigure acestui distins ofiţer posibilitatea de a merge cît mai repede spre marile comandamente.

La strălucitele note ce i-am dat în foaia calificativă precedentă mai adaug că doritor de a impulsiona, prin exemplul său personal, diferitele ramuri ale activităţii şcolii a suferit un grav accident care era să-l coste viaţa căci, după săritura unui obstacol, calul căzînd, i-a produs o leziune la cap, astfel că a fost împiedicat multă vreme să mai poată face serviciul.

Din fericire, starea sănătăţii sale s-a îmbunătăţit pînă la completa vindecare aşa că, după întoarcerea din misiunea ce i s-a încredinţat în Franţa, va relua firul activităţii sale spre binele instituţiei pe care o conduce.

COMANDANTUL ŞCOLII DE APL. ALE CAVALERIEI
General (ss) D. Popovici

XXXVI

ŞCOALA SPECIALĂ DE CAVALERIE
Colonel ANTONESCU

FOAIA CALIFICATIVĂ pe anul 1922

(de la 1 noiembrie 1921 pînă la 31 octombrie 1922)

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

Starea sănătăţii colonelului Antonescu, zdruncinată în urma gravului accident de călărie pe care l-a avut în 1921, s-a îndreptat cu desăvîrşire. A putut încăleca zile întregi în timpul aplicaţiilor şi al examenelor, fără a resimţi cea mai mică oboseală.

Foarte inteligent, de o voinţă de fier, energic, s-a dovedit şi un prea bun organizator.

Cultura generală şi militară, cît se poate de dezvoltată, a dat în timpul războiului dovezi strălucitoare de capacitatea sa.

Caracter franc şi deschis, hotărît, are o frumoasă concepţie a răspunderilor, pe care un şef trebuie să le ia.

A îndrumat în scurtul timp în care a comandat Şcoala Specială, pe baze moderne, atît din punct de vedere al călăriilor cît şi al instrucţiei generale şi profesionale din punct de vedere

administrativ și al reorganizării școlii; a dat dovezi de metodă, ordine și de vederi foarte clare. A știut să inspire subalternilor săi cultul cinstei și al demnității. Fiind destinat să facă o carieră cu orizonturi nelimitate îl califlc pentru înaintarea excepțională la gradul de general cînd va avea vechimea cerută de lege.

COMANDANTUL ȘCOLII DE APL. DE CAVALERIE
Colonel Moruzi

NOTELE ȘEFILOR IERARHICI SUPERIORI

Mențin în total prea bunele note din prezenta foaie calificativă. Colonelul Antonescu este un ofițer de cea mai mare valoare și merită cu prisosință a înainta în mod excepțional la gradul de general. I se poate încredința comanda și funcții cît de superioare.

Merită a înainta excepțional, cînd va avea vechimea.

INSPECTORUL CAVALERIEI
General de Divizie Sinescu.

XXXVII

MARELE STAT MAJOR
Colonel ANTONESCU ION (cavalerie)

FOAIA CALIFICATIVĂ pe anul 1922/23

(de la 1 noiembrie 1922 pînă la 31 octombrie 1923)

PEDEPSE DIN CURSUL ANULUI: Nu a fost pedepsit.

Colonel adjutant
I. Florescu

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ȘEFULUI DE SERVICIU

Colonelul Antonescu a făcut serviciul de atașat militar la Paris, de la 30 august 1922 la 1 iulie 1923, iar de la această dată a fost numit atașat militar la Londra.

Ofițer de o capacitate militară incontestabilă de care a dat dovadă pe tot timpul războiului cît și cît timp a comandat Școala de Cavalerie de la Sibiu.

Posedă calități remarcabile de caracter, hotărîre, curajul răspunderii și inițiativă.

Susține cu energie părerile sale pe care știe să le urmeze cu tenacitate, a fost apreciat în mod strălucit pentru toate serviciile care i s-au încredințat.

Pînă în prezent fiind însărcinat la Paris să lucreze cu guvernul francez, relativ la furniturile de material de război, nu a putut trimite rapoarte asupra armatei franceze; cred că lucrările sale vor fi în viitor tot atît de meritorii ca și în trecut. Are stagiu efectiv la trupă. Caracterizez pe colonelul Antonescu că merită a înainta excepțional la gradul de general. Îl propun pentru comanda provizorie de brigadă.

ȘEFUL DIVIZIUNII II
Col. Adjutant I. Florescu

NOTELE ȘEFILOR IERARHICI SUPERIORI

Mențin aprecierile Șefului Diviziunii a 2-a. Colonelul Antonescu I, deși a funcționat ca atașat militar la Paris încă de la 30 august 1923 și pînă la 1 iulie 1923, nu a avut o activitate informativă folositoare Marelui Stat Major în această privință.

Probabil, însărcinările laterale ce le-a avut de la Minister în legătură cu comanda de material din Franța nu i-au dat răgaz. Am fost nevoit să relevez acest lucru deoarece nici de la Londra, unde funcționează încă de la 1 iulie 1923, nu am primit rapoarte informative, relative la atribuțiunile sale de atașat militar pe lîngă armata engleză; ofițer superior, apreciat în trecut cu aptitudini militare de reală valoare, este de preferat ca pe viitor să nu desmintă această reputație.

p. ȘEFUL MARELUI STAT MAJOR
General Gorski

XXXVIII

MARELE STAT MAJOR SECŢIA V
Colonel ANTONESCU ION

FOAIA CALIFICATIVĂ pe anul 1923/24

(de la 1 noiembrie 1923 pînă la 31 octombrie 1924)

PEDEPSELE DIN CURSUL ANULUI: Nu a fost pedepsit.

ŞEFUL DIVIZIUNII II
General Adjutant (ss) I. Florescu

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

Colonelul Antonescu Ioan îndeplineşte funcţia de ataşat militar la Londra şi în Belgia. Ofiţer de Stat Major eminent, a dat dovadă că posedă în cel mai înalt grad calităţile de caracter şi capacitatea cerute unui ofiţer de Stat Major în campanie. Concepţie sănătoasă, energie neobosită, hotărîre fermă şi neinfluenţabilă, curajul aprecierilor, gustul răspunderii. Toate aceste calităţi l-au pus în evidenţă pe timpul războiului şi în situaţiile cele mai grele. Are stagiul la trupă ca comandant al Şcolii de Cavalerie, după care a fost foarte bine apreciat. Ca ataşat militar la Londra a întocmit o lucrare foarte interesantă şi bine întocmită asupra situaţiei politice şi militare în Anglia. A ţinut Marele Stat Major la curent cu toate informaţiile ce posedă Statul Major englez asupra Rusiei, lucru care probează că are raporturi foarte bune cu Comandamentul englez. Ştirile ce a trimis au fost totdeauna exacte şi adesea au dovedit inexactitatea altor surse mai apropiate.

Ofiţer foarte cult, bună educaţie, sănătos, bun călăreţ. Merită a fi admis a trece probele de capacitate, gradul de general, art. 41 şi a înainta ulterior la alegere. Merită a i se încredinţa comanda de brigadă.

ŞEFUL DIVIZIUNII A II-A
General (ss) I. Florescu

NOTELE ŞEFILOR IERARHICI SUPERIORI

Menţin în totul notele date de şeful Diviziunii a II-a.

Colonelul Antonescu ca ataşat militar desfăşoară o activitate din cele mai folositoare serviciului. Prin lucrările şi telegramele ce a înaintat M.St.M. a fost la timp şi mai precis informat asupra tuturor chestiunilor importante sau care i s-au cerut ca să le urmărească. Aprecierile tuturor şefilor sînt unanime şi caracterizează pe colonelul Antonescu ca un element de mare valoare din toate punctele de vedere. Menţin propunerea de a fi admis să treacă proba prevăzută de art. 41 din Legea înaintării şi a i se încredinţa comanda de brigadă.

SUB ŞEFUL M.ST.M.
General (ss) Panaitescu

Un eminent ofiţer de trupă şi stat major din toate punctele de vedere cu state de serviciu din război care îi dau dreptul la înaintarea deosebită.

Merită a trece călătoria pentru gradul de general, art. 41 L. I.

ŞEFUL DE STAT MAJOR
General (ss) Lupescu

XXXIX

MARELE STAT MAJOR
Colonel ANTONESCU ION
Nr. 12135

FOAIA CALIFICATIVĂ pe anul 1925

(de la 1 noiembrie 1924 pînă la 31 octombrie 1925)

PEDEPSELE DIN CURSUL ANULUI: N-a fost pedepsit

p. ŞEFUL DIVIZIUNII A II-A
Colonel (ss) Rădulescu

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ȘEFULUI DE SERVICIU

Colonel Antonescu Ion a continuat în funcția de atașat militar la Londra și în cursul anului 1925. Trecutul acestui ofițer superior, ilustrat prin atîtea acte de patriotism și de competență, îl ilustrează ca pe un ofițer eminent, din toate punctele de vedere. Pregătirea lui superioară, atît ca cultură generală cît și ca militară, îi dă dreptul să aspire la cele mai înalte funcțiuni și grade în oștire. Caracterul său ferm, dublat de o voință nestrămutată în a face bine și de o muncă fără preget, îi face cinste nu numai lui dar și oștirii. În prezent, îndeplinește funcția de atașat militar la Londra în continuare. Informațiile date de acest ofițer, din un mediu atît de autorizat, au adus reale foloase și anume: În vremuri cînd multe din autoritățile noastre indicau un pericol iminent de atac din partea Sovietelor, colonelul Antonescu, la care s-au cerut informațiuni, a restabilit la justa valoare aceste zgomote și născociri. Grație informațiilor sale telegrafice s-au evitat cheltuieli de milioane inutile. Dările de seamă trimise de acest ofițer au avut o valoare și o influență folositoare studiilor Marelui Stat Major. O logică ireproșabilă și o vedere clară a lucrărilor sînt fundamentul acestor dări de seamă. Deși împovărat cu un serviciu de birou inerent locului ce ocupă fără ajutoare, silit a-și concepe și scrie toată voluminoasa corespondență, de sute de acte, colonelul Antonescu veghează cu un ochi format și de perfect român la tot ce constituie un pericol sau un folos pentru noi. Îndeplinește funcția de atașat militar la Bruxelles, achitîndu-se și acolo cu aceeași competență.

În rezumat, colonelul Antonescu Ion este o personalitate militară distinsă și perfect pregătită din toate punctele de vedere. Merită cu prisosință a fi admis să treacă probele legale de capacitate și, apoi, înainta la gradul de general. Merită a i se încredința comanda de brigadă de cavalerie.

p. ȘEFUL DIVIZIUNII A II-A
Colonel (ss) Rădulescu

NOTELE ȘEFILOR IERARHICI SUPERIORI

De acord cu șeful Diviziunii a II-a Informații. Colonelul Antonescu a desfășurat în cursul anului o activitate din cele mai rodnice trimeținD M.S.M. lucrări și informații de mare valoare care au folosit foarte mult la verificarea și punerea la punct a multor informațiuni exagerate sau tendențioase. Lucrările ce i s-au cerut le-a trimis la timp și foarte complete.

Valoarea colonelului Antonescu, ca comandant de trupă și ca ofițer de Stat Major, este cunoscută în întreaga armată. Ofițer eminent care merită cu prisosință propunerea de a fi admis la călătoria de comandament (art. 41 L.I.)

SUBȘEFUL M. S. M.
General (ss) Panaitescu

Mențin aprecierile mele anterioare și pe acelea ale șefilor săi.
Merită a trece călătoria de cdt. (art 41 L.I.)

ȘEFUL M.S.M.
General (ss) Lupescu

XL

MARELE STAT MAJOR DIVIZIUNEA A II-A
Colonel ANTONESCU ION

FOAIA CALIFICATIVĂ pe anul 1926

(de la 1 noiembrie 1925 pînă la 31 octombrie 1926)

PEDEPSELE DIN CURSUL ANULUI: N-a fost pedepsit.

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ȘEFULUI DE SERVICIU

Colonelul Antonescu Ioan a continuat a merita notele și aprecierile din întreaga sa carieră.

A produs cu aceiași abnegație servicii reale armatei noastre prin studiul foarte documentat al manevrelor englezești din cursul anului trecut. A fost înlocuit în funcția de atașat militar la Londra, pentru motivul de ordin militar în interesul carierei ofițerului spre a-și face stagiul de trupă.

Mă refer în totul la notele din anul trecut pe care le menţin şi anul acesta.
Merită a fi admis să treacă probele legale pentru gradul de general de brigadă.
Merită a i se încredinţa comanda de brigadă de cavalerie.

p. ŞEFUL DIVIZIUNII A II-A
Colonel (ss) Rădulescu

p. conformitate
COMANDANTUL BRIGăZII A II-A ROŞIORI
General Răzvan

NOTELE ŞEFILOR IERARHICI SUPERIORI
Menţin în totul notele din anii trecuţi.
Activitatea colonelului Antonescu ca ataşat militar la Londra a fost din cele mai rodnice. În cursul anului, pe lîngă lucrările curente, a trimis şi o lucrare asupra manevrelor ce au avut loc în Anglia, foarte bine întocmită şi foarte interesantă.
Ori de cîte ori i s-a cerut să facă verificarea unei infomaţii, rezultatul l-a dat la timp şi întotdeauna foarte just ceea ce dovedeşte că avea relaţii foarte bune cu organele respective din Anglia. Ofiţer superior de mare valoare care merită cu prisosinţă să fie admis la călătoria de comandament (art. 41 L.I.).

SUBŞEFUL M.S.M.
General (ss) Panaitescu

Menţin aceleaşi aprecieri excelente din toţi anii trecuţi.
Merită să fie admis la călătoria de comandament (art. 41 L.I.)

ŞEFUL M.S.M.
General (ss) Lupescu

XLI

REGIMENTUL 9 ROŞIORI
Colonel ANTONESCU ION
COPIE

FOAIE CALIFICATIVĂ pe anul 1927
(de la 1 martie 1927 la 15 iulie 1927)

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU
Sănătos şi rezistent, poate face campania. Este foarte disciplinat. Are mare dragoste de meserie. Cum a venit la Reg. 9 Roşiori P.E., ca comandant, a muncit fără preget şi a reuşit de a îndruma regimentul astfel că, instrucţia călare şi pe jos, disciplina şi administraţia, au fost foarte bine. Este un ofiţer superior cu o putere de muncă excepţională. Disciplinat şi ordonat. Are cunoştinţele gradului următor, pe care i le-am constatat la inspecţie. Se poartă cu dreptate faţă de subalternii săi. La toate inspecţiile am constatat că regimentul său e foarte bine şi pregătit pentru război.
Îl propun:
"Merită a fi admis la Călătoria de Comandament prevăzută de art. 41 din Legea de înaintare". "Merită a i se încredinţa comanda de brigadă".

COMAND. BRIG. a II-a ROŞIORI,
GENERAL /Răzvan/

p. conformitate,
Şef D. Pers. S. Major,
Maior /indescifrabil/

NOTELE ŞEFILOR IERARHICI SUPERIORI
Colonelul Antonescu a desfăşurat o activitate intensă pentru instalarea regimentului în cazărmile din Bucureşti, unde a fost foarte mult de lucru pentru a le amenaja din nou, după evacuarea lor de serviciile ce le ocupaseră.

În dirijarea instrucției regimentului, a dat directive practice, tinzînd la o desăvîrșită pregătire de război; aplicațiile tactice pe hartă cu ofițerii și pe teren cu trupa au avut întotdeauna un scop de învățămînt bine definit. Acest ofițer este foarte energic și hotărît, avînd un desăvîrșit simț al răspunderii și o mare încredere în sine, încredere pe deplin meritată de rezultatul activității sale din trecut. Fiind chemat într-o nouă însărcinare de încredere, regret că nu a putut desăvîrși programul său de instrucție pînă la sfîrșitul anului.

Merită a fi admis la Călătoria de Comandament (art. 41 L.I.) și a i se încredința comanda unei brigăzi.

COMAND. DIVIZIEI A III-A CAVALERIE,
GENERAL ADJUTANT /Manu/

XLII

MARELE STAT MAJOR
Colonel ANTONESCU I. (cavalerie)

FOAIE CALIFICATIVĂ pe anul 1927

(de la 15 iulie 1927 la 31 octombrie 1927)

NOTA COMANDANTULUI ȘEFULUI DE TRUPĂ sau ȘEFULUI DE SERVICIU

Pînă la data de 15 iulie, Colonelul Antonescu a obținut aprecierile elogioase ale șefilor săi direcți din alăturata foaie calificativă, afirmîndu-se ca un perfect comandant de regiment.

Fiind numit Director al Școalei Superioare de Război a depus o mare activitate în alcătuirea programelor de studii pe care le-am aprobat găsindu-le foarte bine întocmite în vederea cunoștințelor ce trebuie să dobîndească ofițerii în această înaltă instituțiune de cultură militară.

Directivele pe care le-a dat constituie un pas înainte în progresul Școalei, început de predecesorii săi, și dovedesc o pregătire deosebită a acestui ofițer pentru însărcinarea ce i s-a încredințat.

Este un element de mare valoare din toate punctele de vedere și în interesul încadrării marilor comandamente trebuie să pășească repede pe calea înaintării care-i este deschisă.

Merită a fi admis la călătoria de comandament (art. 41 din lege).

ȘEFUL MARELUI STAT MAJOR
GEN. (ss) Samsonovici

XLIII

ȘCOALA SUPERIOARĂ DE RĂZBOI
Colonelul ANTONESCU ION (cavalerie)

FOAIE CALIFICATIVĂ Pe anul 1928

(de la 1 noiembrie 1927 la 31 octombrie 1928)

NOTELE ȘEFILOR IERARHICI SUPERIORI

Mă refer mai întîi la aprecierile elogioase pe care reprezentantul Marelui Stat Major le face și constată, privitor la modul cum Colonelul Antonescu Ion, mulțumită calităților sale superioare de cultură generală și de pregătire militară, conduce Școala Superioară de Război.

Fiind Ministru de Război și cunoscînd toate aceste calități ale Colonelului Antonescu, l-am propus și l-am numit Comandant al Școalei Superioare de Război.

Avînd în urmă nevoie de serviciile acestui distins ofițer pentru funcția de Secretar General al Ministerului de Război, cu regret am trebuit să-l sustrag de la conducerea Școalei Superioare de Război, lăsîndu-l totuși să continue prin directivele sale să se ocupe de bunul mers al Școalei.

În funcția de Secretar General al M. de Război, Colonelul Antonescu a pus, încă odată în evidență, calitățile sale superioare, cultura generală și profesională desăvîrșită; un spirit viu și ponderat și în special un caracter ferm și loial.

Am avut, astfel, în persoana Colonelului Antonescu un colaborator priceput şi foarte devotat.

Toţi cei ce cunosc pe acest distins ofiţer şi care i-au urmărit strălucita sa carieră sînt unanimi a recunoaşte că trebuie împins – în interesul încadrării marilor comandamente – cît mai repede la înaltele trepte ale ierarhiei militare.

A reuşit la probele prevăzute de art. 41 al L. de Înaintare şi-l propun la înaintare la alegere, pentru gradul de General de Brigadă.

MINISTRU DE RĂZBOI
GENERAL (ss) Angelescu

XLIV

Şcoala Superioară de Război
Colonelul ANTONESCU ION

FOAIE CALIFICATIVĂ pe anul 1928
(1.XI.1927 - 31.X.1928)

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

Sănătatea de care se bucură îi permite a îndura greutăţile războiului.

Posedă o dezvoltată şi desăvîrşită cultură generală şi desăvîrşite cunoştinţe profesionale.

– Produsul întregii sale activităţi îl confirmă: ostaş cu aptitudini militare deosebite.

– La comandă de unitate – Şcoala Specială a Cavaleriei şi Reg. 9 Roşiori s-a dovedit un şef autoritar şi cu foarte bune îndrumări în instrucţie şi administraţia corpului.

– De un caracter hotărît care conduce adesea la o largă concepţie a răspunderilor.

– Ca director al Şcoalei Sup. de Război a pus aceeaşi rodnică activitate în alcătuirea directivelor şi programelor de studii, urmărind de aproape şi stăruitor aplicarea lor cu scopul de a obţine un program în desfăşurarea învăţămîntului.

– Ca secretar General al M.R., Colonelul Antonescu I. a pus încă o dată în evidenţă calităţile sale în măsura care rezultă din aprecierile date prin nota alăturată de D-l General Divizie Angelescu Paul, fost ministru de Război.

Este un ofiţer de toată valoarea şi din toate punctele de vedere.

A satisfăcut condiţiunile art. 41 din L. de Î. şi propun:

Merită a înainta la alegere la gradul de general.

Merită a i se încredinţa comanda de Brigadă.

Subşeful MARELUI STAT MAJOR
GENERAL (ss) Lăzărescu

NOTELE ŞEFILOR IERARHICI SUPERIORI

De acord cu aprecierile Subşefului M. St. Major.

Ca Secretar General la M. de Război a obţinut alăturatele note elogiative de la fostul Ministru de Război D-l General de Divizie Adj. Angelescu Paul.

Ca Director al Şcolii Sup. de Război a continuat şi anul acesta aceeaşi activitate pentru care a obţinut aprecierile mele din anul trecut şi pe care le menţin.

Ofiţer de mare valoare.

Satisfăcînd condiţiunile art. 41 din lege, menţin propunerea de înaintare:

Merită a înainta la alegere la gradul de general.

Merită a i se încredinţa comanda de brigadă.

ŞEFUL STAT. MAJ. GENERAL AL ARM.
GENERAL DE DIVIZIE (ss)
Samsonovici

Pe anul 1929/1930 a fost caracterizat de Consiliul Superior al Oştirii:

alegere.

COMANDANT DIV. 3-a CAVALERIE
GENERAL /indescifrabil/

XLV

Comandantul ŞCOALEI SUPERIOARE DE RĂZBOI
Colonel ANTONESCU ION

FOAIE CALIFICATIVĂ

pe anul 1929 de la 31 X. 1928

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

Colonelul Antonescu Ion a funcţionat în acest an ca Director al Şcoalei Superioare de Război pînă la 1 Aprilie 1929 cînd a fost mutat la comanda unei brigade, continuînd totuşi a dirija activitatea Şcoalei pînă la finele anului şcolar.

A arătat ca şi în anul trecut aceleaşi aptitudini remarcabile în executarea importantului său serviciu, adăugîndu-se experienţa rodnică.

Sănătos, cu o cultură generală şi profesională din cele mai complete, energic şi perseverent, Colonelul Antonescu continuă să merite notele elogioase ce i s-au dat în trecut, cu prisosinţă.

Fiind un ofiţer prea distins şi satisfăcînd totodată condiţiunile prevăzute de art 41 din L. d. I. îl propun că:

Merită a înainta la gradul de general de brigadă la alegere.

SUBŞEFUL MARELUI STAT MAJOR
GENERAL (ss) Economu

De acord cu notele Subşefului M.St.Major.

Menţin aprecierile elogioase din trecut.

Am regretat plecarea de la Direcţia Şcoalei Sup. de Război a acestui distins ofiţer, foarte bine pregătit pentru a conduce această înaltă instituţiune de cultură militară.

A obţinut rezultate frumoase ca Director al Şcoalei Superioare de Război, graţie cunoştinţelor şi calităţilor sale mai presus de orice laudă.

Fiind un element de foarte mare valoare, menţin propunerea de înaintare la alegere pentru gradul de general de brigadă.

ŞEFUL STAT MAJOR G-RAL AL ARM.
GENERAL DIVIZIE (ss) Samsonovici

17.I.1930

Pe anul 1930/1931 a fost caracterizat de Consiliul Superior al Armatei: alegere.

p. conformitate,
COMANDANTUL DIVIZIEI a 3-a CAVALERIE
GENERAL (ss) Comănescu.

XLVI

DIVIZIA 3-a CAVALERIE
Colonel ANTONESCU ION
Comandantul Brig. 6-a Cavalerie

FOAIE CALIFICATIVĂ

pe anul 1930, de la 1 noiembrie 1929 la 31 octombrie 1930

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

Colonelul Antonescu a afirmat, în calitate de comandant de Brigadă, aceleaşi însuşiri superioare pe care le-a dovedit în cursul întregii cariere. În timpul manevrelor, fiind eu însumi la manevrele regale, i-am încredinţat comanda Regimentelor 4 şi 9 roşiori, R.F.R., R.3C. şi Div. 3 Art. Căl. Am asistat, după terminarea manevrelor regale, la critica generală, şi am constatat cu plăcere cu cîtă metodă, inteligenţă şi devotament a condus desfăşurarea diferitelor operaţiuni. Ofiţer care iese din comun atît prin cultura sa, cît şi prin frumoasele sale calităţi de energie şi de caracter. Merită cu prisosinţă a fi înaintat la gradul de general de Brigadă.

COMAND. D. 3C.
INSPECTOR GENERAL AL CAVALERIEI
General de divizie Moruzi

Menţin frumoasele aprecieri ce i se fac, precum şi propunerea de a fi înaintat la gradul de general de Brigadă la alegere.

INSPECTOR ARMATĂ.
GENERAL (ss) Rudeanu.

ŞEFUL BIROULUI ADJUTANTULUI
Maior (indescifrabil)

XLVII

MARELE STAT MAJOR.
General de Brigadă ANTONESCU ION

FOAIE CALIFICATIVĂ

pe anul 1931 de la 1 noiembrie 1930 - 31 octombrie 1931

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

De la 1 Noiembrie 1930 pînă la 2 iulie 1931 generalul Antonescu Ion este notat astfel:

„Generalul Antonescu Ion a comandat Brigada 6 Cavalerie pînă la 8 iunie 1931, cînd a fost mutat Comandant la Şcoala Superioară de Război." „În tot acest timp a evidenţiat în mod cu totul deosebit calităţile sale excepţionale, iar ca rezultat obţinut, cred că această Brigadă, prin felul cum a fost îndrumată şi instruită, a fost cea mai bine pregătită de război din toată cavaleria." „Mulţumită calităţilor sale excepţionale, punînd la contribuţie munca, priceperea, conştiinţa şi inteligenţa sa, roadele obţinute au fost din cele mai strălucite." „Ofiţer de o vastă cultură, tenacitate, perseverenţă şi dotat cu un caracter loial şi drept ce poate fi dat ca exemplu îi sînt deosebite toate calităţile pentru a ajunge la cele mai înalte trepte în ierarhia militară." „A organizat şi executat cu ofiţerii brigăzii sale un marş pe distanţa Bucureşti - Tîrgovişte şi înapoi – 160 km – 30 ore 30', cu un repaos de o noapte, dînd astfel o dovadă de o rezistenţă remarcabilă, iar prin exemplul ce l-a dat, a dezvoltat la maximum sportul călăriei în brigada sa." „**În concluzie**, generalul Antonescu Ion este un element cu totul excepţional, faţă de care nu am destule cuvinte de laudă şi admiraţiune pentru a-l caracteriza îndeajuns".

COMANDANTUL DIVIZIEI 3 CAVALERIE
GENERAL (ss) Comănescu

De la 8 iulie pînă la 2 octombrie 1931, Generalul Antonescu Ion a avut cîteva însărcinări speciale, date de Ministerul Armatei. În cursul lunii septembrie, a luat contactul cu Şcoala Superioară de Război, fără a lua comanda efectivă, pe care, conform ordin. M.A., o deţinea încă Generalul Ionescu Ştefan. La 2 octombrie, Generalul Antonescu a luat comanda efectivă a Şcoalei Superioare de Război, în care calitate a executat următoarele:

1. Pregătirea programelor de învăţămînt pe anul şcolar 1931/1932;
2. Pregătirea lucrărilor pentru examenul de intrare în şcoală seria a II-a, ce urma să se ţină în luna noiembrie a.c.;
3. Convocarea profesorilor din cadre, orientarea lor asupra programelor şi darea directivelor de învăţămînt pentru anul 1931/1932, etc.

Nu este propozabil.

SUBŞEFUL MARELUI STAT MAJOR
GENERAL (ss) Todicescu

NOTELE ŞEFILOR IERARHICI SUPERIORI

„Ofiţer cu calităţi cu totul excepţionale".

„Pe lîngă cunoştinţele deosebite, afirmate într-o rodnică carieră, are şi nepreţuita însuşire de a fi şi un mare caracter şi un ofiţer pătruns de sentimente de înaltă morală."

„Afară de instrucţia tehnică şi tactică de care s-a ocupat cu voinţa şi priceperea care-l caracterizează, a insistat mult şi asupra instrucţiei equestră a ofiţerilor; Regimentele 4 şi 9 roşiori, de sub comanda lui, au cîştigat pe rînd ambele cupe pe echipe la concursurile hipice."

„Perspectivele în carieră a acestui ofiţer sunt nelimitate."

INSPECTORUL GENERAL AL CAVALERIEI
GENERAL DE DIVIZIE
(ss) Moruzi

De acord. Aprecierile mele din trecut le menţin.

ŞEFUL STAT MAJOR GENERAL AL ARMATEI
GENERAL INSP. DE ARM. (ss) Samsonovici.

p. conformitate
Şef B. Pers. S. Adjut.
Maior /indescifrabil/

XLVIII

MARELE STAT MAJOR
General de brigadă, Antonescu Ion

FOAIE CALIFICATIVĂ

Pe anul 1932
(De la 1 noiembrie 1931 la 31 octombrie 1932)

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

În acest an Generalul Antonescu Ion a condus Şcoala Superioară de Război.

Ofiţer General bine pregătit din toate punctele de vedere, de caracter şi cu deosebit tact, este bine ales pentru această frumoasă, dar grea misiune, de director al Şcoalei Superioare de Război.

Graţie acestor calităţi, sîrguinţei şi perseverenţei sale, precum şi experienţei - căci a mai comandat încă o dată Şcoala Superioară de Război - conducerea şi rezultatele obţinute de Generalul Antonescu la această şcoală sînt din cele mai bune.

A reuşit să înfiinţeze în acest an şi o secţie a Marinei pe lîngă Şcoala Superioară de Război.

Pe timpul manevrelor a comandat Divizia de cavalerie.

Are stagiul la Brigadă şi a fost admis a urma Cursul de Comandament.

Merită a i se încredinţa comanda de divizie, dacă va îndeplini condiţiunile art. 42 L.a.Î.

SUBŞEFUL MARELUI STAT MAJOR
General adj. (ss) Ţenescu

NOTELE ŞEFILOR IERARHICI SUPERIORI

Pe lîngă aprecierile subşefului de stat major - pe care mi le însuşesc - mai adaug:

- Şcoala Superioară de Război a făcut - sub conducerea sa – reale progrese, mai ales în ceea ce priveşte orientarea învăţămîntului pe cale practică.

- La manevra din acest an, a comandat o divizie de cavalerie. Directorul manevrelor a afirmat că ofiţerul a apreciat just situaţiile, a luat hotărîri raţionale şi a obţinut bune rezultate operative dovedind că posedă remarcabile cunoştinţe militare şi că ofiţerul e apt a conduce mari unităţi de toate armele. Ţinînd seama de întregul produs al muncii sale şi de caracterul său **hotărît şi bine definit**, ofiţerul se claseză printre elementele de mare valoare şi merită a păşi cît mai repede la comanda de mari unităţi.

A fost admis în urma cursului de comandament în anul 1932/1933.

ŞEFUL MARELUI STAT MAJOR
General (ss) Lăzărescu

XLIX

MARELE STAT MAJOR
Călătoria de Comandament.
1933

FOAIE SPECIALĂ DE APRECIERI

a Generalului *Antonescu Ion*

I. Cum apreciază situaţiile: Apreciază just situaţiile

II. Dacă hotărîrile luate corespund situaţiilor apreciate: Hotărîrile luate au corespuns situaţiilor

III. Dacă apreciază just posibilităţile tactice ale armelor şi diferitelor unităţi: Apreciază just posibilităţile armelor şi M.U.

IV. Dacă prin măsurile de execuţie luate se pot aduce la îndeplinire hotărîrile: Prin măsurile de execuţie luate s-ar putea aduce la îndeplinire hotărîrile.

V. Dacă concepţiunile şi justificările sînt exprimate clar şi precis: Se exprimă clar.

Galaţi - 28 Mai 1933
General Adj. (ss) Angelescu

ŞEFUL MARELUI STAT MAJOR
General (ss) Lăzărescu

p. conformitate
Maior (ss) Ion Popescu

L

DIVIZIA a III-a
General ANTONESCU ION

FOAIE CALIFICATIVĂ

Pe anul 1933 (1 Noiembrie 1932 - 31 Octombrie 1933)

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

Generalul Antonescu Ion a comandat Şcoala Superioară de Război pînă la 1 Iulie 1933, cînd a fost numit Comandantul Diviziei a 3-a.

Pentru perioada 1 Noiembrie 1932 - 1 Iulie 1933 a primit de la Şeful Marelui Stat Major următoarea notă de carnet:

A comandat Şcoala de Război ca director, punînd în îndeplinirea acestei frumoase, delicate, importante şi grele misiuni toată inteligenţa, capacitatea şi logica sa, ca şi puterea sa de muncă neobosită şi marea sa experienţă. Rezultatele obţinute atît la prelegeri în clasă cît şi în teren, sînt din cele mai bune.

Corpul profesoral este îndrumat pe adevăratele căi pentru pregătirea personală şi de război a ofiţerilor elevi, iar aceştia se resimt în bine din acest punct de vedere şi acela a disciplinei şi a bunei purtări. De la 1 Iulie a.c., a fost numit comandant al Diviziei 3-a.

SUBŞEFUL MARELUI STAT MAJOR
General (ss) Ţenescu

Generalul Lăzărescu, Şeful Marelui Stat Major, dă următoarea apreciere:

„Împărtăşesc, în totul, aprecierile Subşefului de stat major.

Aprecierile mele din trecut s-au afirmat tot mai mult şi în acest an. A urmat şi a absolvit cursul de comandament de pe lîngă Marele Stat Major.

Merită a i se încredinţa comanda de Divizie.

Am avut sub comanda mea timp de 4 luni pe acest strălucit ofiţer general şi am avut din nou ocazia să constat şi să verific calităţile excepţionale cu care este înzestrat.

Indicat încă de la gradul de Căpitan ca una din speranţele armatei noastre, dovedind calităţi de conducător excepţional, s-a distins, în mod deosebit, în toate însărcinările foarte delicate şi foarte importante ce a avut, evidenţiindu-se continuu ca un element excepţional.

Dotat cu o cultură superioară militară şi generală foarte vastă, înzestrat cu o inteligenţă foarte pătrunzătoare şi cu o voinţă de fier, de o tenacitate fără seamăn în toate chestiunile care ating interesele superioare ale armatei, de o putere de muncă cu totul în afară din comun şi care servesc de strălucit exemplu subalternilor săi, Generalul Antonescu se impune ca unul dintre viitorii mari conducători ai armatei, atît prin capacitatea sa excepţională, cît şi prin patriotismul cu care sacrifică Instituţiei întreaga sa activitate.

Pentru meritele sale excepţionale, îl propun a fi decorat cu „Steaua României" mare ofiţer.

COMANDANTUL CORPULUI I ARM.
General Divizie
(ss) M. Ionescu

NOTELE ŞEFILOR IERARHICI SUPERIORI

Mă refer mai întîi, atît la aprecierile mele anterioare cît şi la acelea a tuturor şefilor săi ierarhici, care sînt unanimi în a recunoaşte toate calităţile şi aptitudinile pe care le întruneşte acest distins ofiţer.

În deplin acord, apoi, cu aprecierile actualului comandant al Corpului I Armată. Anul acesta, în calitatea mea de director al Manevrelor Regale, am luat ca șef de stat major pe Generalul Antonescu. Mulțumită acestui distins ofițer, manevrele Regale din anul acesta au fost prea bine organizate și am avut prilejul să constat că mi-a fost un prețios colaborator, din toate punctele de vedere. Generalul Antonescu a fost numit, în urmă, Subșef de stat major însărcinat cu conducerea Marelui Stat Major. Din toate punctele de vedere această însărcinare răspunde nu numai calităților și cunoștințelor cu care este înzestrat, dar și pentru asigurarea unui nou și viguros avînt al acestui important serviciu. Menținpropunerea pentru decorarea sa, cu ordinul Steaua României Cl. II-a.

INSPECTOR GENERAL ARMATĂ
GRAL. CORP ARM. ADJUTANT
(ss) Angelescu

LI

GENERALUL DE BRIGADĂ ANTONESCU ION
Comandantul Diviziei a 3-a Infanterie

FOAIE CALIFICATIVĂ

pe anul 1934 de la 1 noiembrie 1933 pînă la 31 octombrie 1934

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ȘEFULUI DE SERVICIU

Activitatea Generalului de Brigadă Antonescu Ion la comanda Diviziei a III-a

Generalul Antonescu a comandat Div. a III-a îndeplinind, concomitent, și funcția de subșef al M.S.M. (ord. M.A. nr. 32 981). Inspectînd în luna Dec. 1933 instrucția ofițerilor superiori din garnizoana Pitești, am constatat că îndrumările, pentru executarea ordinului C.1 A., fuseseră date de cd-tul Brigadei 3 Inf. care se găsea la cursul de Comandament. Conducerea instrucției era lăsată pe seama Cd-tului R. 4 Inf. fără a fi controlată de comandantul Diviziei a III-a.

Tema ca fond și formă avea lipsuri. Am dat ordinul nr. 689 (dec. 1933 anexat în copie) Generalului Antonescu cerîndu-i un proiect program, de felul cum crede că va avea putința să efectueze din timp și pentru exercitarea comandei Div. III.

Răspunsul se vede din raportul nr. 1., 15.I.1934 anexat în original și care face parte integrantă din această foaie CALIFICATIVĂ. **Din el transpiră o lipsă de condescendență față de subsemnatul, trimițîndu-mi, în copie, atribuțiile șefului M.S.M.** extrase din legi, ca și cum subsemnatul, care atunci plecasem de la M.S.M., n-aș fi avut cunoștință. Directivele de instrucție și îndrumările date corpurilor de trupă din Div. III., la care face aluzie generalul Antonescu, sunt aceleași care au fost date ulterior prin Directivele M.S.M. întregii oștiri.

Efectul lor, mai ales, pe timpul Per. I de Instrucție, au fost de așa măsură, încît subsemnatul convingîndu-mă personal că ofițerii, trupa și caii își sleesc forțele fără prea mare folos; am amendat, prin ordin, toate dispozițiunile inaplicabile și dăunătoare instrucției și sănătății oamenilor. Am inspectat toate corpurile de trupă ale Div. III de mai multe ori și nu am simțit impulsiunea dată de cdt-ul Div. pe care nevoile serviciului l-a ținut departe de comandă. La o singură inspecție de fine de an ne-am întîlnit pe teren. Divizia n-a fost efectiv comandată și nici stagiul îndeplinit așa cum cere categoric art. 26 L.a.Î.

Nu are vechimea de a fi propus.

Anul acesta fiind numai la comanda Div., sînt sigur că va da cele mai frumoase roade, cunoscîndu-i valoarea și puterile sale.

COMANDANTUL CORPULUI I ARMATĂ
General de Divizie
(ss) Lăzărescu

NOTELE ȘEFILOR IERARHICI SUPERIORI

Aprecierile comandantului Corp. I. A. contrastează cu datele atît de elogioase obținute de Generalul Antonescu în tot lungul carierii sale, în care nu găsesc decît cuvinte de laudă pe drept meritate, dat fiind valoarea sa profesională. Este evident că comand. Div. 3 -a a fost lăsată de Gl Antonescu pe planul al 2-lea, după cum rezultă chiar din raportul său Nr. 1 aci anexat, și aceasta din cauză că, fiind numit Subșef al M.St.Major și în același timp îndeplinind funcția de Șef al M.S.M. în lipsa titularului, ocupațiunile multiple ce decurgeau, din aceasta din urmă funcțiune,

l-au împiedicat să se ocupe de Divizie aşa cum în mod normal trebuia să se ocupe un cdt. de divizie de Divizia sa.La ordinul primit de la Cdt. Corp.de Armată, prin care i se cere să raporteze cum crede că va putea să-şi împartă timpul şi pentru comanda diviziei, Gl. Antonescu răspunde prin raportul Nr. 1 anexat, pe care Comandantul Corpului de Armată îl consideră lipsit de condescendenţă. Sînt de aceeaşi părere cu comand. Corpului de Armată. Gl. Antonescu putea să răspundă altfel, aşa cum trebuie să răspundă un inferior la un ordin ce a primit, şi aşa cum am fost obişnuiţi să ne adresăm superiorilor noştri. Concepţia acestui raport nu cadrează cu disciplina ostăşească, din contră, şi nu pot admite asemenea ieşiri mai ales cînd vine din partea unui general care se bucură de o reputaţie atît de frumoasă.În concluzie, mă unesc cu afirmaţia Comand C.1.A. că Div a 3-a nu a fost efectiv comandată un an neîntrerupt şi, în consecinţă, nici stagiul cerut de lege nu a fost îndeplinit – adaog însă că Gl. Antonescu nu a făcut decît să execute un ordin primit – acum că nu are altă însărcinare decît comanda Diviziei, sînt sigur că Divizia 3-a va fi o divizie model.

INSPECTOR GENERAL DE ARMATĂ
General Divizie
(ss) Samsonovici

În ceea ce priveşte stagiul la comanda Diviziei, dacă efectuarea acestui stagiu nu s-a făcut în conformitate cu legea, desigur că această chestiune nu se poate pune, deoarece Dl. General a ocupat o funcţiune prin Înalt Decret, păstrînd şi comanda Diviziei.

Dealtfel, Dl. General are tot timpul să-şi facă stagiul legal.

Privitor la cealaltă chestiune, desigur, cine comandă trebuie să ştie să şi asculte.

General Adj. (ss) Angelescu

Nr. 689 1933 Decembrie

CORPUL I ARMATĂ

CĂTRE, Domnul General Antonescu Ion
Comandantul Diviziei III-a

De curînd, am inspectat Regimentul 6 Artilerie din Piteşti, iar rezultatele constatate au fost consemnate în registrul de inspecţii al Corpului.

Cu aceeaşi ocaziune, am căutat să mă informez şi asupra îndrumării şi desfăşurării instrucţiei ofiţerilor pe garnizoană.

Rezultatul constatării se notează pe contrapagină.

Ministerul Apărării Naţionale cu Ord. Nr. 32.981/933 face cunoscut că D-voastră, pe lîngă funcţiunea de Subşef al M.St.Major, veţi continua să îndepliniţi şi funcţia de Comandant al Diviziei 3-a, pînă la noi ordine.

Pentru ca instrucţia Diviziei 3-a să fie controlată într-o anumită măsură, iar prescripţiunile art. 26 din Legea asupra înaintărilor, pe cît posibil respectate;

Cu onoare, vă rog să binevoiţi a înainta C.I.A. o schiţă de program, de felul cum credeţi că aţi avea putinţa să afectaţi o parte din timp şi pentru executarea comandei Diviziei.

COMANDANTUL CORPULUI I ARMATĂ
General de Divizie (ss) Lăzărescu

INSTRUCŢIA OFIŢERILOR PE GARNIZOANA PITEŞTI

Îndrumări: Date de Comandantul Brig. 3-a Inf. în conformitate du dispoziţiile C.I.A.

Conducerea instrucţiei: E lăsată în seama Colonelului Păunescu ca cel mai vechi ofiţer din garnizoană; ceilalţi şefi ierarhici - Comandanţii de brigade - unul la cursul de comandament şi altul în concediu medical.

Cu toată rîvna ce se depune, e nevoie ca această instrucţie să fie controlată, din cînd în cînd, de Domnul comandant al Diviziei.

Punerea în situaţie: Am examinat situaţia creată şi piesele anexe şi am făcut unele observaţiuni privitoare la elementele care lipseau, precum şi asupra faptului de a pune pe comandanţii în subordine să completeze elementele de resortul eşalonului superior, ceea ce nu e normal în caz concret. Şeful de Stat Major a primit direct normele mele verbale. La o viitoare inspecţie voi asista la o şedinţă.

LII

Conf. personal Intrare strict c.p.
nr. 24 din 20.I.1934.

Conf. pers.
20 Ianuarie 1934.
Văzut. Voi vedea pe viitor cum înțelege Dl. Gl. Antonescu să exercite și comanda Diviziei.
Gl.(ss) Lăzărescu.

Nr. 1.
GENERALUL ANTONESCU ION
către DOMNUL GENERAL LĂZĂRESCU CONSTANTIN
Comandantul Corpului I Armată.

La ordinul Nr. 689/1933;
Am onoare a raporta:

1/. Am luat cunoștință de constatările făcute de D-voastră cu ocazia inspecției inopinate la Regimentul 6 Artilerie și am luat măsuri în sensul celor ce ați ordonat.

Țin însă să raportez că, cu toate ocupațiunile mele, am dat Corpurilor de trupă atît Directive de Instrucție cît și îndrumări de ordin administrativ clare, amănunțite și complete, Directive și îndrumări pe care le-am înaintat și Corpului I Armată.

Din ele se poate constata că am îndrumat și instrucția și administrația în sensul ordinelor D-voastră. Evident însă că nu a fost timp suficient ca ele să-și facă efectul. Sper însă că, la viitoarele inspecții, Corpurile vor dovedi că s-au conformat. De altfel, din observațiunile făcute în Registrul de inspecție, reiese că Regimentul 6 Artilerie își face datoria în toate direcțiile activității sale.

2/. Am citit art. 26 din legea înaintărilor și vă asigur că îmi voi da toată osteneala ca să satisfac condițiunile pe care mi le impune legea în ceea ce privește înaintarea mea.

Totuși, dacă multiplele ocupațiuni pe care le are de îndeplinit șeful Marelui Stat Major nu-mi vor îngădui să realizez acest deziderat, prefer să trag consecințe personale, fiindcă între interesele personale și îndatoririle și răspunderile care rezultă pentru mine din art. 11 din Legea de organizare a armatei și a Ministerului Apărării Naționale, pe care îmi permit a vi le alătura, nu am dreptul să aleg și nici nu voi alege.

Nu am acest drept mai cu seamă că am primit această însărcinare din Înalt Ordin.

3/. Nu pot înainta schița de program cerută fiindcă s-ar putea să nu mă țiu de ea; aceasta din motivul știut de D-voastră foarte bine, că șeful de Stat Major nu este liber pe Mișcările sale, el avînd de executat, mai ales în această epocă, o mulțime de chestiuni – proiecte de organizare a armatei; Consiliul Superior al Apărării Țării; Convocarea la București a șefilor de Stat Major ai Micii Înțelegeri și a comisiilor tehnice; Consiliul Superior; Micile Comitete; Pregătirea lucrărilor Cursului de Comandament, dirijarea lucrărilor de iarnă ale ofițerilor din Marele Stat Major; punerea la curent a d-lor Generali Inspectori cu operațiunile probabile; Directiva de Instrucție, etc., etc. – care mă pun în imposibilitatea să am cel puțin repaosul la care are dreptul cel din urmă animal de muncă grea. Așa încît, între aceste lucrări și dirijarea aplicațiilor pe hartă în Garnizoana Pitești, cred că nu am putință de a alege. Îmi permit însă a vă asigura că mă voi ocupa foarte de aproape de Divizie, de îndată ce va începe perioada de instrucție pe care după lege o dirijează, o supraveghează și o controlează un comandant de divizie.

GENERAL
/Antonescu/

p. conformitate,
DIRECTORUL PERSONALULUI
Colonel/indescifrabil/

Extras din Legea de organizare a Armatei (promulgată la 28 aprilie 1932)

Art. 11. Marele Stat Major al Armatei este organul prin care Ministerul Apărării Naționale dirijează, comandă și controlează pregătirea de război a armatei.

Atribuțiunile de detaliu ale **Marelui Stat Major** sînt prevăzute în Legea de Organizare a Ministerului Apărării Naționale.

...**Extras din legea de organizare şi funcţionare a Ministerului Apărării Naţionale** (promulgată la 21.IV.1933)

...

Art. 11. **Marele Stat Major al Armatei** are ca atribuţiuni:

Direcţia Generală şi coordonarea pregătirii de război a forţelor Armatei de uscat, a Marinei şi a Aeronauticii; Organizarea şi mobilizarea Armatei, pregătirea mobilizării teritoriului şi a Naţiunii; Pregătirea legilor în legătură cu organizarea armatei; Informaţiuni asupra forţelor militare a diferitelor armate şi contrainformaţii; Pregătirea planurilor de război şi punerea la curent a Inspectorilor Generali de Armată cu operaţiunile probabile; Studiul transporturilor forţelor militare; Instrucţia în armată şi asigurarea prin diferite constatări de bună aplicare a directivelor de instrucţie ce a dat; Elaborarea regulamentelor cu caracter general şi cele tactice ale armelor în legătură cu Inspectoratele Generale de Arme; Îndrumează instrucţia preregimentară şi dă directive Institutului Militar de Educaţie Fizică; Conduce şi coordonează învăţămîntul în toate instituţiile de învăţămînt militar, îndrumează şi supraveghează învăţămîntul în Şcoala Superioară de Război şi la Cursul de Comandament; Pregăteşte şi controlează activitatea ofiţerilor de Stat Major de la Statele Majore şi de la trupă; Călătorii strategice şi tactice cu Generalii de la Marile Comandamente; Împreună cu şefii ierahici se asigură de pregătirea şi constatarea capacităţii şi aptitudinilor coloneilor şi generalilor destinaţi pentru comandă de brigadă, Divizie şi Corp de Armată; Face propuneri pentru încadrarea armatei cu ofiţeri generali şi superiori, şefi de corpuri sau Servicii; Întocmeşte istoricul campaniilor naţionale; Stabileşte nevoile de dotare, precum şi caracteristicile principale ale materialelor de război, luînd avizul Comitetului materialelor de război; Face propuneri Ministerului pentru completarea dotaţiei armatei cu materiale de război; Stabileşte repartiţia materialelor de război nou receptionate; Administrează fondurile ce-i sînt afectate.

p. conformitate
Directorul Personalului (ss) indescifrabil

LIII

GENERAL ANTONESCU
Comandantul Diviziei 3-a

FOAIE CALIFICATIVĂ

pe anul 1935 de la 1 noiembrie 1934 – 31 octombrie 1935

NOTELE COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

Din momentul în care a preluat comanda Corpului 1 Armată pînă în prezent, Generalul Antonescu a comandat efectiv şi neîntrerupt Divizia.

Este inutil să înfăţişez aici, în cîteva rînduri, însuşirile ostăşeşti şi aptitudinile de a comanda ale G-ralului Antonescu, ele sînt prea bine cunoscute de toţi şefii, prea bine reliefate de trecutul său şi prea bine apreciate de către toţi cei ce l-au avut în subordine sau a avut legături de serviciu cu el. În ce priveşte comanda Diviziei a 3-a, nu am de relevat decît că personal consider Div. 3-a ca cea mai bună divizie a oştirii noastre, cea mai bine pregătită ca instrucţie, cea mai bine pregătită ca măsură de a-i asigura mobilizarea, cea mai bine îndrumată ca educaţie morală şi fizică, ca instrucţie profesională a Corpului ofiţeresc.

Aceste impresiuni, căpătate în cursul perioadei I-a şi II-a, au fost confirmate în cursul manevrelor C.I.A. Cu toate că n-a luat parte la manevre decît primele 2 zile, din cauză de boală, totuşi impulsul dat unităţilor şi instrucţia temeinică ce trupele şi ofiţerii posedă, au desemnat Div. 3-a ca o mare unitate, bine pregătită de război.

Lăsînd la o parte temperamentul său care uneori nu poate fi suficient stimat, recunosc la generalul Antonescu caracterul său hotărît, puterea sa extraordinară de muncă, curajul hotărîrilor şi al faptelor sale, demnitatea cu care apără prestigiul funcţiei ce îndeplineşte şi pe acela al subalternilor săi, dar, mai presus de toate, patriotismul înflăcărat şi luminat, care îi animă toată fiinţa sa şi care uneori trec dincolo de uzanţe.

Prin puterea voinţei cu care este înzestrat, cu fermitatea caracterului său şi perseverenţa cu care urmăreşte hotărîrile ce ia, Generalul Antonescu posedă toate calităţile pentru a comanda în bune condiţiuni orice mare unitate sau a conduce orice serviciu i s-ar încredinţa, în orice ramură

de activitate, grație culturii generale vaste ce și-a format. Îl propun la comanda de Corp de Armată și la gradul de General de Divizie.

COMANDANTUL CORPULUI I ARMATĂ
General de Divizie
(ss) Sichitiu

NOTELE ȘEFILOR IERARHICI SUPERIORI

Sînt de acord deplin cu aprecierile Comandantului de Armată. Am inspectat garnizoana Pitești și Cîmpulung la sfîrșitul perioadei I de instrucție constatînd că unitățile Div. 3-a au fost îndrumate și controlate în ceea ce privește: instrucția, disciplina, administrația etc., de către Generalul Antonescu I. de asemenea natură încît pot clasifica divizia de infanterie ca cea mai bine pregătită dintre toate diviziile Inspectoratului I Armată (16 divizii).

Se simte pretutindeni la toate unitățile impulsul dat de generalul Antonescu.

Generalul Antonescu s-a pus în evidență în tot cursul carierii militare ca element excepțional dotat, și a adus armatei reale servicii, nu numai în timpul războiului dar și ulterior în toate unitățile și serviciile ce a condus. Merită înaintarea la gradul de General de Divizie și a-i încredința comandă de Corp de Armată.

INSPECTOR GENERAL DE ARMATĂ
General de Divizie
(ss) Gorski

LIV

General de Brigadă Antonescu Ion
Comandantul Diviziei 3.

FOAIE CALIFICATIVĂ

Pe anul 1936 de la 1 Noiembrie 1935 - 31 Octombrie 1936

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ȘEFULUI DE SERVICIU

Generalul Antonescu I. a exercitat, în continuare, comanda Diviziei 3-a. În această calitate, a luat parte la călătoria de Comandament, executată în cadrul Inspectoratului 1 Armată dovedind, prin hotărîrile luate și lucrările executate, că aprecierilor mele din anul trecut, nu am de adăugat decît convingerea că am apreciat just posibilitățile profesionale ale Generalului Antonescu. Am asistat în absența sa la aplicațiunile executate de trupele Garnizoanei Pitești, două zile consecutiv, rămînînd cu cele mai frumoase impresiuni asupra pregătirii de război solidă, a unităților acestei divizii. Un eminent șef sub toate raporturile, dar mai presus de toate, sub acela al demnității și corectitudinei în toate manifestările, fie ca șef, fie în viața de toate zilele. Este pregătit a comanda orice Mare Unitate. Îl propun cu multă încredere la Comanda Corpului de Armată și înaintare la gradul de general de divizie.

COMANDANTUL CORPULUI 1 ARMATĂ
General de Divizie
(ss) Sichitiu.

NOTA ȘEFILOR IERARHICI SUPERIORI

Pe anul 1937/1938 a fost caracterizat de Consiliul Superior al Armatei „Admis provizoriu la comanda de C.A. și înaintare la gradul de gl. divizie sub rezerva verificării la Manevrele Regale.

DIRECTORUL PERSONALULUI
General (ss) Pârcălăbescu

Împărtășesc bunele păreri ale D-lui comandant al C.I. Armată asupra generalului Antonescu.

La călătoria de comandament a Inspectoratului II Armată, s-a distins prin soluțiunile sale, uneori originale, dar totdeauna bine argumentate.

Are multă încredere în sine, o judecată întemeiată pe solide cunoștințe, o expunere clară și concisă. Este un comandant hotărît, care știe ce vrea și înfruntă orice răspundere.

Merită înaintarea la gradul de general de divizie și comanda unui corp de armată.

INSPECTOR GENERAL DE ARMATĂ
General de Divizie Adjutant
(ss) G. Manu

LV

General brigadă Antonescu Ion
Comandantul Diviziei 3

FOAIE CALIFICATIVĂ

Pe anul 1937 de la 1 Noiembrie 1936 - 31 Octombrie 1937

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

De la 1 Noiembrie pînă la 31 Dec. Generalul Antonescu a continuat a conduce pregătirea de război a unităţii cu frumoase rezultate şi cu un înalt simţ al datoriei.

Am asistat la două şedinţe de aplicaţiuni pe hartă în pregătirea ofiţerilor garnizoanei.

Poate comanda orice mare unitate superioară diviziei.

COMANDANTUL CORPULUI 1 ARMATĂ
General de Divizie (ss)
Sichitiu

De la 1 Ianuarie la 10 Aprilie 1937, timp în care am Comandat Corpul 1 Armată, Generalul Antonescu Ion, Comandantul Diviziei 3-a, şi-a exercitat comanda în mod demn de orice laudă.

La inspecţia ce am făcut trupelor din garnizoana Piteşti, le-am găsit foarte bine sub toate raporturile: educaţie, instrucţie şi administraţie. Îndrumările şi controlul perseverent din partea Diviziei era evident.

Divizia 3-a poate fi dată ca model de pregătire solidă pentru război. O atenţie deosebită s-a dat lucrărilor de mobilizare. Lucrările în Comandamentul Diviziei f. complecte şi judicioase, mai ales cele de mobilizare.

Corpul ofiţeresc bine pregătit cu o stare de spirit foarte sănătoasă.

În concluzie, Generalul Antonescu acţionează ca un eminent comandant de divizie şi este perfect de bine pregătit pentru a putea comanda un corp de armată.

COMANDANTUL C.I.ARMATĂ
General de Divizie (ss)
M. Todicescu

NOTELE ŞEFILOR IERARHICI SUPERIORI

Confirm în totul aprecierile elogioase făcute asupra generalului Antonescu de la cei 3 comandanţi de C.I., care m-au precedat.

Am inspectat toate unităţile diviziei şi am constatat că instrucţia a fost organizată şi îndrumată pe baze sănătoase.

Generalul Antonescu se ocupă foarte de aproape nu numai în ceea ce priveşte instrucţiunea trupei şi a ofiţerilor, dar şi de administraţia trupelor.

Conduce divizia ca un batalion.

Nimic nu se mişcă fără ştirea sa. Totul e ordonat, metodic, armonios.

Din punct de vedere gospodăresc, este o adevărată plăcere să vezi rezultatele la care au ajuns regimentele diviziei, mai cu seamă cele din garnizoana Piteşti pe care le are continuu sub supravegherea sa.

Localurile reparate şi bine întreţinute, poligoane de tragere redusă, case ostăşeşti înzestrate cu tot ceea ce trebuie pentru soldaţi, săli de mîncare spaţioase, veselă individuală completă, parcuri de pomi roditori, grădini de zarzavat demonstrative, atîtea lucruri de mare folos practic şi imediat pentru regimente, dar mai ales cu rol însemnat instructiv şi educativ pentru soldaţi.

În perioada manevrelor, divizia a fost concentrată în zona Domneşti-Curtea de Argeş.

Am văzut divizia după ce m-am înapoiat de la manevrele regale şi am asistat la critica aplicaţiunilor executate, cînd mi-am dat seama cît de interesante au fost aceste aplicaţiuni şi cîtă muncă şi pricepere a pus Generalul Antonescu pentru organizarea şi conducerea lor. În deplin acord cu ceilalţi comandanţi apreciez pe G-lul Antonescu ca un ofiţer de mare valoare cu o excelentă pregătire pentru a comanda orice mare unitate superioară diviziei.

Admis la comanda de corp de armată şi la înaintarea la gradul de general de divizie.

Merită a înainta „la excepţional".

COMANDANTUL C.1 A.
Generalul de Divizie (ss)
P. Dumitrescu

Generalul Antonescu comandă Divizia 3-a de Inf. în mod remarcabil din toate p.d.v. Ofiţer General, care are toate însuşirile, virtuţile şi capacitatea, recunoscute de întreaga oştire – ca un strateg emerit, un fin tactician şi un organizator de forţă. Trecînd prin faţa ochilor mei toate Corpurile de Armată, în calitate de Inspector General de Armată (2 şi 3) – nu am dat peste un statut de serviciu atît de strălucit, ca al Generalului Antonescu. În timp de pace: în toate însărcinările şi comenzile avute de la primul grad pînă la cel de General, a fost tot întotdeauna întîiul, aleşi dintre aleşi – satisfăcînd cu prisosinţă şi chiar peste aşteptări toate misiunile ce i s-au dat. În timp de război: a fost inspiratorul şi animatorul fără egal al marilor înfăptuiri ce au dus la îndeplinirea idealului naţional, şi pentru care nu avem destule cuvinte pentru a-i fi recunoscători.

Datorită probităţii, modestiei şi caracterului său integru, nu a vrut să pună Steaua de General, deşi i se oferise la Tisa, înaintea camarazilor săi.

Cîtă demnitate, cîtă cinste ostăşească!!!

LVI

FOAIE CALIFICATIVĂ

Pe anul 1938 (de la 1 Noiembrie 1937 - 31 Octombrie 1938)

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

De la 1 Nov. 1937 - 28 Dec. 1937

Generalul Antonescu I. a fost numit pe data de 1.IX.1937 Comandant al Regiunii Teritoriale a C.IV.A.

De la 5.XI. – 5.XII.1937 a avut concediu aprobat de M.Ap.N. – iar la 24.XI.1937 a solicitat prin raport un nou concediu de 60 de zile, care, de asemenea, i-a fost aprobat.

Pe data de 7.XII.1937, şi-a înaintat demisia din armată, care nu i-a fost aprobată.

Am regretat că acest eminent ofiţer, aici cum îl arată statele din întreaga sa carieră, nu a fost în acest interval de timp la serviciu. Deci, nu-l putem nota.

Mă refer, deci, la memoriul său care este oglinda unui ofiţer cu adevărat valoros, care s-a distins de la începutul carierei, iar la război a adus servicii reale şi mari, aşa cum îl arată şefii săi, avînd conducerea biroului operaţiunilor la Armata de Nord şi apoi la Marele Cartier.

Pe data de 25.XI.1937, a fost înaintat la gradul de General de Divizie, iar la 28.XII.1937 a fost numit Ministrul Apărării Naţionale.

INSPECTOR GENERAL DE ARMATĂ
General de Divizie Adjutant
(ss) Athanasescu

NOTELE ŞEFILOR IERARHICI SUPERIORI

De la 31.III - 15.X.1938

La 31.III.1938, începînd a fi ministru, mi-a spus că preferă a profita de concediu, cînd l-am întrebat dacă vrea să ia Inspectoratul G-ral al Cavaleriei, sau concediu.

Conform dorinţei sale, a rămas fără nici o întrebuinţare – la dispoziţia Ministerului – aşa că nefăcînd nici un serviciu nu-i pot da o notă.

MINISTRUL APĂRĂRII NAŢIONALE
General (ss) Argeşeanu

LVII

FOAIE CALIFICATIVĂ

Pe anul 1938 (de la 1 Noiembrie 1937 - 31 Octombrie 1938)

NOTA COMANDANTULUI CORPULUI DE TRUPĂ sau ŞEFULUI DE SERVICIU

A fost tot timpul la dispoziţia Ministerului Apărării Naţionale, fără a avea vreo însărcinare.

MINISTRUL APĂRĂRII NAŢIONALE
General (ss) Ilcuş

LVIII

FOAIA MATRICOLĂ

1. STAREA CIVILĂ

Numele şi prenumele: ANTONESCU ION, născut la 2 iunie 1882, în Piteşti, judeţul Argeş, fiul lui I. Antonescu, de religie ortodoxă.

2. SCHIMBĂRI ÎN STAREA CIVILĂ ÎN CURSUL CARIERII

Căsătorit cu D-ra MARIA NICULESCU, de religie ortodoxă, în anul 1928.

3. CAMPANII, RĂNI, ACTE DE BRAVURĂ SAU CURAJ (ÎN TIMP DE RĂZBOI SAU TIMP DE PACE)

- 23 iunie 1913, mobilizat la Regimentul 1 Călăraşi şi detaşat la Divizia 2 Cavalerie, I.D. 4.600.
- 31 august 1913, demobilizat, I.D. 5.510;
- 14 august 1916, mobilizat la Arm. de Nord, I.D. 2.784;
- 1 aprilie 1918, demobilizat M.C.G. - Bir. Operaţii;
- 28 octombrie 1918, mobilizat, M.C.G., I.D. 3.179;
- 1 aprilie 1921, demobilizat Şc.Spec. de Cavalerie, I.D. 879.

4. STUDII CIVILE

- 4 clase primare;
- Liceul Militar Craiova.

5. STUDII MILITARE

- Şcoala Militară de Infanterie şi Cavalerie;
- Şcoala Specială de Cavalerie 1905-1906;
- Şcoala Superioară de Război 1909-1911.

6. LIMBI STRĂINE

- franceză şi engleză.

7. MISIUNI ŞI ÎNSĂRCINĂRI SPECIALE IMPORTANTE

- Căpitan - Şeful Bir. Operaţii la Divizia I Cavalerie în campania din Bulgaria (1913);
- Căpitan - Comandantul Escadronului de Elevi (1914-1915);
- Maior - Şeful Bir. Operaţii la Armata de Nord (1916);
- Maior - Şeful Bir. Operaţii la Grupul Gl. Prezan (1916);
- Maior - Şeful Bir. Operaţii la M.C.General (1916-1918);
- Lt.col. - Şeful Bir. Operaţii la M.C.General (1916-1918);
- Lt.col. - Misiune politică militară la Petrograd şi Moghilev (1917);
- Lt.col. - Idem, politică - militară la Constantinopol şi Belgrad (1919);
- Lt.col. - Idem la Varşovia, pentru stabilirea primelor baze ale aliantei politico-militare cu Polonia (1920);
- Lt.col. - Idem la Congresul de Pace (1920);
- Colonel - Comandantul Şcolii Spec. de Cavalerie (1920-1922);
- Colonel - Delegat la Comisia de Reparaţii la Paris pentru lichidarea litigiului născut de pe urma ocupaţiei Ungariei (1921);
- Colonel - Ataşat militar la Paris şi Londra (1922-1926);
- Colonel - Însărcinat cu lichidările de război în Franţa şi Anglia;
- Colonel - Delegat la Geneva pentru dezarmare (1924);
- Colonel - Directorul Şc. Superioare de Război (1927-1929);
- Colonel - Secretar General al M.Ap.N. (1928);
- General de brigadă - Directorul Şc. Super. de Război (1931-1933);
- General de brigadă - Şeful delegaţiei pentru dezarmare la Geneva (1933);
- General de brigadă - Şeful Marelui Stat Major (1933-1934);
- General de brigadă - Invitat oficial de M.Ap.N. francez în Franţa (1934);
- General de divizie - Ministrul Apărării Naţionale (1937).

LIX

TABEL

relativ la ordinele şi medaliile de război şi de pace - române şi străine - conferite domnului general de divizie ANTONESCU ION, ministrul Apărării Naţionale

RECOMPENSE, DECORAŢII, MEDALII

1. Ordine şi medalii de război române:

Ordinul „Mihai Viteazul" cl. a III-a – *I.D.Nr. 5 454/1919; Brevet nr. 392/1919;*
Ordinul „Steaua României" cl. a IV-a – *I.D.Nr. 203/1918;Brevet nr. 2.064/1918;*
Ordinul „Coroana României" cl. a IV-a – *I.D.Nr. 3 138/1916; Brevet nr. 429/1916;*
Medalia „Avîntul Ţării" 1913 – *I.D.Nr. 6.247/1913;*
Medalia „Crucea Comemorativă" 1916-1918 cu baretele: „Ardeal", „Carpaţi", „Oituz", „1918", „1919" – *I.D.Nr. 1.744/1918; Brevet Nr. 56.129/1925*
Medalia „Victoria" – *I.D.Nr. 3.390/1921; Brevet Nr. 9.495/1924*
Medalia „Trecerea Dunării" cu bareta „Tradiţie" – *I.D. Nr. 343/18.II.1941; Brevet nr. 103/1941*
Ordinul „Mihai Viteazul" cl. a II-a – *I.D.Nr. 2.240/7.VIII.1941; Brevet nr. 1/7.VIII.1941;*
Ordinul „Mihai Viteazul" cl.I. – *I.D.Nr. 2.352/bis/21.VIII.1941; Brevet nr. 2/21.VIII.1941;*
Ordinul „Virtutea Aeronautică" cu Spade, în toate clasele – *I.D. Nr. 3.332/3.XII.1941 ; Brevet nr. 610/1941*

2. Ordine şi medalii de pace române:

Ordinul „Coroana României" Mare Cruce – *I.D.Nr. 1.158/1938;*
Ordinul „Steaua României" cl. a III-a – *I.D. Nr. 1.696/1925;*
Ordinul „Coroana României" cl a III-a – *I.D. Nr. 3.782/1924;*
Medalia „Virtutea Militară", cl.I – *I.D. Nr. 5.852/1913; Brevet Nr. 731/1913;*
„Semnul Onorific" de Aur de 25 ani – *I.D. Nr. 1.456/1923; Brevet Nr. 1.213/1923;*
Medalia „Jubiliară" 1906 – *I.D. Nr. 5.384/1906;*
Medalia „Peleş" – *I.D. Nr. 2.305/1923;*
„Mare Cruce" a Ordinului „Carol I" (gradul de Cavaler) – *I.D. Nr. 1.534/15.I.1941.*

1. Ordine şi medalii de război străine:

Ordinul „Legiunea de Onoare" în gradul de Cavaler (2) – *Brevet autoriz. Nr. 12.293/1917*
Ordinul „Sf. Stanislas" cl. a III-a – *Brevet autoriz. Nr. 13.125/1917*
Ordinul „Sf. Vladimir" cl. a IV-a cu Spade şi Fundă Rus. – *Brevet autoriz. Nr. 7.751/1917*
Ordinul „Coroana Italiei în gradul de Cavaler – *Brevet autoriz. Nr. 4.309/1918*
Ordinul „Sf. Mihail şi Sf. Gheorghe" în gradul de comandor (Englez) – *Brevet autoriz. Nr. 6.710/1918*
Ordinul „Sf.Stanislas" cl. a II-a cu Spade Rus. – *Brevet autoriz. Nr. 390/1918*
Ordinul „Sf. Stanislas" cl. a II-a cu spade şi Placă Rus. – *Brevet autoriz. Nr. 2.454/1918*
Însemnele Crucii de Război cu citaţie pe Armată (Francez) – *Brevet autoriz. Nr. 1.512/1920*
Ordinul „Sf. Ana" cl. a II-a cu Spade – *Brevet autoriz. Nr. 1.094/1918*
Ordinul „Victoria" (Engleză) grad Comandor
Ordinul „Leopold" (Belgian) grad Comandor
Crucea Neagră (Belgian) grad ofiţer
Marele Cordon al Ordinului „Sf. Mauriciu" Italian
Crucea de Cavaler al Ordinului „Crucea de Fier" (Germană), în clasele: „Cavaler", I, a II-a, 6. VIII. 1941.
Marea Cruce cu Spade a Ordinului „Trandafirul Alb" al Finlandei, Helsinki, 10. XII. 1941.

2. Ordine şi medalii de pace străine:

Ordinul „Polonia Restituta", cl. a III-a – *Brevet autoriz. Nr. 27.496/1922*
Ordinul „Polonia Restituta" Mare Ofiţer – *Brevet(?) Nr./1930*
Ordinul „Coroana Iugoslaviei" Mare Cruce – *Brevet orig. Nr. 4.277/1933*
Crucea de Onoare cl.I cu Spade a Ordinului „Casei de Hohenzollern"
Marea Cruce de Merit a Ordinului Militar Ospitalier şi Suveran a „Sf. Lazăr" al Ierusalimului (Spaniol) – *Brevet autoriz. Nr.E-4/25.X.1940*

Servicii şi diverse poziţii:

01.07.1902, elev Şcoala Militară de Infanterie şi Cavalerie. D.M. nr. 208;
01.07.1904, în activitate, sublocotenent, Regimentul 1 Roşiori. I.D. nr.2 178;
01.04.1908, în activitate, sublocotenent, Regimentul 10 Roşiori, I.D. nr. 36;
10.05.1908, locotenent, Regimentul 1 Roşiori, I.D. nr. 1 528;
14.06.1908, locotenent, Herghelia Armatei Cislău;
10.05.1909, locotenent, Regimentul 8 Roşiori, I.D. nr. 1 676;
01.10.1909, locotenent, Şcoala Superioară de Război, D.M. 89, M.O. 15/1909;
01.10.1911, locotenent, Brigada 7 Roşiori, I.D. 3140;
01.01.1912, locotenent, Regimentul 4 Roşiori, I.D. 4 136;
nov. 1912, locotenent, detaşat M.St.M., chemat la stagiu de încercare. D.M.496/1912;
01.04.1913, căpitan, Regimentul 1 Călăraşi, I.D. 2 588, o.z. 80/1913;
01.10.1913, detaşat a face stagiul la Regimentul 38 „Neagoe Basarab", ord.M.R. 7 505;
01.11.1914, căpitan, Şcoala de Cavalerie, I.D. 3398, o.z. 241;
01.04.1915, căpitan, mutat la Corpul IV Armată (al Statului Major), I.D. 977,o.z. nr.;
01.11.1916, maior, Şcoala de Cavalerie, I.D. 3 064/bis;
01.09.1917, locotenent-colonel, I.D. 1 330. M.C.G.;
01.07.1918, locotenent-colonel, Regimentul 7 Roşiori;
01.11.1920, locotenent-colonel, Şcoala Specială de Cavalerie;
01.04.1921, colonel, I.D. 1 525; Şcoala Specială de Cavalerie;
30.08.1022, colonel, Marele Stat Major, ataşat militar în Franţa;
01.07.1923, colonel, Marele Stat Major, ataşat militar, Londra;
01.10.1926, colonel, Centrul de Instrucţie al Cavaleriei, I.D.
15.07.1926, colonel, Şcoala Superioară de Război (Director) I.D. 2.333/1927, M.Of. 158/1927;
01.10.1928, colonel, secretar general M.R., D.M. 775/928, M.Of. 221/928 şi 25 412/928, M.Of. 239/928;
12.11.1928, colonel, Şcoala Superioară de Război (Director);
01.04.1929, mutat ca comandant al Brigăzii 5 Roşiori, I.D. 861/1929; rămas ca director al Şcolii Superioare de Război conform ordinului general nr. 32 din 19.01.1928 al M.A.
10.05.1930 mutat ca comandant al Brigăzii 8 Cavalerie, ordinul Inspectoratului General al Cavaleriei nr. 3.428 din 12.V.1930;
21.06.1930, mutat ca comandant al Brigăzii 6 Cavalerie, I.D. 2.235/1930;
10.05.1931, înaintat la gradul de general, ord.M.A. Secret. Gl. nr. 1.040/1931;
08.07.1931, general, Şcoala Superioară de Război, I.D. 2.352/1931;
15.07.1933, comandantul Diviziei 3 Infanterie, I.D. 1.965/1933;
01.12.1933, şeful M.St.M. prin delegaţie şi cdt. D.3;
11.12.1934, desărcinat din funcţia de şef al M.St.M. şi rămas cdt. Divizia 3 Infanterie.
01.11.1937, mutat la Comandamentul 4 Teritorial;
25.12.1937, înaintat general de divizie, I.D. 4.290/1937;
28.12.1937, general de divizie, M.Ap.N., I.D. 4.322/1937;
06.06.1940, aprobat demisia din cadrele active ale armatei şi repartizat ca ofiţer de rezervă la M.St.M. de la dispoziţia M.Ap.N., I.D. 2.014/1940
04.09.1940, numit preşedinte al Consiliului de Miniştri, I.D. 3.051/1940;
05.09.1940, investit cu depline puteri pentru Conducerea Statului Român, I.D. 3.053/1940;
16.09.1940, se anulează trecerea în poziţia de rezervă prin demisia efectuată prin I.D. 2.014/1940, înălţîndu-se la gradul de general de corp de armată pe data Decretului, cu vechimea de la 1 iunie 1940, I.D. 3.155/16.IX.1940, ordin de zi nr. 383/1940;
10.02.1941, general de armată, conform I.D. 341/18.II.1941, în activitate, la Conducerea Statului;
22.08.1941, avansat la gradul de mareşal, conform I.D.R. 2.352 din 21.08.1941.

Capitolul III

AVANSĂRI, NUMIRI ÎN FUNCŢIE, DECORAŢII, COMUNICATE OFICIALE

1

CAROL I

Prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională REGE AL ROMÂNIEI

La toţi de faţă şi cei viitori, sănătate

Avînd în vedere Legea asupra înaintărilor în armată; Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Război sub no. 235 – 6 apr. 1913

Am decretat şi decretăm:

Art. 1 – Se fac pe ziua de 1 aprilie 1913 următoarele înaintări de ofiţeri generali, superiori şi inferiori:

II. CAVALERIA

LA GRADUL DE CĂPITAN

Antonescu Ion din Regimentul 4 Roşiori, locotenent de la 10 mai 1908, la vacanţa ce este în Regimentul 1 Călăraşi.

Art. 2 – Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Război este însărcinat cu executarea decretului de faţă.

Dat în Bucureşti la 6 aprilie 1913.

No. 2960 **CAROL**

Ministru de Război
General de Divizie
/indescifrabil/

(A.M.Ap.N., fond 3042, dosar nr. 3033/1913, f. 44)

2

CAROL I

Prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională REGE AL ROMÂNIEI

La toţi de faţă şi cei viitori, sănătate

Avînd în vedere regulamentul medaliei „Virtutea Militară"; Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Război sub no. 8329 – 7 oct. 1913,

Am decretat şi decretăm:

Art. 3. – Acordăm dreptul de a purta „Virtutea Militară" de Aur, de pace, la următorii:

Căpitanul ANTONESCU ION din Regimentul 1 Călăraşi.

Art. 5. – Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Război este însărcinat cu executarea decretului de faţă.

Dat în castelul Peleş la 7 octombrie 1913.

No. 5852 **CAROL**

Ministru de Război
General de Divizie
/indescifrabil/

(A.M.Ap.N., fond 3042, dosar nr. 3035/1913, f. 106)

3

FERDINAND I

Prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională Rege al României.

La toţi de faţă şi cei viitori, sănătate

Avînd în vedere legea asupra înaintărilor în armată. Asupra raportului ministrului Nostru secretar de stat la Departamentul de Război sub No. 8182.

Am decretat şi decretăm:

Art. 1. – Se fac, pe ziua de 1 Septembrie 1917, următoarele înaintări de ofiţeri activi din toate armele;

Cavalerie

Maiori la gradul de locotenent colonel

Antonescu Ion

Art. 2. – Ministrul Nostru secretar de Stat la Departamentul de Război este însărcinat cu executarea decretului de faţă.

Dat de Marele Cartier General, la 13 noiembrie 1917

No. 1330 **FERDINAND**

Ministru de Război

General de divizie C. Iancovescu

(„Monitorul Oficial", No. 195, joi 16/29 noiembrie 1917, p. 2056-2063);

(Arh.M.Ap.N., fond 3042, dosar 3056, 1917, f. 39)

4

FERDINAND I

Prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională REGE AL ROMÂNIEI

La toţi de faţă şi cei viitori, sănătate

Asupra Raportului Ministrului nostru secretar de stat la Departamentul de Război sub No. 8646 – 10 Iul. 1918

Am decretat şi decretăm:

Art. 1. – Se fac, pe ziua de 1 iulie 1918, următoarele repartizări de ofiţeri superiori din infanterie, cavalerie şi artilerie prevăzuţi mai jos:

CAVALERIE

Lt. colonel ANTONESCU ION – Regimentul 7 Roşiori

Art. 2. – Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Război este însărcinat cu executarea decretului de faţă.

Dat la Bicaz la 10 iulie 1918.

Nr. 1773 **Ferdinand**

Ministru de Războiu

General /indescifrabil/

(Arh. M.Ap.N., fond 3042, dosar 3060/1918, f. 271)

5

FERDINAND I

Prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională, Rege al României,

La toţi de faţă şi cei viitori, sănătate

Asupra raportului ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Război sub No. 14202 din 20 august 1918;

Am decretat şi decretăm:

Art.I – Conferim dreptul de a purta la decoraţiunile de război panglica de „Virtutea Militară" următorilor ofiţeri superiori şi inferiori după cum urmează; Ordinul „Steaua României" cu spade în gradul de ofiţer cu panglica de „Virtutea Militară".

Lt. col. Antonescu Ion de la Marele Cartier General.

Art.II – Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Război se însărcinează cu executarea decretului de față.

Dat în Iași la 20 august 1918

FERDINAND

No. 2171
Ministru de Război
General C. Hârjeu
(„Monitorul Oficial", No. 187, duminică 11/24 noiembrie 1918, p. 3280 – 3282)

6

Cancelaria Ordinelor

Prin înalta rezoluție pusă pe raportul domnului vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, ministru al afacerilor străine, cancelar al Ordinelor, sub no. 5619/1918. M.S. Regele a binevoit a autoriza, potrivit art. 12, aliniatul III din Constituțiune, persoanele ale căror nume sînt arătate mai jos de a purta însemnele decorațiunilor străine menționate în dreptul lor:

Ordinul „Sf. Mihail și Sf. Gheorghe (englez) în gradul de Comandor;

Lt. col. Antonescu Ion, de la Marele Cartier General

(„Monitorul Oficial", nr. 248, sîmbătă 2/15 februarie 1919, p. 4973)

7

MINISTERUL DE RĂZBOI

FERDINAND I

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională Rege al României,

La toți de față și cei viitori, sănătate

Asupra raportului ministrului nostru secretar de stat la Departamentul de Război sub nr. 25909 din 31 decembrie 1919, Am decretat și decretăm:

Art. I. – Conferim decorațiunile de război următorilor ofițeri superiori, inferiori, precum și gradelor inferioare, astfel după cum urmează:

Ordinul militar „Mihai Viteazul" clasa a III-a

Locotenentului colonel Antonescu Ion de la Marele Cartier General, pentru concursul eficace dat pe cîmpul de luptă Înaltului Comandament în calitate de șef al Biroului Operații al Marelui Cartier General în timpul ofensivei din 1919 care s-a terminat prin intrarea glorioasă a armatelor române în Budapesta.

Art. IV. – Ministrul Nostru secretar de Stat la Departamentul de Război este însărcinat cu executarea decretului de față.

Dat în București la 31 decembrie 1919.

No. 5454 FERDINAND

Ministrul de Război
general de brigadă
Ion Rășcanu
(„Monitorul Oficial", Nr. 229, vineri 6 februarie 1920, p. 11806)

8

MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE

Cancelaria Ordinelor

Prin înalta rezoluțiune pusă asupra raportului domnului ministru ad-interim al afacerilor străine, cancelar al ordinelor, sub no. 2512/920, M.S. Regele a binevoit a autoriza persoanele notate mai jos să poarte însemnele distincțiunilor onorifice arătate în dreptul fiecăruia:

Crucea de război (franceză) cu citație pe armată

Locotenent colonel Antonescu I., șeful biroului operațiunilor de la Marele Cartier General.

(„Monitorul Oficial" nr. 264, 20 martie 1920, p. 13080).

9

Bucureşti, 19 noiembrie 1920
Ministerul de Război
Văzut,
Ferdinand

Lista locotenenţilor colonei din toate armele admişi la comandă de regiment provizorie

Cavaleria
Antonescu Ion, 1 septembrie 1917, comandantul Şcolii Speciale de Cavalerie
11 noiembrie 1920

Nr. 31300
Ministrul de Război
General de Brigadă Ion Răşcanu
(„Monitorul Oficial", nr. 183, sîmbătă 20 noiembrie, p. 5870)

10

Bucureşti, 10 martie
Ministerul de Război
Se aprobă,
Ferdinand

Tabel de înaintare pentru locotenenţii colonei la gradul de colonel admişi pe anul 1919/1920 şi menţinuţi pe anul 1920/1921

Cavaleria
Antonescu Ion, locotenent colonel de la 1 septembrie 1917
(„Monitorul Oficial", nr. 269, vineri 11 martie 1921, p. 11988)

11

Ministerul de Război

FERDINAND I
prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională, Rege al României
La toţi de faţă şi cei viitori, sănătate

Asupra raportului ministrului nostru secretar de stat la Departamentul de Război sub nr. 912 din 9 aprilie 1921, Am decretat şi decretăm:

Art. I. – Se înalţă la gradul de colonel pe ziua de 1 ianuarie 1921, cu vechime de la 1 aprilie 1920, locotenenţii coloneii din toate armele, după cum urmează:

Cavalerie

Antonescu Ion, locotenent-colonel de la 1 septembrie 1917, şeful de stat major central inst. cavaleriei.

Art. II. – Ministrul nostru secretar de stat de la Departamentul de Război este însărcinat cu executarea decretului de faţă.

Dat în Bucureşti la 9 aprilie 1921.
No. 1525

FERDINAND

Ministrul de Război
General de Brigadă,
Ion Răşcanu
(„Monitorul Oficial", Partea I-a, Nr. 9, marţi 12 aprilie 1921, p. 338-339)

12

MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE

Cancelaria ordinelor

Prin înalta rezoluţiune pusă pe raportul domnului ministru al afacerilor străine, cancelar al ordinelor, sub nr. 24727 din 30 mai 1922, Majestatea Sa Regele a binevoit a autoriza potrivit art.

12, alineatul III din Constituţie de a purta însemnele Ordinelor „Polonia Restituta" menţionate în dreptul lor, ce li s-a conferit de şeful statului polonez, pe următoarele persoane:

Clasa a III-a

Colonel Antonescu Ion

(„Monitorul Oficial", vineri 1 decembrie 1922, p. 8953)

13

Ministerul de Război

FERDINAND I

prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională, Rege al României.

La toţi de faţă şi cei viitori, sănătate

Asupra raportului ministrului Nostru secretar de stat la Departamentul de Război sub nr. 37615 din 1 ianuarie 1923.

Am decretat şi decretăm:

Art. I. – Colonelul Antonescu Ion, Comandantul Şcolii Speciale de Cavalerie, se numeşte ataşat militar la Londra pe ziua de 1 ianuarie 1923.

Art.II. – Ministrul Nostru secretar de stat la Departamentul de Război este însărcinat cu executarea decretului de faţă.

Dat în Bucureşti, la 1 ianuarie 1923.

FERDINAND

No. 23

Ministrul de Război,

General de divizie

George Mărdărescu

(„Monitorul Oficial", no. 218, Partea I-a, joi 4 ianuarie 1923, Supliment, p. 10360-10361)

14

RAPORT LA MAJESTATEA SA REGELE

SIRE,

Cu cel mai profund respect supun Înaltei Aprobări a MAJESTĂŢII VOASTRE, alăturatul proiect de Înalt Decret, relativ la desărcinarea colonelului ANTONESCU ION, din funcţia de ataşat militar din Anglia.

Sunt cu cel mai profund respect SIRE, AL MAJESTĂŢII VOASTRE, prea plecat şi supus servitor

MINISTRU DE RĂZBOI

General de divizie

/indescifrabil/

ŞEFUL SERVICIULUI PERSONALULUI

Colonel

/N. Negreanu/

25001 – 14 iulie 1926

(A.M.Ap.N., fond 3042, dosar nr. 3099/1926, f. 219)

15

FERDINAND

Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Război sub no. 25001/1926; Am decretat şi decretăm:

Art. I. – Colonel Antonescu Ion, ataşatul militar din Anglia, se desărcinează din această funcţie, pe data decretului de faţă, repartizîndu-se la Marele Stat Major.

Art. II. – Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Război este însărcinat cu executarea decretului de faţă.

Dat în Bucureşti la 14 iulie 1926.

Nr. 3058 **Ferdinand I**

MINISTRUL DE RĂZBOI
General de divizie
/indescifrabil/
(A.N.Ap.N. fond 3042, dosar 3099, f. 220)

16

FERDINAND

Asupra raportului ministrului nostru secretar de stat la Departamentul de Război sub no.

Am decretat şi decretăm:

Art. I. – Pe ziua de 1 octombrie 1926 se fac următoarele mutări de ofiţeri superiori în interesul serviciului, după cerere şi ca măsură disciplinară.

– ÎN INTERESUL SERVICIULUI –

Cavaleria

– Colonei –

– Antonescu Ion – de la Marele Stat Major, ca comandant al Centrului de instrucţie al cavaleriei.

Art. II. Ministrul nostru secretar de stat la Departamentul de Război este însărcinat cu executarea decretului de faţă.

Dat în Sinaia la 21 septembrie 1926.

Nr. 3196 **FERDINAND**

MINISTRUL DE RĂZBOI
General de divizie
/indescifrabil/
(A.M.Ap.N., fond 3042, dosar nr. 3099/1926, f. 224, 225)

17

FERDINAND I

prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională REGE AL ROMÂNIEI

La toţi de faţă şi cei viitori, sănătate

Asupra raportului ministrului nostru secretar de stat la Departamentul de Război sub nr. 47720 – 31. 12. 1926.

Am decretat şi decretăm:

Art. I. – Pe data decretării de faţă, se fac următoarele mutări de ofiţeri superiori şi inferiori, din toate armele, după cum urmează:

– ÎN INTERESUL SERVICIULUI –

Cavaleria

– Colonei –

– Antonescu Ion, comandantul Centrului de instrucţie al cavaleriei, ca comandant al Regimentului 9 Roşiori.

Art. II. Ministrul nostru secretar de stat la Departamentul de Război este însărcinat cu executarea decretului de faţă.

Dat în Bucureşti la 31 decembrie 1926.

Nr. 4176 **FERDINAND**

MINISTRU DE RĂZBOI
General de divizie
/indescifrabil/
(A.M.Ap.N., fond 3042, dosar 3100/1926, f. 367)

18

FERDINAND I

prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională, Rege al României,

La toţi de faţă şi cei viitori, sănătate

Asupra raportului ministrului Nostru secretar de Stat la Departamentul de Război sub no. 29244 din 1927.

Am decretat şi decretăm:

Art. I. – În interesul serviciului, pe ziua de 25 iulie 1927, se fac următoarele mutări de ofiţeri superiori şi ofiţeri generali, după cum urmează:

Colonei

Antonescu Ion, comandant al Regimentului 9 Roşiori, ca comandant al Şcolii Superioare de Război.

Art. II. Ministrul Nostru secretar de stat la Departamentul de Război este însărcinat cu executarea decretului de faţă.

Dat la Sinaia, la 16 iulie 1927.

FERDINAND

No. 2333
Ministrul de Război
General de Divizie adj.
P. Angelescu

(„Monitorul Oficial", Partea I, No. 158, 20 iulie 1927, p. 9898; Arh.M.Ap.N., fond 3042, dosar 3403, 1927, f. 288)

19

MIHAI I

Prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională, Rege al României

La toţi de faţă şi cei viitori, sănătate

Asupra raportului Ministrului Nostru secretar de Stat la Departamentul de Război, sub numărul 37223 din 19 octombrie 1928.

Am decretat şi decretăm:

Art.I – Colonelul Antonescu Ion, comandantul Şcolii Superioare de Război, se numeşte în funcţia de secretar general al Ministerului de Război pe ziua de 1 octombrie 1928.

Art.II – Ministrul nostru secretar de Stat la Departamentul de Război este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a prezentului decret.

Dat în Bucureşti la 19 octombrie 1928.

În numele Majestăţii Sale Regelui **Mihai I**

Nr. 2542

Nicolae, Principe al României
Miron, Patriarhul României
Gh. Buzdugan
Ministru de Război, General de Divizie adjutant **Paul Angelescu**

(„Monitorul Oficial", partea I, nr. 239, joi 25 octombrie 1928, p. 8834)

20

CAROL AL II-LEA

Prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională, Rege al României

La toţi de faţă şi cei viitori, sănătate

Asupra raportului Ministrului Nostru de Stat la Departamentul Armatei cu Nr. 34549 din 21 iunie 1930,

Am decretat şi decretăm:

Articolul I – Pe ziua de 30 iunie 1930 se fac următoarele mutări de ofiţeri superiori în interesul serviciului, după cum urmează:

Colonel Antonescu Ion, de la comanda Brigăzii 5 cavalerie la comanda Brigăzii 6 cavalerie.

Articolul II – Ministrul Nostru secretar de stat la Departamentul Armatei este însărcinat cu executarea decretului de faţă.

Dat în Bucureşti la 21 iunie 1930

Nr. 2235

Ministrul Armatei
General de divizie adjutant, N. Condeescu

(„Monitorul Oficial", partea I-a, nr. 136, luni 23 iunie 1930, p. 4615)

21

CAROL AL II-LEA

Prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională REGE AL ROMÂNIEI

La toţi de faţă şi cei viitori, sănătate

Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul Armatei sub nr. 25785 din 9 Mai 1931.

Am decretat şi decretăm:

Art. 1 – Pe ziua de 10 Mai 1931, următorii colonei se înalţă la gradul de General de Brigadă, după cum urmează:

ANTONESCU ION

1. IV. 1930 Comandantul Brigăzii 6-a Cavalerie

Art. 2 – Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Armatei este însărcinat cu executarea decretului de faţă.

Dat în Bucureşti, la 9 Mai 1931.

Nr. 1592

MINISTRUL ARMATEI
General de Divizie /indescifrabil/

(Arh. M.Ap.N., fond Î.D. Regale, vol. II/1931, nr. inv. 119, f. 279)

22

Prin decizia Ministerului nr. 1 331 din 7 februarie 1934 s-a hotărît:

1. Art. I – Comisia de examinare pentru concursul de admitere în Şcoala Superioară de Război, promoţia 43-a, se compune din:

1. Preşedinte – general Antonescu I.

4. Art. IV – Direcţia Şcolii Superioare de Război va executa prezenta decizie.

(„Monitorul Oficial", nr. 33, 20 februarie 1934, p. 455)

23

MINISTERUL APĂRĂRII NAŢIONALE

Prin Decret Regal nr. 2916 din 31 octombrie 1933 se aprobă numirea ca membri în Consiliul Superior al Armatei a următorilor generali de divizie, comandanţi de corp de armată:

Cu vot deliberativ; Generali de divizie, inspectori generali de armată

General de brigadă Antonescu Ion

(„Monitorul Oficial", nr. 256, 6 octombrie 1934, p. 6810)

24

MINISTERUL APĂRĂRII NAŢIONALE

Se aprobă

CAROL

Tabel cuprinzînd generalii de brigadă admişi la înaintare pe anul 1937-38

Generalii de brigadă caracterizaţi „Meritã a înainta" pe anul 1937-38

Antonescu Ion, 10 Mai 1931

Nr. 45475/1937, Decembrie 24

Prin Decret Regal nr. 4290, din 24 decembrie 1937, se înalţă la gradul de general de divizie pe data de 25 decembrie 1937, următorii generali de brigadă:

Antonescu Ion, 10.V.1931

(„Monitorul Oficial", partea I-a, nr. 300, anul CV, 29 decembrie 1937, p. 9 670; „Monitorul Oastei", nr. 20, anul LXXVII, 1 ianuarie 1938, p. 1 234)

25

MESAJE REGALE

Comunicate ale Casei Militare Regale

Comunicat nr. 104

Mareșalul Curții Regale face cunoscut următoarele:

În după amiaza zilei de 27 decembrie 1937, Majestatea Sa Regele a primit în audiență pe dl. general Antonescu Ion, comandantul Regiunii Teritoriale a Corpului IV Armată Iași.

București, 27 decembrie 1937

(„Monitorul Oficial", partea I-a, nr. 300, anul CV, 29 decembrie 1937, p. 9670)

26

CAROL AL II-LEA

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României,

La toți de față și cei viitori, sănătate

Văzînd decretul nostru nr. 4321 din 28 decembrie 1937;

Pe baza art. 88 din Constituție

Am decretat și decretăm:

Art. I – Sînt numiți miniștri noștri secretari de stat, domnii:

General de divizie Ion Antonescu la Departamentul Apărării Naționale.

Art. II – Președintele Consiliului Nostru de Miniștri este însărcinat cu executarea acestui decret.

Dat în București la 28 decembrie 1937

Nr. 4322 CAROL

Președintele Consiliului de Miniștri

Octavian Goga

(„Monitorul Oficial", Partea I-a, nr. 299, 28 decembrie 1937, p. 9 665-9 666)

27

MIHAI I

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României

La toți de față și cei viitori, sănătate

Asupra raportului ministrului Nostru secretar de Stat al Apărării Naționale cu Nr. 93168 din 13 februarie;

În baza dispozițiilor decretelor legi cu nr. 3052 din 5 septembrie și nr. 3072 din 7 septembrie 1940 privitor la prerogativele regale;

Am decretat și decretăm:

Art. I – Înălțăm la gradul de general de armată pe data de 5 februarie 1941 pe generalul de corp de armată Antonescu Ion, Conducătorul Statului Român și Președintele Consiliului de Miniștri.

Art. II – Ministrul Nostru secretar de stat al Apărării Naționale este însărcinat cu executarea prezentului decret regal.

Dat în București la 18 februarie 1941

MIHAI

Ministrul Apărării Naționale

General de Corp de Armată adjutant

I. Iacobici

Nr. 341

MIHAI I

Prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională, Rege al României

La toţi de faţă şi cei viitori, sănătate

Asupra raportului ministrului Nostru secretar de stat al Apărării Naţionale sub Nr. 93008 din 13 februarie 1941.

Avînd în vedere dispoziţiunile înaltului decret nr. 3870 din 27 octombrie 1939 privitor la acordarea dreptului de a purta Crucea „Trecerea Dunării" cu baretă „Tradiţia" publicată în Monitorul Oficial Nr. 250 din 28 octombrie 1939.

În baza dispoziţiunilor decretului lege cu Nr. 3052 din 5 septembrie şi 3072 din 7 septembrie 1940 privitor la prerogativele regale,

Am decretat şi decretăm:

Articolul I – Se acordă de Noi dreptul de a purta Crucea „Trecerii Dunării" cu baretă „Tradiţia" generalului de armată Antonescu Ion, Conducătorul Statului Român şi preşedintele Consiliului de Miniştri, ca descendent fiu al căpitanului Antonescu Ion, decorat cu această cruce.

Articolul II – Ministrul Nostru secretar de stat al Apărării Naţionale este însărcinat cu executarea prezentului decret regal.

Dat în Bucureşti la 18 februarie 1941

Nr. 343 MIHAI

Ministru Apărării Naţionale
General Corp de Armată adjutant, Iosif Iacobici
(„Monitorul Oficial", Partea I-a, nr. 42, 19 februarie 1941)

28

DECRETE REGALE
PREŞEDINŢIA CONSILIULUI DE MINIŞTRI

MIHAI I

Prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională, Rege al României.

La toţi de faţă şi cei viitori, sănătate

Asupra raportului Preşedintelui interimar al Consiliului de Miniştri şi al întregului Guvern cu Nr. 86498 din 21 August 1941,

În baza dispoziţiunilor decretelor-legi Nr. 3052 din 5 Septembrie şi Nr. 3072 din 7 Septembrie 1940, privitoare la prerogativele regale şi Nr. 1799 din 21 Iunie 1941 şi Nr. 1916 din 29 Iunie 1941;

Avînd în vedere legea de crearea demnităţii de „Mareşal României" şi dispoziţiunile art. 35 din legea asupra înaintărilor în Armata de Uscat din 1939,

Am decretat şi decretăm:

Art. I – Pentru serviciii aduse Patriei şi Tronului pe cîmpul de bătaie în conducerea războiului nostru pentru desrobirea hotarelor de răsărit, Generalul de Armată Ion Antonescu, Conducătorul Statului Român şi Comandantul de Căpetenie al Armatei, se înalţă, pe ziua de 22 August 1941, la demnitatea de Mareşal al României.

Dat în Sinaia la 21 August 1941.

MIHAI

Vicepreşedinte şi Preşedinte ad-interim al Consiliului de Miniştri,
Mihai A. Antonescu

Miniştri:
General de Corp de Armată Adjutant **Iosif Iacobici,**
General de Divizie **Dumitru Popescu**
General de Divizie **Radu Rosetti**
General de Brigadă **Stoenescu Nicolae**
General de Corp de Armată **Ion Sichitiu**
Prof. Dr. **P. Tomescu**
Const. C. Stoicescu
Ion C. Marinescu
Constantin D. Buşilă

Nr. 2 352

Raport către M.S. Regele,

Sire,

O tradiție, care dă neamurilor mîndrie și armatelor glorie, face ca Marii Comandanți de Oaste să primească, pe cîmpul de bătaie, demnitatea cea mai înaltă pe care o poate da cariera armelor, rangul de Mareșal.

Generalul Antonescu este expresia luminoasă a carierei militare românești, pe care a apărat-o și a ridicat-o prin fapta lui.

El și-a înscris în istorie, pe lîngă meritele de ziditor de Neam și titlul de Comandant de Căpetenie al oștirilor desrobitoare pe care le-a condus la biruință, stînd de la 22 Iunie și pînă azi pretutindeni în mijlocul bravilor noștri ostași, în luptă.

De accea, ca o mărturisire a binecuvîntării de la Patrie, am socotit că trebuie să unim voința Maiestății Voastre, exprimată mie, și cu dorința întregului Guvern, pentru ca să supunem Maiestății Voastre, pentru înaltă semnătură, alăturatul proiect de decret regal, prin care se acordă Generalului Antonescu, pentru servicii aduse Patriei și Tronului, pe cîmpul de bătaie în conducerea războiului nostru desrobitor, la răsărit, demnitatea de Mareșal al României.

Sînt al Maiestății-Voastre, prea plecat și prea supus servitor,

Vicepreședinte și Președinte, ad-interim, al Consiliului de Miniștri,
Mihai A. Antonescu

Miniștri:
General de Corp de Armată Adjutant **Iosif Iacobici**
General de Divizie **Dumitru Popescu**
General de Divizie **Radu Rosetti**
General de Brigadă **Stoenescu Nicolae**
General Corp de Armată **Ion Sichitiu**
Prof. Dr. **P. Tomescu**
Const. C. Stoicescu
Ion C. Marinescu
Constantin D. Buşilă

Nr. 86439/1941, August 21

MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE

MIHAI I

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României,

La toți de față și cei viitori, sănătate

Asupra raportului ministrului Nostru secretar de Stat la Departamentul Apărării Naționale cu Nr. 41751 din 20 August 1941;

În baza dispozițiunilor Decretelor-Legi Nr. 3052 din 5 Septembrie și Nr. 3072 din 7 Septembrie 1940, privitoare la prerogativele Regale;

Avînd în vedere Înaltul Decret Regal Nr. 3249 din 21 Decembrie 1916, privitor la înființarea și acordarea Ordinului Militar de Război „Mihai Viteazul",

Am decretat și decretăm:

Art. I – Conferim Ordinul Militar „Mihai-Viteazul", cl. I-a, Generalului de Armată Antonescu Ion, Conducătorul Statului Român și Comandantul de Căpetenie al Armatei.

„Pentru merite cu totul excepționale în comanda armatelor române și germane în cursul marilor lupte de la Nistru și Bug, pentru continuarea războiului sfînt, care au condus la zdrobirea trupelor bolșevice și eliberarea de sub tirania sovietică a populației transnistrene, cît și pentru curajul și spiritul de jertfă manifestat în situațiile cele mai grele, cînd, prin prezența sa în primele linii și dispozițiile date pe cîmpul de luptă, a dus la victoria unităților cele mai greu încercate".

Art. II – Ministrul Nostru secretar de Stat la Departamentul Apărării Naționale este însărcinat cu executarea decretului de față.

Dat în Sinaia la 21 August 1941.

MIHAI

Ministrul Apărării Naționale,
General Corp de Armată Adjutant Iosif Iacobici

Nr. 2 352

Raportul d-lui ministru al apărării naționale către M.S. Regele

Sire,

În baza dispozițiunilor decretelor-legi Nr. 3052 din 5 Septembrie și Nr. 3072 din 7 Septembrie 1940;

În baza dispozițiunilor decretului Nr. 3249 din 21 Decembrie 1916, privitor la înființarea și acordarea Ordinului Militar de Război „Mihai-Viteazul";

Am onoarea de a supune la Înalta aprobare și semnătură a Maiestății-Voastre, alăturatul proiect de Decret Regal, prin care se propune a se conferi Ordinul Militar „Mihai-Viteazul", Domnului General de Armată Antonescu Ion, Conducătorul Statului Român și Comandantul de Căpetenie al Armatei.

Pentru merite cu totul excepționale în comanda Armatelor Române și Germane, în cursul marilor lupte dintre Nistru și Bug, pentru continuarea războiului sfînt, care au condus la zdrobirea trupelor bolșevice și eliberarea de sub tirania sovietică a populației transnistrene, cît și pentru curajul și spiritul de jertfă manifestat în situațiile cele mai grele, cînd prin prezența sa, în primele linii și dispozițiunile date pe cîmpul de luptă, a dus la victoria unităților cele mai greu încercate".

Sînt al Maiestății-Voastre,

prea plecat și prea supus servitor,

Ministrul apărării naționale,
General de Corp de Armată Adjutant Iosif Iacobici
Nr. 41751/1941 August 20

Capitolul IV

VARIA

ARTICOLE SCRISE DE ION ANTONESCU ÎNAINTE DE MARELE RĂZBOI

Înainte de războiul de reîntregire a neamului, Ion Antonescu a tipărit cîteva articole în „Buletinul Armatei şi Marinei", revistă militară de cultură generală şi de educaţie naţională. Ion Antonescu a făcut, de altfel, parte din Comitetul de redacţie care cuprindea, pe lîngă ofiţeri, şi o serie de mari personalităţi ale neamului românesc: N. Iorga, I. Slavici, I. Mehedinţi, G. Murgoci. Redăm, în continuare, textele acestor articole.

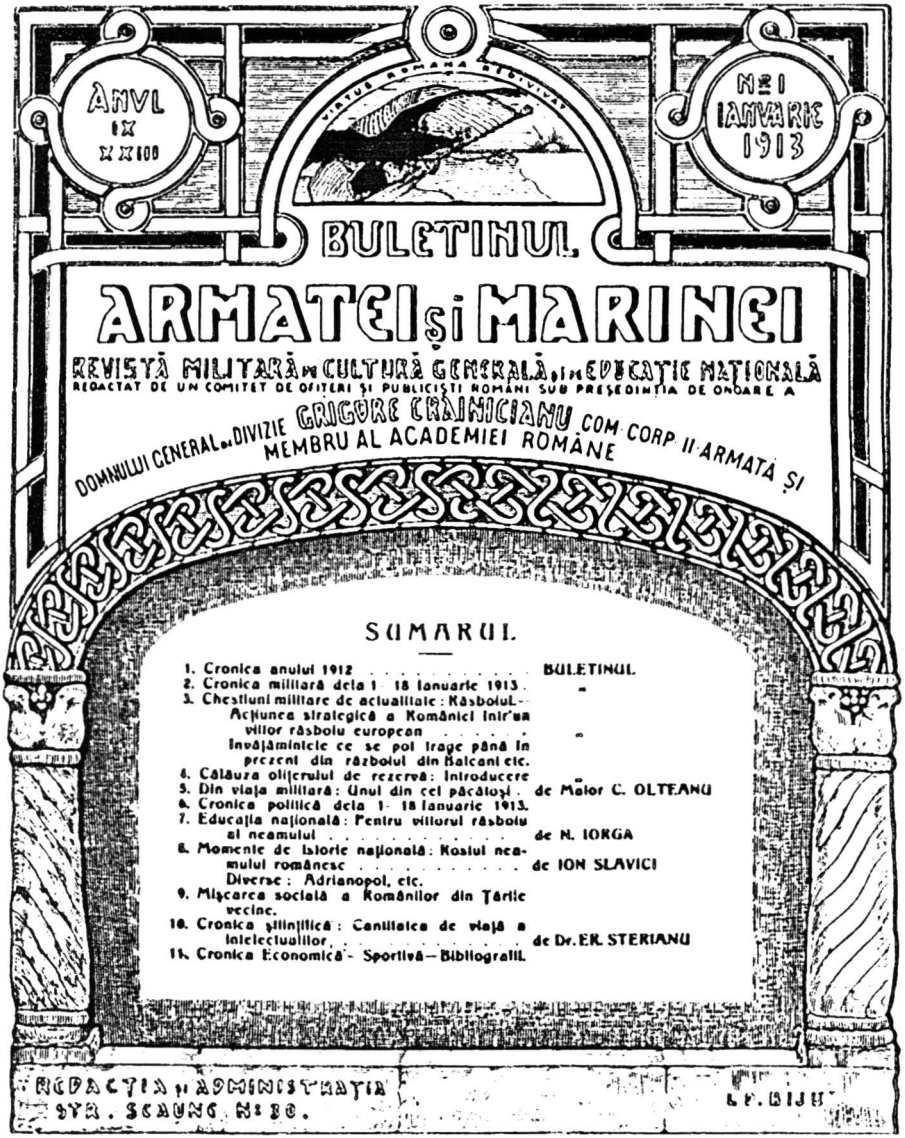
ANVL
IX
MCMVIII
VIRTVS ROMANA REDIVIVA
NR. I
IANVARIE
1913
BULETINUL
ARMATEI şi MARINEI
REVISTĂ MILITARĂ şi CULTURĂ GENERALĂ şi EDUCAŢIE NAŢIONALĂ
REDACTAT DE UN COMITET DE OFIŢERI ŞI PUBLICIŞTI ROMÂNI SUB PREŞEDINŢIA DE ONOARE A
DOMNULUI GENERAL de DIVIZIE GRIGORE CRĂINICIANU COM. CORP II ARMATĂ ŞI
MEMBRU AL ACADEMIEI ROMÂNE
SUMARUL
1. Cronica anului 1912 . . . . . BULETINUL
2. Cronica militară dela 1-18 Ianuarie 1913 . "
3. Chestiuni militare de actualitate: Războiul-Acţiunea strategică a României într'un viitor război european . . . . . "
Învăţămintele ce se pot trage până în prezent din războiul din Balcani etc. "
4. Călăuza ofiţerului de rezervă: Introducere "
5. Din viaţa militară: Unul din cei păcătoşi . de Maior C. OLTEANU
6. Cronica politică dela 1-18 Ianuarie 1913. "
7. Educaţia naţională: Pentru viitorul războiu al neamului . . . . . de N. IORGA
8. Momente de istorie naţională: Rostul neamului românesc . . . . . de ION SLAVICI
Diverse: Adrianopol, etc.
9. Mişcarea socială a Românilor din Ţările vecine.
10. Cronica ştiinţifică: Canitatea de viaţă a intelectualilor. . . . . de Dr. ER. STERIANU
11. Cronica Economică - Sportivă - Bibliografii.
REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA
STR. SCAUNG. Nr. 80.
TIP. BIJU

TRIPOLITANIA
IMPORTANŢA EI MILITARĂ ŞI ECONOMICĂ

Acum, când războiul Turco-Italian este oficial, dar nu şi definitiv terminat, găsim necesar şi interesant în acelaş timp să facem câteva aprecieri generale asupra importanţei, pe care o are această provincie pentru Italieni, din îndoitul punct de vedere: *economic şi militar.*

Şi facem aceste aprecieri cu atât mai mult, cu cât atât la noi, cât şi aiurea s-a considerat gestul războinic şi neaşteptat al Italienilor, ca o greşeală, a cărei consecinţe nu vor întârzia să se arate.

Într-adevăr aproape toată lumea era de acord să declare că, acest tânăr, dar viguros regat, îşi va ruina forţele sale armate pentru cucerirea unei provincii, a cărei importanţă militară şi economică nu va răsplăti niciodată sacrificiile făcute.

Este o eroare! şi pentru a o învedera, suntem nevoiţi să deschidem o mică paranteză.

Aproape toţi cetăţenii sunt în măsură să ştie că, războiul este astăzi *un mijloc* şi anume *cel din urmă* şi în acelaş timp şi *cel mai puternic*, la care o ţară *recurge în ultima instanţă* pentru atingerea *unui anumit scop.*

Este cel din urmă *mijloc*, la care am zis că se recurge, fiindcă atât *naţiunea*, cât şi *guvernul său* îşi *dau perfect seamă*, că el impune *jertfe*, ale căror grave *consecinţe se răsfrâng* asupra *activităţii momentane şi viitoare a întregului stat.*

Aşa dar din aceasta una şi *singură* observaţiune este uşor de înţeles, că nimeni nu recurge la războiu decât ca *ultim argument* şi *numai* pentru atingerea unui *scop* de o importanţă vădit imperioasă.

Şi subliniăm aceste din urmă cuvinte pentru a se şti încă odată mai mult, că a trecut vremea războaelor aşa zise *personale*, pornite pentru satisfacerea unor *ambiţii individuale* şi cu totul străine de *interesul comun.* Aceste războae apar în istorie chiar din primele ei pagini şi dispar odată cu Waterloo, când Europa s-a coalizat pentru ultima oară – nu în virtutea unui principiu, ci pentru distrugerea unui geniu.

De la 1815, toate popoarele, fără nici o deosebire, propăşind în mod variabil – în raport cu aptitudinile şi mijloacele lor – pe calea progresului şi a civilizaţiei, au urmărit *acelaş scop*, care în *ultima lui analiză* are la bază numai *revendicări* de ordine *naţional* şi *economic.*

Numeroasele conflicte armate, care ilustrează în mod periodic şi la scurte intervale de timp toate paginile istoriei moderne, au *ca unică* cauză *revendicări naţionale* sau *economice*, sau amândouă. Aşa dar numai în această *ordine de idei* trebueşte căutată *singura şi adevărata cauză* a conflictului Turco-Italian.

Guvernul italian, făcîndu-se „ecoul" unor necesităţi de ordin general şi *de mult urmărite*, a asumat *greaua* răspundere şi a recurs la mijlocul armelor, pentru a cuceri o provincie, a cărei importanţă, în *primul rând economică* şi apoi *militară*, era aşa de mare, încât *sacrificiile* făcute *vor fi* îndeajuns *răsplătite.*

Sub raportul economic, provincia prezintă cea mai mare importanţă şi va constitui pentru Italia săracă o nouă sursă de *bogăţii agricole* şi *industriale.*

Din această cauză poporul sărac fiind vecinic în căutarea unui trai mai omenesc, era nevoit să se espatrieze şi de câţiva ani în urmă *emigrările în massă mergeau crescând.*

Răul era vădit şi înlăturarea lui nu era posibilă decât prin *adoptarea* şi *urmărirea cu metodă* şi *perseverenţă* a unei politici *de cuceriri coloniale.*

Acesta este sistemul. El este cunoscut din cele mai îndepărtate timpuri, se perfecţionează pe măsură ce mijloacele de navigaţie se desvoltă şi fac ca popoarele, cari au avut posibilitatea să-l adopte, să cunoască cele mai *înalte trepte* ale *bogăţiei, măririi* şi *puterii.*

După congresul de la Berlin toate ţările mari *adoptă* politica de *cuceriri coloniale, ridică sistemul la rangul de principiu* şi din *această cauză* asistăm astăzi la această *luptă înverşunată* dusă în scopul asigurării *„heghemoniei pe mare"*. Lupta costă sume fabuloase şi consecinţele ei înregistrate de istorie vor ocupa loc alăturea de cele mai mari acte ale omenirii.

Revenind la subiectul nostru, ne întrebam, dacă Tripolitania va oferi Italiei acele izvoare de bogăţii economice, pe care ea caută să le obţină cu atâte sacrificii.

Datorită dominaţiunii Turco-Arabe, provincia este astăzi un *pustiu imens*, cu desăvîrşire sărac şi lipsit chiar de ultima licărire a progresului şi civilizaţiei.

Astfel a fost cu *Algerul şi Marocul*, cu *Tunisul şi Egiptul*, cu *Asia Mică şi Arabia*, cu *Tracia şi întreaga peninsulă Balcanică, tot astfel este şi cu Tripolitania.*

Regiunea a *cunoscut* însă *timpuri înfloritoare*, timpuri de bogăţie, progres şi civilizaţie. Astfel sub *dominaţiunea romană* provincia era aşa de bogată, încât constituia *„grânarul Romei"*, şi de cîte ori se spunea de cineva că este *foarte bogat*, se zicea că are *„hambare în Libia"*.

Pe lângă izvoarele istorice, *două sunt urmele unei stări înfloritoare* şi anume:

a) Anumite centre adânc înfundate în pustiurile provinciei, acolo unde dominaţia turcă n-a putut pătrunde decât *cu numele* şi unde locuitorii, vestiţii Berberi, au continuat tradiţia romană şi se găsesc astăzi într-o anumită stare de înflorire.

b) Ruinele romane, foarte numeroase şi astăzi, arată până la evidenţa *urmele unei civilizaţii fructuoase şi înaintate.*

Numeroasele *canale de irigaţie* au *brăzdat* provincia în toate direcţiile şi urmele lor se întâlnesc încă la fiecare pas.

La adâncimi mici găsindu-se straturi bogate în apă, romanii le-au captat, au făcut cu ajutorul lor numeroase canale de irigaţie, astfel încât *agricultura, păşunatul* şi *cultura viilor s-au desvoltat* pe o *scară întinsă*. Aceste trei mijloace au constituit, datorită gospodăriei romane, avuţia regiunei.

Astăzi nisipurile au acoperit totul şi în locul câmpiilor bogate a apărut pustiul cu imensitatea lui. Pe aici era drumul legendarelor caravane, care, venind din Sudan şi din inima Africii, treceau către unul din cele trei porturi pentru a schimba minunatele lucruri ale întunerecului cu rafinăriile civilizaţiei Europene.

Aceasta *a fost* Tripolitania şi Italienii *ambiţionează* s-o readucă la starea de atunci. Brazda a fost făcută, urma ei se cunoaşte încă, aşa încât avem siguranţa, că Italienii, *luând exemplu* de la strămbunii lor şi întrebuinţând *mijloace demne* şi *raţionale*, vor face o operă, care în curând va fi încoronată de cel mai înalt succes.

Din *punctul de vedere militar* Tripolitania are importanţa ei, importanţa, care va creşte pe măsură ce provincia va lua o altă înfăţişare.

În trecut pe aci trecea singurul *drum strategic*, care unea Egiptul cu Marocul, Asia cu Africa. Pe *aci* au înaintat *victorioase coloanele fanatice* ale Arabilor şi Turcilor, şi în sfârşit *numai pe această cale au reuşit să pună pentru prima oară* piciorul în *Europa, debarcând în Spania.*

La Tripolitania aspirau deopotrivă şi în ascuns atât Franţa, cât mai ales Anglia.

Prin cucerirea acestei provincii cele două popoare amice, în interesul comun, sperau să-şi dea mâna, să stăpânească astfel întreg Nordul Africei, să domine cu desăvârşire şi definitiv marea Mediterană şi să *comande* fără nici o restricţiune,, *când* o să vrea şi *cum* o să vrea drumul Indiilor.

Ruptura este dureroasă, şi pentru totdeauna Italia va reprezenta în Tripolitania voinţa şi dorinţa Germaniei, voinţa şi dorinţa *„Triplei Alianţe"*. Prin noua situaţiune creată, *puterea „întreitei înţelegeri"* în Mediterană este definitiv *tăiată* drept *la mijlocul ei.*

Aceste sunt adevărurile şi numai împrejurul lor trebueşte căutată originea conflictului African.

Locotenent ANTONESCU

„Buletinul Armatei şi Marinei", Anul IX, XXIII, Nr.1, ianuarie 1913, p.11-12.

EDUCAŢIUNEA FISICĂ NAŢIONALĂ

Sub patronajul guvernului şi cu colaborarea unui remarcabil număr de personalităţi marcante, – în mare parte medici şi profesori universitari, – s-a ţinut de curând la Paris un congres internaţional de educaţiune fisică, organizat de facultatea de medicină.

Prezenţa în comisiunea de colaborare a preşedintelui consiliului de miniştri francez, a ministrului de instrucţiune publică şi a celui de răsboiu precum şi a o mulţime de somităţi medicale şi intelectuale este pentru noi un indiciu, că Franţa oficială şi intelectuală se gândeşte cu îngrijorare la viitorul poporului francez. Toţi aceştia sunt decişi să lupte pe toate căile *„pour la renaissance psihique de la nation"*.

Cu această ocasiune găsim întrăuna din principalele coloane ale marelui ziar „Le Temps", următoarele rânduri semnificative: *„Nimic nu putea să corespundă mai bine grijilor, prin care trecem în momentele de faţă.*

Chestiunea *culturii fisice*, izvor de *energie*, preocupă cu drept cuvânt pe toți aceia, care doresc o Franță puternică, arzătoare și sănătoasă."

Judecata este logică, și tot atât de logică este și legătura, pe care „Le Temps" o face între momentele actuale de grije și energia, cu care un popor trebue să fie înzestrat pentru a fi la înălțimea împrejurărilor. Este deobște cunoscut, că energia unui popor nu este altceva decât resultatul calităților *sufletești*, cu care el este înzestrat.

Aceste calități se nasc și în primul rând ele sunt datorite rasei, iar în al doilea prin educație și exemplu se desăvârșesc.

Calitățile sufletești dau naștere *voinței* de a resista, de a lupta, de *a învinge*, cu un cuvânt *voinței de a trăi și progresa*. Această luptă obositoare – resultat al voinței și al conștiinței – impune corpului omenesc – materiei – suferințe, dureri și sacrificii, care de cele mai multe ori trec și trebue să treacă peste instinctul de conservare.

Pentru ca corpul omenesc să fie în stare să se supue voinței și conștiinței, trebue ca prin organisarea și desvoltarea lui *să fie capabil de o energie fisică*, care, dacă nu este la înălțimea *energiei morale* – și aceasta nu poate fi nici ajunsă, nici întrecută fiindcă năare limită – dar cel puțin să fie cât de apropiată de ea pentru-ca prin resistența și suferința corpului să se ajungă *la scopul urmărit de energia morală*.

Astfel judecând, o înlănțuire logică a ideilor, ne arată, că *educația morală a unui popor este strâns legată de educația lui fisică*.

Așa dară, revenind la subiectul nostru, găsim că el este foarte important și de actualitate și fiindcă în această privință – ca și în altele – educația noastră națională – poate că – lasă de dorit, găsim necesar și util să punem la îndemâna cititorilor Buletinului toate observațiunile, toate aprecierile și toate comentariile, care săau făcut cu ocasia acestui congres, atât în Franța, cât și aiurea.

Ne dăm fiecare seama de influența fericită, pe care gimnastica în general și sporturile în special o au asupra sănătății și energiei fisice a unui individ.

Prin exerciții fisice corpul se desvoltă, devine robust, resistent și îndurător, iar individul capătă *încredere în el* și *curaj*. Cine are încredere în forțele sale fisice și intelectuale are curajul opiniilor și faptelor sale și deci *are caracter*.

Aceasta este legătura cea mai intimă și corectă, care se face, după un timp oarecare de muncă fisică și intelectuală, între sufletul și corpul unui individ.

Unde această legătură lipsește sau este imperfectă – nu importă causa – atunci individul este mai mult, mai puțin sau de loc folositor societății și chiar periculos când lipsa aceasta o găsim în pregătirea sufletească!

După aceasta a doua parinteză reluând chestiunea educației fisice, găsim că ea trebue să fie făcută după anumite metode, este logic, ca și în educația fisică să urmeze o anumită metodă. Unde lipsește metoda domnește și desorientarea și din causa aceasta se pierde timpul și se scapă din vedere scopul urmărit.

Recentul congres internațional de gimnastică ținut la Paris a avut de scop alegerea și studiarea celei mai bune metode de educație fisică spre a fi generalisată și aplicată pe o scară întinsă în toată Franța.

Nevoia aceasta era foarte simțită, atât în Franța cât și aiurea, fiindcă din causa unor metode variate, complicate și nelogice se ajunsese la resultate cu totul contrarii acelora, care se urmăriau, și în majoritatea casurilor erau inferioare și chiar *desastroase*.

Din această causă Franța și împreună cu ea o mulțime de alte țări se găsesc sub raportul educației fisice întrăo stare înapoiată și atât de îngrijorătoare, încât răul este evident; el este întipărit în sufletul, în corpul și pe figura ultimilor generații, a căror energie, putere de resistență și *vitalitate* este mult inferioară altor popoare, care n-au neglijat educațiunea fisică, (printre acestea din urmă: Suedia, Germania, Anglia, Elveția).

O educațiune fisică deosebită însoțită de o educațiune morală au dat Spartanilor, Atenienilor și Romei neprețuitele ocasiuni să înscrie în istorie cele mai glorioase pagini ale vremurilor.

Săa constatat cu ocasia congresului, că *vechile metoade de educațiune erau greșite*, fiindcă în primul rând nu erau accesibile tuturor indivizilor – indiferent de clasa lor socială – și în al doilea rând ducea la resultate cu totul contrarii și uneori desastroase. Metoadele acestea erau complicate, cereau aparate scumpe și variate, nu se puteau aplica decât în clădiri anume și numai de acei indivizi, care aveau aptitudini deosebite.

Metoadele moderne sunt simple, la *îndemâna tuturor indivizilor, de orice vârstă și condiție*; ele se pot practica ori *unde și ori când*. Fără a cere *sforțări mari*, prin voință, răbdare și perseverență se ajunge prin ajutorul acestor noue metoade și în scurt timp la resultate fericite.

Vechile metoade au urmărit numai *desvoltarea forței musculare*, așa zisă – propriu sau impropriu – forța masculină.

Însă „forța" nu este și nu poate nici odată fi *sinonim* cu „sănătatea"; confirmarea acestui adevăr îl găsim cele mai adeseori la cei mai renumiți atleți. „Atleții mor tineri și adesea tuberculoși: sănătatea este *viața echilibrată*; boala este *viața desechilibrată*. *Educațiunea fisică rațională contribue a echilibra viața*".

Preocuparea aceasta a educațiunei fisice mai este o necesitate imperioasă fiindcă[1] „Poporul, care va avea cea mai bună educațiune fisică, este sigur că *va avea* mâne, dacă nu-i are astăzi, *cei mai buni soldați* din *lume* și, ce este mai important, cei *mai buni cetățeni*".

„Faites-nous des hommes, nous en ferons des soldats" a zis generalul Chanzy după 1870.

Observațiunea este justă, și orice argumentare este de prisos. Viața este alcătuită dintr-un lanț nesfârșit de lupte, de contradicții și de suferințe. Acela, care este slab, pipernicit și debil, cade de timpuriu, sdrobit sub greutatea loviturilor ei. Acela, care pe lângă un suflet superior are un organism resistent și călit, acela are putința să înlăture orice piedică, să suporte orice suferință și oboseală și să ajungă triumfător la *scopul*, din care a făcut ținta vieții sale.

Acest aforism se aplică tuturor ramurilor de activitate socială; *energia morală și fisică este o calitate primordială pentru toți cetățenii unui stat*.

Niciodată cei slabi, bolnăvicioși, pipernicții și degenerații nu sunt capabili să ducă la bun sfârșit operele mari, fie că ele sunt de domeniul militar, fie agricol, industrial sau comercial. „Fondatorii marilor întreprinderi au fost întotdeauna și pretutindeni oameni sănătoși la corp și la minte, pe care dificultățile cele mai aspre ale vieții nu i-au putut împiedica în întreprinderile lor".

Deși nouele metoade de educațiune națională pun la îndemâna individului – indiferent de vârstă – mijloace simple și raționale, cu ajutorul cărora are putința să se formeze, să se desvolte și să se *întrețină*, din punctul de vedere organic, totuși experiența a dovedit, că o adevărată și folositoare educațiune fisică[2], *începe din perioada copilăriei*, când ea se face sub directa supraveghere a mamei, *se perfecționează în școli* și în societățile de gimnastică, sub raționala conducere a profesorilor și *se desăvârșește în armată* sub imboldul ofițerilor și în interesul suprem al apărării patriei.

Aceasta este calea normală. Dar suntem foarte departe de a fi în stare să o urmăm după cum tot așa de departe suntem de timpurile, când *„Cornelia"*, mama Grachilor, întrebată fiind, care-i sunt bijuteriile, a răspuns arătând pe cei trei fii ai săi: *„Bijuteriile mele! iată-i!"*[3].

Astăzi mamele fac educația fisică a copiilor lor cu chinină, flanele „Jager", șoșoni, blănuri scumpe și inele prețioase. Totuși cine pierde speranța este un învins și noi n-avem nevoie decât de învingători. Suntem convinși, că mai curând ori mai târziu, mamele se vor pătrunde de frumoasa și nobila menire ce au și, reapucând pe adevăratul drum, vor contribui cele dintâiu și în cea mai largă măsură la îndrumarea și desăvârșirea calităților noastre intelectuale, morale și fisice.

Avem această speranță și ne mândrim cu ea.

În legătură cu aceasta nu mă pot opri a face loc următoarelor magistrale rânduri: „Educațiunea fisică este primul factor de viață al rasei. Căminul crează rasa. Femeia face prin maternitatea sa căminul.

Educația fisică se adresează deci mai mult femeii, mamei, decât omului, părintelui. Femeia este terenul, omul este sămânța: sămânța nu valorează decât prin natura terenului, care îi dă puterea de germinațiune și de desvoltare. Educațiunea fisică rațională și socială va fi femenină sau nu va fi de loc.

Tripiedul social al educațiunii fisice este constituit din cămin, care face rasa, din școală, care o educă, și din cazarmă, care *o apără*. Singura metodă bună de educație fisică este aceea, care satisface căminul școala și cazarma – această și explică prezența celor trei miniștri la congres – . Toate metoadele aplicate până astăzi au fost create de cazarmă, în vederea forței brutale; ele au fost impuse de cazarmă școalei. Eroarea acestei progresiuni *descendente* este vătămătoare rasei; progresiunea trebue să fie *ascendentă* începând cu mama, copilul, și terminând cu soldatul. O singură metodă aplicată de o sută de ani dă roade desăvârșite, prin simpla observare a acestei progresiuni ascendente.

Este metoda suedeză a lui Ling.

Această metodă provoacă efortul util disciplinând *mișcarea. Mișcarea* este *gândirea* în fapte și gândirea este *mișcarea în preparare*. Disciplinând mișcarea, însemnează a disciplina gândirea. De aici necesitatea unei bune metode de educație fisică pentru desvoltarea și afirmarea rasei, din punctul de vedere fisic, intelectual și moral."

Într-un cuvânt și pentru a termina, la congresul național de gimnastică săau produs exerciții, care representau rând pe rând diferitele metoade practicate de gimnastică precum:

a) *gimnastica aplicativă*, care are la bază o antrenare sistematică și progresivă. Ea este aplicată soldatului și are de scop a-l deprinde cu toate greutățile inerente acestei meserii;

b) *gimnastica educativă* este contrară metodei aplicative, este mult mai sistematică, desvoltă în mod rațional toate părțile corpului și se ocupă în deosebi de sistemul nervos căutând în acelaș timp să îndrepteze diferitele părți ale corpului;

c) *gimnastica de selecțiune*, care nu poate fi practicată decât de aceia, care posed aptitudini deosebite; ea pregătește individul pentru practica unor sporturi anumite, desvoltă îndrăsneala, sângele rece, amorul propriu, perfecționează moralul, etc.

d) *gimnastica suedeză*, de care am vorbit mai sus; ea este îndeajuns de cunoscută prin simplitatea și ușurința, cu care poate fi practicată;

e) în sfârșit *metoda naturală* a lui Herbert – ofițer în marina franceză – care datorită unui spirit de observație deosebit, este pe cale a generaliza o nouă metodă de educație fizică, care în foarte scurt timp, de când este aplicată, a dat foarte bune rezultate.

De această metodă ne vom ocupa îndeosebi în numărul viitor, când vom expune propriile principii ale inventatorului și introducătorului ei.

În câteva cuvinte această metodă derivă din observarea legilor simple ale naturii.

Orice om, trăind în aerul liber, ajunge la o desvoltare fisică completă prin simpla practicare a exercițiilor naturale, care-i sunt în mod esențial necesare pentru conservarea și protecțiunea sa. Ea desvoltă curajul și *mai ales caracterul individului*. Cu alte cuvinte, superioritatea acestei metode constă în *faptul, că influențează paralel și deopotrivă atât fisicul cât și moralul.*

Facem apel la conducătorii și guvernanții noștri, ca luând exemplu de la Franța oficială și intelectuală să îmbrățișeze cu un moment mai devreme chestiunea educației fisice a poporului nostru, educație, de care – nu ne sfiim să o spunem – are foarte multă nevoie. Părinții, profesorii și ofițerii vom fi cu toții răspunzători mai târziu, dacă nu vom face din educația fisică și morală a poporului prima noastră preocupare. De ce folos poate fi societății și patriei, individul, care, superior ca minte, a reușit, după studii briliante să ia licența la 20 de ani și să fie ofticos la 25 de ani? Țara are nevoe de indivizi cu plămâni desvoltați, cu organe sănătoase și cu inimă de fier. Cu un astfel de material putem privi cu încredere viitorul și impune respect și teamă tuturor vecinilor noștri.

Căpitan I. ANTONESCU

„Buletinul Armatei și Marinei", Anul IX, XXII, Nr. 4, Aprilie 1913, p. 122-125.

1. F. Buison
2. Ca și morală. N.R.
3. Cornelia, fiica lui Scipion Africanul, patricieană prin naștere și educație, se căsători cu Sempronius Gracchus, ale cărui idei democratice le adoptă fără esitare. Rămasă văduvă și cu 12 copii, un oarecare Ptolemeu îi ceru mâna și-i oferi coroana Egiptului, ofertă pe care ea a refusat-o. S-a consacrat educației copiilor; era foarte modestă ceea ce contrasta cu luxul și desfrâul ce domnia atunci la Roma. Cresc copii în spiritul național ambiționând să facă din ei cei mai buni cetățeni ai Romei și în special conducători ai Plebei, lucru la care a reușit în parte. În această luptă ei au fost omorâți și Cornelia s-a retras departe de Roma. Ori de câte ori era întrebată de fiii săi, ea spunea: au murit pentru *o causă sublimă, fericirea poporului roman.*

Istorie militară

ADRIANOPOLE
Atacul şi apărarea lui

După cinci luni de eroică rezistenţă Adrianopole, cetate, a cărei faimă a pătruns prin veacuri, a căzut. În gara oraşului, pe cele patru ale ei ziduri, stă astăzi scris, cu litere noue, mari şi groase *„Odrin"*, iar sus,... pe vârful celor patru minarete, fâlfâie triumfător şi mândru tricolorul învingătorului.

O crudă şi tristă ironie a soartei a făcut, ca această faimoasă moschee a sultanului Selim să cunoască şi să trăiască momente de restriste şi adâncă durere, după cum altădată – este mult timp de atunci – a cunoscut şi trăit momente sublime de mărire şi glorie nepieritoare.

Mândre şi impunătoare se înălţau odinioară cele patru minarete, care ca nişte sentinele neadormite de cinci secole vegheau dinspre cele patru vânturi.

Astăzi, asemănătoare unor candele uriaşe, care pătrund adânc în imensitatea văzduhului, priveghează cu durere şi resemnare, întrăo linişte sublimă, la căpătâiul unui glorii, care dispare şi se... stinge.

Voinţa şi *conştiinţa* unui om a făcut – un timp destul de îndelungat – ca toată suflarea omenească să privească cu nelinişte, încordare şi curiositate, în spre acest de mai multe ori greu încercat colţ al pământului.

Prin cunoştinţele sale, prin tactul şi mai ales prin tăria sa de caracter Şukri Paşa a făcut, ca cetatea să resiste un timp mai îndelungat decât i-ar fi îngăduit starea actuală a fortificaţiilor sale.

Oraşul era departe de a avea înfăţişarea unei cetăţi moderne.

Isvoarele, pe care le avem până acum la îndemână şi din care se inspiră comunicarea de faţă, dovedesc aceasta.

În vertiginoasa lor cădere Turcii au neglijat totul, toate artele, chiar şi arta războiului.

Neprevăzători şi atraşi de vâltoarea unor *condamnabile* ambiţii, fiind preocupaţi numai de *satisfacerea* unor interese meschine de *partid* şi *personale*, au pierdut din vedere *interesul general al neamului*, au desorganizat şi ce era organizat şi *au pângărit* un trecut prea glorios, pentru a pregăti poporului, care este *inconştient şi nevinovat*, un viitor de plâns. O spunem şi o subliniăm aceasta, pentru-că în toată istoria nu vom găsi un singur exemplu – şi ea va mai adăoga încă unul – în care popoarele, care au fost sdrobite, să nu fi datorat aceasta *decât propriilor lor greşeli*. Şi noi, care ne găsim la o răspântie periculoasă a vieţii, să ne folosim de aceasta din urmă întâmplare, care trebuie să fie şi *pentru noi*, cum este pentru toată lumea, un *exemplu nepreţuit*.

Abstracţie făcând de consideraţiunea de mai sus, cu puţină prevedere şi voinţă, orice popor, care ar fi stăpânit Adrianopolul şi împrejurimile sale, care ar fi fost stăpân pe această importantă posiţie strategică, pe această stavilă, a cărei tărie naturală este nepreţuită, ar fi făcut din ea o cetate de primul ordin.

În această situaţie o armată mobilă bine şi *din timp* organisată şi bine comandată, sprijinindu-se pe cetate şi manevrând împrejurul ei, ar fi bătut şi respins pe vrăjmaşul – chiar mult superior cantitativ şi calitativ, – care ar fi cutezat să înainteze spre Constantinopol angajându-se pe la răsărit sau apus de cetate.

În astfel de condiţiuni desigur că istoria ar fi înregistrat în loc de Kirk-Kilise şi Ciorlu, Filipopoli şi Stara Zagora şi în loc de Ceatalgea, Sofia sau Şumla.

Împrejurările, în care s-au desfăşurat evenimentele, ne dau curajul să afirmăm aceasta. Şi în cursul povestirii noastre vom avea ocasia să o dovedim în parte.

După această lungă, dar necesară introducere trecem acum la desvoltarea studiului ce ne-am propus.

După cele mai recente şi autorisate comunicări date de martori oculari, „Adrianopole este înconjurat de un ansamblu de 24 de posiţiuni fixe completate printr-o serie de baterii şi uvraje, stabilite probabil *după* începerea ostilităţilor. După avizul militarilor *nici unul* din aceste forturi n-avea *mare valoare*. Nici una din acele cupole moderne, blindate, care oferă proiectilelor o resistenţă serioasă; puţin beton – şi numai în câteva puncte – în toate celelalte părţi, întăriri de

cărămidă şi de pământ întreţinute... „a la turque". Tranşee destul de îngrijite, armate cu o bună şi numeroasă artilerie şi precedate în totdeauna de nesfârşite sârme de fier, întinse şi încrucişate cu dibăcie. Dar toate acestea erau aşezate pe poziţii *naturale extrem de tari*. Bine armat, Adrianopole ar fi fost „inexpugnabil". Aşa cum era, asediatorii ar fi putut să-l cucerească, îmi închipui, mai curând, dacă ar fi vrut să facă *sacrificiile necesare*[1].

Acesta este adevărul, şi cu cât timpul îl va confirma mai mult, cu atât personalitatea lui Şukri Paşa va creşte.

Iar istoria îl va înscrie la locul de cinste, într-una din multele ei frumoase pagini, pentru ca generaţiile viitoare să găsească şi să admire la acest vrednic erou un exemplu de neţărmurit devotament, de înaltă conştiinţă şi de caracter ales.

Pentru că sunt multe învăţăminte de tras, vom urmări operaţiunile asediatorilor şi asediaţilor de la începerea ostilităţilor până la 13 Martie, când cetatea s-a predat.

Armatele bulgare, terminând concentrarea şi fiind grupate aşa, după cum se arată în schiţa No.1, păşesc pe teritoriul turcesc a doua zi după declanşarea războiului, adică la 6 Octomvrie.

Din informaţiuni aproape precise – culese din timp de pace – Statul Major bulgar cunoştea foarte bine situaţia armatei turceşti, ca organisare, număr şi calitate, după cum cunoştea situaţiunea fortificaţiilor de la Adrianopole şi Kirk-Kilise, precum şi timpul, de care avea nevoe armata turcă pentru a se concentra.

Schiţa Nº 1

Bazat pe aceste cunoştinţe şi atribuind Turcilor o situaţie mult mai bună, pare, că[2] Statul Major stabilise următorul plan de răsboiu:

Să se atace cu Armatele I şi a III-a frontul fortificat Adrianopole Kirk-Kilise, în timp ce Armata II-a, înaintând pe la Apus de Adrianopole, ar fi întors flancul stâng al armatei turceşti *imobilizate* pe frontul arătat mai sus.

În acelaş timp Divizia 2-a concentrată la Hascovo, să înainteze scoborând prin văile râurilor Orda şi Kara-Su, spre a acoperi flancul drept al Armatei a II-a, şi în acelaş timp a întrerupe calea

ferată Adrianopole-Constantinopol în scopul de a isola cetatea şi a cădea în spatele armatei turceşti.

Divizia 7-a concentrată la Kustendjil, scoborând prin valea Strumei către Salonic avea misiunea de a lega operaţiunile armatei bulgare cu acelea ale armatelor Sербă şi Greacă.

Tot deodată această divizie trebuia să intercepteze calea ferată Salonic-Dimotica, în scopul de a întrerupe singura legătură – marea fiind în stăpânirea Grecilor – dintre Thracia şi Macedonia.

În linii generale, acesta pare să fi fost planul iniţial, şi desigur, că cu timpul, studiul lui va da naştere la numeroase şi interesante discuţiuni. Deocamdată următoarele puncte ne atrag atenţiunea:

1. În raport cu forţele sale armata bulgară să găseşte *răspândită* pe un front prea întins.

Dacă la aceasta se mai adaogă natura specială a teatrului de operaţiuni, – prezenţa cetăţilor şi a diferitelor obstacole naturale, – şi mai ales *lipsa de spaţiu*, concentrarea *tuturor* forţelor bulgare pe câmpul de bătae decisiv era exclusă.

2. Pe măsură ce armata II-a înainta către Sud *se isola* complect de armatele I-a şi a III-a bulgare.

Separarea aceasta în doue grupe şi isolarea lor complectă ar fi dat Turcilor ocasia să manevreze pe linii interioare, să le *bată în parte*, fără ca ele să se fi putut sprijini reciproc.

3. Planul prevedea putinţa imobilisării armatei turceşti pe frontul fortificat *până ce armata* II-a ar fi terminat mişcarea sa învăluitoare.

Lucrurile petrecându-se astfel s-ar fi obţinut o bătălie decisivă cu resultat definitiv pentru unul din cei doi adversari.

a) Prevederea nu s-a realisat fiindcă armata turcească – multă, puţină, cât a fost, bună rea – nu s-a lăsat a fi imobilisată pe frontul celor doue cetăţi, ci s-a retras.

b) Mişcarea armatei a II-a era foarte *riscată*. Pe de o parte această armată era despărţită de restul forţelor prin obstacole naturale şi artificiale – Mariţa, Arda, Adrianopole, – iar pe de altă parte trebuia *să defileze tot timpul* prin faţa unei cetăţi, a cărei garnizoană mobilă o ameninţa în coastă.

Din doue una: ori această armată era atacată de forţe superioare şi distrusă; ori, fiind hărţuită de forţe inferioare, ar fi fost atrasă de cetate ca de un magnet şi *ar fi sfârşit* prin *a se imobiliza complect* sub zidurile ei, – lucru care de altfel s-a şi întâmplat.

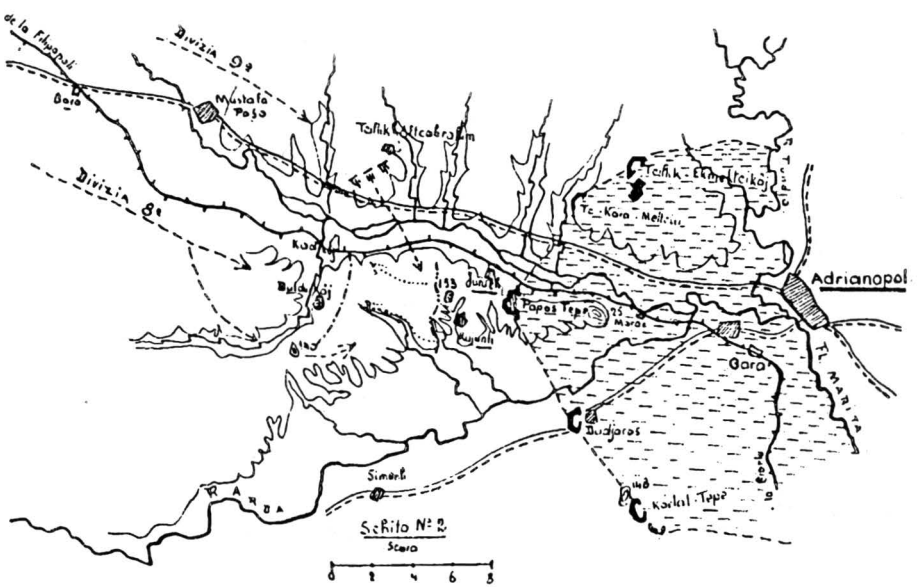

Precipitarea evenimentelor prin căderea punctului Kirk-Kilise, *cinci zile* după declararea războiului, a impus o schimbare radicală a planului inițial.

Statul Major bulgar – el însuși surprins de victorie – a hotărât să se dea imediat *o ofensivă energică* cu *stânga armatei* către Constantinopol.

De altfel, este probabil, că această variantă fusese prevăzută și studiată, căci gruparea inițială a forțelor a permis executarea ei.

Trecând la armata II-a, ale cărei operațiuni singure ne interesează în acest studiu, o găsim la 6 Octomvrie pășind pe teritoriul inamic, când cele mai înaintate ale ei elemente au și luat contactul cu inamicul.

După cum se arată în schița No.2, această armată înainta cu dreapta înainte pe ambele maluri ale râului Mariţa.

Această separare a forțelor, – Maritza este un obstacol, care mai ales în acea epocă nu se putea trece decât prin anumite puncte, – le punea în imposibilitate de a se putea sprijini *direct* și reciproc.

În seara aceleiaș zile a avut loc la Mustafa Paşa o încăerare destul de serioasă. Regimentul 30 infanterie, avangarda diviziei a 8-a, a primit botezul sângelui, încercând pierderi însemnate.

Fără motive serioase trupele turcești de acoperământ se retrag în desordine, fiind cuprinse de panică; *indiciu trist și sigur* al unui *moral scăzut* și al unei *calități inferioare*[3].

În acelaș timp trupele bulgare dau dovada unei *energii* cu totul *conștiente* și a unei stări sufletești superioare[4].

Contrar procedurilor stabilite în războaiele moderne, Regele Ferdinand, de pe înălțimile de la Belitza – privia ridicarea cortinei și jucarea primei scene din marea dramă istorică, care de acum înainte fatal trebuia dusă până la sfârșit.

Tot în ziua de 6 au luat ofensiva și celelalte armate bulgare. Prin planul inițial se stabilise, ca armata I să lege operațiunile sale cu acelea al armatei a II-a. În acest scop Divizia 3-a, care forma dreapta ei, trebuia să scoboare valea râului Tundja.

În marșul său ofensiv această divizie a dat o serie de lupte la Hadjikoj și Muratchilar, care pe de o parte se legau cu acelea, pe care Armata I le da către Seliolu și Kirk-Kilise, iar pe de altă parte cu acelea, pe care armata II-a a *fost silită* să le dea către Adrianopole.

În cele din urmă Divizia a sfârșit prin a fi complect atrasă de cetate, unde, *fiind imobilisată*, a luat o parte activă la operațiunile de învestire.

La 8 și 9 Octomvrie armata II-a a continuat marșul său ofensiv, pe ambele maluri ale Mariței.

În ziua de 9 a avut loc lupta de la Juruch, în urma căreia divizia 8-a pune stăpânire pe trecerile de pe Arda și cucerește linia înaintată de apărare de la apusul cetății.

În trei zile de marș această divizie a înaintat 30-40 km. După Mustafa-Paşa se pierduse contactul cu inamicul, și, lipsind *informațiunile* necesare, *lipsea unul din factori*, care asigura libertatea de acțiune, astfel că întreagă armata a II-a, a fost nevoită să înainteze cu prudență.

La sud de Kadikoj și Büldürköj avangarda diviziei a 8-a, fiind atacată de forțe superioare, – aproximativ o divizie, – a fost nevoită să se oprească și să se organizeze defensiv. Schița No.2.

Ofensiva Turcilor, fiind facută fără energie, a fost de scurtă durată. La rândul lor s-au oprit întărindu-se către Juruch și Kujunli – cota 153.

Această ezitare și oprire a Turcilor a dat timp comandanților Diviziei a 8-a să-și concentreze forțele.

Lupta reîncepând și câmpul de luptă fiind limitat la Nord de Maritza, ambii adversari căutau să obțină decisiunea pe la Sud. Din această causă frontul de luptă a luat o *întindere mare* în *raport* cu forțele disponibile.

Dorind să profite de această din urmă situație, Turcii, încercând să rupă frontul bulgar, au îndreptat coloanele lor principale de atac către Büldürköj și Kadikoj.

Divizia 9-a, auzind tunul bubuind la Sud și către dreapta sa, împinge artileria și avangarda către Ciflik-Afteeabrahim, – de unde artileria deschide un foc energic în flancul liniilor dese de trăgători turcești, care înaintau la atac. Această intervenție a artileriei diviziei a 9-a a fost decisivă.

Pe de altă parte, trupa de manevră – o brigadă – a diviziei a 8-a înaintase către cota 140 și se desfășura la stânga Turcilor împingându-i către Mariţa.

În această situație trupele turcești fiind prinse într-un clește, încep o retragere precipitată și scapă de desastru grație fortului Papas-Tepe, care deschide focul asupra Bulgarilor și-i silește a înceta urmărirea.

Atacul trupelor turceşti n-a reuşit din următoarele cause:

1. Lipsa de încredere şi îndrăsneală. Într-adevăr Turcii se găseau în ofensivă, şi în dimineaţa de 9 ei aveau superioritatea numerică. Din această causă avangarda bulgară a fost nevoită să se oprească şi, ne fiind atacată cu energie, a avut timpul să se organizeze defensiv pe poziţie, *făcând lucrări* de sapă.

Turcii revenind la atac au întâmpinat o resistenţă mai mare şi atunci, trecând la defensivă, s-au întărit către cota 153.

Aceasta a dat timp forţelor diviziei a 8-a să se adune către capul coloanei şi diviziei a 9-a să alerge la bubuitul tunului.

2. Măsura luată de comandantul turc – de a rupe frontul bulgar – era judicioasă, fiindcă acest front era foarte slab. Dacă mişcarea ar fi reuşit, resultatul ar fi fost desastros pentru divizia 8-a bulgară, care s-ar fi găsit bătută şi complect despărţită de divizia a 9-a. Acest succes ar fi creat armatei a II-a o situaţie foarte dificilă.

Însă, pentru ca atacul să reuşească, trebuia, ca pe de o parte, comandamentul turc să *precipite* lupta pentru *a profita de isolarea* momentană a diviziei a 8-a, iar pe de altă parte să *se asigure de libertatea de acţiune a coloanelor de atac*.

Cu alte cuvinte trebuiau luate astfel de măsuri, ca, pe timpul executării atacului, trupele să nu fie surprinse în flanc sau în spate de atacurile directe sau indirecte – cum a fost casul – de alte forţe inamice.

În această privinţă, un exemplu analog, – în care însă operaţiunile au fost judicios conduse, – îl găsim la Plevna, în atacurile pe care Scobeleff le-a dat, pentru cucerirea colinelor Verzi. Cunoaştem ce dispositiune a luat acest iscusit general spre a asigura libertatea de acţiune a coloanelor sale de atac, spre a le pune la adăpost de pericolul, care le ameninţa despre răsărit de Tucenita.

Nerespectându-se acest mare principiu al libertăţii de acţiune pe câmpul de bătae, coloanele de atac turceşti au căzut între focurile celor doue divizii bulgare şi puteau fi complect distruse.

La Bulgari constatăm, că atacul a fost judicios executat; avangarda lor, fiind atacată de forţe superioare, a trecut la defensivă şi, organisându-se pe poziţie, a dat timp grosului coloanelor să sosească pe câmpul de luptă.

Un frumos gest îl găsim în fapta comandantului diviziei a 9-a, care, auzind tunul bubuind, forţează marşul şi aleargă pe câmpul de bătae.

Această constatare, precum şi aceea, că în toate luptele Bulgarii au căutat să obţină decisiunea învăluind unul sau ambele flancuri, ne dă dovada, că comandamentul bulgar şi-a apropiat în totul doctrina germană.

Pe timpul înaintării, infanteria făcea us de sapă şi *nu ataca* decât atunci, când artileria pregătea suficient atacul.

Tot în ziua de 9 în sectorul de Nord-Tundja – către Muratchilar şi Kurudjukoj – trupele diviziei a 3-a (din Armata I) erau atacate de alte coloane turceşti. Aceste atacuri, ca şi acelea de la Juruch, fiind rău organisate şi conduse fără energie, au fost respinse, şi divizia 3-a pune stăpânire pe linia înaintată de luptă.

În urma acestor evenimente forţele bulgare sunt din ce în ce mai mult atrase către cetate, şi prin *ordine ulterioare se hotăreşte* chiar începerea învestirii. Divizia 11-a şi parcul de asediu sunt transportate cu calea ferată către cetate.

În ce priveşte parcul de asediu, detaliile pe care le avem, nu sunt complecte. Acest parc se compunea în marea lui majoritatea din: tunuri lungi, sistem Krupp, de 120 şi 150 mm, câteva piese franţuzeşti de acelaşi calibru, tunuri scurte Schneider şi Krupp şi în sfârşit câteva baterii uşoare, model vechiu 88 mm, şi o baterie Schumann de 57 cu cupole cuirasate mobile.

Parcul era insuficient şi neomogen. Transportul pieselor s-a făcut cu mare greutate; ele erau înhămate cu boi.

Bateriile grele cu tragere repede, – Schneider – împinse la început pe Arda spre a fi la dispoziţia armatei de asediu, au fost în urmă transportate la Ermentkioj, la dispositia armatei a III-a, pentru a lua parte la bătălia de la Ceatalgea.

Pe măsură ce cercul de învestire se strângea, Bulgarii prin atacuri isolate şi îndrăsneţe căutau să recunoască părţile slabe al frontului apărării.

Însă, din causa greutăţii reaprovisionărilor şi al transporturilor tunurilor grele, se alesese ca sector de atac acela de la Nord şi Nord-Est, ca unul ce era *mai apropiat* de calea ferată.

Ploile din Octomvrie şi Noiemvrie au făcut ca învestirea să se facă în condiţiuni foarte anevoioase.

După esecutarea acestei operaţiuni s-a atacat fortul Kartal Tepe, care făcea un colţ eşind pronunţat către Sud-Vest. Această situaţiune a permis artileriei bulgare să bată fortul cu focuri convergente.

Acoperit de proectile şi în urma unui atac *esecutat în noaptea* de 24-25 Octomvrie, fortul cade în stăpânirea Bulgarilor.

Bulgarii îl reorganisează, aduc artileria grea, cu care bat din coastă fortul de la Papas Tepe şi tot în urma unui atac esecutat în *noaptea* de 9 la 10 Noiemvrie îl cuceresc.

Odată stăpâni şi pe acest punct, ei se hotărăsc să procedeze la fel şi cu fortul Teiflek--Ekmektikoj, pentru ca stăpânind astfel cele trei puncte să se reorganizeze şi să înceapă atacul definitiv, pentru a intra pe aici în Adrianopole.

În această situaţiune intervine armistiţiul, care întrerupe operaţiunile în această parte a teatrului de operaţiune.

Pe timpul încetării ostilităţilor Turcii au reorganizat puternic frontul de Apus al cetăţii şi în special către cota 125 (Marac) de unde ameninţau în flanc orice atac, pe care Bulgarii l-ar fi îndreptat din Kartul-Tepe sau T.-Ekmektikoj către Adrianopole.

Ceeace trebue să remarcăm în această primă parte a războiului este că Armata II-a bulgară, a cărei primă însărcinare ne este bine cunoscută, a fost *complect imobilisată* sub zidurile cetăţii.

Numai *o singură* brigadă din această armată a fost îndreptată în ultimul moment către câmpul de luptă de la Lule-Burgas.

Această observaţiune ne dă putinţa să judecăm *măsura*, în care comandamentul bulgar *a realisat* principiul *economiei forţelor*. Au început războiul cu 11 (unsprezece) divizii. Din acestea 5 aveau *însărcinări secundare*, şi numai, adecă ceva mai mult decât 1/2 din totalul forţelor, au luat parte la bătălia decisivă.

Facem aceste constatări, nu pentru a critica, ci pentru a învăţa şi profita.

Nu ne putem opri de a afirma, că victoriile bulgarilor se datoresc mai mult unui concurs de împrejurări prea bine voitoare lor decât unor măsuri bine chibzuite şi adânc reflectate.

Cât pentru Turci, Adrianopole şi-a *ajuns scopul*, fiindcă cetatea a reuşit *să imobilizeze* mai mult de 1/2 din forţe.

Scopul ofensivei este, ca profitând de superioritatea sa numerică, *să caute forţele principale* inamice, spre a le sili *să primească* o bătălie decisivă în condiţiuni desavantajoase. Însă, pentru ca ofensiva să poată *câştiga* această bătălie, trebue să *combine* operaţiunile ei astfel, încât *maximul de forţe posibil* să iea parte la luptă. În acest scop dacă în marşul său ofensiv întâlneşte cetăţi pe frontul şi mai ales în flancul său, ofensiva trebue *să iea* astfel de măsuri, în cât să facă faţă la *doue nevoi cu totul contrarii*:

a) Să *asigure libertatea de acţiune* a armatei punând-o *la adăpost de orce atac venit* dinspre cetăţi;

b) Şi să asigure realisarea principiului economiei forţelor pe câmpul de bătălie.

Primul factor impune în mod imperios *o risipire de forţe*; al doilea cere *o concentrare maximă* a lor.

Când capacitatea comandantului reuşeşte să facă, ca primul factor să *fie redus la minimum* şi al doilea să fie *împins la maximum*, atunci toţi sorţii de isbândă sunt asiguraţi[5]. Când însă se realizează contrariul, adecă când, pentru asigurarea libertăţii de acţiune a grosului (destinat să dea bătălia decisivă), se întrebuinţează forţe, al căror efectiv *egalează* sau *întrec* pe acelea care *au misiunea principală*, atunci sorţii de izbândă trec de partea defensivei, care a ştiut şi a reuşit să *deplaseze echilibrul forţelor* în favoarea sa.

O procedare analoagă a provocat în 1877 cunoscuta *crisă strategică*, prin care a trecut armata rusească, după întâia bătălie de la Plevna. Trecând Dunărea, Ruşii au *răspândit* forţele lor astfel, *încât aveau trupe pretutindeni şi nicăeri*. Deşi erau *superiori* în forţe pe teatrul de operaţiune, erau *inferiori* pe câmpul de bătae. (De altfel Turcii erau în acelaş defect de răspândire; dacă Ruşii ar fi realisat o altă distribuire de forţe, ar fi înlăturat una din grupele turceşti şi poate Românii năar fi trecut Dunărea N.R.). Din motive de ordin moral, şi pentru a satisface un *orgoliu naţional* rău înţeles, armata bulgară a imobilisat o mare parte din forţele ei, în jurul cetăţii cu scopul de a o cuceri. Din *slăbiciune*, un alt comandant, în altă împrejurare, lăsându-se influenţat de inconştienţa unei opiniuni publice, a dus armatele sale la Sedan.

Poate tot sub influenţa unei opiniuni publice, comandantul bulgar a încercat să dea *doue lovituri în acelaş timp*. Logica unor principii etern adevărate a făcut, şi era *fatal* să facă, ca *nici una* din ele să nu *reuşească pe deplin*.

Ne oprim de o camdată aci.

Rândul viitor ne vom ocupa de operaţiunile ce au urmat după armistiţiu până la căderea Constantinopolului.

Căpitan Antonescu

„Buletinul Armatei şi Marinei", Anul IX, XXIII, Nr.5, Mai 1913, p.150-155.

1. L'illustration 12. IV 1913. – cu toate astea pentru cucerirea cetăţii sacrificii tot s-au făcut, dar mai târziu.
2. Toate comunicările o confirmă.
3. Acoperite cu trupe de reservişti şi nepregătiţi moralmente. N.R.
4. Pregătită din vreme prin *şcoală* şi societate. N.R.
5. În acest cas desavantagiul risipirii forţelor trece de partea adversarului, care imobilisează forţe superioare de ale sale în cetăţi. Aceste forţe sunt mascate de forţele noastre inferioare, de *minimum*, pe când *maximum* obţine decisiunea aiurea. N.R.

Genève 15 Septembre 1924

Monsieur le Président,

J'ai l'honneur de porter à votre connaissance qu'en cas d'empêchement Mr. le Ministre P. Comnen ou le Colonel Antonesco me remplaceront à la Sous commission de la III Commission.

Veuillez agréer l'assurance de ma haute considération

N. Titulesco

Son Excellence le Président Benes.

(Hoover Archives, Palo Alto, N. Petrescu-Comnen Papers, Box. no. 10)

Scrisori adresate de colonelul Ion Antonescu lui Nicolae Titulescu

Ion Antonescu şi Nicolae Titulescu sînt două personalităţi legate de o sinceră prietenie, mai ales în perioada în care primul a reprezentat interesele Bucureştilor la Londra, în calitate de ataşat militar. Vom reproduce în facsimil din arhiva personală a lui Titulescu – adăpostită la Hoover Archives Palo Alto (S.U.A.) – patru scrisori adresate în perioada 1924-1926 de colonelul Ion Antonescu ministrului României de la Londra. Din lectura acestora se desprinde o latură mai puţin cunoscută a personalităţii lui Antonescu, aceea sentimentală, el fiind preocupat vădit de sănătatea ilustrului diplomat. Se constată, de asemenea, grija pentru obiectivele şi efectele propagandei româneşti în Anglia, într-un context în care Foreign Office-ul avea un cuvânt greu de spus în afacerile bătrînului continent.

5. IV. 914

4, CROMWELL PLACE, S.W.7.

Iubite D-le Ministru

La 24 Aprilie venită în Țară cu președintele Societății luptătorii exilați ca să iniție pe fruntașii noștri conaționali la organul pe care F.I.D.A.C.-ul[1] îl va înființa în Franța și Rusia și la Londra. —

Am pornit de aci Duminică, prin mijlocul adunării

[1] Federația internațională a luptătorilor emigranți —

Ministrul de Război, și
șeful Marelui Stat Major
General Rosetti. —

Cred, și știu că ați
făcut tot pentru ei, ca-
ci știu în interesul nostru
le va fi primit cât
mai bine. —

Trebue pus o mică mișcare
și în toate aripile tre-
pene să dovedească împrumu-
cuplicabile pecare o au

cărdăriei nu privește
diferențe pe care poporul
și autoritățile noastre o
fac între francezi și
englezi –

Înțelegere de sentimente
și fapte, amânată de multe
ori, pentru unii și nimănui
pentru alții.

Dacă am fi păstrat
o foaie madonă și ni
ar rămâne diferențe mari
oțel ca țară ar fi
prosperat mai mult.

Dar mereu continuu
să conving pe unul mai
comisiv la minte şi îi dau
convingerea să opinez
numai când voi fi pus în
acord cu cele ce gândesc
şi cu autoritatea Voastră. Un
cuvânt la Ministrul de
Război şi prate şi la
Caterine n'ar strica de
multe şi respectuoase urări
ale subsemnatului. Până şi unul
sunt sigur că la Bucureşti
Sunt şi eu în lumea Ordul Vieţii.
Al Dvs devotat
Col Antonescu

1. XI. 24

4, CROMWELL PLACE, S.W. 7.

Iubite Domnule
Titulescu

De multă vreme
sunt preocupat să-ţi
scriu, dar ocupaţiile
şi mai mult chiar de
fiinţa, m-au împiedicat.

Deocamdată mă mărg-
nesc - ca şi pînă-
şi sentimentele ce vă

Prințesa, D-na I. Tulbure
și D-na, au fost
și ele împroprietărite, din
raportul prezentului,
în acelaș mănunchi.

De la D-l Vinulescu
mai de demult și
acum în urmă, prin
Ciotori, am avut
veste despre D-ta.

Nu m-a încurcat
de loc chestia pământului.
La unitățile noastre
este mai greu problema.
La S-te trebue atașat
un un S- mai bun,
pământul este de preț-
puțin că-l dă la
țărani un este specialist
și pățește de ministri.
Problema este cum
să aibă pământ cum
pământ ministri și bișnițe

trebue să te întorci
repede.

Voiu fi de acii
— cred că ai aflat de la
prin presa franceză.

Bietul Macdonald
a cărui frică de tată,
cu cumpătarea mea de ea,
și adâncindată pe tăcere
Sinaia cea
Chiar dacă cât pălăce,
i-a minat capul
Ca ceva îl regret

4, CROMWELL PLACE, S.W. 7.

fiindcă mi-a plăcut
[illegible] Anglia
mai am dăruit
la minte şi la suflet
mai ales. —

Ca idei, acţiunea lui
a fost mai puţin de
amăgitoare ca i s'au
adus de adversari.

Te fericesc pentru
liniștea în care trăiești
acolo.

Te aici muncă
este mizerabilă?

Dureri, plăcere și viață
nu există. Soare și
ploi minunate. —

De când nu-am
despărțit cu frică

părțile prin care
am trecut și de
acolo prin Belfort,
Nancy (fără întrerupere) Metz
Verdun, Reims, Paris,
Chantilly, Compiègne,
Maubeuge, Bruxelles la
Londra. —

Cartea mare, tăiată
cu cuțitul, însă
mută.

La urma urmei cu
toții ne-o tăiem —

cînd am ajunge
fiii Domnului în
Ţara Sfîntă! —

Vecinii dau de
veste că au pornit cai de
plăcere şi au
început să se încurce.

Te aştept nu ca să
te aştept, dar ca să dai
de veste.

Respectuoase închinăciuni.
Al Dtale devotat
Col Antonescu

4. III. 917.

4, CROMWELL PLACE, S.W. 7.

Iubite Dle Tătărescu,

Cărţi mi-a trimis la timp acele cărţi cu cuvinte amabile care mă pironesc din nou de bunăvoinţa Dle voastre dl. —

Accidentul nenorocit care s'a întîmplat aici şi care a curmat viaţa unui distins camarad, la care aduceam deosebită

Abilitatea sa de pătrundere și caracterul său [illegible], mă pun în imposibilitate de a răspunde imediat la cuvintele sale de prietenie, cuvinte care la mine, omul și rău și rece, fac să răsune profund și îndelung, una din cele mai sensibile din coardele sufletului. –

La articolul de ieri:

mente, care în acelaș timp mă și mustră, am obiceiul să răspund numai prin fapte.

De aceea mă țin de cuvânt de bine, care pot fi de multeori pricinuite mie cu nedreptate și sincer. —

Timpul nimicește, și mai ales mormintele pe cei trecuți pe lângă noi, dar ei au trăit și viața, au

la Cuza mi-ai dragostea și încrederea ta.

Una din acele din urmă calități de suflet pe care ai avut-o față de Țară, în timpul celor 2 ani din urmă, la Londra.

La ea va adăuga, prin mult mai târziu, că ai meritat cu adevărat pretenția de tată.

Gândindu-mă să revin de la vitez la prezent

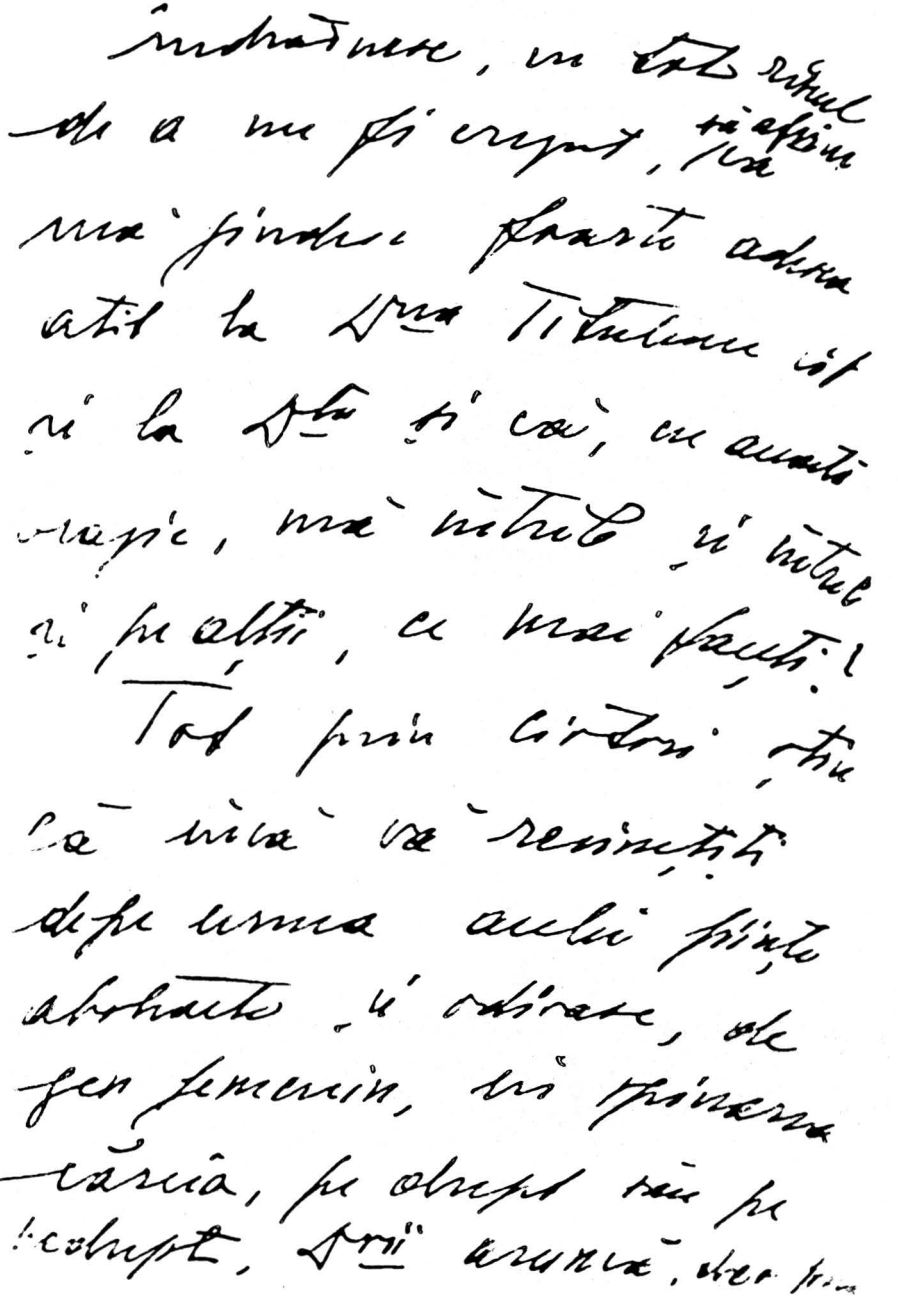

Mama Lucați ale voastre,
vina Tatăne de depărtată
fiică mucenită. —

Nu mi-aș mâna cu
tot gândul să fi adunată
vinovată și de depărtată
amarnic financiară.

La poată să-și răspundă
capul fiilor care să
împuțe, fără nicicum și ale ani
de fiu, să părăsească mâna
rănească sau cel puțin mâna
tânăr pentru Țara noastră.

Sperând că va vrea să-și
mintă și să-și vină pentru
fie amintă, a lui să poată
Tatăne vină și pentru mai bine
ca odinioară. Tatăne Antonescu

3. V. 926 Londra

Iubite Domnule Vlădescu

Sunt dispus că voi înfrânge ceiace numești D-ta f. Bine „Mici necazuri".

Este chestiune de voință și mai ales de perseverență și nu de frică ca un om inteligent și cult, cum fie frată lumea că este și noi toți suntem convinși că este așa, dă nu pășească printr-un mijloc cu care este înjurat și pe care dumă de mai mu.

Dacă nu le faceți și mai ele nu și le oprim, este evident că nu este ceiace de crede că este.

Aceasta nu face ca lumea frată să aibă o atitudine de dușmănie. Nu ați voit în interesul statului și mai ales al ei să apăsăm asupra. — Este nevoie să fii tânăr și să bați munții pentru a obține

ceia ce poate să te facă uneori să regreţi
cine ştie dacă vrei şi dacă poţi reîncepe
în privinţa.

Viaţa regulată; culcare de vreme;
sculare normală; mişcare regulată; alt
[illegible] fizice plăcute şi progresive şi
mai presus de toate tihnă pentru fiinţa
este totul ce-ţi trebue ca să ajungi
să trăeşti cu mine. —

Altfel de faci ceea ce poţi şi
mi-e realmente milă. —

Mai stau încă la Londra. Cât
nu ştiu. Dar în mici un caz mai
curând ca până la toamnă, fiindcă
până atunci am ajuns să mă
obişnuesc şi trebue să plec, şi în aceasta
ceaţă, ori de cuvânt.

Mulţi mulţumiri colaborarea mai
constantă pentru mine cât mai curând posibil
şi îţi mulţumesc din toată inima.

Respectuoase omagii şi dorinţe de mine
pentru Titulescu. Cu cele mai afectuoase sentimente
şi cele mai bune urări de sănătate cât Antonescu

(Hoover Archives, Palo Alto, S.U.A., N. Titulescu Papers, Box. no. 12)

T E L E G R A M A

MARELE STAT MAJOR

INTRAREA No. 7492
1926 luna Oct. ziua 4

Marelui Stat Major
Secţia V-a

LONDRA. 2 10 11,10

ordin de rechemare
pe ziua de 30 Oct. curent
de Cobuz ca fie venit în Țară

Doresc a reintra în ţară cel mai târziu la sfârşitul lunei acesteia. In consecinţă rog obţineţi şi comunicaţi-mi ordinul de rechemare, fiind-că numai după primirea acestui ordin voi putea face cerere de prezentare Londra şi în Belgia.

Cum prezentările îmi vor lua 10-12 zile, rog comunicaţi telegrafic ordinul de rebragarea misiunei.

Colonel Antonescu

Nr.147

Bir.C.Nr.300/3-X-1926
p-Cons. Major Ianculescu

(Arh. M.Ap.N., fond 5417, dosar f.n., f. 80, 1928, Poziţia nr. 677)

Marele Stat Major
Secţia a 8-a Istoric

No. 116 din 1.02.1926
Marele Stat Major

Către Diviziunea II
La no. 22 din 4/I/1925

Am onoarea a comunica că Secţia a 8-a Istoric este de părere că Istoricul rezumativ al războiului nostru, întocmit de colonelul Antonescu, răspunde scopului urmărit, de a se face cunoscut publicului englez sacrificiile făcute de România în timpul războiului şi contribuţiunea ei la victoria aliaţilor.

Sîntem de părere că, dacă aceste conferinţe vor continua, ar fi util să se trateze şi acţiunea militară şi politică a României din anii 1918-1920 în Ungaria.

Asupra acestei chestiuni, Secţia 8-a Istoric a înaintat delegatului român în comisia de reparaţiuni, un «Memoriu asupra contribuţiunilor politice, militare şi juridice a operaţiunilor armatei române de la 13.XI.1918 la 30.III.1920 şi a ocupării Ungariei», memoriu despre care colonelul Antonescu are cunoştinţă.

Se anexează rezumatul istoric şi adresa No. 117 ale ataşatului militar la Londra.

Şeful Secţiei VIII Istoric
Colonel Bârzotescu
(ss)

(Arh. M.Ap.N., fond 5.450, dosar 250, Poziţia 143, 1926, f. 1)

„ÎN BASARABIA, ROMÂNIA ESTE ÎNCĂ OBLIGATĂ SĂ-ŞI APERE FRONTIERA CU ARMA ÎN MÂNĂ"

În ianuarie 1926, un istoric rezumativ al participării României la războiul de reîntregire al neamului, întocmit de colonelul Ion Antonescu a ajuns în posesia cunoscutului ziarist britanic W. Steed – ultimul l-a folosit pentru susţinerea mai multor conferinţe la Londra ocazionate de participarea României la Marele Război. Dăm, în limba română, textul acestui excurs conceput de ataşatul militar de la Londra în limba franceză. Menţionăm că acest text este mai puţin cunoscut. La alcătuirea sa, colonelul Antonescu a folosit şi unele date aflate în lucrarea tipărită de el în 1919.

REZUMAT
ASUPRA ACŢIUNII ROMÂNIEI ÎN RĂZBOIUL CEL MARE

PERIOADA NEUTRALITĂŢII
04.08.1914 – 15.08.1916

Înaintea primului război mondial, România avea o situaţie unică în lume.

Ţară mică, izolată, situată la gurile Dunării, între Rusia, Austria, Ungaria şi Bulgaria, România a fost mereu, din cele mai vechi timpuri, ameninţată în existenţa sa de ţară liberă şi independentă, iar dezvoltarea ei politică, economică şi militară, în mod constant, împiedicată.

Explicaţia acestui calvar este evidentă: prin situaţia sa, România a fost mereu meterezul (zidul de apărare) care împiedica tendinţele, destul de cunoscute, ale expansiunii ruse şi austriece către Orient. Pe de altă parte, în ultimii 30 de ani, România a fost şi santinela care a vegheat constant ca hegemonia de tristă amintire, exercitată în Balcani de către turci pînă în 1877, să nu fie înlocuită de alta, mult mai brutală, pe care încerca să o exercite un popor apărut de curînd şi animat de o ambiţie nemăsurată, prin nimic justificată din punct de vedere etnic şi istoric.

Este vorba de Bulgaria.

Dacă la consideraţiile de ordin general se adaugă faptul, recunoscut de toţi, că Rusia, ca şi Austria, aveau sub dominaţie regiuni imense locuite de români, se poate explica cu uşurinţă şi complet pentru ce cele două mari ţări urmăreau permanent cu perseverenţă şi metodă nu numai să pună România în imposibilitatea de a dezvolta în mod normal organizarea politică şi forţa sa armată, ci complotau chiar la distrugerea ei.

2

Este evident că, pe măsură ce ţara se dezvolta, ziua unirii politice a tuturor românilor nu mai putea întîrzia şi nici nu mai putea fi împiedicată.

Odată realizată această unire, tendinţa de hegemonie a bulgarilor în Balcani, ca şi cea de expansiune către Orient a austriecilor şi ruşilor trebuia, obligatoriu, să ia sfîrşit.

Aceste interese, cu totul opuse în ceea ce priveşte aspiraţiile fiecărei ţări, dar comune în privinţa dispariţiei României, au fost în permanenţă motivul de apropiere a statelor care înconjurau România. Atît trecutul nostru istoric, cît şi modul în care naţiunile s-au grupat în această mare conflagraţie, motivează în întregime această afirmaţie.

3

Cele de mai sus explică şi izolarea în care s-a găsit România, înaintea şi în timpul războiului. Pentru a putea trăi în libertate şi a se putea dezvolta, în vederea realizării programului său istoric - unitatea politică a tuturor românilor - România a trebuit să se alieze cu una dintre marile constelaţii politice anterioare războiului ale Europei.

Avînd de făcut revendicări, la fel de mari în est ca şi în vest, alegerea sa a fost foarte dificilă.

Consideraţii de ordin economic, reminiscenţe dureroase ale atitudinii Rusiei în 1878, ca şi interese străine sentimentului unanim al populaţiei au aruncat, încă din 1883, ţara în gruparea Puterilor Centrale.

În această conjunctură a politicii externe a fost surprinsă România de evenimentele din 1914.

Şi, cînd a izbucnit războiul, guvernul şi întreaga ţară au trebuit să facă faţă celor mai dificile şi mai dureroase probleme care, vreodată, au încercat un popor. Cu oricare grupare s-ar fi aliat ţara, soldaţii săi ar fi fost forţaţi să lupte cu fraţii lor.

4

Această situaţie a impus României să nu răspundă în august 1914 cererilor presante şi ameninţătoare ale Puterilor Centrale de a li se alia, conform Tratatului de alianţă; România a adoptat, în faimosul Consiliu de Coroană, prezidat de defunctul rege Carol, formula de „expectativă armată".

Încă de la începutul războiului, opinia publică, prin manifestaţii continue şi adesea foarte violente, a făcut cunoscute, în mod evident, adevăratele sentimente ale poporului şi cît de nepopulară era alianţa pe care conducătorii săi o încheiaseră pentru o perioadă lungă, fără a consulta poporul.

În ziua în care Puterile Antantei au afirmat, ca scop principal al războiului, dreptul şi respectarea principiului naţionalităţilor la constituirea statelor, întreaga naţiune română, în unanimitate, a arătat, cu un gest energic, trupul în care trebuia să se înfigă baioneta soldatului român.

Atunci a fost încheiat Tratatul de alianţă din 17 august 1916, iar la 28 ale aceleiaşi luni trupele române treceau Carpaţii, în aclamaţiile entuziaste ale românilor de pretutindeni. După atîtea secole de răbdare, de suferinţă şi de lupte, sunase, în sfîrşit, ora dreptăţii.

Ultimul punct al programului istoric al României - unitatea tuturor românilor - începea să se realizeze.

Acest program, moştenire a marelui voievod Mihai Viteazul care, după cum se ştie, realizase, vai! pentru un timp prea scurt, unirea tuturor românilor, program urmărit de atunci fără întrerupere, conţinea reconstituirea Daciei Felix, între limitele fixate prin Tratatul de alianţă din 17 august.

Argumente irefutabile, de ordin etnic şi istoric, i-au determinat de Aliaţi să se angajeze, în mod formal, prin acest trata, să constituie România pe bazele sale actuale.

5

II. RĂZBOIUL. PRIMA MOBILIZARE.

PERIOADA 28 AUGUST - PÎNĂ LA PACEA DE LA BUCUREŞTI DIN MARTIE 1918.

La 28 august regele trăgea spada şi, în aceeaşi seară, trupele sale înaintează peste munţi, înlăturînd barierele care, de mii de ani, separau părţi din trupul aceleiaşi naţiuni.

În acelaşi momente, ministrul României la Viena remitea guvernului austro-ungar declaraţia de război.

Duşmanul, surprins de brusca incursiune a trupelor române, îşi abandonează poziţiile şi fuge.

Rînd pe rînd, şi fără mare greutate, defileurile din Carpaţi cad în mîinile românilor.

Porţile Transilvaniei sînt astfel larg deschise celor trei armate române, care înaintau, concentric, către inima ei.

Pentru întîia dată, de la Mihai Viteazul care, în 1600, în urma unor victorii strălucite, realizase, pentru o perioadă scurtă, visul tuturor românilor, steagurile româneşti traversează cîmpiile în care, de multă vreme, stăpîneau nedreptatea şi tirania. La vederea lor, îngenunchiaţi şi plîngînd, copii şi femei strigau „Domnul să vă ajute".

Astfel a început, după o zi de sărbătoare - era ziua onomastică a reginei - războiul cel mare, care a provocat cele mai multe suferinţe, sacrificii şi umilinţe din cîte a cunoscut vreodată poporul român.

Cînd cele trei armate române treceau munţii - prin frontiera de nord-vest a ţării – o a patra armată, mai slabă calitativ şi ca forţă, apăra Dunărea şi frontiera de sud din Dobrogea împotriva unei eventuale agresiuni bulgare, care era de aşteptat, în ciuda asigurărilor formale ale Rusiei.

6

Într-adevăr, în timpul tratativelor încheiate cu semnarea tratatelor de alianţă politică şi militară între România şi aliaţii săi, guvernul român, temîndu-se, pe bună dreptate, de o agresiune bulgară, ceruse ruşilor să trimită în Dobrogea o forţă de cel puţin 200.000 de oameni pentru a se opune acestei eventuale agresiuni.

La această cerere, justificată perfect din punct de vedere militar, pentru că numai aşa cele trei armate, care înaintau către inima Austro-Ungariei, ar fi avut comunicaţiile asigurate, Cartierul General Rusesc se opuse, dînd asigurări formale că bulgarii nu vor ataca şi că vor fi suficienţi cîţiva soldaţi ruşi în Dobrogea pentru a împiedica agresiunea.

În sfîrşit, după discuţii lungi şi penibile, care întîrziară intrarea României în acţiune, Alexeev acceptă să trimită în Dobrogea 50.000 de ruşi care, după cum se va vedea mai departe, nu au ajuns la timp şi, ceea ce este mai rău, nu au avut eficacitatea pe care ar fi trebuit să o aibă în lupta împotriva bulgarilor, în momentul agresiunii acestora.

Aceasta este una din cauzele înfrîngerii armatei române în 1916 - înfrîngerea care a provocat atîta decepţie tuturor celor care credeau că intervenţia armatei române va grăbi sfîrşitul războiului.

Celelalte cauze ale acestei înfrîngeri reies din următoarea examinare rapidă asupra războiului.

Conform convenţiei militare, acţiunea românilor trebuia să fie precedată şi executată paralel cu o acţiune generală şi decisivă, executată, pe de o parte, de către ruşi în lungul frontului din Galiţia, comandată de generalul Brusilov, de cealaltă parte de toate forţele aliate din Salonic. Această ultimă acţiune (cea de la Salonic) avea drept scop să asigure spatele trupelor române imobilizînd forţele bulgare şi împiedicîndu-le către Dunăre şi Dobrogea contra României.

Prima acţiune (cea a lui Brusilov) avea ca scop să întoarcă şi să inverseze aripa stîngă a frontului oriental printr-o acţiune simultană celei a grosului trupelor române, care se îndreptau spre Transilvania. Consiliul de Război al Aliaţilor, care trasase acest plan în înţelegere cu Comandamentul Român, îşi pusese mari speranţe în rezultatele pe care trebuia să le aibă planul, încă din 1916. Se aştepta ca acesta să producă prăbuşirea militară şi politică a Austro-Ungariei.

Rezumînd, acesta era planul de ansamblu al acţiunii şi al angajamentelor făcute.

Conform acestui plan şi acestor angajamente, România a intrat în război şi a atacat în direcţia care îi fusese indicată şi care corespundea şi scopurilor politice pe care ea le urmărea.

Dar imediat după intrarea ei în război, România constată că nici pe frontul din Salonic, nici pe cel din Galiţia Aliaţii nu-şi onoraseră angajamentele, astfel că armata română rămîne, din punct de vedere militar, complet izolată şi fără sprijin.

Germania, Bulgaria şi Turcia, solidare cu Austro-Ungaria, declară război României, una cîte una, între 28-30 august 1916. Astfel, armata română se găseşte, din prima zi, într-o poziţie strategică pe care n-a mai avut-o nici o naţiune în război, pentru că, avînd o armată de 650.000 oameni, prost echipaţi şi înarmaţi, fără experienţa războiului, fără aviaţie, fără artilerie grea, fără măşti de gaze, fără a-şi putea fabrica muniţiile şi cu un număr mic de mitraliere, a fost obligată să lupte pe două fronturi, cu o întindere mai mare decît tot frontul oriental, pe care luptau ruşii, sau decît frontul vestic, unde luptau armatele aliate.

Deci, din cauza circumstanţelor pe care România nu le putea cunoaşte la timp şi care, într-o bună zi, vor fi clarificate de către cei care vor cerceta arhivele militare şi politice ale Aliaţilor.

8

Armata română a rămas, din ziua intrării sale în război, complet izolată în ceea ce priveşte acţiunile sale, deşi făcea parte dintr-un ansamblu de acţiune care, potrivit angajamentelor semnate, trebuia să acţioneze în acelaşi moment.

Avînd în vedere această conjunctură, ar fi fost logic ca proiectul iniţial de operaţii, schiţat mai sus, să fie adaptat la noua situaţie şi, deci, modificat de către Comandamentul Român.

Dar speranţa că, de la o zi la alta, ajutorul promis şi aşteptat va veni şi că se vor îndeplini asigurările zilnice, verbale şi scrise, care întreţineau această speranţă, a pus Înaltul Comandament Român în imposibilitatea de a lua această hotărîre, care, totuşi, se impunea.

Iată originea şi principala cauză a celor dintîi şi dureroase înfrîngeri.

După cîteva victorii fără mare importanţă trupele române înaintează în Transilvania, pe tot frontul şi în profunzime de 10 - 100 km.

În acest timp, nori negri se adunau din toate părţile. Duşmanul aducea, în grabă şi de peste tot, forţe pentru a ataca, din toate direcţiile, armata română, începînd cu Dobrogea.

La 24 august, Turtucaia inaugurează seria însîngerată a înfrîngerilor. Duşmanul, avînd la dispoziţie numeroase mijloace de comunicaţie, şi-a deplasat forţele de la o zonă la alta şi a executat, de la 13 septembrie la 13 octombrie, o serie de acţiuni scurte şi violente, în urma cărora trupele române au fost forţate să se retragă din Transilvania pe culmile munţilor şi, în Dobrogea, pînă la linia Constanţa-Cernavodă.

Tunurile bubuiau de abia 45 zile şi România îşi pierduse toate efectivele din Transilvania şi trei sferturi din teritoriul său transdanubian.

9

Cînd, în afară de promisiuni, nu îi sosea nici un sprijin, nici măcar muniţii şi mitraliere, campania din 1916 putea fi considerată pierdută, pe de o parte, iar pe de altă parte, exista impresia că forţele nu avea nici măcar posibilitatea de a se menţine acolo unde se găseau.

Totuşi, pămîntul sfînt al patriei trebuia apărat cu orice preţ.

Atunci începu seria luptelor corp la corp, în care soldatul român arătă duşmanilor şi lumii întregi ce înseamnă baioneta în mîinile unui om conştient de justeţea cauzei pentru care luptă.

În ciuda superiorităţii duşmanului de pe frontul din Transilvania (21 divizii contra 11), în pofida faptului că le lipsea artileria grea, artileria de munte, mitralierele şi grenadele, trupele române au reuşit să reziste şi să menţină culmile munţilor de-a lungul frontierei de la Vîrciorova pînă la Dorna, în Bucovina.

Luptele eroice de apărare - mai ales cele de la Jiu, Olt, Cîmpulung, Prahova, Oituz, Uz şi Trotuş - vor fi pe vecie pagini glorioase ale istoriei poporului român.

Ele rămîn, etern, ca mărturie a vitejiei generaţiei care a ştiut să moară pentru a răzbuna un întreg trecut şi a asigura un întreg viitor.

În timp ce forţele române se micşorau datorită pierderilor suferite, cele ale duşmanului, care era gata să pună mîna pe petrolul şi grîul românesc, creşteau zilnic; ca urmare, în jurul datei de 1 decembrie, 37 divizii duşmane strîng, din ce în ce mai mult, cercul ucigaş în jurul armatei române.

Sub presiunea formidabilă a acestui cerc, edificiul s-ar fi prăbuşit şi prăbuşirea sa ar fi fost inevitabilă dacă duşmanul ar fi reuşit să străpungă frontul.

Astfel că, după un efort considerabil şi cu mari pierderi, a reuşit, către 13 noiembrie, să străpungă frontul la Jiu; întregul sistem de apărare român a început să cadă, pe măsură ce duşmanul înainta spre cîmpie.

Aceste forţe, odată ajunse în Cîmpia Olteniei, unde nu mai existau unităţi care să le oprească, au avansat repede către est.

drumul către Bucureşti, în spatele trupelor române situate în munţi, şi de-a lungul Dunării, era fără apărare. Perspectiva celui mai dureros dezastru strîngea toate inimile.

S-a luat, atunci, hotărîrea de a se concentra rapid patru divizii, adunate în mare grabă de pe celelalte fronturi, care trebuiau să lovească duşmanul în timp ce aceasta trecea Oltul.

10

Începuse acţiunea de concentrare cînd, asemeni unui fulger, sosi vestea că duşmanul făcuse un pod peste Dunăre, la Zimnicea, şi înainta rapid spre Bucureşti.

Comandamentul Român, nedispunînd de alte rezerve, ocuparea capitalei era inevitabilă. Dacă s-ar studia o hartă cu poziţiile în care se găseau forţele române şi cele duşmane la acea dată, s-a putea constata imediat ce responsabilitate uriaşă aveau conducătorii români de atunci. Dacă duşmanul ar fi reuşit să ocupe capitala cît de repede şi-o dorea, toate unităţile Armatei I-a care luptase în Oltenia, cea mai mare parte a celei de-a doua - adică aproape jumătate din forţele române - nu s-ar fi putut retrage şi ar fi luat, cu arme şi bagaje, drumul umilitor al captivităţii.

Onoarea armatei române ar fi fost compromisă. Pentru a împiedica o asemenea eventualitate trebuia timp. În acest scop, a fost concepută şi executată marea bătălie „campe aperto" (cîmp deschis) de la Argeş, care a avut loc între 28 noiembrie - 4 decembrie 1916, la cîţiva kilometri la este de Bucureşti. S-a încercat o acţiune hazardată, care, în cazul cel mai fericit, ar fi putut da un rezultat maxim - aruncarea forţelor lui Mackensen în Dunăre - sau, în cazul cel mai nefericit, un rezultat minim -cîştigarea timpului necesar pentru a da posibilitatea celor două armate (I-a şi a II-a) de a se retrage din munţi la est de Bucureşti.

Trupele, care trebuiau să facă această acţiune, au fost aduse de peste tot şi concentrate chiar pe cîmpul de luptă. În ciuda oboselii, soldatul român, şi de această dată, a probat elanul şi nelimitatul său spirit de sacrificiu.

Duşmanul, atacat impetuos în flanc şi pe linia de comunicaţie, a fost surprins şi înfrînt în 29 şi 30 noiembrie. Luddendorf, în „Memoriile" sale, afirmă că „trupele germane au trecut cu această ocazie prin momente grele".

Rezultatele acestui început de victorie au fost: 5000 prizonieri, 30 de tunuri şi 50 de mitraliere.

Duşmanul îşi începuse retragerea către Dunăre.

Dar bucuria românilor şi a aliaţilor săi a fost scurtă. Cu o zi înainte ordinul de operaţii al armatei române căzuse, printr-o întîmplare nefericită, în mîinile duşmanului, aşa că acesta a putut cunoaşte perfect situaţia, determinîndu-l pe Falkenhayn să ordone înaintarea rapidă către cîmpul de luptă a unor mari forţe, în ajutorul camaradului său Mackensen.

În ciuda acestui fapt bătălia, cîştigată pe trei sferturi, nu ar fi fost pierdută dacă o trădare odioasă nu ar fi contribuit la aceasta: două divizii ruseşti, care se găseau la cîţiva km. de cîmpul de luptă, au asistat impasibile - fără a interveni nici cu tunurile şi în ciuda cererilor repetate, pe care toţi - români şi aliaţi - le adresau.

Comandanţii ruşi promiteau, se agitau, dădeau ordine severe, dar nimeni nu se mişca.

Fiind situaţi în flancul duşmanului, intervenţia ruşilor ar fi putut fi decisivă.

Cererile repetate de ajutor făcute de Mackensen lui Falkenhayn întăresc această afirmaţie.

Deci, din cauza celor menţionate mai sus, lupta a fost pierdută - dar timpul a fost cîştigat.

Atunci a început, într-o zi mohorîtă, umedă şi rece de toamnă, într-o zonă complet lipsită de drumuri, de mijloace de aprovizionare şi de sate, cea mai dureroasă dintre operaţiunile militare: retragerea.

Odată cu regele şi conducătorii ţării, trupele române, învinse, copleşite de oboseală şi de durere, prost echipate şi hrănite, părăsesc capitala, cu ochii în lacrimi.

Încurajat de victoria sa, duşmanul îşi înteţeşte atacurile pe tot frontul.

Celelalte forţe române luptă, retrăgîndu-se, împotriva unui duşman care le depăşeşte de trei ori ca număr.

Totuşi, datorită timpului cîştigat în lupta de la Bucureşti, retragerea trupelor a fost asigurată: a fost făcută în condiţii destul de bune.

Trecînd prin greutăţi incredibile, trupele au ajuns în Moldova, dincolo de valea Siretului, acolo unde Stavka rusă, încă de la intrarea României în război, dorea să le vadă.

Într-adevăr, anumite măsuri pregătitoare şi inexplicabile pentru români în acele momente, anumite declaraţii făcute de persoane care reprezentau oficialităţile militare şi politice ruse pe lîngă Marele Cartier General românesc, atitudinea indiferentă şi complet pasivă adoptată de trupele ruseşti în Dobrogea şi în timpul luptei de la Bucureşti - raportul ministrului rus de război, generalul Polivanov - reprezintă dovezi edificatoare care, mai tîrziu - prea tîrziu - i-au determinat

pe români să-şi dea seama că aveau de-a face cu un aliat la fel de periculos şi răuvoitor ca duşmanul însuşi.

Totuşi, pentru a încheia această primă parte asupra campaniei române, în ciuda superiorităţii zdrobitoare a duşmanului, în ciuda bunăvoinţei cu totul speciale a puternicului său aliat, în ciuda epuizării fizice şi morale a soldaţilor, forţele române, dezorganizate în mare parte, au reuşit să scape din încercuire şi să se retragă în Moldova de Nord, pentru a se reorganiza pentru campania din primăvara următoare.

Rezultatul scurtei campanii din 1916 erau dezastruoase. În patru luni au fost pierdute înflăcărarea, trei sferturi din ţară, capitala, cea mai mare parte a bogăţiei naţionale, petrolul, vitele şi depozitele de cereale şi 400.000 de oameni din cei 650.000, care formaseră trupele de operaţii.

O sută de zile de lupte şi de marşuri neîntrerupte epuizaseră şi dezorganizaseră aproape, în întregime, forţele armate, astfel că ele aveau imperios nevoie de repaos şi reorganizare.

Cu toate acestea, pentru a nu permite adversarului să fie avantajat în faţa opiniei publice - pentru faptul că scosese complet din luptă armata română - şi, mai ales, pentru a nu lăsa apărarea Moldovei la discreţia ruşilor, Comandamentul Român a fost obligat să continue lupta, cu o treime din forţele sale.

De o parte a frontului a fost lăsată a II-a Armată română, cu şase divizii, care mai aveau încă o anumită capacitate de luptă.

Alte nouă divizii au fost adunate, în nordul Moldovei, şi grupate într-o singură armată.

După patru luni de luptă, Comandamentul român a fost forţat să desfiinţeze mai multe divizii şi două armate, din cauza lipsei de soldaţi, de ofiţeri şi, mai ales, de materiale.

Cele două armate rămase aveau să se reorganizeze în timpul iernii şi să reînceapă lupta în primăvara anului 1917. Nimeni nu ar putea descrie ce a reprezentat această perioadă pentru România. iarna extrem de friguroasă, duşmanul şi ruşii păreau să se alieze împotriva României. Era greu să lupţi împotriva elementelor naturii, dar împotriva oamenilor românii s-au apărat cu ultimele resurse de energie.

Veniţi în număr mare, pentru a o ajuta, ruşii s-au instalat în Moldova ca nişte cuceritori. Călăuziţi de această mentalitate, ei acaparaseră toate oraşele şi satele, toate clădirile publice şi particulare, toate proviziile şi întregul material rulant. Invocînd secretul operaţiunilor lor, ei au impus Comandamentului român să îşi deplaseze trupele, retrăgîndu-le în nordul Moldovei, pe drumuri desemnate special, foarte îndepărtate de sate.

Dar trebuie spus că, în acea perioadă, în ajunul revoluţiei, operaţiunile lor militare se reduceau la acte de spoliere, de teroare şi la violuri.

Pentru a-şi putea atinge mai uşor scopul şi a rămîne stăpîni absoluţi ai pămîntului românesc, ei insistară stăruitor ca regele, guvernul, parlamentul, întreaga armată şi refugiaţii din teritoriile ocupate să meargă în Rusia, într-o zonă desemnată dinainte, la sud-est de Kiev, deci la cîteva sute de mile de România.

Zăpada era înaltă de un metru şi frigul era insuportabil.

Prin Basarabia şi Rusia meridională, între Moldova şi zona destinată românilor nu erau drumuri bune; căile ferate ale Rusiei meridionale nu puteau face faţă transporturilor de aprovizionare pentru front, astfel că evacuarea ar fi trebuit să se facă prin marşuri de mai multe săptămîni, printr-o regiune fără sate, fără păduri şi fără depozite de alimente.

Deşi situaţia aceasta era cît se poate de reală şi nu prea cunoscută, atît guvernul condus de Stürmer, cît şi generalul Zaharov, comandantul forţelor ruse pe frontul românesc, nu au ezitat să folosească toate mijloacele de presiune şi de teroare, amenînţîndu-l pe rege şi guvernul că-şi vor retrage trupele din Moldova – de a lua, în condiţiile amintite, drumul exilului şi al morţii.

Dar, după o scurtă şi umilitoare experienţă, toată lumea era lămurită. Se urmărea, metodic şi perseverent, distrugerea forţelor militare şi dezorganizarea autorităţilor legale pentru a putea îndeplini, mai uşor şi mai repede, planul care, probabil, fusese conceput în chiar ziua semnării tratatului de alianţă cu România.

Povestea, cunoscută de toţi, din 1877, urma să se repete.

România trebuia, pe cît era posibil, să fie împărţită între Austria, Rusia şi Bulgaria.

Cînd opinia publică şi-a dat seama de existenţa acestui proiect, şi-a putut explica non-intervenţia ruşilor în lupta de la Bucureşti şi rapiditatea cu care ei au evacuat Dobrogea, deşi erau superiori duşmanului, ca forţă, în această regiune, ca, de altfel, şi pe celelalte fronturi.

Autoritățile au hotărît că nu se va merge în Rusia, dar pentru a da satisfacție Comandamentului rus, care pretindea că în Moldova nu era loc suficient pentru cele două armate și pentru autorități și nici posibilitatea de a le aproviziona cu alimente, au fost evacuați în Rusia Parlamentul, răniții incurabili și o parte a refugiaților, au fost date rușilor aproape toate depozitele românești de aprovizionare (100.000 vagoane) și a fost de trei ori restrînsă zona de reorganizare a trupelor române.

Din cauza ultimelor două măsuri, trupelor române le lipseau aproape complet alimentele și locuințele. Erau încartiruiți în colibe, sub pămînt și zăpadă, pe care le construiseră ei, în timpul iernii, în care se înghesuiau, cîte 50, în încăperi lipsite de lumină, aer și încălzire.

Urmările acestei situații nu au întîrziat să apară.

În luna februarie 1917, cînd frigul atinsese limite maxime (15-20° sub zero) izbucnește tifosul exantematic, și decimează soldații și populația, încît în multe locuri nu mai erau destule brațe pentru a îngropa morții.

Pentru a avea o imagine cît mai completă asupra acestui dezastru e suficient să amintim că un regiment și-a pierdut, într-o săptămînă, comandantul, toți comandanții de batalioane și de companii, toți medicii și 1.500 soldați, dintr-un efectiv total de 2.500.

Acest caz nu a fost unic.

În rîndul populației civile victimele nu au putut fi numărate nici pînă azi.

În aceste împrejurări grele armata română începe să se reorganizeze, totuși, pe la 15 februarie.

Dar instruirea unităților se făcea în condiții extrem de grele datorită frigului, epidemiei, debilității oamenilor și lipsurilor, în general. Oamenii, zdrențăroși și fără încălțăminte, nu puteau ieși afară - și nu existau săli de instrucție; lipsea armamentul. Deși echipamentul și armamentul ar fi fost trimise de către aliați și depozitate la Arhanghelsk, în Moldova nu ajungea nimic.

Aceeași forță misterioasă împiedica sosirea alimentelor - deși englezii și francezii făcuseră toate demersurile pentru ca ele să ajungă în România.

Totul se rătăcea în Rusia.

Atunci cea mai mare parte a ofițerilor englezi și francezi din misiunile aliate au fost trimiși în România, pentru a căuta în Rusia vagoanele destinate armatei române și a le dirija către țară.

Așa este găsită - îndreptată către Siberia și Caucaz - cea mai mare parte a echipamentului, avioanelor și armamentului, pe care aliații le trimiseseră, potrivit tratatului de alianță, de la începutul războiului, armatei române.

Este momentul să subliniem că, prin tratatul de alianță, aliații se obligau să trimită la Iași, din prima zi a războiului, și apoi zilnic, 300 tone de armament, muniții și echipament.

Nici acest angajament nu a fost ținut.

România a primit numai în prima zi 15 vagoane și apoi, cel mult un vagon sau două, la 2-3 zile.

S-a văzut mai sus ce se întîmpla cu aceste vagoane.

Măsura de a căuta vagoanele în Rusia și de a le trimite în România prin intermediul ofițerilor aliați a dat rezultate bune.

Datorită acestui fapt, armata română s-a putut reorganiza și pregăti pentru reluarea luptei.

Din nefericire, a izbucnit revoluția rusă. Consecințele acesteia sînt destul de cunoscute și, cum vom vedea mai departe, primele ei victime au fost românii. Totuși, acțiunea de reorganizare a fost continuată; între timp generalul Zaharov a fost înlocuit cu generalul Scerbacev. După această schimbare, mentalitatea Comandamentului rus de pe frontul românesc s-a modificat și între cele două comandamente au început să se stabilească relații normale, aproape prietenești. Exista speranța că armata revoluționară rusă, datorită doctrinei despre libertate care înflăcărase, o clipă, sentimentul național rusesc, era superioară armatei țariste și, deoarece forțele aliate dețineau superioritatea pe toate fronturile în acea perioadă, în Consiliul de război de la Chantilly (februarie 1917) s-a hotărît ca din primăvara lui 1917 să se declanșeze ofensiva generală, pe toate fronturile, pentru a pune capăt războiului. Pe frontul românesc operațiunile ofensive trebuiau executate de Armata a 4-a rusă și de cele două armate române.

Această acțiune trebuia să fie precedată de un atac executat de către generalul Kornilov pe tot frontul galițian.

Urmînd acest program, armatele ruseți din Galiția atacă și debutează cu o mare victorie.

Lumea întreagă, surprinsă de acest rezultat, își punea mari speranțe în armata revoluționară și aștepta sfîrșitul războiului, cînd, ca un fulger, se răspîndi vestea că soldații ruși, victorioși pînă

atunci, și-au aruncat armele, și-au părăsit tunurile, și-au masacrat ofițerii, fugind în debandadă. Ofensiva, fiind complet compromisă și, cu ea și situația de pe frontul oriental, Kerenski dă, la 11 iulie, faimosul ordin prin care impune încetarea acțiunii pe tot frontul, inclusiv pe cel românesc.

La sosirea acestui ordin trupele române erau, de două zile, în plină ofensivă victorioasă.

Această rapidă acțiune avusese ca rezultat capturarea a 116 tunuri, 62 mortiere, 400 prizonieri și a unui numeros material de război.

Dar, pentru că armatele române făceau parte dintr-un ansamblu și acțiunea lor trebuia executată, conform planului, în acord cu acțiunea unei armate ruse învecinate, Comandamentul a fost forțat să oprească operațiunile și să înceteze ostilitățile.

Se poate ușor imagina amărăciunea cu care poporul român și soldații s-au resemnat să înceteze din nou lupta, care începuse atît de favorabil și în care îi puseseră toți speranța.

De rezultatul acestor operațiuni depindea nu numai eliberarea capitalei și a teritoriului ocupat, ci și sfîrșitul războiului și realizarea țelului final.

Evenimentele s-au precipitat în mod tragic.

În cîteva zile întreaga Galiție și Bucovina au căzut în mîinile dușmanului și, cum nu mai existau ruși care să se opună înaintării dușmanului, drumul către Iași, ultimul refugiu al familiei regale și al guvernului român, rămînea deschis.

În același timp, pentru a putea înfrînge mai repede ultima rezistență românească și a ocupa întreaga Moldovă, dușmanul concentrează în sudul Siretului, în zona Focșani, o masă de 11 divizii, dintre care 9 germane, în scopul de a da o ultimă și hotărîtoare lovitură frontului românesc.

Aceasta a fost cea mai vestită și mai glorioasă dintre luptele care au avut vreodată loc pe frontul românesc: lupta de la Mărășești. Soldații s-au luptat pe viață și pe moarte; a fost aproape un masacru.

Românii au avut 30.000 de morți și tot atîția răniți. Pierderile germanilor n-au fost niciodată cunoscute, dar toate spitalele din teritoriul ocupat gemeau de răniți și s-a aflat, din afirmații ulterioare, că unitățile dușmane care au luat parte la luptă au trebuit să-și completeze de trei ori efectivele în timpul luptei și că, la sfîrșitul acesteia, unitățile mai aveau 20-30 de oameni de fiecare companie.

Toate acestea au determinat comandamentul german să renunțe, după 30 de zile la luptă, la intenția de a străpunge frontul.

Pentru a ne putea da seama mai bine de importanța pe care o avea această acțiune pentru germani, trebuie să amintim că, înainte de luptă, Kaiserul însuși a fost pe front, în sectorul de atac, cu cîteva zile înainte de începerea operațiunii și se cunoaște faptul că Kaiserul nu se ducea decît acolo unde se executau operațiuni care se spera că vor fi victorii strălucite.

La Mărășești, soldatul român și-a arătat, o dată în plus, vitejia și s-a răzbunat pe aceia care, fără a cunoaște și fără a voi să judece cauzele, îl umilise în timpul înfrîngerii din 1916.

După Mărășești, dușmanul a renunțat definitiv să lupte pe frontul românesc și a început, cu ajutorul rușilor, o acțiune criminală de distrugere morală.

Prin manifeste mincinoase, promisiuni și amenințări și cu ajutorul banilor ei îi îndemnau pe soldații români să părăsească pozițiile, să arunce armele, să-l ucidă pe rege, să pună mîna pe putere, cu ajutorul bolșevismului.

Acest scop n-a fost atins.

Soldatul român a rămas neclintit la postul său.

Disciplina, atunci și acum, a rămas aceeași. Spiritul de sacrificiu, devotamentul față de rege și dragostea de patrie nu au făcut decît să crească, dacă se mai putea.

Într-adevăr, ținînd seama de greutățile întîmpinate pentru a învinge, de lipsurile suferite și de mediul anarhic în care trăia – alături de soldații revoluționari ruși de mai bine de un an – se poate afirma, fără a exagera, că atitudinea sa de atunci și de astăzi este pentru el și pentru poporul întreg chestiunea de onoare cea mai remarcabilă din întreg războiul.

După lupta de la Mărășești, un calm neobișnuit domnea pe tot lungul frontului, apărat în acele momente de trei armate ruse și două armate române.

În rîndurile trupelor ruse anarhia lua proporții inimaginabile. Soldații le dădeau dușmanului, pentru bani și alcool, armele, tunurile și alimentele.

Tot frontul se transformase în piață. Se vindeau tunuri pentru 50 de coroane austriece și cai pentru o sticlă de alcool.

Dar, ceea ce e mai rău, împinși de dușmani și de viciul lor, se organizaseră în bande care brăzdau Moldova pentru a jefui și a ucide; mii de oi și vaci furate de la țăranii români erau vîndute dușmanului de către ruși. Pentru a împiedica jaful și a proteja populația, Comandamentul român a fost obligat să retragă de pe front jumătate din forțele sale și să le disperseze în Moldova pentru a alunga bandele.

În acest timp a fost încheiat armistițiul de la Brest-Litovsk. O nouă lovitură pentru aliați și mai ales pentru România. Rușii abandonează oficial lupta din punct de vedere militar și politic, România, rămînînd complet singură și fără nici o posibilitate de a fi aprovizionată de aliați, era pierdută. Evenimentele se precipitau vertiginos și împingeau România către un sfîrșit tragic.

În ziua în care au început tratativele de la Brest-Litovsk și ca urmare a unei propagande germane condusă cu abilitate, soldații ruși în masă au abandonat frontul fără a aștepta încheierea păcii, dușmanul sugerîndu-le că pacea îi va avantaja, cu certitudine, și că ei trebuiau să plece acasă, pentru a-și mai găsi casele intacte și pentru ca împărțirea loturilor – care, spunceau ei, începuse – să nu se facă fără ei.

Fiind convinși că aceste afirmații erau adevărate, fără a-și da seama de crima lor, soldații ruși au părăsit frontul, în masă, deschizînd larg dușmanului porțile Moldovei și întregii Rusii.

Ca urmare a cererii generalului Scerbacev și a aliaților, care sperau să se reconstituie frontul din Galiția și din Moldova cu trupele numite „ucrainiene", dar formate, în realitate din aceiași soldați veniți din Ucraina – de la care se spera formarea unui nou stat independent – noi am încercat să-i reținem cu forța pe front. Atunci a început, între noi și ruși, în spatele întregului front românesc, o luptă inegală, scurtă dar sîngeroasă, sub ochii și spre satisfacția dușmanului.

Pentru că ei erau dezorganizați, noi i-am învins, în ciuda superiorității lor numerice (în perioada aceea erau în Moldova mai mult de un milion de soldați ruși). Dar ne-am luptat zadarnic pentru că țelul propus nu a fost atins. Încet-încet, armata rusă s-a evaporat, astfel că, spre începutul lui februarie 1918 nici un soldat rus nu se mai afla pe front.

Ca urmare, armata română a fost obligată, cu consimțămîntul aliaților, să se supună soartei și să ceară armistițiul.

Aceasta a fost urmarea păcii numite de la București. Condițiile acesteia sînt cunoscute.

Nu e necesar să insistăm asupra acestei probleme. Dar aceste condiții, care amputau și umileau România, nu au fost niciodată ratificate de către rege.

Prin această pace, țara își rezerva dreptul de a reîncepe lupta la momentul potrivit, ceea ce s-a și întîmplat, deoarece, în ciuda vigilenței și măsurilor foarte severe luate de dușman în privința dezarmării României, regele a ordonat din nou, în octombrie 1918, mobilizarea soldaților săi și a declarat, a doua oară, război germanilor.

Datorită acestor măsuri armistițiul din 11 noiembrie 1918 a găsit România, din nou, printre aliați. Forțele sale executau operațiunile cerute de comandantul forțelor aliate, care operau în Balcani, adică trebuia să atace liniile de retragere ale Puterilor Centrale și să le captureze coloanele.

Cu cîteva ore înaintea armistițiului una dintre coloane și-a predat armele românilor, în cîmpia de la Brașov.

Astfel a luat sfîrșit, pentru România, ca și pentru toți aliații, marea tragedie.

Acest război a costat poporul român 700.000 de morți, 300.000 de morți pe front și 400.000 secerați de epidemii, din populația civilă.

Dacă se compară această cifră cu întreaga populație a României, proporția a fost mai mare de 10%, ceea ce reprezintă limita maximă a sacrificiilor pe care le-a făcut vreodată un popor, în timpul unui război.

Dacă pentru aliați războiul s-a sfîrșit la 11 noiembrie 1918, după cum se știe România a trebuit să mai lupte încă împotriva rușilor, care au încercat de mai multe ori să invadeze Basarabia și împotriva ungurilor, care, în înțelegere cu bolșevicii, au încercat să ocupe Transilvania.

Această ultimă sancțiune a adus trupele române la Budapesta, la 4 august 1919, după lupte care au costat mai mult de 11.000 vieți (morți și răniți).

În Basarabia, România este încă obligată să-și apere frontiera cu arma în mînă.

(Arh. M.Ap.N., fond 5 417, dosar f. n., 1926, Poziția 677, f. 17-41)

MINISTERUL DE RASBOIU
Marele Stat Major
....

No. 1287 din 10. Aprilie 1926.

Domnule MINISTRU,

Urmare la No.944 din 17 Martie 1926;

Am onoare a vă ruga să binevoiţi a dispune ca cererea de agrement pentru numirea ca atagat militar la Londra a Colonelului Adjutant Rădescu să fie retrasă, întrucât ofiţerul pentru un moment se găseşte în imposibilitate de a părăsi ţara, iar Colonelul Antonescu Ion, actualul atagat militar ~~la Londra~~ va rămâne pe loc până la noi dispoziţiuni .-

Din raportul No.237 al Colonelului Antonescu reese că intervenţia Domniei Voastre către Guvernul Englez, prin Legaţiunea noastră din Londra, nu s'a prezentat încă Guvernului încă. ——

MINISTRU DE RASBOIU
General [illegible]

Şeful Stat Majorului General
General [illegible]

(Arh. M.Ap.N., fond. 5.417, dosar f.n., 1926, poziţia 677, f. 170)

THE GRATITUDE AND THE REWARD OF THE HISTORY

(Ion Antonescu, high rank officer and diplomat. 1914-1940)

"In Romania - as Grigore Filipescu was writting in 1934 - there are many intelligent people, less capable once and very few men of character. General Antonescu embacties, in highest degree, the intelligence, the ability and the character". It is given fact General Antonescu had imposed himself, until that paint time, as one of the epoch's personalities, due to his exceptional military abilities, loyalty, seriousness, patriotism and unusual power for work.

The present volume, for which the authors have made serious investigations in the foreign and Romanian archives, has, on the foreground, General Antonescu's personality; his activity as a high rank officer inthe Romanian Armies and the diplomacy; less known to the readers. Our study focuses on the period between 1914-1940, during which the Romanian people'golden docam was carried out, that of living within the frontiers of a single state. At the same time, Greater Romania becomes itself conspicous, on all plans, this paper going as far as Antonescu became the leader of the government in Bucharest. We have chosen this period of time because, as far as Ion Antonescu is concerned, it is unknown or it has been passed over in silence.

Antonescu belonged to the Great Union generation. As Chief of the Bureau of Operations of the Great Headquarters, he had utmost contributions in getting Romanian victories in the Summer of 1917. This subsequent efforts took the shape of the reorganization of the Romanian Army, according to the Focsani Preliminaries and the Buftea-Bucuresti peace treaty, of the preparation of Bessarabia's defensive plan, choked by bolshevism, which in 1918, in March, due to the principle of people's self-determination, had united with the Old Kingdom, of preparing and supervising the campaign in Hungary in 1919.

Some missions, in Belgrad, Constantinopol, Paris (1919), Warshaw (1920) introduced and accustomed him to the diplomatic world, being highly valued by "the most remarcable founder of the Great Romania" - on I.I.C.Bratianu.

Throughout his activity as a military attaché in Paris, London and Bruxelles (1922-1926), Ion Antonescu made an honorable image of Romania, playing an important part in setting down some problems in the Romanian-English and Romanian-French relationships. He was a member of the Romanian delegations in various international conferences: Paris (1921), London (1924), Geneve (1924, 1933) and he also accompanies Nicolae Titulescu at some important diplomatic reunions of the epoch, such as the one of reshaping reparations.

After he returned in the country, he was two times elected Director of the Superior War School (1927-1929, 1931-1933), General Secretary of the Ministry of National Defence (1928), he became known due to his endeavours of equiping the army, "the national shield and pride", of creating a special state legislation of the major staff and the national industry of arms.

Sub-chief of the Great Major Staff (1933-1934), Ministry of the National Defence during Octavian Goga-A.C.Cuza and Miron Elie Cristea governments, General Ion Antonescu introduced a new mentality in the army conduct and its compartments, suggested reforms which, undoubtedly, ment an important page in its history. Unfortunately, his refoming work could not be achieved thoroughly, due to some domestic affairs. Between 1933-1934, Ion Antonescu consolidated the military relationships of his country with the Allies in the Little Antante, Balkan Antante, created in 1934, and in France. The dissappointments he went through in December 1934, the arguments with King Carol II and Camarilla - in the years to come the 3-rd Division

of Pitesti, under his command, was valued as the best one as far as concerns the theoretical, practical, moral training and the equipment, in the whole army - chanelled him, at the beginning of 1936 towards the "Iron Guard". He saw in its "programme" an "expedient" of some the social and political problems the Romanian society was confronted with that time the strongly rejected both the political murders and the force acts of the Guard and its foreign tendency. General Ion Antonescu who was a consistent defender of the consitutional justice Legalty, would not accept thye murder, either on behalf of the "Iron Guard" or of the authorities of that time, as a way of removing the roadblocks of the way Romania was to step unto. Defender of the state's laws, he could not admite a political activity, save his withdrawal from the army. Initially, his resignation was rejected, on June the 6 th in 1940, afterwards being accepted. Ion Antonescu was discharged and became an officer in rezerve at the Great Major Staff, at the disposal of the National Ministry of Defence. He was out of command for more than a year.

The teritorial losses Romania suffered during the 1940's summer, as a consequence of the practical application of a secret annex of the Soviet-German Treaty of August 23rd 1939, disappointed even more General Antonescu Ion. He accused King Carol II that he had given up, without fighting, Romania's so-beloved provences: Bessarabia and Northern Bukovina. After a storming discussion with the souvereing, Antonescu handed him a letter by which he offer "to save what could be saved from the Crown, discipline and frontiers". Antonescu's view point was shaved by other officers of the Romanian Army. He was finally sent to prison at the Bistrita Monastery. He was called back and nominated chairman of the Council of Ministers, after the treaties with the Hungarians and Bulgarians. Due to the fascist "arbitrary position" in Vienna and Craiova Treaty, to other historic provinces - Northern Transylvania and Southern of Dobruja, passed under the souvereignity of the Hungary and Bulgaria.

As a high rank officer, Ion Antonescu had numerous admirers, as well as many ennemies. Due to his temperament, he often argued with others from his generation, but nobody could contest his exceptional military skills, his loyalty, his love for the country, power for work.

Our paper, by using various unique surces, is trying to present General Antonescu's during the 1914-1940 period. To strenghtend those stated in introductory study, we have introduced in the Annexes opinions of the contemporaries concerning Ion Antonescu's being, as well as an important number of documents: letters, telegrams, reports, operative plans, resolutions, whose author is the General himself or which have refferences to him.

Indice de nume

A

Aasen (tunuri) – 15
Adrianopole – 142-144
Africa – 138
Alba Iulia – 22, 24, 26, 27, 31
Albert (regele Belgiei) – 41
Alexandrescu, Vasile – 67
Alexeev, Mihail Vasilievici – 14, 175
Alger – 138
Alsacia – 64
Ana (Sfânta, ordin) – 34, 98, 121
Angelescu, Paul (general) – 46, 52, 54, 56, 58, 74, 78, 108, 115, 118, 119, 129
Anglia (vezi şi Marea Britanie) – 8, 11, 29, 36, 40-44, 62, 71, 80, 104, 106, 120, 127, 138, 139
Ankara – 50
Antanta (vezi şi Tripla Înţelegere) – 10, 11, 13, 21, 30
Antanta Balcanica (vezi şi Înţelegerea Balcanică) – 8
Antonescu, Ion *Passim*.
Antonescu, Mihai – 63, 132, 133
Antonescu, Victor – 21, 32, 36, 37
Antonescu, Maria (vezi şi Maria Niculescu)
Aosta (duce) – 57
Apuseni (munţi) – 26
Arabia – 138
Arad – 31, 61
Arda – 144-146
Ardeal (medalie) – 34, 121
Ardeleanu, Ion – 69, 70, 76
Argeş – 13, 14, 79, 86, 120, 177
Argeşeanu, Gh. – 62, 119
Argetoianu, Constantin – 56
Arhanghelsk – 16, 179
Arimia, Vasile – 76
Arion (maior) – 68
Asia Mică – 138
Athanasescu (general) – 119
Austria – 51, 173, 178
Austro-Ungaria – 11, 175
Averescu, Alexandru – 13, 16, 17, 23, 35, 36, 68, 83, 88-90

B

Bacău – 95
Balcani – 11, 173, 181
Balfour, Arthur James – 28, 29
Ballard (general) – 19
Banat – 26
Bandholtz, H. – 32, 33, 71
Bantea, Eugen – 67
Barauga, S. (lt.col.) – 87
Barbul, Gheorghe – 63, 64, 78
Barclay, George Sir – 11, 21
Barcza G. – 74
Barthou, Louis – 53
Bârzotescu (Colonel) – 172
Basarabescu (lt.col.) – 81, 82, 88
Basarabia – 8, 15, 22, 23, 63, 76, 78, 178, 181
Băjescu (Colonel) – 83, 85
Bălan – 24
Bălăcescu (Colonel) – 36
Belgia – 43, 80, 104
Belgrad – 7, 24, 25, 26, 29, 33, 50, 120, 183
Belitza – 145
Beneş, Eduard – 74
Berlin – 59, 63, 137
Berna – 25
Berthelot, M. – 15, 16, 18, 24, 26, 67
Bicaz – 13, 124
Bistriţa (Mînăstire în judeţul Vîlcea) – 8, 24, 63, 64
Boboc (Lt.col.) – 89
Bogdan (General) – 81, 83, 88
Boteanu, Mihail (General) – 81
Botoran, Constantin – 76
Braşov – 181
Brătianu, C.I.C. (Dinu) – 47, 56, 60, 64
Brătianu, Gh.I. – 22, 56, 69, 71
Brătianu, I.I.C. – 7, 10, 11, 14, 15, 23, 24, 27-34, 37, 65, 67, 68, 70, 71, 74
Brătianu, Vintilă – 37, 74
Briand, A. – 21, 68
Bridges (Lt.col. englez) – 31, 71
British Library – 8
Brown, C. – 21
Brown, Philip M. – 28

Brusilov, Alexei A. – 12, 175
Bruxelles – 7, 36, 40, 41, 44, 65, 105, 183
Buşilă, D. Constantin – 132, 133
Buat, Edmond, (General francez) – 37
Bucovina – 8, 11, 12, 17, 22, 26, 27, 63, 176, 180
Bucureşti, *Passim*
Budapesta – 25-33, 37, 71, 125, 181
Buftea-Bucureşti (pacea de la) – 22-24, 27, 183
Bug – 133, 134
Buison, F. – 141
Bujac (colonel francez) – 19
Büldürköj – 145
Bulgaria – 9, 50, 52, 63, 89, 90, 120, 173, 175, 178, 184
Buzatu, Gheorghe – 66, 74
Buzdugan, Gheorghe – 129

C

Cadrilater (vezi Dobrogea de sud)
Cîmpulung (Muscel) – 176
Caşin – 14
Călăraşi – 9, 120, 122, 123
California – 8
Călinescu, Armand – 59, 60, 62, 76, 77
Calwell, Charles – 19
Cancicov, Mircea – 64
Candolle (General) – 19
Cantacuzino, Zizi – 59
Carcii Mari – 61
Carol I (Regele României) – 123
Carol al II-lea (Regele României) – 8, 47, 49, 51, 52, 56, 59-64, 75, 78, 129-131
Carpaţi – 13, 27, 174
Carpaţi (medalia) – 34, 121
Catargi, I. – 41
Ceatalgea – 142, 146
Cecil, Robert (Lord) – 19, 21
Cehoslovacia – 51
Cernăuţi – 26, 61
Cernavodă – 13, 176
Chamond, St. – 19
Chanzy (general francez) – 140
Chişcani – 99
Chişinău – 22, 23, 62
Chicago – 67
Churchill, Winston – 65
Ciflik-Afcceabrahim – 145
Cihoschi, I. – 45, 72, 100, 101
Ciorlu – 142
Cislău – 79, 84, 85, 86, 87, 122
Clemenceau, G. – 29, 31
Clerk, George Sir – 29, 30
Clonaru – 39
Cluj Napoca – 77
Coandă, Constantin – 23
Codreanu Zelea, Corneliu – 59, 60, 62
Columbia (Universitate) – 71
Comănescu (General) – 46, 109, 110
Condeescu, Nicolae (General) – 73, 130
Constanţa – 13, 176
Constantin (Colonel) – 99
Constantinescu (Maior) – 82
Constantinopol – 7, 120, 142, 144, 145, 183
Coolidge, Calvin – 28
Cornelia (mama fraţilor Gracchi) – 140, 141
Costăchescu, Nicolae – 54
Cotescu, Dumitru (General) – 80
Coventry – 44
Covurlui – 9, 86
Craiova – 8, 9, 66, 79, 80, 86, 120, 184
Cretzeanu, Al. – 69
Cristea, Elie Miron – 7, 60, 62, 183
Cristescu, Constantin (General) – 16, 17, 20, 73, 89, 98, 100
Curzon (George Nathaniel) – 35, 72
Cuza, A.C. – 7, 183

D

Danchart – 14
Dawes, Charles Gates – 43, 74
Delmas Jules (Lt.col.) – 52
Desrozières (Lt.col.) – 37
Diamandi, Constantin – 31, 32, 71
Dimotica – 144
Dobrinescu, V.Fl. – 68-70, 72-74, 76, 78
Dobrogea de sud – 186
Dobrovici, Gh. – 70
Domneşti – 118
Dorna – 176
Drăgan, Iosif Constantin – 66
Duca Ion Gh. – 23, 42-44, 47, 55, 58, 62, 69
Dumitrescu, Petre (General) – 59, 118
Dumitrescu, Toma (General) – 57, 70
Dunărea – 13, 16, 25, 70, 80, 90, 121, 132, 147, 173, 175-177

E

Economu (General) – 109
Egipt – 138, 141
Elena Principesa (Regiment) – 45, 80
Esperay, Franchet de – 26, 32
Estonia – 34
Europa – 10, 16, 30, 44, 52, 137, 138

F

Fabricius, Fritz – 63, 64
Fasciotti, Carlo (Baron) – 21
Feraru, Dumitru – 10
Ferdinand I (Regele României) – 9, 13, 22, 24, 31, 32, 45, 69, 72, 74, 81, 83, 84, 87, 88, 124, 126, 128, 145
Filipescu, Grigore – 7, 54, 55, 183
Filipopoli – 142
Finlanda – 34, 121
Flămînda –
Florescu, I. (General) – 39, 73, 103, 104
Focşani – 7, 20, 21, 34, 98, 180
Foch, F. – 29
Forthomme (General belgian) – 41
Franţa – 8, 11, 15, 23, 27, 30, 33, 35-40, 42, 43, 49, 51-54, 57, 70, 71, 73, 80, 94, 102, 103, 120, 122, 138, 139, 141

G

Gafencu, Grigore – 77
Gaicu (Colonel) – 91
Galaţi – 9, 79, 86, 112
Galiţia – 12, 18, 175, 179, 181
Galiţin (General rus) – 23
Gamelin, M. – 52
Geneva – 7, 43, 44, 57, 59, 80, 120
Georges, St. – 72
Georgescu, general – 12
Georgescu, maior – 95, 96
Germania – 21, 24, 43, 49, 51, 59, 63, 64, 139, 175
Gheorghe, Sf. (Ordin) – 34, 98, 121, 125
Gigârtu (General) – 85
Giurescu, C.C. – 69
Glatz (General) – 61
Goga, Oct. – 7, 60, 62, 64, 131, 183
Golovin – 16
Goodden, R. – 68, 72
Gorski (General) – 37, 39, 58, 73, 103, 117
Gorton, R. – 31
Gracchi (fraţii) – 187
Gracchus, Sempronius – 141
Grecia – 43, 144
Gressot – 30
Grigorescu, Eremia (General) – 16-19
Gurko, V.I. (General rus) – 15

H

Hadjikoj – 145
Hârjeu, C. (General) – 125
Hascovo – 143
Havilland (Contract) – 44
Helsinki – 121
Hebert, (ofiţer francez)
Hillgruber, Andreas – 78
Hitler, Adolf – 62, 78
Hohenzollern (Ordinul Casei de) – 121
Hoover, Herbert – 8, 29, 67, 73, 74, 149, 170

I

Iaşi – 2, 8, 14-17, 19, 21, 24, 67, 68, 74, 76, 125, 131, 179, 180
Iacobici, Iosif (General) – 131, 132, 133, 134
Iamandi, Victor – 56
Iancovescu, C. (General) – 124
Ianculescu, Aurel – 39, 40
Ierusalim – 121
Ilcuş, Ioan (General) – 119
Inculeţ, Ion – 55
Ineşti –
Ioaniţescu, D. R. – 55
Ionescu, M. (General) – 47, 112
Ionescu, Ştefan (general) – 46, 110
Ionescu, Take – 19, 67, 69
Irimescu, Radu – 52
Isonzo – 12
Italia – 11, 29, 30, 34, 43, 49, 57, 98, 121, 137, 138
Iugoslavia (vezi şi Regatul Sîrbo-croato-sloven) – 49-51, 121

Î

Înţelegerea Balcanică (vezi Antanta Balcanică)

J

Japonia – 43
Jilava – 62
Jiu – 80, 176
Juruch (bătălia de la) – 145, 146

K

Kadiköj – 145
Kara-Su – 143
Károlyi, C. M. – 25, 26
Kartul-Tepe – 147
Kerenski, A. F. – 14, 180
Kerr, A. C. – 28, 29
Kew Gardens – 8
Kiev – 178
Kirileanu, Gh. – 74

Kirk-Kilise – 142, 143, 145
Kola (Peninsula) – 16
Kornilov – 179
Kujunli – 145
Kun, Béla – 25-30, 70, 71
Kurudjukoj – 146
Küstendjil – 144

L

Lafont – 23
Lahovary, Alexandru Em. – 15, 16
Lansing, Robert – 28
Lazăr, Sfîntul (Ordin) – 121
Lăzărescu, C. (General) – 46, 47, 57, 58, 108, 111-115
Lenin, V.I. – 26, 30
Leopold (Ordin belgian) – 34, 121
Letonia – 34
Libia – 138
Liga Naţiunilor (vezi şi Societatea Naţiunilor) – 43
Ling (metoda) – 141
Lituania – 34
Litvinov, M. – 53
Lloyd George, David – 16, 19, 21, 28-30, 43
Londra – 7, 8, 12, 19, 21, 30, 36, 38-45, 53, 65, 67, 68, 74, 103-106, 120, 122, 127, 172, 173
Lorena – 64
Loucheur, L. – 14, 67
Lozecok (Colonel) – 19
Luddendorf – 177
Lule Burgas – 147
Lupescu, Alexandru (General) – 34, 68, 95, 96, 98, 100, 104-106
Lupu, N. dr. – 55, 56
Lupulescu (General) –

M

MacDonald, Ramsay –
Macedonia – 144
Mackensen, August von – 33, 177
Madgearu, Virgil – 55
Magherescu, George – 16, 66, 69-72, 75-78
Maniu, Iuliu – 25, 56, 64
Mantoux, Paul – 70
Manu, G. (General) – 58, 107, 117
Mărăşeşti – 15, 16, 17, 18, 19, 20, 34, 98, 180
Mărăşti – 15, 16, 20, 21
Marac – 147
Mărdărescu, George (General) – 127
Mareş, N. – 59
Marea Britanie (vezi şi Anglia) – 19, 74
Marghiloman, Alex. – 23, 24
Mariţa – 144, 145
Marian, Ştefan – 67
Marinescu, Ion C. – 132, 133
Maroc –
Mauriciu, Sf. (Ordin) – 121
Mehedinţi, Simion – 135
Metz – 94
Mişu, Nicolae – 21, 23, 28, 29, 32, 67, 71
Mica Antantă – 8, 51, 52
Mica Înţelegere (vezi Mica Antantă)
Miclescu, N. – 54, 55
Mihai I (Regele României), prinţ moştenitor – 64, 129
Mihai Viteazul, domnitorul – 35, 174, 175
Mihai Viteazul, (Ordin) – 31, 34, 121, 125, 133, 134
Mihail, Gheorghe (general) – 64
Mihail, Sf. (Ordin) – 34, 98, 121, 125
Mihalache, Ion – 56
Miliukov, P.N. – 15, 68
Mincu (Căpitan) – 39
Mircescu, Ludovic (General) – 45, 72
Moşoiu, Traian (General) – 31
Moghilev – 120
Moisuc, Viorica – 74, 76
Moldova – 13, 14, 17, 19, 20, 23, 27, 30, 67, 74, 177-179, 181
Momâia – 17
Moruzi (colonel) – 36, 46, 72, 94-97, 99-101, 103, 109, 110
Moscova – 63
Muncelu – 19
Munteanu (General) – 39, 44
Muntenia – 20, 98
Muratchilar – 145, 146
Mureş (rîu) – 24, 25, 26
Murgoci, G. – 135
Mustaţă (General) – 90
Mustafa Paşa – 145

N

Neagoe, Basarab (Regiment) – 91, 122
Neajlov – 13, 14
Neculcea, E. – 37, 72
Nedelcu, Florea – 77, 78
Negreanu, N. (Colonel) – 127
Negrescu – 37
New York – 67, 71
Nicolae de Hohenzollern (Prinţ) – 57, 129
Nicolescu, Gheorghe – 67
Nicolson, H. – 26, 70
Niculcea (Colonel) – 92, 93
Niculescu, Constantin (General) – 10

Niculescu, Maria (Vezi şi Maria Antonescu, soţia mareşalului Ion Antonescu) – 46
Nisa – 44
Nistru – 22, 30, 80, 99, 133, 134

O

Odessa – 20
Oituz – 13-16, 20, 21, 34, 121, 176
Olteanu, M. (General) – 99
Oltenița – 13
Oneşti – 13
Oprea, I. M. – 74
Oprescu (Maior) – 81
Oradea Mare – 31, 35, 61
Orda – 143
Orhaia – 90

P

Palairet, Michael – 53
Palo Alto – 8, 67, 73, 74, 149, 170
Pamlery, E. – 70
Panaitescu (General) – 33, 104, 105, 106
Papas Tepe – 147
Pârcălăbescu (General) – 117
Paris – 7, 12, 15, 16, 19, 21, 26-28, 30, 32-34, 36-40, 42-44, 49, 50, 53, 57, 58, 62, 65, 67-71, 73, 80, 103, 120, 138, 139, 183
Pascu, Ştefan – 69
Patek, Stanislav – 34
Păunescu (Colonel) – 72, 114
Peleş (castelul) – 123
Peleş (medalia) – 121
Petain (mareşal) – 52
Petala, N. (General) – 27
Petersburg (vezi Petrograd)
Pétin, Victor – 16, 18, 19, 51, 52, 67, 68
Petrescu (Colonel) – 38, 39
Petrescu N. – 74, 149
Petrescu P. (deputat) – 56
Petrograd – 14, 15, 120
Pherekyde, M. – 27, 70
Pilsudski, Iosif – 34
Pirdop – 90
Piteşti – 8, 9, 47, 57-59, 79, 86, 113-115, 117, 118, 120
Plevna – 90, 146, 147
Ploieşti – 13
Poincaré, R. – 37
Polk, L. – 30, 33
Poloni – 34, 35, 37, 44, 120, 121, 127
Pop, Valer – 64
Popa, Mircea – 70
Popescu Dumitru (General) – 132, 133
Popescu, Ion (maior) – 112
Popescu, Stelian – 54, 55
Popescu-Necşeşti, Al. – 55, 56
Popovici D. (General) – 72, 102
Popovici (Lt. col.) – 44
Porter, Ivor – 36, 72
Portugalia – 43
Praga – 50, 51
Praporgescu (Căpitan) – 80
Preda, Dumitru – 67
Predeal – 63
Pretorian, E. (General) – 83-85, 87
Prezan, Constantin (Mareşal) – 12, 13, 15-18, 20, 23-26, 68, 69, 80, 93, 95-100, 120
Princeton (Universitatea) – 71
Prut – 14, 15, 20, 22, 23, 42
Ptolemeu – 141
Puterile Centrale (vezi şi Tripla Alianţă) – 14, 20, 21, 23
Putna – 17

R

Racovski, Cristian – 26
Rădescu, N. (Colonel) –
Rădulescu (Colonel) – 104-106
Rădulescu Savel – 51
Răşcanu, Ion (General) – 125, 126
Răzvan – 106
Regatul Sîrbo-croato-sloven (vezi Iugoslavia)
Roberts (Lord) – 19
Robescu (Colonel) – 91
Roma – 59, 141
Romanelli, Guido – 31, 71
România, *Passim*
Rosenberg, A. – 63
Rosetti, Radu – 132, 133
Rozwadowski, (General polonez) – 35
Rudeanu, Vasile (General) – 16, 19, 66-68, 110
Ruhr – 41
Rumbold, Sir H. – 25, 35, 72
Runciman (deputat englez) – 21
Rusia (vezi şi Uniunea Sovietică) – 11, 14, 15, 26, 49, 173, 178, 179

S

Sadoveanu, Mihail – 14
Saint-Aulaire, conte August – 23
Salonta – 31
Samsonovici, Nicolae (General) – 17, 18, 45, 46, 55, 74, 75, 107-109, 111, 114

San Remo – 46
Sănătescu, Constantin – 10
Sarrail, Maurice (general) – 12
Săveanu, N.N. – 55
Scărlătescu (Lt.col.) – 88
Scerbacev, D. G. – 20, 179, 181
Schickedanz, Arnold – 63
Schipor, Ilie – 67
Scipio Africanul – 141
Scobeleff – 146
Sedan – 147
Selim – 142
Serbia (vezi Regatul Sîrbo-croato-sloven şi Iugoslavia) – 11
Serdaru, Virgil – 39
Severin, Turnu – 8, 64
Seymour, Charles – 23, 69
Sibiu – 13, 35, 36, 45, 80, 103
Sichitiu, Ion (General) – 58, 59, 72, 77, 100, 101, 117, 118, 132, 133
Siddelley (contract) – 44
Silistra – 13
Sinaia – 128, 129, 132, 133
Siret – 15, 16, 17, 18, 19, 20, 177, 180
Slavici, Ion – 135
Slovacia – 29
Societatea Naţiunilor (vezi şi Liga Naţiunilor) – 42, 43, 49
Sofia – 142
Sofronie, George – 69
Someş – 24
Somme – 12
Sonolet – 37
Soubeyrand – 38, 40, 72
Spa – 43
Spania – 121, 138
Spector, Sherman David – 28, 67, 70
Stanford (Universitatea) – 8, 70
Stanislas (Sfîntul, Ordin) – 34, 98, 121
Stara Zagora – 142
Steed, W. – 40, 173
Stelescu, Mihail – 62
Stoenescu, Nicolae (General) – 132, 133
Stoicescu, C.C. – 132, 133
Sturdza (Căpitan) – 80
Sturdza D. (Colonel) – 41
Stürmer, B.V. – 15, 178
S.U.A. – 8, 15, 30, 32, 43, 67, 73, 74, 170
Suarez, G. – 68
Sudan – 138
Sutzu, D. (Colonel) – 36, 37, 72

Ş

Ştefan Vodă (cel Mare) – 30
Şukri Paşa – 142, 143
Şumla – 142

T

Talpeş, Ion – 75, 76
Tătărescu, Gh. – 49, 51-56
Tellman, Seth – 71
Teodorescu (Colonel) – 89
Teodorescu Paul (General) – 61, 64
Thomson, Cr.B. –
Tighina – 61, 80
Timişoara – 61
Tisa – 24, 26, 28, 30-32, 100, 119
Tittoni, T. – 29
Titulescu, Nicolae – 7, 37, 41-44, 46, 51, 53, 56, 64, 73, 74, 150, 170, 183
Todicescu (General) – 110, 118
Tökes, Rudolf – 70
Tomescu, R. – 132, 133
Tracia – 138
Transilvania – 8, 11, 13, 22-27, 31, 174-176, 181
Trianon (tratatul de la) – 36, 37, 42, 51
Tripolitania – 137, 138
Tripla Alianţă – 138
Tuaser (Colonel american) – 31
Tundja – 145, 146
Tunis – 138
Turda – 27
Turnu Severin –
Turtucaia – 13, 176

Ţ

Ţenescu, Florea (General) – 47, 111, 112

U

Ucraina – 20, 23, 181
Udine – 71
Uică, N. (General) – 52, 54
Unc, Gh. – 70
Ungaria – 7, 8, 11, 24-33, 35, 37, 49, 50-52, 63, 64, 71, 101, 120, 172, 173, 175
Urdăreanu, E. – 63, 64
Uz – 176

V

Vîrciorova – 176
Vaida-Voievod, Al. – 35
Valea Prahovei – 14, 176
Valea Trotuşului – 13, 17, 20, 34, 98, 176

Varşovia – 7, 34, 35, 101, 120
Veneţia – 66
Venturini, T. – 56, 57
Verdun – 12
Versailles – 25, 35, 42, 80
Victoria (Ordin) – 34, 121
Vien – 8, 29, 31, 174, 184
Vladimir (Ordin) – 34, 98, 121
Vopicka, Charles – 16, 21, 67
Vuillemin, Joseph (General francez) – 18, 19

W

Washington – 8, 30
Waterloo – 137
Weygand, M. – 52
Wilson, W. – 28, 29

Z

Zadik, I. (General) – 92, 93, 95-99
Zaharescu M. (Căpitan) – 86, 87
Zaharescu, Vladimir – 70
Zaharia, Gh. – 76
Zaharov, V.V. (General rus) – 15, 178, 179
Zimnicea – 80, 177

În cadrul colecţiei
ISTORIE ŞI DIPLOMAŢIE
au apărut:

1
V.Fl. Dobrinescu, Ion Pătroiu
Ultimele luni de pace (martie – august 1939)

2
Frederic C. Nanu
Politica externă a României. 1918-1933
Studiu introductiv şi prezentare ediţie:
V.Fl. Dobrinescu şi Ion Pătroiu

3
V.Fl. Dobrinescu
România şi sistemul tratatelor de la Paris (1919-1923)

4
V.Fl. Dobrinescu
Emigraţia română din lumea anglo-saxonă. 1939-1945

În pregătire:

Al. Zub
La sfîrşit de ciclu. Note istoriografice româno-franceze

tehnoredactare: Dumitru Scorţanu
format 16 (70 x100); bun de tipar: august 1994; apărut 1994

Tipărit la Imprimeria Institutul European
pentru Cooperare Cultural-Ştiinţifică Iaşi
str. Cronicar Mustea nr. 17, tel. (032) 11.33.11
PRINTED IN ROMÂNIA

ISBN 973-9148-51-4

COLECȚIA „ISTORIE ȘI DIPLOMAȚIE”

5

Ordin General

Nr.97 din 31 Decemvrie 1937.

Luând conducerea Departamentului Apărării Naționale cred de a mea datorie să reamintesc tuturor Comandamentelor şi Comandanților de toate treptele în erarhia gradelor ofițereşti, următoarele principii de bază în exercitarea atributului lor.

1. LEGALITATE INTEGRALĂ.

Legiuirile de toate categoriile şi regulamentele noastre militare trebuie să formeze îndreptarul permanent şi punctul de plecare pentru soluționarea oricărei chestiuni fie de serviciu, fie personale.
Aplicarea legalității integrale, fără nici un fel de deosebire, formează baza instituției. Din ea derivă încrederea şi siguranța oştirii în destinele sale.

Acestea fiind principiile de care m'am călăuzit în toată viața mea ostăşească, cer tuturor Comandanților şi tuturor ofițerilor să înțeleagă aceste imperative ale timpului, să şi le însuşească, să le desvolte şi să le aplice în toate ocaziunile, în interesul superior al propăşirei instituției noastre.

MINISTRUL APĂRĂRII NAȚIONALE
General de Divizie I. ANTONESCU

INSTITUTUL EUROPEAN PENTRU
COOPERARE CULTURAL-ŞTIINȚIFICĂ IAŞI

Preț 2400 lei